

VANHUSTEN ASUNTO-OLOT
kaupungeissa ja kauppaloissa

ÅLDRINGARNAS BOSTADSFÖRHÅLLANDEN
i städer och köpingar

HOUSING CONDITIONS OF OLD PEOPLE
in urban communes.

1962

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO — FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK
OFFICIAL STATISTICS OF FINLAND

XXXII:25

SOSIAALISIA ERIKOISTUTKIMUKSIA — SOCIALA SPECIALUNDERSÖKNINGAR

VANHUSTEN ASUNTO-OLOT
kaupungeissa ja kauppaloissa

ÅLDRINGARNAS BOSTADSFÖRHÅLLANDEN
i städer och köpingar

HOUSING CONDITIONS OF OLD PEOPLE
in urban communes

1962

HELSINKI 1963

Sosiaaliministeriön sosiaalinen tutkimustoimisto saattaa täten julkisuuteen syyskuussa 1962 suoritettujen vanhusten asunto-oloja kaupungeissa ja kauppaloissa koskevan tutkimuksen tulokset.

Tutkimus on suoritettu kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön myöntämän asuntotutkimusmäärärahan avulla.

Tutkimusta johtamaan on kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö määrännyt kanslianeuvos Gunnar Modeenin ja ohjaamaan ja valvomaan toimikunnan, johon ovat kuuluneet johtaja Onni Hiltunen, professori Eeva Jalavisto, pääjohtaja Olavi Lindblom, kanslianeuvos Gunnar Modeen, varatuomari Väinö Pitkänen, kansanedustaja Martta Salmela-Järvinen, lisensiaatti Aarno Strömmer, ylitarkastaja Lauri Tarvainen, johtaja Arvo Tirinen, huoltotoimen toimitusjohtaja Osmo Toivola, maisteri Antti Tuura, professori Heikki Waris ja agronomi Paavo Väisänen. Tutkimusta on lähinnä valvonut toimikunnan määräämä työvaliokunta, johon ovat kuuluneet yllämainitut Modeen puheenjohtajana, Jalavisto, Pitkänen ja Strömmer.

Asiantuntijoina on kuultu toimistopäällikkö K.-E. Forsbergia ja valtiotieteen maisteri Margaretha Aarniota.

Tutkimuksen suorittajana Sosiaalisessa tutkimustoimistossa on sen alkuvaiheessa huhtikuuhun 1962 asti ollut valtiotieteen kandidaatti Antti Tuura sekä siitä lähtien valtiotieteen maisteri Annikki Suviranta. Tutkimuksen otoksen on Kansaneläkelaitoksessa poiminut valtiotieteen kandidaatti Frejvid Gustafsson, joka on myöskin terveydentilaa ja jokapäiväistä suoriutumiskykyä koskevalta osalta käsitellyt aineiston ja kirjoittanut selostuksen.

Helsingissä lokakuun 12 päivänä 1963

Ilmari Teijula

vt.—tf.

Socialministeriets-byrå för social forskning offentliggör härmed resultatet av en undersökning i september 1962 om åldringarnas bostadsförhållanden i städer och köpingar.

Undersökningen har genomförts med hjälp ett anslag från ministeriet för kommunikationsväsendet och de allmänna arbetena.

Till att leda undersökningen har ministeriet för kommunikationsväsendet och de allmänna arbetena utsett kanslirådet Gunnar Modeen och till att ge råd och övervaka undersökningen en kommitté bestående av direktör Onni Hiltunen, professor Eeva Jalavisto, generaldirektör Olavi Lindblom, kanslirådet Gunnar Modeen, vicehäradshövding Väinö Pitkänen, riksdagsman Martta Salmela-Järvinen, licensiat Aarno Strömmer, överinspektör Lauri Tarvainen, direktör Arvo Tirinen, verkställande direktör för vårdväsendet Osmo Toivola, magister Antti Tuura, professor Heikki Waris och agronom Paavo Väisänen. Undersökningen har närmast övervakats av ett av kommittén tillsatt arbetsutskott bestående av ovannämnda Modeen som ordförande, Jalavisto, Pitkänen och Strömmer.

Som experter har hörts byråchef K.-E. Forsberg och politices magister Margaretha Aarnio.

Undersökningen har å byrån för social forskning i begynnelsestadiet ända till april 1962 handhävts av politices kandidat Antti Tuura samt därefter av politices magister Annikki Suviranta. Materialet har på folkpensionsanstalten utplockats av politices kandidat Frejvid Gustafsson, som även beträffande hälsotillståndet och förmågan att klara de dagliga sysslorna bearbetat materialet och författat redogörelsen.

Helsingfors den 12 oktober 1963

Annikki Suviranta

Tauluissa käytetyt symbolit — Symboler använda i tabellerna — Explanation of Symbols

Toisto — Repetition	»	<i>Repetition</i>
Ei mitään ilmoitettavaa — Intet finnes att redovisa	—	<i>Magnitude nil</i>
Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä — Storhet mindre än hälften av den använda enheten	{ 0.00 0.0}	<i>Magnitude less than half of unit employed</i>
Tietoa ei ole saatu tai se perustuu liian pieneen aineistoon — Uppgift ej tillgänglig eller alltför liten för att redovisas	<i>Data not available</i>
Loogisesti mahdoton tieto — Logiskt omöjlig uppgift	<i>Category not applicable</i>

Rahayksikkö. Suomi siirtyi 1. 1. 1963 uuteen rahayksikköön, nykymarkkaan (nmk), joka vastaa 100 vanhaa markkaa (vmk). Nykypenni (np) = 0.01 nykymarkkaa = 1 vanha markka.

Penningenhets. Finland övergick den 1. 1. 1963 till en ny penningenhets, nymark (nmk), som motsvarar 100 gamla mark (gmk). En nypenni (np) = 0.01 nymark = 1 gammal mark.

Monetary unit. On 1. Jan. 1963 a new monetary unit, the new mark (nmk), was introduced in Finland. Its value equals 100 old marks. 1 new penny = 0.01 new mark = 1 old mark.

Sisälllys

	Sivu
I Johdanto	7
II Aineisto	8
Otanta	8
Kenttätö	8
Alkuperäisen otanta-aineiston edustavuus	9
Poisjääminen	9
Lopullisen otanta-aineiston edustavuus	10
Paikkakuntaryhmitys	11
Kotona asuvien vanhusten lukumäärä	11
III Henkilötietoja	12
Sukuoli ja ikä	12
Siviilisäätö	13
Yhteiskunnallinen asema	13
Omaiset	15
Muuttoliike	15
IV Asunto-olot	16
Asunnon ikä	16
Rahoitus	16
Asumisaika	17
Talotyyppi ja rakennusaine	17
Asuinkerros ja hissi	17
Huoneiston hallintaperuste	18
Asumistapa	19
Huoneiston hallintaperusteen ja asumis- tavan välinen suhde	20
V Asunnon koko ja asumisväljyys	20
Ruokakunnan koko ja huoneistotyyppi	20
Asumistiheys, tila henkeä kohti ja oma huone	21
VI Asunnon taso ja varusteet	24
Ruoanlaittomahdollisuudet	25
Lämmitys, viemäri ja vesijohto	26
Peseytymis- ja vaatteidenpesumahdolli- suus	28
Viihdytysvälineet	29
VII Asunnon kunto ja sopivuus	29
Asunnossa ilmeneviä puutteita	29
Haastattelijain arvio asunnon kunnosta	30
VIII Muuttohalu	31
Muuttohalu ja talon ikä	31
Muuttohalu ja asunnon hallintaperuste	32
Muuttohalu ja vaikeudet nykyisessä asun- nossa	33
Muuttoyritykset	34
Toivomukset asumisen suhteen	34
Haastattelijain arvio sopivasta asunnosta	36
IX Ansiotyö	36
Ansiotyössä käyvät iän ja sukupuolen mukaan	36
Ansiotyön laatu	37
Työhalu	38
Työn lopettamisen syy	39
Työn lopettamisen ajankohta	39
X Asumismenot	40
Rahavuokra	40
Luontoissuoritukset	41
Vuokraan sisältyvät edut	42
Vuokra ja asumistapa	42
Vuokra ja asunnon hallintaperuste	43
XI Tulot	43
Eläketulot	44
Kansaneläke	44
Vuokratulot	45
Ansiotulot	45
Huoltoapu	46
Toistuvaisavustus lapsilta	46
Muut säännölliset rahatulot	47
Rahatulot yhteensä	47
Ikä ja rahatulot	48
Säästöt	49
Korot ja kuoletukset	49
XII Asumismenojen suhde tuloihin	50
Jäljelle jäävä tulo ja asumistapa	50
Jäljelle jäävä tulo ja asunnon hallinta- peruste	50
Jäljelle jäävä tulo ja haastatellun kansan- eläke	51
Jäljelle jäävä tulo ja sosiaaliryhmä	52

Innehåll

	Sida
I Inledning	7
II Materialet	8
Urvalet	8
Fältarbetet	8
Representativiteten i det ursprungliga samplingsmaterialet	9
Bortfall	9
Det definitiva uttagna materialets repre- sentativitet	10
Ortsgrupperingen	11
Antalet hemmaboende åldringar	11
III Personuppgifter	12
Kön och ålder	12
Civilstånd	13
Samhällsställning	13
Anhöriga	15
Flyttningsrörelsen	15
IV Bostadsförhållandena	16
Bostadens ålder	16
Finansiering	16
Boendetid	17
Hustyp och byggnadsmaterial	17
Våning och hiss	17
Grunden för lägenhetsinnehavet	18
Sättet att bo	19
Förhållandet mellan grunden för lägenhets- innehavet och sättet att bo	20
V Bostadens storlek och boendetätheten	20
Matlagets storlek och lägenhetstypen	20
Boendetäthet, utrymme per person och eget rum	21
VI Bostadsstandard och utrustning	24
Matlagningsmöjligheter	25
Värme, avlopp och vattenledning	26
Tvättmöjligheter	28
Trivselmedel	29
VII Bostadens skick och lämplighet	29
Brister i bostaden	29
Intervjuarnas omdöme och bostadens skick	30
VIII Flyttningslust	31
Flyttningslusten och husets ålder	31
Flyttningslusten och upplåtelseformen	32
Flyttningslusten och svårigheterna i den nuvarande bostaden	33
Flyttningsförsök	34
Bostadsönskemål	34
Intervjuarnas uppfattning om den lämp- liga bostaden	36
IX Förfärvsarbete	36
De förfärvsarbetande enligt ålder och kön	36
Förfärvsarbetets art	37
Arbetsvilja	38
Orsaken till att de slutade arbeta	39
När arbetet upphört	39
X Bostadsutgifterna	40
Kontant hyra	40
Naturaprestationer	41
De i hyran ingående förmånerna	42
Hyra och sätt att bo	42
Hyra och upplåtelseform	43
XI Inkomster	43
Pensionsinkomster	44
Folkpension	44
Hyresinkomster	45
Förfärvsinkomster	45
Socialhjälp	46
Regelbundet understöd från barn	46
Övriga regelbundna penninginkomster	47
Penninginkomsterna inalles	47
Ålder och penninginkomster	48
Besparingar	49
Räntor och amorteringar	49
XII Förhållandet mellan bostadsutgifter och in- komster	50
Återstående inkomst och sätt att bo	50
Återstående inkomst och upplåtelseform	50
Återstående inkomst och intervjuades folk- pension	51

	Sivu		Sida
Vuokraprosentti ja asumistapa	52	Återstående inkomst och socialgrupp	52
Vuokraprosentti ja asunnon hallinta- peruste	53	Hyresprocent och sätt att bo	52
Vuokraprosentti ja haastatellun kansari- eläke	53	Hyresprocent och upplåtelseform	53
Vuokraprosentti ja sosiaaliryhmä	54	Hyresprocent och den intervjuades folkpen- sion	53
Vuokraprosentti ja tuloluokka	54	Hyresprocent och socialgrupp	54
XIII Terveystila ja jokapäiväinen suoriutumis- kyky	55	Hyresprocent och inkomstklass	54
Vanhusten taudit ja vammat	56	XIII Äldringarnas hälsotillstånd och förmåga att klara sina dagliga sysslor	55
Sairaan- ja terveydenhoitopalvelusten tarve	58	Äldringarnas sjukdomar och lyten	56
Vuoteenomana vietetty aika	61	Behovet av sjuk- och hälsovård	58
Näkökyky	62	Sängläge	61
Liikuntakyky	64	Synförmåga	62
Jokapäiväinen suoriutumiskyky	67	Rörelseförmåga	64
Avunsaanti	70	Förmågan att sköta de dagliga sysslorna	67
Asunto ja terveys	72	Tillgång till hjälp	70
Kotiavun ja laitospaikkojen tarve	74	Bostad och hälsa	72
Yhteenvedo	76	Behovet av hemhjälp och av anstaltsplatser	74
XIV Asuntopoliittisia johtopäätöksiä	76	Sammandrag	76
Englanninkielinen selonteko ja sanasto	81	XIV Bostadspolitiska slutsatser	76
Liite: Haastattelulomake		Sammandrag och ordlista på engelska	81
		Bilaga: Intervjuformulär	

Contents

	Page		Page
I Introduction	7	Types of employment	37
II Material	8	Desire for work	38
Sampling	8	Reason for giving up last job	39
Field work	8	Date of leaving last job	39
Representativeness of original sample	9	X Housing expenditure	40
Non response	9	Rent in cash	40
Representativeness of final sample	10	Payments in kind	41
Grouping by urban communes	11	Benefits included in the rent	42
Number of old people living at home	11	Rent and way of housing	42
III Personal information	12	Rent and conditions of tenancy	43
Sex and age	12	XI Income	43
Marital status	13	Income from pension	44
Social status	13	Income from rent	44
Relatives	15	Earnings	45
Movements	15	National Pension	45
IV Housing conditions	16	Public Assistance	46
Age of house	16	Regular maintenance contributions from children	46
Financing	16	Other regular income in cash	47
Period of occupation	17	Total cash income	47
Type of house and building material	17	Age and income	48
Storey of occupation; lift	17	Savings	49
Conditions of tenancy of apartments	18	Interest and amortisations	49
Way of housing	19	XII Housing expenditure in relation to income	50
Relationship between basis of occupancy of accommodation and way of housing	20	Balance of income after payment of rent related to:	
V Size of accommodation and occupance density	20	Way of housing	50
Size of household and type of accommodation	20	Basis of occupation of accommodation	50
Occupance density; number of rooms per person and number of old folk with a room to themselves	21	National Pension	51
VI Standard of accommodation and its facilities	24	Social Group	52
Cooking facilities	25	Rent as a percentage of income related to:	
Heating, mainswater and drainage	26	Way of housing	52
Washing facilities	28	Basis of occupation of accommodation	53
Entertainment facilities	29	National Pension	53
VII Condition and adequacy of accommodation	29	Social Group	54
Deficiencies in accommodation	29	Income Group	54
Interviewers' opinion of the accommodation	30	XIII State of health and ability of old folk to look after themselves	55
VIII Desire to move to other accommodation	31	Illnesses and ailments of old age	56
Reasons for wanting to move due to age of buildings	31	Need for health services	58
Reasons for wanting to move due to unsatis- factory basis of occupation	32	Time spent in bed	61
Reasons for wanting to move due to other difficulties	33	Visual ability	62
Attempts made to obtain other accommo- dation	34	Ability to move about	64
Preferred type of accommodation	34	Capacity of old folk for looking after them- selves	67
Interviewer's opinion of the kind of ac- commodation that would be suitable	36	Help received with household duties	70
IX Employment	36	Accommodation and health	72
Old folk in employment, by age and sex	36	Need for domestic help and need for admis- sion to institutions	74
		XIV Conclusions for housing policy	76
		Summary in English and Finnish-English vocabulary	81

I. Johdanto

Sodan jälkeisen pahimman asuntojen puutteen vähenyttyä on useissa Euroopan maissa alettu kohdistaa niin asuntopoliittisissa tutkimuksissa kuin käytännön toimenpiteissäkin huomiota erityisten väestöryhmien asunto-oloihin. Vanhukset, nuoret parit, suuret perheet, opiskelijat, invalidit jne. ovat joutuneet asuntopoliittisen tarkastelun kohteiksi.

Meillä tehdyistä vanhusten oloihin kohdistuvista tutkimuksista ja selvityksistä, jotka koskevat myös asuntoja, mainittakoon:

Vanhustutkimus v. 1952 (Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä, n:o 5—6/1953).

Vanhusten huoltokomitean mietintö (Komiteanmietintö n:o 11/1952).

Vanhusten olot. Sosiaalisia erikoistutkimuksia 20, SVT XXXII, 1953.

J. E. Wingren: Äldringarnas levnadsförhållanden i Jakobstad år 1958, Socialmedicinsk tidskrift, 7/1959.

Paavo Mustala: Vanhuksistamme, 1961.

Selvitys Ennakkotietoja asunnontarpeesta Helsingissä 1960 (Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä n:o 5/1961) koskee osaltaan myös vanhempia ikäryhmiä.

Faina Jyrkilä: Vanhan ihmisen asuminen ja toimeentulo teollistuvassa yhteiskunnassa. Geron XII—XIII, 1962.

Tutkimus kahden vanhusryhmän oloista v. 1962 (Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä n:o 9 ja 10/1962).

1950-luvulla tapahtuneen vilkkaan rakennustoiminnan ansiosta ovat asuntokannan rakenne, mukavuudet, omistussuhteet ym. muuttuneet. Erityisen voimakkaasti voidaan näiden muutosten odottaa vaikuttaneen vanhusten asunto-oloihin sellaisen vanhan, usein puutalovaltaisen asuntokannan purkamisen johdosta, joka on ollut tyypillisesti vanhustalouksien asuttamaa. Myös huoneenvuokrien säännöstelyn lopettaminen koko maassa on saattanut osaltaan vaikuttaa vanhusten asunto-oloihin. Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön asuntotutkimustoimikunta on pitänyt tärkeänä vanhusten asunto-olojen tutkimista ja varannut sitä varten sosiaalisen tutkimustoimiston käyttöön määrärahan. Tämän määrärahan avulla tehtävän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vanhukset asuvat, miten he haluaisivat asua, minkälaista asuntoa he tarvitsisivat, kun otetaan huomioon heidän terveydentilansa ja taloudellinen maksukykynsä ja minkälaisin toimenpitein esille tulleita epäkohtia voidaan poistaa.

I. Inledning

Sedan den värsta efterkrigstida bostadsbristen minskats har man i flera europeiska länder såväl i bostadspolitiska undersökningar som i praktiska åtgärder börjat uppmärksamma särskilda befolkningsgruppers bostadsförhållanden. Äldringar, unga par, stora familjer, studerande, invalider m.fl. har blivit föremål för bostadspolitisk uppmärksamhet.

Av undersökningar och utredningar hos oss om äldringarnas levnadsförhållanden, vilka även omfattat bostäderna, kan nämnas:

Äldringsundersökningen år 1952. (Statistiska månadsuppgifter för Helsingfors nr 5—6/1953).

Vanhustenhuoltokomitean mietintö (Komiteanmietintö nr 11/1952).

Äldringarnas levnadsförhållanden, Sociala specialundersökningar 20, FOS XXXII, 1953.

J. E. Wingren: Äldringarnas levnadsförhållanden i Jakobstad år 1958, Socialmedicinsk Tidskrift 7/1959.

Paavo Mustala: Våra äldringar, 1961.

Utredningen Förhandsuppgifter beträffande bostadsbehovet i Helsingfors 1960 (Statistiska månadsuppgifter för Helsingfors nr 5/1961) berör delvis även de äldre åldersgrupperna.

Faina Jyrkilä: Vanhan ihmisen asuminen ja toimeentulo teollistuvassa yhteiskunnassa. Geron XII—XIII, 1962.

Två äldringsgrupper i Helsingfors år 1962 (Statistiska månadsuppgifter för Helsingfors nr 9 och 10/1962).

Genom den livliga byggnadsverksamheten på 1950-talet har bostadsbeståndets struktur, bekvämligheter, ägoförhållanden m.m. förändrats. Särskilt kraftigt kan dessa förändringar väntas ha påverkat de gamlas bostadsförhållanden på grund av att sådant gammalt, ofta trähusdominerat bostadsbestånd, som vanligt varit bebott av äldringshushåll, har rivits. Likaså har avvecklandet av hyresregleringen i hela landet kunnat påverka de gamlas bostadsförhållanden. Den av ministeriet för kommunikationer och allmänna arbeten tillsatta kommissionen för bostadsundersökning har ansett en utredning av de gamlas bostadsförhållanden vara viktig och har för ändamålet ställt ett anslag till förfogande för byrån för social forskning. Syftet med den undersökning som görs med hjälp av detta anslag, är att utreda hur de gamla bor, hur de skulle vilja bo, hurudan bostad de skulle behöva med beaktande av deras hälsotillstånd och ekonomiska betalningsförmåga och genom vilka slags åtgärder framkomna missförhållanden kan avhjälpas.

II. Aineisto

Otanta

Tutkimuksen piiriin tulivat kaikki tutkimushetkellä kaupungeissa ja kauppaloissa asuvat vanhukset, koska katsottiin, että maaseudun taajamien asunto-olot ovat likipitään pikkukaupunkien ja kauppaloiden oloihin verrattavia ja että varsinaisen maaseudun asunto-ongelmat ovat luonteeltaan siinä määrin asutuskeskusten oloista poikkeavia, että niitä on vaikea yhdistää saman tutkimuksen piiriin.

Vanhuksella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa 65 vuotta täyttänyttä henkilöä. Vanhusten lukumäärä vuoden 1962 alussa oli kansaneläkelaitoksen vanhuuseläkkeen saajista tehtyjen tilastojen mukaan kaupungeissa 106 000 ja kauppaloissa 14 505, siis yhteensä 120 505 henkeä. Maalaiskunnissa vastaava luku oli 217 453, joten vanhuksia oli koko maassa kaikkiaan 337 958.

Kun tutkimusta tutkittavien suuren lukumäärän vuoksi ei ollut mahdollista suorittaa kokonaistutkimuksena, käytettiin ositettua kaksiasteista otantaa kaupunkien ja kauppaloiden vuosien 1955—56 kulutustutkimuksen (SVT XXXII:22) otantaa seuraten. Kulutustutkimuksen otannassa maa oli alueellisesti jaettu seuraaviin ositteisiin: Helsinki, Tampere ja Turku, Lounais- ja Etelä-Suomen kaupungit, Koillis- ja Pohjois-Suomen kaupungit, Lounais- ja Etelä-Suomen kauppalat sekä Koillis- ja Pohjois-Suomen kauppalat.

Neljästä viimeksimainitusta ositteesta jouduttiin poimimaan tutkimukseen mukaan tulevat vanhukset kaksiasteista otantaa käyttäen. Ensimmäinen poiminta, joka koski sekä kaupunkia että kauppaloita, suoritettiin harkinnan varaisesti ottamalla huomioon mm. asutuskennuksen suuruus. Valinnan yhteydessä pyrittiin säilyttämään eri alueiden keskinäiset suhteet oikeina. Otannan toisena asteena poimittiin satunnaisesti näiltä paikkakunnilta tutkittavat vanhukset.

Tutkimuspaikkakunnat olivat: Hamina, Helsinki, Hämeenlinna, Imatra, Jyväskylä, Kajaani, Karhula, Kokkola, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Oulu, Pori, Tampere, Turku ja Varkaus. Näiltä paikkakunnilta kansaneläkelaitos poimi vanhuuseläkkeensaajista tekemästään 30. 6. 1962 tarkistetusta magneettinauhastostaan tietokoneillaan umpimähkäisesti 3 eläkkeensaajaa sadasta.

Kenttätyö

Otantaan mukaan tulleita henkilöitä haastateltiin. Kaupunkien ja kauppaloiden hallitusten suostumuksella saatiin tähän työhön käyttää kunnallisia sosiaalilautakuntien alaisia toimihenkilöitä, etupäässä sosiaalitarkkailijoita, mutta myös kotisairaanhoidtajia, kodinhoitajia yms. Haastattelihoitoja oli yhteensä 139. Haastattelu suoritettiin syyskuun 1—16 päivinä 1962, ja välittömästi sen jälkeen sosiaalilautakunnat palauttivat haastattelulomakkeet. Ennen haastattelun toimittamista julkaistiin tutkimuksesta ja sen tavoitteista kunnallisille luottamushenkilöille ja vanhuksille tarkoitettuja artikkeleita eri aikakaus- ja sanomalehdissä.

II. Materialet

Urvalet

Undersökningen omfattade alla vid undersöknings-tidpunkten i städer och köpingar bosatta åldringar, eftersom det ansågs att bostadsförhållandena i tätorterna på landsbygden något så när var jämförbara med förhållandena i småstäder och köpingar och att bostadsförhållandena på den egentliga landsbygden till sin karaktär till den grad avviker från förhållandena i bosättningscentra, att det är svårt att förena dem inom samma undersökning.

Med åldring avses i denna undersökning en person som fyllt 65 år. Antalet åldringar var i början av år 1962 enligt folkpensionsanstaltens statistik över dem som får ålderdomspension följande: i städer 106 000 och i köpingar 14 505, alltså sammanlagt 120 505 personer. I landskommuner var motsvarande talet 217 453, och i hela landet var åldringarnas antal inalles 337 958.

Då det på grund av det stora antalet undersökningsobjekt inte var möjligt att göra en totalundersökning, tillgreps en regionell tvåstegssampling enligt föredöme av 1955—56 års undersökning om konsumtionen i städer och köpingar (FOS XXXII:22). I konsumtionsundersökningen hade landet regionalt uppdelats i följande strata: Helsingfors, Tammerfors och Åbo, städerna i södra och sydvästra Finland, städerna i norra och nordöstra Finland, köpingarna i södra och sydvästra Finland, köpingarna i norra och nordöstra Finland.

I de fyra sistnämnda strata måste de åldringar som kom med i undersökningen uttagas genom tvåstegsurval. Det första urvalet, som gällde såväl städer som köpingar, gjordes prövningsmässigt med beaktande av bl.a. tätortens storlek. I samband med urvalet sökte man bevara riktiga inbördes proportioner mellan olika områden. I det andra steget av urvalet uttogs slumpmässigt på dessa orter de åldringar som skulle undersökas.

Undersökningsorterna var: Fredrikshamn, Helsingfors, Tavastehus, Imatra, Jyväskylä, Kajana, Karhula, Gamlakarleby, Kouvola, Kuopio, Lahtis, Lojo, Nokia, Uleåborg, Björneborg, Tammerfors, Åbo, Varkaus. För dessa orters vidkommande utplockade folkpensionsanstalten med datamaskiner slumpmässigt 3 pensionärer på hundra ur sina den 30. 6. 1962 justerade magnetband över ålderdomspensionärerna.

Fältarbetet

De personer som kom med i urvalet intervjuades. Med samtycke av städernas och köpingarnas styrelser kunde för detta ändamål anlitas funktionärer som sorterade under de kommunala socialnämnderna, i främsta rummet socialinspektörer men även hemsjukvårdarinor, hemsystrar m.m. Intervjuerna var inalles 139. Intervjun gjordes den 1—16 september 1962, och omedelbart därefter återsände socialnämnderna intervjuformulären. Före intervjun publicerades för de kommunala förtroendemännen och för de gamla avsedda artiklar om undersökningen och dess syfte i olika tidskrifter och tidningar.

Alkuperäisen otanta-aineiston edustavuus

Tarkistaakseen suorittamansa otoksen onnistumista kansaneläkelaitos laski valituilta otantapaikkakunnilta seuraavia vertailuja.

	Vanhuuseläke- kannassa I Alderspensions- beståndet 1.1.1962	Otoksessa I urvalet 30.6.1962
Pelkän perusosan saajia — Mottagare av endast grunddel	38	36
Vähennetyin tukiosan saajia — Mottagare av förminskad under- stödsdel	12	13
Täyden tukiosan saajia — Mottagare av full understödsdel	50	51
Yhteensä — Sammanlagt	100	100

Tukiosaa saavien suhteellinen osuus on 1. 1. 1962 voimaan tulleen kansaneläkelain muutoksen johdosta nousussa. Tämä muutos ei luonnollisestikaan näy vielä tilastossa 1. 1. 1962, mutta saattaa olla jo 30. 6. 1962 mennessä ehtinyt vaikuttaa sekä täyden että vähennetyin tukiosan saajien kohdalla kummassakin yhden prosenttiyksikön verran.

Sukupuolen mukaan jakautuma oli seuraava kaupunkien ja kauppaloiden yli 65-vuotiaassa väestössä 31. 12. 1960 väestölaskennan mukaan sekä otoksessa 30. 6. 1962.

	Väestölaskennassa I folkräkningen	Otoksessa I urvalet
Miehiä — Män	31	30
Naisia — Kvinnor	69	70
Yhteensä — Sammanlagt	100	100

Ikärakenne laskettuina samoista lähteistä oli seuraava.

Vuosia — År	Väestölaskennassa I folkräkningen	Otoksessa I urvalet
65—69	42	41
70—74	29	30
75—79	17	17
80—	12	12
Yhteensä — Sammanlagt	100	100

Jo näiden tietojen nojalla alkuperäistä otosta voidaan pitää edustavana.

Poisjääminen

Kansaneläkelaitoksen poimima otos sisälsi kuitenkin vielä sellaisia henkilöitä, joita ei voitu ottaa mukaan lopulliseen tutkimukseen. Tällaisia ovat luonnollisesti 1. 7.—31. 8. 1962 välisenä aikana kuolleet. Asunto-olojen tutkimisen kannalta ei ollut myöskään tarkoituksenmukaista haastatella pysyväisesti laitoksissa olevia henkilöitä. Lopullinen otos ja poisjääminen muodostuivat seuraaviksi.

Representativiteten i det ursprungliga
samplingsmaterialet

För att kontrollera om urvalet var lyckat räknade folkpensionsanstalten på de utsedda orterna ut följande jämförelsetal.

Antalet personer med understödsdel är på grund av den ändring i folkpensionslagen som trädde i kraft 1. 1. 1962 i stigande. Denna ändring syns naturligtvis ännu inte i statistiken för den 1.1.1962, men kan redan till den 30. 6. 1962 ha hunnit verka med en procent på dem som fick såväl full eller minskad understödsdel.

Fördelningen enligt kön var följande i befolkningen över 65 år i städer och köpingar 31. 12. 1960 enligt folkräkningen och i urvalet 30. 6. 1962.

Åldersstrukturen uträknad ur samma källor var följande.

Redan på grundval av dessa uppgifter kan den ursprungliga samplingen betecknas som representativ.

Bortfall

Det av folkpensionsanstalten uttagna materialet upptog dock fortfarande personer som inte kunde tas med i den definitiva undersökningen. Hit hörde givetvis de som dött under tiden 1. 7.—31. 8. 1962. För en utredning av bostadsförhållandena var det inte heller ändamålsenligt att intervjua på anstalter varaktigt intagna personer. Det definitiva materialet och bortfallet blev följande.

<i>Poimittu otos — Uttaget material</i>		2 386	
<i>Luonnollinen kato — Naturligt bortfall</i>			
Kuolleet — Avlidna		53	
Laitoksissa — På anstalt			
kunnallinen vanhainkoti — kommunalt åldrings-			
hem	102		
yksityinen vanhainkoti — privat åldringshem	39		
sairaala tai sairaskoti — sjukhus eller sjukhem ...	43		
mielisairaala — sinnessjukhus	32	216	
Muuttanut paikkakunnalta — Flyttat från orten ...		45	314
<i>Muu kato</i>			
Matkoilla — Bortrest		74	
Kieltäytyi — Vägrade		48	
Ei tavattu — Anträffades ej		120	
Sairaana — Sjuka		8	250
<i>Haastateltu — Intervjuade</i>			1 822

Kuolleiden osuus alkuperäisestä otoksesta oli 2.2 %, laitoksissa olevien 9.1 % ja paikkakunnalta muuttaneiden 1.9 % eli koko luonnollinen kato 13.2 %. Muu kato oli 10.5 %. Sen lisäksi muutamissa tapauksissa on tulojen selvittäminen osoittautunut vaikeaksi. 40 haastattelulomakkeen tulotiedot on saatu Helsingin verovirastosta, ja useilla muilla paikkakunnilla haastattelijat ovat etsineet epäselvät tuloja koskevat tiedot veroilmoituksista tai kansaneläkepäätöksistä.

De avlidnas andel i det ursprungliga urvalet var 2.2 %, de på anstalt intagnas 9.1 % och de bortflyttades 1.9 %, varför hela det naturliga bortfallet var 13.2 %. Det övriga bortfallet var 10.5 %. Dessutom har det i några fall visat sig vara svårt att utreda inkomsterna. Inkomstuppgifterna för 40 intervjuformulär har erhållits av skatteverket i Helsingfors och på flera andra orter har intervjuerna kompletterats med uppgifter om inkomsterna medelst skattedeclarationer eller folkpensionsbeslut.

Lopullisen otanta-aineiston edustavuus

Haastateltu aineisto jakaantuu kansaneläkkeen tuki-osaluokan mukaan jaoteltuna seuraavasti.

	Luku Antal	%
Ei tukiosaa — Ingen understödsdel	684	37.5
Vähennetty tukiosa — Minskad understödsdel	246	13.5
Täysi tukiosa — Full understödsdel	892	49.0
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0

Det definitivt uttagna materialets representativitet

Det intervjuade materialet fördelar sig på följande sätt efter folkpensionens understödsdelklass.

Pelkkää perusosaa saavien suhdeluku oli likimain sama kuin vanhuuseläkekannassa tutkimuspaikkakunnilla 1. 1. 1962 (38), vähennetyt tukiosan saajien osalta hieman suurempi (12) ja täyden tukiosan saajien kohdalla hieman pienempi kuin eläkekannassa (50). Eroavuudet voivat osaksi johtua kansaneläkekannan tilastoinen jälkeen tapahtuneista tukiosien myöntämisperusteiden muutoksista.

Sukupuolirakenteen vertailu otoksen ja 31. 12. 1960 väestölaskennan mukaan kaupunkien ja kauppaloiden 65 vuotta täyttäneiden asukkaiden välillä osoittautui seuraavaksi.

Det relativa antalet personer som endast fick grunddelen var ungefär detsamma som i folkpensionsbeståndet på de undersökta orterna den 1.1.1962 (38), för dem som fick minskad stöddel något större (12) och för dem som fick full stöddel något mindre än i pensionsbeståndet (50). Skillnaderna kan delvis bero på de ändringar i grunderna för beviljandet av understödsdel vilka vidtog efter det statistiken över pensionsbeståndet gjordes upp.

En jämförelse av könsstrukturen mellan urvalet och invånarna över 65 år i städer och köpingar enligt folkräkningen 31. 12. 1960 utvisade följande.

	Väestölaskennassa I folkräkningen		Otoksessa I urvalet	
	Luku — Antal	%	Luku — Antal	%
Miehiä — Män	35 567	30.6	551	30.2
Naisia — Kvinnor	80 853	69.4	1 271	69.8
Yhteensä — Sammanlagt	116 420	100.0	1 822	100.0

Ikärakenne oli seuraava.

Vuosia — Ar	
65—69	
70—74	
75—79	
80—	
Yhteensä — Sammanlagt	

Otoksessa oli yli 80-vuotiaiden ja jonkinverran myös 75—79-vuotiaiden suhteellinen osuus alempi kuin heidän osuutensa väestölaskennan mukaan yli 65-vuotiaiden määrästä kaupungeissa ja kauppaloissa. Luonnollinen kato otanta-aineistossa (kuolleet, sairaaloissa ja vanhainkodeissa olevat) oli suhteellisesti suurempi juuri näiden ikäluokkien kohdalla. Sen sijaan kotona olevien vanhusten osalta otosta voidaan pitää myös ikärakenteensa puolesta edustavana.

Paikkakuntaryhmitys

Aineistoa käsiteltäessä se yleensä jaettiin ryhmiin asuinpaikkakunnan mukaan seuraavasti: Helsinki, Turku ja Tampere, yli 30 000 asukkaan paikkakunnat (Imatra, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Oulu, Pori) sekä alle 30 000 asukkaan paikkakunnat (Hamina, Hämeenlinna, Kajaani, Karhula, Kokkola, Kouvola, Lohja, Nokia, Varkaus).

Kotona asuvien vanhusten lukumäärä

Koska tutkimuksen tulokset ilmoitetaan prosenttilukuina, tarvitaan tietoja kaupungeissa ja kauppaloissa kotonaan asuvien vanhusten lukumääristä, jotta voitaisiin laskea, miten suuria absoluuttisia lukumääriä nämä prosenttiluvut vastaavat.

Kun olisi muulla tavoin vaikea arvioida laitospöestön osuutta tarvittavissa ositteissa, voidaan tässä käyttää hyväksi itse otantatutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja laitospöestöstä, jolloin saadaan vähennyslaskun avulla kotona asuva väestö.

Alkuperäisessä otoksessa mukana olleet, laitoksissa pysyväisesti hoidettavat vanhuksat jakautuivat iän, sukupuolen ja laitoksen mukaan seuraavasti.

Ikä — Alder	Mielisairaalassa Sinnessjukhus		Sairaalassa tai sairaskodissa Sjukhus eller -hem		Kunnallisessa vanhainkodissa Kommunalt äldringshem		Yksityisessä vanhainkodissa Privat äldringshem		Laitoksissa yhteensä Anstalter inalles Luku	
	m	n - kv	m	n - kv	m	n - kv	m	n - kv	Antal	%
65—69	3	7	—	5	3	9	—	3	30	14
70—74	—	4	5	7	5	12	1	7	41	19
75—79	3	11	2	10	3	22	1	10	62	29
80—	1	3	1	13	5	43	—	17	83	38
Yhteensä — Sammanlagt	7	25	8	35	16	86	2	37	216	
Luku — Antal	32		43		102		39		216	
%	15		20		47		18		100	

Äldersstrukturen var följande.

Väestölaskennassa I folkräkningen		Otoksessa I urvalet	
Luku — Antal	%	Luku — Antal	%
48 517	41.7	759	41.6
33 976	29.2	574	31.5
20 421	17.5	309	17.0
13 506	11.6	180	9.9
116 420	100.0	1 822	100.0

I urvalet hade personer på över 80 år samt i någon mån även 75—79-åringar en relativt sett mindre andel än deras andel i antalet personer över 65 år i städer och köpingar enligt folkräkningen. Det naturliga bortfallet i det uttagna materialet (avlidna, personer som vårdas å sjukhus och älderdomshem) var relativt större just i fråga om dessa åldersgrupper. Däremot kan urvalet i fråga om de hemmavarande åldringarna betraktas som representativt även i åldersfördelningen.

Ortsgrupperingen

Vid behandlingen av materialet delades det i allmänhet i grupper enligt ort på följande sätt: Helsingfors, Åbo och Tammerfors, orter med över 30 000 invånare (Imatra, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Uleåborg, Björneborg) samt orter med under 30 000 invånare (Fredrikshamn, Tavastehus, Kajana, Karhula, Gamlakarleby, Kouvola, Lojo, Nokia, Varkaus).

Antalet hemmaboende åldringar

Eftersom undersökningsresultaten uttrycks i procent behövs uppgifter om antalet hemmaboende åldringar i städer och köpingar för att man skall kunna räkna ut hur stora absoluta värden dessa procenttal motsvarar.

Då det vore svårt att på annat sätt bedöma anstaltsbefolkningens andel vid de erforderliga uppdelningarna, kan man här utnyttja de i samband med själva samlingsundersökningen erhållna uppgifterna om anstaltsbefolkningen, varvid man genom subtraktion erhåller den hemmaboende befolkningen.

De i det ursprungliga urvalet medtagna åldringar, vilka varaktigt vårdades på anstalter, fördelade sig på följande sätt efter ålder, kön och anstalt.

Otoksen mukaan kotona asuvien vanhusten osuus kaikista saman ryhmän vanhuksista oli siis seuraava.

Ikä, vuosia Ålder, år	Miehiä — Män	Naisia — Kvinnor	Kaikki — Samtliga
	Prosentteina — I procent		
65—74	96.8	95.5	95.8
75—	91.1	75.3	79.3
Kaikki — Samtliga	95.3	89.1	90.9

Enligt urvalet var alltså de hemmaboende åldringarnas andel av alla åldringar i samma grupp följande.

Laitoksissa olevien osuus kasvaa luonnollisesti iän mukana ja on naisilla suurempi kuin miehillä.

Tuoreimmat väestön ikätiedot kuntatyypeittäin saadaan väestölaskennasta 31. 12. 1960. Kansaneläkelaitoksen kuntatilastosta saadaan vanhusten lukumäärä kuntatyypeittäin 1. 1. 1963. Koska vanhusten ikärakenne ei tällä välin, siis kahdessa vuodessa, ole ennättänyt sanottavasti muuttua, saadaan hyvä likiarvo eri ikäryhmille korottamalla niitä samassa suhteessa kuin vanhusten lukumäärä on kuntatyypeittäin lisääntynyt. Kaupunkien ja kauppaloiden väestö oli 1. 1. 1963 arviolta seuraava:

Ikä, vuotta Ålder, år	Miehiä — Män	Naisia — Kvinnor	Yhteensä — Sammanlagt
65—74	29 500	60 700	90 200
75—	9 400	27 700	37 100
Yhteensä — Sammanlagt	38 900	88 400	127 300

De på anstalt intagnas andel växer givetvis med åldern och är större hos kvinnor än hos män.

De färskaste åldersuppgifterna för befolkningen enligt kommuntyp fås i folkräkningen av den 31. 12. 1960. I folkpensionsanstaltens kommunstatistik erhålles antalet åldringar enligt kommuntyp 1. 1. 1963. Eftersom åldersstrukturen för de gamla inte under mellantiden, alltså två år, hunnit förändras nämnvärt, erhålles ett gott närmevärde för de olika åldersgrupperna genom att man höjer dem i samma proportion som antalet åldringar ökats per kommuntyp. Befolkning i städer och köpingar var 1. 1. 1963 uppskattningsvis följande.

Soveltamalla kotona asuvien prosenttilukuja tähän väestöön saadaan kotona asuvien vanhusten lukumääräksi kaupungeissa ja kaupaloissa 1. 1. 1963.

Ikä, vuotta Ålder, år	Miehiä — Män	Naisia — Kvinnor	Yhteensä — Sammanlagt
65—74	28 500	58 000	86 500
75—	8 600	20 800	29 400
Yhteensä — Sammanlagt	37 100	78 800	115 900

Genom att på denna befolkning tillämpa procenttalen för de hemmaboende åldringar erhålles följande antal hemmaboende åldringar i städer och köpingar 1. 1. 1963.

III. Henkilötietoja

Sukupuoli ja ikä

Haastatellut vanhuksset jakaantuivat sukupuolensa ja ikänsä perusteella eri paikkakuntaryhmissä seuraavasti.

Vuosia — År	Helsinki Helsingfors		Turku—Tampere Åbo—Tammerfors		Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare		Allt 30 000 asukasta Under 30 000 asukasta		Kaikkiaan Sammanlagt		Haastateltujen luku Antal intervjuade
	m	n — kv	m	n — kv	m	n — kv	m	n — kv	m	n — kv	
65—69	31.9	40.1	44.6	47.0	46.6	41.0	49.3	38.4	41.4	41.8	759
70—74	37.7	31.4	29.5	28.1	32.4	32.3	31.5	30.5	33.4	30.7	574
75—79	17.8	18.3	15.8	16.7	13.5	17.2	15.1	16.5	15.8	17.4	309
80—	12.6	10.2	10.1	8.2	7.5	9.5	4.1	14.6	9.4	10.1	180
Yhteensä Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku Antal intervjuade	191	541	139	306	148	273	73	151	551	1 271	1 822

III. Personuppgifter

Kön och ålder

De intervjuade åldringarna fördelade sig enligt kön och ålder på följande sätt enligt ortsgrupp.

Haastatelluista vanhuksista 551 eli 30.2 % oli miehiä ja 1 271 eli 69.8 % naisia. Noin 90 % kaikista oli alle 80-vuotiaita. Edellä otoksen edustavuutta tutkittaessa on todettu ikäjakautuman vastaavan kotona asuvien vanhusten ikärakennetta.

Av de intervjuade åldringarna var 551 dvs. 30.2 % män och 1 271 dvs. 69.8 % kvinnor. Ca 90 % av alla var under 80 år. Ovan har, när urvalets representativitet undersöktes, konstaterats att åldersfördelningen motsvarar åldersstrukturen för hemmaboende åldringar.

Siviilisäätty

Siviilisäädyn mukaan haastateltavat jakaantuivat seuraavasti.

Civilstånd

Enligt civilstånd fördelades de intervjuade på följande sätt.

Siviilisäätty Civilstånd	Helsinki Helsingfors				Turku—Tampere Åbo—Tammerfors				Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare				Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare				Kaikkiaan Inalles			
	m	n	kv	yht. sam- manlagt	m	n	kv	yht. sam- manlagt	m	n	kv	yht. sam- manlagt	m	n	kv	yht. sam- manlagt	m	n	kv	yht. sam- manlagt
Prosentteina — I procent																				
Naimattomia																				
Ogifta	8.4	25.7	21.2	2.2	24.2	17.3	3.4	15.8	11.4	11.0	15.9	14.3	5.8	22.0	17.1					
Naimisissa																				
Gifta	68.1	17.6	30.7	79.8	22.9	40.7	69.6	21.3	38.2	64.4	22.5	36.2	71.0	20.2	35.6					
Leskiä																				
Änkor o. änklingar ...	18.8	51.2	42.8	14.4	46.4	36.4	21.6	57.1	44.7	20.5	58.9	46.4	18.7	52.3	42.1					
Eronneita																				
Skilda	3.7	4.8	4.5	2.9	4.9	4.3	4.1	5.1	4.8	2.7	0.7	1.3	3.4	4.4	4.1					
Erossa asuvia																				
Icke sammanboende	1.0	0.7	0.8	0.7	1.6	1.3	1.3	0.7	0.9	1.4	2.0	1.8	1.1	1.1	1.1					
Yhteensä																				
Sammanlagt.....	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Haastateltujen luku																				
Antal intervjuade ...	191	541	732	139	306	445	148	273	421	73	151	224	551	1 271	1 822					

Melkein kaksi kolmasosaa vanhuksista oli siviilisäädyltään yksinäisiä henkilöitä, millä seikalla on ratkaiseva merkitys vanhusten oloja arvosteltaessa. Kuten luonnollista onkin, leskien osuus haastatelluista oli suuri, 42.1 % kaikista. Merkille pantava on myös naisten suhteellinen runsaus sekä naimattomien että leskien joukossa. Miehistä taas melkein $\frac{3}{4}$ oli naimisissa.

Suomenkielisiä oli 1 632 eli 89.6 % haastatelluista, ruotsinkielisiä 181 eli 9.9 % ja muunkielisiä 9 eli 0.5 %. Ruotsinkielisten suhteellinen määrä oli suurin, 19.4 %, Helsingissä, ja yhtä lukuunottamatta kaikki muunkieliset asuivat siellä.

Kaikki edelläolevat henkilötiedot saatiin kansaneläkelaitoksesta ja tarkistettiin haastateltavilta.

Yhteiskunnallinen asema

Haastateltujen yhteiskunnallisen aseman selvittämiseksi kysyttiin kultakin nykyistä ammattia tai sitä ammattia, jossa hän oli viimeksi ollut, sekä miehen (myös kuolleen) ammatin suhteen suurimman ryhmän muodostivat »ammatittomat» perheenemännät.

Nästan två tredjedelar av de gamla var till sitt civilstånd ensamstående personer, en omständighet av avgörande betydelse vid en bedömning av de gamlas förhållanden. Såsom också var naturligt var änkornas och änklingarnas andel av de intervjuade stor, 42.1 % av alla. Likaså bör kvinnornas relativa talrikhet noteras både bland de ogifta och bland änklingar och änkor. Av männen var åter $\frac{3}{4}$ gifta.

Av de intervjuade var 1 632 dvs. 89.6 % finskspråkiga, 181 dvs. 9.9 % hade svenska och 9 dvs. 0.5 % något annat språk till modersmål. Svenskarnas relativa andel var störst i Helsingfors, 19.4 %, och så när som på en bodde också alla med annat språk där.

Alla ovanstående personalia erhöles av folkpensionsanstalten och kontrollerades hos de intervjuade.

Samhällsställning

För att klarlägga de intervjuades sociala ställning tillfrågades envar om hans eller hennes nuvarande yrke eller det yrke som han eller hon senast haft samt om mannens yrke (även om han avlidit). Beträffande det egna yrket utgjorde den största gruppen »yrkeslösa» husmodrar.

Seuraavasta käy ilmi haastateltujen jakautuminen ammattiryhmiin.

Ammattiala — Yrkesområde	Luku Antal	%
Perheenemäntä — Husmor	353	19.4
Teollisuus- tai käsityöntekijä — Industri- eller hantverksarbetare	354	19.4
Rakennus- tai sekatyöntekijä — Byggnads- eller diversearbetare	269	14.8
Kotiapulainen, siivooja, ravintolatyöntekijä — Hembiträde, städerska, restaurangarbetare	239	13.1
Alempi konttori- ja myymälähenkilökunta — Lägre kontors- och butikspersonal	143	7.9
Liikkeenharjoittaja, yrittäjä — Affärsidkare, företagare	115	6.3
Maanviljelijä, maatyöntekijä — Jordbrukare, lantarbetare	66	3.6
Ylempi konttorihenkilökunta — Högre kontorspersonal	50	2.7
Työnjohtaja — Arbetsledare	35	1.9
Muut — Övriga	198	10.9
Yhteensä — Sammanlagt	1822	100.0

Oma ammatti ei kuitenkaan vielä sano paljon haastateltavan yhteiskunnallisesta asemasta, varsinkin kun 70 % koko joukosta oli naisia. Sen vuoksi jaettiin sosiaalisen aseman selvittämiseksi tutkimusjoukko sosiaaliryhmiin miehen tai kuolleen miehen ammatin mukaan sekä naimattomat ja ne, joilla miehen ammattia ei ollut ilmoitettu, oman ammatin mukaan. Ryhmitys, joka perustuu eri ammattien nauttimaan yhteiskunnalliseen arvontoon, suoritettiin Helsingin kaupungin tilastotoimiston perusteiden mukaan seuraavasti:

I sosiaaliryhmä: Akateemisen loppututkinnon suorittaneet henkilöt, suurin osa vapaiden ammattien harjoittajista, johtavassa asemassa olevat henkilöt sekä muut vastaavaa yhteiskunnallista arvontaa nauttivat henkilöt.

II sosiaaliryhmä: Teknillisistä ammateista ne, jotka jäävät akateemisten ja ammattityöntekijöiden väliin (teknikot yms.), työnjohtajat, itsenäiset pienyrittäjät ja käsityöläiset, itsenäistä työtä suorittava konttorihenkilökunta sekä muut vastaavaa yhteiskunnallista arvontaa nauttivat henkilöt.

III sosiaaliryhmä: Muu konttorihenkilökunta, vähintään 2 vuoden koulutuksen omaavat ammattityöntekijät, liikeapulaiset, raitiovaununrahastajat, tarjoilijat ym. vastaavaa yhteiskunnallista arvontaa nauttivat henkilöt.

IV sosiaaliryhmä: Ammattityöntekijöiden apumiehet, aputyöntekijät, sekatyöntekijät, siivoojat, kotiapulaiset sekä muut vastaavaa yhteiskunnallista arvontaa nauttivat henkilöt.

Haastateltujen jakautumista sosiaaliryhmiin kuvaava seuraava asetelma.

Sosiaaliryhmä — Socialgrupp	Luku Antal	%
I	236	13.0
II	369	20.2
III	769	42.2
IV	434	23.8
Tuntematon — Okänd	14	0.8
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0

Kaikista 2/3 oli ammatti- tai sekatyöntekijäryhmään kuuluvia tai heidän puolisoitaan. Olisi luonnollista, että oman ammatin mukaan tämä määrä olisi noussut suuremmaksi, koska ansiotyössä käyvien perheenemäntien ammattitaito usein — varsinkin tutkittavina olevista

I det följande framgår de intervjuades fördelning i yrkesgrupper.

Det egna yrket säger dock inte mycket om de intervjuades samhällsställning i all synnerhet som 70 % av dem var kvinnor. Därför uppdelades materialet, för att den sociala ställningen skulle bli klarlagd, i socialgrupper enligt mannens eller den avlidna mannens yrke samt beträffande de ogifta och dem för vilka mannens yrke icke uppgivits efter eget yrke. Grupperingen gjordes på följande sätt enligt grunder från Helsingfors stads statistiska byrå, vilka baserar sig på den sociala prestige som de olika yrkena åtnjuter.

I socialgruppen: Personer med akademisk examen, största delen av de fria yrkesutövarna, personer i ledande ställning samt andra personer med motsvarande social prestige.

II socialgruppen: Av de tekniska yrkena de vilka befinner sig mellan akademikerna och yrkesarbetarna (tekniker o. dyl.), arbetsledare, självständiga småföretagare och hantverkare, kontorspersonal med självständigt arbete samt andra personer som åtnjuter motsvarande prestige i samhället.

III socialgruppen: Övrig kontorspersonal, yrkesarbetare med minst 2 års utbildning, affärsbiträden, spårwagnskonduktörer, servitriser och personer med motsvarande social prestige.

IV socialgruppen: Yrkesarbetarnas hantlangare, hjälparbetare, diversearbetare, städerskor, hembiträden samt andra personer med motsvarande social prestige.

De intervjuades fördelning på socialgrupper framgår av följande sammanställning:

Av alla hörde 2/3 till yrkes- eller diversearbetargruppen på grund av sitt eget eller makens yrke. Det vore naturligt att detta antal hade blivit större enligt det egna yrket ty de förvärvsarbetande husmödrarnas yrkesskicklighet är ofta — i synnerhet i de åldersgrupper

ikäluokista puheen ollen — on perheen pään ammattitaitoa heikompi.

Tiedusteltaessa haastateltavan asemaa ruokakunnassa on 1 256 eli 68.9 % ilmoittanut olevansa perheen päämies.

Omaisiet

Turvallisuuden tunteen ja viihtyvyydenkin kannalta on merkitystä sillä, tunteeo vanhus itsensä yksinäiseksi, onko hänellä lapsia tai muita lähiomaisia ja asuvatko he paikkakunnalla, jolloin kosketusta voidaan ylläpitää helpommin ja useammin kuin pitempien välimatkojen päästä. Runsaasti 2/3, 1 310 eli 71.9 %, on ilmoittanut, että heillä on lapsia (tai otto- tai kasvattilapsia) elossa. Naimattomien henkilöiden suuremmasta osuudesta johtuen helsinkiläisvanhuksilla oli harvemmin (64.1%) elossa olevia lapsia kuin muilla. Verraten vähän, vain 140 eli 7.7 % oli sellaisia vanhuksia, joilla ei ollut lainkaan omaisia asuinpaikkakunnallaan, kuten selviää seuraavasta asetelmasta.

	Luku Antal	%
Lähin omainen — Närmaste anhörig		
Lapsi — Barn	713	39.1
Aviopoliso — Make/maka	624	34.3
Sisar tai veli — Syskon	202	11.1
Sisaren tai veljen lapsi — Syskonbarn.....	90	4.9
Serku — Kusin	22	1.2
Muita omaisia — Andra anhöriga.....	31	1.7
Ei omaisia — Ej anhöriga	140	7.7
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0

Muuttoliike

Viihtyvyyteen vaikuttavat, paitsi sukulaisten läheisyys, myös muut tuttavuus- ja naapuruussuhteet. Näitä oletettavasti on sitä enemmän, mitä kauemmin on asunut paikkakunnalla, vaikka tietysti kunkin henkilökohtaisilla ominaisuuksilla on tässä kohdin ratkaiseva merkitys. Kaikista haastatelluista 4/5, 1 446 eli 79.4 % oli asunut paikkakunnalla jo sota-ajan tai ennen sitä. 1960-luvulla muuttaneita oli kaikkiaan vain pari prosenttia ja välille jäävänä 15-vuotiskautena noin 18 %. Helsinkiläisistä samoin kuin turkulaisista ja tampere-laisistakin vanhuksista hieman suurempi osa, 83 %, oli vanhoja »kanta-asukkaita». Muuttaminen vähenee selvästi iän kasvaessa.

Yleensä on vallalla käsitys, että vanhuksien on vaikea sopeutua uuteen ympäristöön, niin uuteen asuntoon kuin varsinkin outoon paikkakuntaan, ja sen vuoksi heitä muuttaa paikkakunnalta toiselle verrattain vähän. Kun haastatelluilta vanhuksilta kysyttiin syytä muuttoon, jos he olivat muuttaneet paikkakunnalle 60 vuotta täytettyään, saatiin seuraava jakautuma.

	Luku Antal	%
Muuton syy — Flyttningsorsak		
Sukulaisten luo tai läheisyyteen — Till släktingar eller nära dem	106	45.5
Maalta kaupunkiin — Från landet till staden	27	11.6
Lasten mukana — Med barnen.....	22	9.4
Huonot asunto-olosuhteet — Dåliga bostadsförhållanden	19	8.1
Palannut entiselle kotipaikkakunnalleen — Återvänt till sin forna hemort	19	8.1
Työolosuhteet — Arbetsförhållanden	9	3.9
Eläkkeelle pääsy — Blivit pensionerad	8	3.5
Muu syy — Annan orsak	23	9.9
Yhteensä — Sammanlagt	233	100.0

som undersöktes — svagare än familjeöverhuvudets.

På förfrågan om den intervjuades ställning i matlaget har 1 256 dvs. 68.9 % förklarat sig vara familjeöverhuvud.

Anhöriga

Med hänsyn till trygghetskänslan och trivseln är det av betydelse om den gamla känner sig ensam, om hon har barn eller andra nära anhöriga och om de bor på orten så att kontakten bättre och oftare kan upprätthållas än då avstånden är långa. Drygt 2/3, 1 310 dvs. 71.9 % har meddelat att de har barn (eller adoptiv- och fosterbarn) i livet. På grund av de ogifta personernas större andel hade de gamla i Helsingfors mera sällan (64.1%) barn i livet än de andra. Helt utan anhöriga på orten var dock relativt få gamla, endast 140 dvs. 7.7 % såsom framgår av följande sammanställning.

Flyttningsrörelsen

Trevnaden påverkas dels av närheten till anhöriga dels av andra bekantskaps- och grannskapsrelationer. Sådana finns antagligen i större utsträckning ju längre vederbörande bott på orten, fastän de personliga egenskaperna givetvis är av avgörande betydelse härvidlag. Av alla de intervjuade hade 4/5, 1 446 dvs. 79.4 %, bott på orten redan under kristiden eller dessförinnan. De som flyttat på 1960-talet var inalles endast ett par procent och de som flyttat under 15-årsperioden däremellan ca 18 %. Helsingforsarna var i likhet med åborna och tammerforsarna gamla »urinånare» till en något större del, 83 %. Flyttningen minskar avsevärt vid stigande ålder.

I allmänhet är den uppfattningen rådande att de gamla har svårt att anpassa sig till en ny omgivning både i fråga om en ny bostad och i synnerhet ny boningsort, och att de därför i tämligen ringa utsträckning flyttar från den ena orten till den andra. Då de intervjuade tillfrågades om orsakerna till att de efter att ha fyllt 60 år flyttat till orten fick följande fördelning.

Muuttaneita oli 12.8 % haastatelluista. Nuorempien perheenjäsenten muuttoliike vetää mukanaan myös vanhuksia. Yli puolet kaikista muuttaneista kuuluu tähän ryhmään. Maaseudun huonommat olosuhteet, pitkät matkat kauppoihin ja lääkäriin, asuntojen suuritoinen lämmitys, vedenkanto, lumenluonti ja rakennuksen ja pihamaan kunnossapito on tullut mainituksi syiden joukossa. Maanviljelijäpariskunnan vanhetessa ja tullessa kykenemättömäksi raskaaseen työhön useat ostavat »syytinkiasunnon» väestökeskuksista. Samoin on joskus virka-asunnosta eläkkeelle siirtyvän virkamiehenkin laita. Muuton syitä tarkastellessa voidaan arvella, että vanhempien ikäluokkien siirtyminen maalta kaupunkiin tulee entisestäänkin yhä lisääntymään.

IV. Asunto-olot

Vleensä on vallalla käsitys, että vanhuksat asuvat vanhoissa, huonokuntoisissa asunnoissa ja että asumiskustannukset ylittävät heidän maksukykynsä.

Asunnon ikä

Haastateltujen vanhusten asunnot jakautuivat ikänsä puolesta eri paikkakuntaryhmissä seuraavasti.

Talon valmistumisaika När huset blev färdigt	Helsinki Helsingfors		Turku—Tampere Åbo—Tammerfors		Yli 30 000 asukasta Över 30 000 inv.		Alle 30 000 asuk. Under 30 000 inv.		Kaikkiaan Sammanlagt	
	Luku Antal	%	Luku Antal	%	Luku Antal	%	Luku Antal	%	Luku Antal	%
1920 tai ennen — eller tidigare	209	28.5	184	41.3	135	32.1	69	30.8	597	32.8
1921—44.....	365	49.9	137	30.8	128	30.4	74	33.0	704	38.6
1945 tai jälkeen — eller därefter	156	21.3	124	27.9	158	37.5	80	35.7	518	28.4
Tuntematon — Okänt	2	0.3	—	—	—	—	1	0.5	3	0.2
Yhteensä — Sammanlagt	732	100.0	445	100.0	421	100.0	224	100.0	1 822	100.0

Sodan jälkeen valmistuneissa asunnoissa asui 28.4 % haastatelluista. Kun tällaisten asuntojen määrä koko kaupunkien ja kauppaloitten asuntokannasta oli po. ajankohtana likimain 40 %, voidaan todeta, että vanhuksat joko eivät ole halunneet tai saaneet runsaslukuisemmin asuntoja uusista taloista. Pienempien paikkakuntien vastaava suhdeluku oli Helsinkiin verrattuna selvästi suurempi. Helsinkiläisvanhuksista noin puolet asui maailmansotien välillä valmistuneissa taloissa. Merkille pantava on myös Turun ja Tampereen vanhimman asuntokannan kohdalla korkea suhdeluku, 41.3 %.

Rahoitus

Edellä selostettu asuntojen ikäjakautuma huomioonottaen on luonnollista, että valtaosa, 1 534 eli 84.2 % asunnoista oli rakennettu ilman valtion lainaa. Aravalainoitettuja oli 185 eli 10.2 %, muulla tavalla valtion lainoittamia 57 eli 3.1 % ja asuntoja, joiden rahoitus oli tuntematon, 46 eli 2.5 %. Vuoden 1945 jälkeen valmistuneista huoneistoista oli 35 % aravalainan avulla rakennettuja, kun kaikista 1950-luvulla kaupungeissa ja kauppaloissa valmistuneista uusista asunnoista noin puolet oli arava-asuntoja. Lainoituksen suhteen ei eri paikkakuntaryhmien välillä ole havaittavissa sanottavia eroja.

De som flyttat utgjorde 12.8 % av de intervjuade.

Yngre familjemedlemmars flyttningsrörelse drar också gamla med sig. Över hälften av alla dem som flyttat tillhör denna grupp. Sämre förhållanden på landsbygden, långa avstånd till butiker och läkare, arbetsdryg eldning av bostäderna, vattenbärning, snöskottning och underhåll av byggnad och gårdsplan har nämnts bland orsakerna. Då ett jordbrukarpar åldras och blir oförmöget till tungt arbete köper sig många en »syttningsbostad» i en tätort. Det samma är ibland fallet med tjänstemän som pensioneras och flyttar från tjänstebostaden. Vid en granskning av orsakerna till flyttning kan man antaga att de äldre årskullarnas flyttning från landet till städerna kommer att ytterligare ökas.

IV. Bostadsförhållandena

I allmänhet råder uppfattningen att de gamla bor i gamla bostäder som är i dåligt skick och att bostadskostnaderna överskrider deras betalningsförmåga.

Bostadens ålder

De intervjuade gamlas bostäder fördelade sig efter ålder på följande sätt i olika ortgrupper.

I bostäder som blivit färdiga efter kriget bodde 28.4 % av de intervjuade. Då dylika bostäders andel i hela bostadsbeståndet i städer och köpingar vid ifrågasvarande tidpunkt var ungefär 40 % kan man konstatera att de gamla antingen inte önskat eller fått bostäder i nya hus i större utsträckning. Motsvarande relationstal för de mindre orterna var klart större än talet för Helsingfors. Av helsingforsåldringarna bodde ungefär hälften i hus som blivit färdiga mellan världskriget. Värt att notera är likaså det höga relationstalet, 41.3 %, för det äldsta bostadsbeståndet i Åbo och Tammerfors.

Finansiering

Såsom naturligt är med hänsyn till ovan skildrade åldersfördelning för bostäderna hade stora flertalet, 1 534 dvs. 84.2 % av bostäderna byggts utan statliga lån. De aravalånade bostäderna var 185 dvs. 10.2 % de på andra sätt belånade 57 dvs. 3.1 % och finansieringen okänd för 46 bostäder dvs. 2.5 %. Av de lågenheter som blivit färdiga efter 1945 hade 35 % byggts med hjälp av aravalån, medan cirka hälften av alla nya bostäder som blivit färdiga i städer och köpingar på 1950-talet var aravabostäder. Beträffande långivningen kunde nämnvärda skillnader inte förmärkas mellan olika ortgrupper.

Asumisaika

Haastateltavista viidennes, 19.4 %, oli muuttanut asuntoonsa vuonna 1960 tai sen jälkeen. 1950-luvulla muuttaneita oli kolmannes, 33.2 %, 1940-luvulla 13.0 % ja loput 28.4 % oli asunut nykyisessä huoneistossaan jo ennen sotaa. Vastaamatta jätti 6.0 %. Helsingiläiset ovat asuneet samassa asunnossa suhteellisesti hieman kauemmin kuin muut haastatellut. Johtuneeko tämä sitten sodan jälkeen pääkaupungissa vallinneesta asunonvaihtojen vaikeudesta vai muusta syystä, sitä on vaikea tämän tutkimuksen piirissä selvittää.

Talotyyppi ja rakennusaine

Runsaasti puolet, 948 eli 52.0 % (Helsingissä 606 eli 82.8 %) haastatelluista asui kerrostaloissa, noin kolmannes, 581 eli 31.9 % (Helsingissä 79 eli 10.8%), omakotitaloissa. Rivitalojen osuus oli 176 eli 9.7 % (Helsingissä 12 eli 1.6%). Rivitaloiksi on osa haastatelluista lukenut myös vanhat yksikerroksiset, puiset kaupunkitalot, joissa joka asuntoon on oma porras ulkoa. Lisäksi 17 eli 0.9 % (Helsingissä 11, 1.5%) on ilmoittanut »yksikerroksinen, vanha kaupunkitalo». Muita talotyyppjä on ilmoitettu seuraavasti.

	Kaikkiaan Sammanlagt	Helsinki Helsingfors		
	Luku	Luku	%	%
	Antal	Antal		
Piharakennus — Gårdsbyggnad	24	3	1.3	0.4
Teollisuus- tai liikerakennus — Industri- eller affärsbyggnad.....	18	5	1.0	0.7
Saunarakennus — Bastubyggnad.....	18	2	1.0	0.3
»Asuntokasarmi» (puinen) — »Bostadskasern» (av trä).....	15	4	0.8	0.5
Tilapäinen rakennus — Tillfällig byggnad	9	6	0.5	0.8
Maalaistalo — Lantgård	8	—	0.5	—
Kesämökki — Sommarstuga.....	4	2	0.2	0.3
Asunto laitoksessa — Bostad i anstalt	4	2	0.2	0.3

Kaksi vanhusta, jotka olivat vailla vakinaista asuntoa, on käsitelty heidän tilapäisen asuntonsa mukaan.

Rakennusaineen mukaan asunnot jakaantuivat melkein tasan puisiin ja kivisiin; edellisiä oli 925 eli 50.8 % ja jälkimmäisiä 897 eli 49.2 %. Helsingissä vastaavat luvut olivat 139 eli 19.0 % ja 593 eli 81.0 %.

Sellaisten asuntojen osuus, joita ei ilmeisesti ole tarkoitettu pysyviksi asunnoiksi, on suhteellisen pieni, Helsingissä vielä pienempi kuin keskimäärin haastateltuaineistossa.

Asuinkerros ja hissi

Nimenomaan vanhusten asumista ajatellen on merkitystä sillä, missä kerroksessa asunto sijaitsee ja onko talossa hissiä. Hyväkin asunto on vanhukselle sopimaton, jos sinne on noustava korkeita tai jyrkkiä portaita. Terveelle ihmiselle helppokulkuisetkin portaat voivat vanhuuden kangistamalla jaloilla olla vaikeat ja vaaralliset. Melkein puolet haastatelluista, 903 eli 49.6 %, asui ensimmäisessä kerroksessa. Sen lisäksi 13 eli 0.7 % asui omakoti- tai rivitalohuoneistossa, joka oli kahdessa kerroksessa. Hissi oli runsaassa 1/4:ssä eli 27.4 %:ssa. Toisessa kerroksessa sijaitsevista asunnoista, joita oli

Boendetiden

Av de intervjuade hade en femtedel, 19.4 % flyttat till sin bostad år 1960 eller därefter. De som flyttat på 1950-talet utgjorde en tredjedel, 33.2 %, de som flyttat på 1940-talet 13.0 %, och de återstående 28.4 % hade redan före kriget bott i sin nuvarande lägenhet. Intet svar gav 6.0 %. Helsingforsarna hade bebott samma bostad relativt sett något längre än de övriga intervjuade. Om detta sedan beror på svårigheten att byta bostad i huvudstaden under efterkrigstiden eller på någon annan orsak, är svårt att utreda inom ramen för denna undersökning.

Hustyp och byggnadsmaterial

Drygt hälften, 948 dvs. 52.0 % (i Helsingfors 606 dvs. 82.8 %) av de intervjuade bodde i våningshus, ungefär en tredjedel, 581 dvs. 31.9 %, (i Helsingfors 79 dvs. 10.8%) i egnahemshus. Radhusens andel var 176 eller 9.7 % (Helsingfors 12 dvs. 1.6 %). Som radhus har en del av intervjuarna även räknat gamla envåningsträhus i städerna, där varje bostad har en egen farstu utifrån. Därtill har 17 dvs. 0.9 % (i Helsingfors 11, 1.5 %) åter separat angivit »gammalt stadshus i en våning». Övriga hustyper har angetts på följande sätt.

Två åldringar, som saknat fast bostad, har behandlats enligt den tillfälliga bostad de hade.

Efter byggnadsmaterial fördelade sig bostäderna nästan jämnt på trähus och stenhus; de förra var 925 dvs. 50.8 % och de senare 897 dvs. 49.2 %. I Helsingfors var motsvarande tal 139 dvs. 19.0 % och 593 dvs. 81.0 %.

Bostäder som uppenbarligen icke avsetts att bli varaktiga bostäder har en relativt ringa andel, i Helsingfors ännu mindre än i intervjumaterialet i medeltal.

Våning och hissi

I vilket plan en bostad befinner sig och om huset har hissi är av vikt särskilt när det gäller bostäder för åldringar. T.o.m. en god bostad är olämplig för en åldring om höga eller branta trappor måste passeras på vägen dit. Trappor som är lätta för en frisk människa kan vara svåra och farliga för gamla och styva ben. Nästan hälften av de intervjuade, 903, dvs. 49.6 %, bodde i första våningen. Dessutom bodde 13 dvs. 0.7 % i en egnahems- eller radhuslägenhet i två plan. Hissi hade drygt fjärdedelen dvs. 27.4 % av bostäderna. Av bostäderna i andra våningen, som var 358 till antalet,

358, oli hissi vain 92:ssa eli 1/4:ssa. Kolmannessa kerroksessa ja sitä ylempänä oli 491 asuntoa. Näistä 143 eli 29.1 % oli ilman hissiä. Kellarikerroksessa sijaitsi yhteensä 27 asuntoa eli 1.5 % ja ullakolla 29 eli 1.6 %. Asuntokannan rakenteesta johtuen Helsingissä asunnot ovat suhteellisesti useammin ylempissä kerroksissa kuin muualla, mutta hissit ovat yhtä yleisiä kuin vastaavallisissa taloissa muualla.

Huoneiston hallintaperuste

Vuoden 1960 väestölaskennan mukaan kaupungeissa ja kauppaloissa 42.5 % huoneistoista hallittiin omistajana, 44.1 % vuokralaisena ja 12.6 % työsuhteen perusteella. Syksyllä 1950 vanhusten oloja tutkittaessa 48 % heistä omisti asuntonsa koko maassa, 22 % Helsingissä ja 34 % muissa kaupungeissa ja kauppaloissa.

Seuraavassa esitetään vanhusten asuntojen jakautuminen huoneiston hallintaperusteen mukaan paikkakuntaryhmittäin.

Asunnon hallintaperuste Bostadens upplåtelseform	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare		Kaikkiaan Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
			Prosentteina — I procent			
Oma talo — Eget hus	10.0	19.3	37.8	47.8	23.3	425
Oma osake — Egen aktielägenhet.....	38.2	35.5	15.9	8.9	28.8	525
Lapsen omistama — Ägd av barn.....	1.0	0.5	2.8	4.5	1.8	32
Työnantajan omistama — Ägd av arbetsgivare...	3.8	6.1	3.1	5.4	4.4	80
Vuokrattu, omistaja — Hyrd, ägare	(38.0)	(35.2)	(36.1)	(28.5)	(35.6)	(650)
valtio — staten.....	0.1	0.5	0.5	0.4	0.3	6
kunta tai seurakunta — kommun el. församling	5.1	5.2	3.3	2.2	4.3	79
talo- tai muu yhtiö — fastighets- el. annat bolag	16.3	6.8	4.7	5.4	9.9	181
yksityinen henkilö — privat person	16.5	22.7	27.6	20.5	21.1	384
Alivuokralaisena — Underhyresgäst	6.3	2.3	3.1	4.0	4.3	78
Asuntola — Halvinternat	0.5	0.2	—	0.9	0.4	7
Yhteismajoitus — Kollektivförläggning	0.4	—	—	—	0.2	3
Ei vastattu — Ej svar.....	1.8	0.9	1.2	—	1.2	22
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	732	445	421	224		1 822

Yli puolet haastatelluista vanhuksista, 950 eli 52.1 % asui omistamassaan tai jonkun ruokakuntansa jäsenen omistamassa asunnossa. Näistä 425 eli 23.3 % omisti talon ja 525 eli 28.8 % hallitsemansa huoneiston osakkeet. Sen lisäksi 32 eli 1.8 % asui lapsensa omistamassa asunnossa, mutta ei tämän ruokakunnassa. Vuokralaisina asui noin kolmannes kaikista, 650 eli 35.6 %. Tavallisin vuokranantaja oli yksityinen henkilö, 384 tapausta eli 21.1 % kaikista haastatelluista.

Vanhukset asuivat keskimääräistä useammin omistamissaan asunnoissa.

Verrattaessa huoneiston hallintaperustetta paikkakuntaryhmittäin voidaan todeta oman talon osuuden runsasta kasvua pienemmille paikkakunnille siirryttäessä ja päinvastainen ilmiö oman osakkeen suhteen. Tähän vaikuttaa tietysti suurimpana syynä paikkakunnan asuntokannan rakenne ja jakaantuminen omakoti- ja kerrostaloasuntoihin. Omien asuntojen osuus osoittaa pientä nousua siirryttäessä suuremmilta paikkakunnilta pienemmille. Vuokra-asuntojen jakaantumista tarkasteltaessa voidaan panna merkille taloyhtiöiden, vakuu-

hade endast 92, dvs. en fjärdedel, hiss. I tredje våningen eller högre upp låg 491 bostäder. Av dem var 143 dvs. 29.1 % utan hiss. I källarvåningen befann sig inalles 27 bostäder dvs. 1.5 % och på vinden 29 dvs. 1.6 %. Beroende på bostadsbeståndets struktur befinner sig bostäderna i Helsingfors relativt oftare i de övre våningarna än på andra orter, men hissar är lika vanliga som i motsvarande hus på annat håll.

Grunden för lägenhetsinnehavet

Enligt 1960 års folkräkning 42.5 % av lägenheterna i städer och köpingar beboddes av ägarna, 44.1 % av hyresgäster och 12.6 % på grund av arbetsavtal. När åldringarnas förhållanden undersöktes hösten 1950 ägde 48 % av dem sin bostad i hela landet, 22 % i Helsingfors och 34 % i övriga städer och köpingar.

I det följande visas hur de gamlas bostäder fördelar sig ortsvis efter upplåtelseform.

Över hälften av de intervjuade åldringarna, 950 dvs. 52.1 %, bodde i en bostad som de själva eller någon medlem av matlaget ägde. Av dem ägde 425 dvs. 23.3 % huset och 525 dvs. 28.8 % aktierna till den disponerade lägenheten. Dessutom bodde 32 dvs. 1.8 % i av deras barn ägda bostäder men tillhörde inte barnens hushåll. Som hyresgäster bodde ungefär en tredjedel av alla, 650 dvs. 35.6 %. Den vanligaste hyresvärdens var en privatperson, 384 fall dvs. 21.1 % av alla de intervjuade.

Åldringarna bodde oftare än medeltalet av hela folket i sina egna bostäder.

Jämför man grunden för lägenhetsinnehavet ortsvis kan man konstatera en kraftig ökning av de egna husens andel när man kommer till mindre orter och den motsatta företeelsen i fråga om aktielägenheterna. Den största orsaken härtill är givetvis strukturen i ortens bostadsbestånd och dess fördelning på egnahems- och våningshus. De egna bostädernas andel utvisar en liten ökning när man kommer från större orter till mindre. Med hänsyn till hyresbostädernas fördelning kan man

tuslaitosten ym. vuokraamien asuntojen suhteellisen määrän olevan Helsingissä noin kolminkertainen pienempiin kaupunkeihin ja kauppaloihin verrattuna. Yksityisten henkilöiden omistamien vuokra-asuntojen osuus oli Helsingissä pienin. Alivuokralaisina asui vielä 78 eli 4.3 %, vanhusten asuntoloissa 7 eli 0.4 % ja yhteismajoituksessa 3 eli 0.2 %. Vanhusten asuntolan ja vanhainkodin raja on ollut vaikeasti määriteltävissä. Haastatteluohjeissa oli käytetty seuraavia määritelmiä:

Vanhusten asuntotalo, missä koko talo on vanhusten hallussa, mutta jokaisella pariskunnalla on oma asunto keitto- ja peseytymismahdollisuuksineen (vastaa ruotsalaista eläkeläisten taloa).

Vanhusten asuntola, missä voi olla esim. yhteisiä seurustelutiloja, mahdollisuus ruokailuun yhteisessä ruokasalissa, mutta jossa vanhus ei ole täysihoidossa ja tavallisesti maksaa asuntonsa itse.

Vanhainkoti, missä vanhus on täysihoidossa.

Asumistapa

Leskien ja eronneiden suuresta määrästä johtuu, että myös yksin asuvia oli suhteellisen paljon, melkein kolmannes, 573 eli 31.4 %. Runsas kolmannes, 655 eli 36.0 %, asui aviopuolionsa kanssa ja viidennes, 376 eli 20.6 %, lastensa ja lastensa perheiden kanssa.

Seuraava asetelmä osoittaa vanhusten asumistapaa eri paikkakuntaryhmissä.

notera att det relativa antalet bostäder som hyrts av fastighetsbolag, försäkringsanstalter m.m. i Helsingfors är tredubbel till de mindre städerna och köpingarna. Andelen hyresbostäder ägda av enskild person är i Helsingfors minst. Som underhyresgäster bodde ytterligare 78 dvs. 4.3 %, i halvinternat 7 dvs. 0.4 % och i kollektiv förläggning 3 dvs. 0.2 %. Det har varit svårt att dra gränsen mellan ålderdomshem och snarlika institutioner. I intervjuanvisningarna hade följande definitioner använts.

Bostadshus för gamla där hela huset disponeras av åldringar men där varje par har egen bostad med kok- och tvättmöjligheter (motsvarar de svenska pensionärs-husen).

Halvinternat för åldringar där det t.ex. kan finnas gemensamma sällskapsutrymmen och möjlighet att inta måltider i en gemensam matsal, men där den gamla inte är i helpension och där vederbörande vanligen själv betalar sin bostad.

Ålderdomshem där den gamla är i helpension.

Sättet att bo

På grund av det stora antalet änkor, änklingar och fränskilda är det naturligt att det också fanns relativt många ensamboende, nästan en tredjedel, 573 dvs. 31.4 %. En dryg tredjedel, 655 dvs. 36.0 %, bodde tillsammans med make eller maka och en femtedel, 376 dvs. 20.6 %, tillsammans med barn och deras familjer.

Följande sammanställning visar hur de gamla bodde i olika ortsgrupper.

Asumistapa — Sätt att bo	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Kaikkiaan Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
			Prosentteina —	I procent		
Yksin — Ensamma	31.8	31.7	27.8	36.6	31.4	572
Puolison (ja mahd. lasten) kanssa — Med maka/ make (och ev. barn)	31.6	40.9	38.7	35.3	36.0	655
Lapsen tai hänen perheensä kanssa — Med barn eller dess familj.....	19.7	19.1	24.5	19.2	20.6	376
Veljen tai sisaren kanssa — Med syskon	4.2	3.8	3.8	4.4	4.1	74
Muiden sukulaisten kanssa — Med andra släktingar	2.3	0.9	1.9	2.7	1.9	35
Muiden henkilöiden kanssa — Med övriga personer	10.3	3.4	3.3	1.8	5.9	108
Vailla vakinaista asuntoa — Utan fast bostad	0.1	0.2	—	—	0.1	2
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen lukumäärä — Antal intervjuade...	732	445	421	224		1 822

Erityisesti voidaan panna merkille »muiden henkilöiden kanssa» asuvien helsinkiläisten runsaslukisuus. Riittääkö tälle selitykseksi yksinäisten naisyhenkilöiden suhteellinen runsaus vai onko syitä etsittävä asuntopulasta ja vuokrien kalleudesta, se selvinnee tuonnempana.

Vuonna 1950 vanhusten oloista tehdyn tutkimuksen mukaan 23 % vanhuksista kaupungeissa ja kauppaloissa asui yksin ja 32 % aviopuolison kanssa. Yksin asuminen osoittaa selvää yleistyistä.

Det stora antalet helsingforsare som bodde »med övriga personer» bör noteras. Huruvida det relativt stora antalet ensamma kvinnor förslår som förklaring eller om orsakerna bör sökas i bostadsbrist och höga hyror, torde sedermera framgå.

Enligt 1950 års undersökning om åldringarnas levnadsförhållanden bodde 23 % av de gamla i städer och köpingar ensamma och 32 % med maka eller make. Ensamboendet har blivit påtagligt allmännare.

Huoneiston hallintaperusteen ja asumistavan välinen suhde

Seuraavassa asetelmassa tarkastellaan asunnon hallintaperustetta asumistavan mukaan.

	Yksin Ensam	Puolison kanssa Med make/make	Lapsen kanssa Med barn	Muiden sukulaisten kanssa Med andra släktingar	Muiden kanssa Med övriga	Vailla asuntoa Utan bostad	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
Oma tai ruokakunnan jäsenen omistama								
Egen eller ägd av hushållsmedlem	41.9	63.8	56.8	47.7	25.0	—	52.1	950
Lapsen omistama — Ägd av barn	2.6	1.5	1.9	—	—	—	1.8	32
Vuokrattu — Hyrd	45.6	29.0	29.9	30.3	50.0	—	35.6	650
Alivuokralainen — Underhyresgäst ...	4.7	0.8	4.0	12.8	14.8	50.0	4.3	78
Muu — Annan	5.2	4.9	7.4	9.2	10.2	50.0	6.2	112
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal inter- vjuade	572	655	376	109	108	2		1 822

Useissa Länsi-Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa on todettu, että elintason ja yleisen hyvinvoinnin noustessa yhä suurempi osuus asunnoista on asunnonhaltija-ruokakuntien omia. Ilmiö voi saada selityksensä paitsi taloudellisen aseman paranemisesta myös yritteliäisyyden lisääntymisestä, mutta varsinkin eri kulutushyödykkeiden keskinäisessä arvostuksessa asunnon osakseen saamasta lisääntyvästä huomiosta.

Haastatelluista vanhuksista puolisonsa kanssa asuvat olivat asunnon omistuksen suhteen parhaassa asemassa. Melkein 2/3 näistä asui omassa asunnossa. Keskimääräistä enemmän, 56.8 %, lapsen tai hänen perheensä kanssa asuvistakin omisti (itse tai joku ruokakunnan jäsen) asuntonsa. Yksin tai vieraiden henkilöiden kanssa asuvat olivat keskimääräistä runsaammin vuokralaissuhteessa. Alivuokralaisina oli runsaimmin muiden sukulaisten tai vieraiden henkilöiden kanssa asuvia.

V. Asunnon koko ja asumisväljyys

Ruokakunnan koko ja huoneistotyyppi

Asumistason selvittämiseksi kysyttiin haastateltavilta ruokakunnan kokoa ja huoneistotyyppiä. Runsaan kolmannes, 651 eli 35.7 %, oli yhden hengen ruokakuntia. Kun yksin ilmoitti asuvansa vain 31.4 %, ero johtunee siitä, että useat »muiden kanssa» asuvat eivät kuitenkaan kuuluneet asuintoverinsa kanssa samaan ruokakuntaan. Kahden hengen ruokakuntia oli 732 eli 40.2 %, joten 3/4 haastatelluista kuului näihin kahteen pienimpään ruokakuntatyyppiin. Huoneiden lukumäärää ilmoitettaessa on syntynyt jonkin verran väärinkäsityksiä. Vaikka kysymyksen sanamuoto kuului: »Montako huonetta on Teidän ja ruokakuntanne käytössä?», olivat jotkut todennäköisesti ilmoittaneet koko huoneiston koon vähentämättä siitä alivuokralaisille vuokratua tilaa. Myöhemmin selostettavaa asumistiheyttä laskettaessa on myös alivuokralaisten lukumäärä otettu

Förhållandet mellan grunden för lägenhetsinnehavet och sättet att bo

I det följande skärskådas grunden för lägenhetsinnehavet enligt sättet att bo.

	Yksin Ensam	Puolison kanssa Med make/make	Lapsen kanssa Med barn	Muiden sukulaisten kanssa Med andra släktingar	Muiden kanssa Med övriga	Vailla asuntoa Utan bostad	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
Oma tai ruokakunnan jäsenen omistama								
Egen eller ägd av hushållsmedlem	41.9	63.8	56.8	47.7	25.0	—	52.1	950
Lapsen omistama — Ägd av barn	2.6	1.5	1.9	—	—	—	1.8	32
Vuokrattu — Hyrd	45.6	29.0	29.9	30.3	50.0	—	35.6	650
Alivuokralainen — Underhyresgäst ...	4.7	0.8	4.0	12.8	14.8	50.0	4.3	78
Muu — Annan	5.2	4.9	7.4	9.2	10.2	50.0	6.2	112
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal inter- vjuade	572	655	376	109	108	2		1 822

I de flesta västeuropeiska länder och i Förenta Staterna har man konstaterat att vid stigande levnadsstandard och allmänt välstånd en allt större del av bostäderna är hushållens egna. Företeelsen kan få sin förklaring dels i en förbättrad ekonomisk ställning dels även i ökad företagsamhet men i synnerhet i den ökade uppmärksamhet som kommer bostaden till del i olika konsumtionsförmödenhetens inbördes prestige.

Av de intervjuade gamla hade de som bodde tillsammans med make eller maka den bästa ställningen i fråga om bostadsinnehavet. Nästan 2/3 av dem bodde i egen bostad. Mer än hälften, 56.8 %, av dem som bodde med barn eller barns familj ägde bostaden själv (eller också var ägaren någon annan av matlagets medlemmar). De som bodde ensamma eller tillsammans med främmande stod oftare än medeltalet i hyresgästs ställning. Underhyresgästerna var talrikast bland dem som bodde med andra släktingar eller med främmande personer.

V. Bostadens storlek och boendetätheten

Matlagets storlek och lägenhetstypen

För att bostadsstandarden skulle klarläggas tillfrågades de intervjuade om hushållets storlek och om lägenhetstypen. Drygt en tredjedel, 651 dvs. 35.7 %, var enpersonshushåll. Då endast 31.4 % meddelade att de bodde ensamma, torde skillnaden bero på att de flesta som bodde »med andra» dock inte tillhörde samma matlag som bostadspartnern. Tvåpersonsmatlagen var 732 dvs. 40,2 %, varför 3/4 av de intervjuade tillhörde dessa två minsta hushållstyper. När antalet rum uppgivits har missförstånd i viss mån uppstått. Fastän frågan lydde »Hur många rum disponeras av Er och ert hushåll?» hade somliga sannolikt uppgett hela lägenheten utan att dra ifrån det utrymme som uthyrts till underhyresgäster. Vid uträkningen av boendetätheten, som senare skall skildras, har även antalet underhyresgäster beaktats, medan följande fördelning av lägenhetstypen

huomioon, mutta asumistiheyden laskemiseen ei voida käyttää seuraavassa esitettävää huoneistotyyppien jakautumaa ruokakunnan koon mukaan.

efter hushållets storlek icke kan användas för uträkning av boendetätheten.

Huoneistotyyppi Lägenhetstyp	Ruokakunnan koko, henkeä Hushållets storlek, personer									Luku Antal	Yhteensä Samman- lagt %
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Ilman vakinaista asuntoa — Utan fast bostad	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	0.1
Huone — Ett rum	70	12	1	—	—	—	—	—	—	83	4.5
Hellahuone — Ett rum med spis	144	69	9	2	—	—	—	—	—	224	12.3
1 h + kk — 1 r + kokvrå	114	85	11	1	1	—	—	—	—	212	11.6
1 h + osuus k — 1 r + del i kök	29	6	—	—	—	—	—	—	—	35	1.9
1 h + k — 1 r + kök	171	240	54	21	14	4	1	—	—	505	27.7
2 h + kk — 2 r + kokvrå	34	66	21	8	5	—	6	—	—	140	7.7
2 h + osuus k — 2 r + del i kök	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	0.1
2 h + k — 2 r + kök	52	157	50	26	30	7	—	3	1	326	17.9
3 h + kk — 3 r + kokvrå	5	5	4	2	3	—	—	—	—	19	1.0
3 h + k — 3 r + kök	18	58	25	27	16	8	2	—	1	155	8.5
4 h + kk — 4 r + kokvrå	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	0.1
4 h + k — 4 r + kök	11	17	21	8	10	9	2	—	—	78	4.3
5 h + k — 5 r + kök	1	12	5	6	2	5	—	—	—	31	1.7
6 h + k — 6 r + kök	1	1	2	1	—	2	—	—	—	7	0.4
7 h + k — 7 r + kök	—	1	1	—	1	—	—	—	—	3	0.2
Yhteensä — Sammanlagt	651	732	204	102	82	35	11	3	2	1822	
%	35.7	40.2	11.2	5.6	4.5	1.9	0.6	0.2	0.1		100.0

Ylläolevasta asetelmasta käy selville, että 30.3 % haastatelluista asui yhden huoneen asunnossa, mikä on voinut olla huone ilman keittomahdollisuutta, hella-huone, huone ja keittokomero tai huone osuudella keittiöön. Runsas 1/3, 35.5 %, asui kaksi huonetta käsittävässä asunnossa, jollaiseksi on luettu huone ja keittiö sekä 2 huonetta ja keittokomero tai osuus keittiöön. Kolme huonetta oli käytössään likimain 1/5:lla, 18.9 %:lla. 1—2 huonetta käsittävien asuntojen suhteellinen osuus koko haastatteluaineistossa on noin 2/3. Eri paikkakuntaryhmien välillä ei ole havaittavissa mainittavia eroja. Suurin poikkeama keskiarvosta on alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla (61.2%).

Asunnonhaltijaruokakunnista 60 ruokakunnalla eli 3.3 %:lla oli hallussaan niin pieni asunto, että ruokakunnan jäsenten määrä huonetta kohti oli yli 2 henkeä. Helsingissä tällaisia ruokakuntia oli 21 eli 2.9 % ja lisäksi yksi kahden hengen ruokakunta kokonaan vailla vakinaista asuntoa. Tampereella ja Turussa oli näitä yhteensä 18 eli 4.0 % ja yksi yhden hengen ruokakunta vailla vakinaista asuntoa. Yli 30 000 asukkaan paikkakunnilla 18 ruokakuntaa ja alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla 3 ruokakuntaa eli 1.3 % hallitsi edellä mainittuun normin mukaan liian pientä asuntoa. Vuoden 1960 asuntolaskennan mukaan kaupungeissa ja kaupaloissa tällaisia ruokakuntia oli 10.7 % kaikista. Vanhukset asuivat siis keskimäärin harvemmin liian tiheästi kuin muu väestö.

Asumistiheys, tila henkeä kohti ja oma huone

Asumistiheys lasketaan tavallisesti henkilölukuna 100 huonetta kohti. Haastattelulomakkeita tarkastettaessa laskettiin sosiaalisessa tutkimustoimistossa jokaiselle lomakkeelle huoneistossa asuvien henkilöiden luku (ruokakunnan jäsenet + alivuokralaiset) huonetta kohti, keittiö huoneeksi luettuna. Alivuokralaiset ja heidän hal-

Av ovanstående sammanställning framgår att 30.3 % av de intervjuade bodde i lägenheter på ett rum, vilket har kunnat vara ett rum utan kokmöjlighet, ett rum med spis, med kokvrå eller med del i kök. Drygt 1/3, 35.5 %, bodde i bostäder med två rum, vartill räknas ett rum och kök, 2 rum och kokvrå eller del i kök. Tre rum disponerades av inemot 1/5, 18.9 %. Den relativa andelen bostäder på 1—2 rum var i hela intervjumaterialet inemot 2/3. Mellan olika ortsgrupper kan inga nämnvärda skillnader förmärkas. Den största avvikelser från medelvärdet föreligger i fråga om orter med under 30 000 invånare (61.2 %).

Av bostadsinnehavarhushållen disponerade 3.3 % en så liten bostad att antalet hushållsmedlemmar per rum var över 2 personer. I Helsingfors fanns 21 dylika hushåll, dvs. 2.9 % och dessutom ett tvåpersonshushåll som saknade fast bostad. Tammerfors och Åbo hade inalles 18 dvs. 4.0 % sådana hushåll samt ett enpersonshushåll utan fast bostad. På orter med över 30 000 invånare disponerade 18 hushåll och på orter med under 30 000 invånare 3 dvs. 1.3 % hushåll en enligt ovan nämnda norm alltför liten bostad. Enligt 1960 års bostadsräkning utgjorde dylika hushåll i städer och köpingar 10.7 % av samtliga: De gamla var alltså i medeltal mindre trångbodda än den övriga befolkningen.

Boendetäthet, utrymme per person och eget rum

Boendetätheten uträknas vanligen i antal personer per 100 rum. Vid genomgången av intervjuformulären uträknades på byrån för social forskning för varje formulär antalet i lägenheten boende personer (hushållsmedlemmar + underhyresgäster) per rum, varvid köket räknades som rum. Underhyresgästerna och de

litsemansa huoneet jätettiin laskuista pois, mikäli ne oli ilmoitettu erikseen.

Asumistiheyttä mittapuuna käyttäen voidaan vanhusten asuntotilannetta pitää melko hyvänä. Melkein 3/4, 72.5 % haastatelluista asui henkilö huonetta kohti tai väljemmin. Vain 4.0 % asui altaammin kuin 2 henkeä huoneessa. Pienimpien paikkakuntien ryhmässä heitä oli vajaa 1 %. Muita mainittavia eroavuuksia eri paikkakuntien välillä ei ollut havaittavissa, jos paikkakunnat jaetaan niiden suuruuden mukaan neljään ryhmään. Mutta jos toisaalta Helsinki ja toisaalta Turku ja Tampere pidetään edelleen omina ryhminään ja muut tutkimuspaikkakunnat ryhmitellään niiden maantieteellisen sijainnin mukaan, saadaan kyllä näkyviin suuriakin eroja. Seuraavassa asumistiheyttä paikkakuntaryhmittäin kuvaavassa asetelmassa Koillis- ja Pohjois-Suomen kaupunkeihin ja kauppaloihin on luettu Kajana, Kokkola, Kuopio, Oulu ja Varkaus, Lounais- ja Etelä-Suomen kaupunkeihin ja kauppaloihin muut tutkimuspaikkakunnat Hamina, Hämeenlinna, Imatra, Jyväskylä, Karhula, Kouvola, Lahti, Lohja, Nokia ja Pori.

Paikkakuntaryhmä Ortsgrupp	Asumistiheys henkeä huonetta kohti Boendetäthet personer per rum				Yhteensä Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	—1.0	1.1—2.0	Yli—Över 2	Tuntematon Okänd		
	Prosentteina — I procent					
Helsinki — Helsingfors	71.0	24.7	4.1	0.2	100.0	732
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	73.7	21.8	4.3	0.2	100.0	445
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	70.0	24.8	5.2	—	100.0	421
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare ...	79.0	20.1	0.9	—	100.0	224
Lounais- ja Etelä-Suomen kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar i sydvästra och södra Finland	77.4	20.5	2.1	—	100.0	439
Koillis- ja Pohjois-Suomen kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar i nordöstra och norra Finland	64.0	28.7	7.3	—	100.0	206
Kaikki — Samtliga	72.5	23.4	4.0	0.1	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 320	427	73	2		1 822

Koillis- ja Pohjois-Suomen kaupungit ja kauppalat, joissa elintaso yleensäkin on alhaisempi, ovat myös vanhusten asumisväljyydessä muista huomattavasti jäljessä.

Mielenkiintoista on myös tietää, onko sillä, kenen kanssa asuu, mitään vaikutusta asumistiheyteen. Tämän kysymyksen kohdalta voidaan esittää seuraavia tuloksia.

Asumistapa Sätt att bo	Asumistiheys henkeä huonetta kohti Boendetäthet personer per rum				Yhteensä Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	—1.0	1.1—2.0	Yli—Över 2	Tuntematon Okänd		
	Prosentteina — I procent					
Yksin — Ensam	98.6	1.2	0.2	—	100.0	572
Puolison kanssa — Med make/maka	71.4	26.8	1.8	—	100.0	655
Lapsen tai hänen perheensä kanssa — Med barn eller dess familj	42.2	45.1	12.7	—	100.0	376
Veljen tai sisaren kanssa — Med syskon	67.6	31.1	1.3	—	100.0	74
Muiden sukulaisten kanssa — Med andra släktingar	54.3	37.1	8.6	—	100.0	35
Muiden kanssa — Med andra	56.5	38.0	5.5	—	100.0	108
Vailla vakinaista asuntoa — Utan fast bostad	—	—	—	100.0	100.0	2
Kaikki — Samtliga	72.5	23.4	4.0	0.1	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 320	427	73	2		1 822

Yksin asuvilla oli tietysti väljintä. Näistä 8 henkilöä ilmoitti asuvansa »yksin», mutta alivuokralaisten määrä nosti asumistiheyden suuremmaksi kuin henkilö huo-

rum de disponerade bortlämnades ur räkningen om de uppgivits särskilt.

Med boendetätheten som måttstock kan de gamlas bostadssituation betraktas som tämligen god. Nästan 3/4, 72.5 % av de intervjuade bodde en person per rum eller glesare. Endast 4.0 % bodde trängre än 2 personer per rum. I de mindre orternas grupp utgjorde de knappast 1 %. Övriga nämnvärda skillnader kunde inte förmärkas mellan olika orter ifall de efter storlek uppdelas fyra grupper. Men om dels Helsingfors och dels Åbo och Tammerfors fortfarande betraktas som separata grupper och de övriga undersökta orterna grupperas enligt sitt geografiska läge framkommer t.o.m. stora skillnader. I följande tablå som utvisar boendetätheten per ortsgrupp har Kajana, Gamlakarleby, Kuopio, Uleåborg och Varkaus räknats som städer och köpingar i norra och nordöstra Finland och de övriga undersökta orterna Fredrikshamn, Tavastehus, Imatra, Jyväskylä, Karhula, Kouvola, Lahtis, Lojo, Nokia och Björneborg hänförs till kategorin städer och köpingar i södra och sydvästra Finland.

Städerna och köpingarna i norra och nordöstra Finland, där levnadsstandarden i allmänhet är lägre, ligger också beträffande de gamlas boendetäthet avsevärt efter de andra.

Det är likaså intressant att veta om boendetätheten påverkas av vem vederbörande bor tillsammans med. I denna punkt kan visas följande resultat.

De som bodde ensamma hade det givetvis rymligast. Av dem hade 8 personer uppgivit sig bo »ensamma» men antalet underhyresgäster höjer dock boendetätheten till

netta kohti. Tiheimmin asuttuja olivat huoneistot, joissa vanhus asui yhdessä lapsensa tai hänen perheensä kanssa. Tällaisissa tapauksissa 1/8 asunnoista käsitti yli 2 henkeä huonetta kohti ja oli siten «liian tiheästi» asuttuja. Vain 2/5 oli huoneluvultaan perheen kokoon verrattuna sellaisia, että kolmannen sukupolven sijoittaminen asuntoon ei nostanut asumistiheyttä suuremaksi kuin yksi henkilö huonetta kohti. Toisaalta todettakoon puolisonsa kanssa asuvien haastateltavien melko hyvä asumisväljyys.

Paitsi asukasluvu huonetta kohti asumisväljyyttä kuvaa myös asunnon lattiapinta-ala henkeä kohti. Samalla tavalla kuin edellä selostettu henkilöluku huonetta kohti laskettiin myös lattiapinta-ala henkeä kohti jakamalla huoneiston pinta-ala siinä asuvien henkilöiden luvulla. Siinä tapauksessa, että haastateltava asui alivuokralaisena yksin omassa huoneessaan, otettiin tämän huoneen pinta-ala.

Seuraavassa esitetään lattiapinta-ala henkeä kohti paikkakuntaryhmittäin.

	Lattiapinta-ala henkeä kohti, m ²			Tuntematon Okänd	Yhteensä Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Alle 10 Under 10	10—29	30—			
	Prosentteina — I procent					
Helsinki—Helsingfors	6.9	68.0	24.8	0.3	100.0	732
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	9.9	70.4	19.5	0.2	100.0	445
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	11.4	74.1	14.5	—	100.0	421
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare ...	7.6	69.2	23.2	—	100.0	224
Kaikki — Samtliga	8.8	70.1	20.9	0.2	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	160	1 278	381	3		1 822

Alle 10 m² oli käytössään 160 hengellä eli 8.8 %:lla, 10—29 m² 70.1 %:lla ja 30 m² tai yli 20.9 %:lla. Helsinkiläisillä tilanne keskimäärin oli paras. Siellä henkilöitä, joilla oli käytössään tilaa alle 10 m², oli 6.9 %, Turku—Tampere-ryhmässä 9.9 %, yli 30 000 asukkaan paikkakunnilla 11.4 % ja alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla 7.6 %.

Tarkasteltaessa asumistilaa eri sosiaaliryhmien kohdalta saadaan seuraava asetelmä.

Sosiaaliryhmä Socialgrupp	Lattiapinta-ala henkeä kohti, m ²			Tuntematon Okänd	Yhteensä Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Alle 10 Under 10	10—29	30—			
	Prosentteina — I procent					
I	0.9	41.9	57.2	—	100.0	236
II	6.5	64.0	29.3	0.2	100.0	369
III	8.7	77.8	13.4	0.1	100.0	769
IV	15.0	76.9	8.1	—	100.0	434
Tuntematon — Okänd.....	14.3	78.6	—	7.1	100.0	14
Kaikki — Samtliga	8.8	70.1	20.9	0.2	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	160	1 278	381	3		1 822

Kun vertaillaan kahta viimeksi esitettyä asetelmaa, huomataan, että paljon suurempia eroja on havaittavissa eri sosiaaliryhmien kuin eri paikkakuntaryhmien välillä.

Kun I sosiaaliryhmän edustajilla käytännöllisesti katsoen jokaisella oli käytössään lattiapinta-alaa enemmän kuin 10 m², oli ammattitaidottomaan väestöön kuuluvista 15 % niitä, jotka asuivat «liian ahtaasti», jos 10 m² lattiapinta-alaa pidetään rajana. Vielä paljon suurempia olivat luonnollisesti erot väljimmän asuvien suh-

över en person per rum. Mest trångbodda var de lägenheter där den gamla bodde tillsammans med barn eller dess familj. I dylika fall innefattade 1/8 av bostäderna över 2 personer per rum och var sålunda för tätt bebodda. Endast 2/5 hade sådant rumsantal i förhållande till familjens storlek att den tredje generationens inplacering i lägenheten icke höjt boendetätheten över en person per rum. Å andra sidan kan det konstateras att de intervjuade som bodde med maka eller make hade ganska gott om utrymme.

Utöver antalet invånare per rum kan bostadsutrymmet även uttryckas i bostadens golvareal per person. På samma sätt som ovan skildrade personantal per rum uträknades jämväl golvarealen per person genom att lägenhetens areal dividerades med antalet invånare. För det fall att den intervjuade bodde som underhyresgäst och disponerade ett helt rum för sig togs detta rumsareal.

I det följande visas golvarealen per person enligt ortsgrupp.

Under 10 m² disponerades av 160 personer dvs 8.8 %, 10—29 m² av 70.1 % och 30 m² eller mera av 20.9 %. Hos helsingforsarna var läget generellt sett bäst. Där utgjorde de personer som disponerade under 10 m² 6.9 %, i gruppen Åbo—Tammerfors 9.9 %, på orter med över 30 000 invånare 11.4 % och på orter med under 30 000 invånare 7.6 %.

Betraktar man bostadsutrymmet för olika socialgrupper erhålls följande sammanställning.

Jämför man de två senaste sammanställningarna finner man att mycket större skillnader kan förmärkas mellan olika socialgrupper än mellan ortsgrupperna.

Då företräddarna för socialgrupp I praktiskt taget varena en disponerade större golvareal än 10 m² utgjorde de alltför trångbodda 15 % av dem som hörde till den icke yrkeskunniga befolkningen, ifall en golvareal på 10 m² betraktas som gränsen. Ännu mycket större var givetvis skillnaderna i den relativa andelen

teellisessä osuudessa. Lienee todennäköistä, että eri sosiaaliryhmien väliset erot asumistasossa ovatkin vanhusten osalta suurempia kuin ne ovat esim. nuorten parien kohdalla.

Vaikka huoneisto olisi liian tiheästi asuttu, ei siitä ruokakunnan jäsenenä olevalle vanhukselle silti tarvitse olla suurempaa haittaa, jos hänellä on käytettävissään oma huone. Toisaalta voi väljissäkin tiloissa tuntea olevansa »liikaa», jos ei minkäänlaista omaa soppea ole. Noin puolella, 902:lla eli 49.5 %:lla, haastatelluista oli oma huone yksin käytössä ja neljänneksellä, 465:llä eli 25.5 %:lla, yhdessä puolison kanssa. Viimeinen neljännes, 455 eli 25.0 % oli jättänyt vastaamatta kysymyksen joko siitä syystä, että omaa huonetta ei ollut, tai siksi, että koko huoneisto oli aviopuolisoiden hallussa ja kysymys tuntui sen vuoksi oudolta. Näistä 187 oli sellaisia, joiden asunnossa asumistiheys oli yksi henkilö huonetta kohti tai alle sen. Näissä asunnoissa olisi siis mahdollista järjestää jokaiselle oma huone. Niiden vanhusten määrä, joilla ei ole omaa huonetta yksin tai yhdessä puolison kanssa, jäisi tällöin enintään 15 %:ksi.

Suunnilleen yhtä paljon kuin niitä vanhuksia, joilla oli oma huone, oli myös niitä, jotka nukkuivat huoneessa yksin; heitä oli 909 eli 49.9 %. Yhdessä toisen henkilön kanssa nukkui 780 henkeä eli 42.8 % ja yhdessä kahden muun henkilön kanssa 88 eli 4.8 %. Äärimmäistapauksina mainittakoon viisi asuntoa, joista kahdessa nukkui 6 henkeä huoneessa sekä muissa 7, 8 ja 10 henkeä huoneessa. Näistä pahin tapaus, yömaja on Helsingissä, kaksi seuraavaa alle ja yli 30 000 asukkaan paikkakunnilla. On otettava huomioon, että varsin väljissäkin tiloissa asuvilla aviopuolisoilla on kuitenkin tapana nukkua samassa huoneessa. Yksin huoneessa nukkuvien määrä voisi siten huonelvun puolesta olla suurempikin.

Vuoden 1950 tutkimukseen verrattuna yksin huoneessa nukkuvien osuus on hieman noussut, samoin yhdessä yhden muun henkilön kanssa nukkuvien. Huomattakoon kuitenkin, että vuoden 1950 luvut käsittivät koko maan.

VI. Asunnon taso ja varusteet

Yleisessä asuntopoliittisessa keskustelussa asunnon koko ja asumisväljyys ovat pyrkineet olemaan etualalla. Tämä ei ehkä johdu siitä, että nämä tekijät olisivat ratkaisevia asunnon käyttökelpoisuutta arvosteltaessa, vaan nähtävästi siitä, että niitä valaisevia mittalukuja kuten asunnon pinta-ala, huoneiden luku, asumistiheys henkilöinä huonetta kohti ja lattiapinta-ala henkeä kohti on helppo laskea. Samoin ei ole asianlaita, kun on kysymys asunnon muusta tasosta ja mukavuuksista. Niidenkin arvostelemiseksi on kyllä kehitetty pisteasteikkoja (meillä esim. prof. *P. O. Jarle* ja Puolassa dos. *Wanda Litterer-Marwege*), mutta niiden käyttö on melko suuritöistä ja vaatii arvosteltavasta asunnosta yksityiskohtaisia tietoja.

Tätä tutkimusta varten kerättyjen tietojen perusteella olisi mahdollista suorittaa karkea pistearviointi. Kun sellaista ei kuitenkaan ole tehty mistään muusta asunto-oloja koskevasta aineistosta — toistaiseksi ei vielä asuntolaskennankaan tuloksista — jäisi vanhusten asunto-oloistakin tehty vaille vertailumahdollisuuksia

av dem som bodde rymligast. Det torde vara sannolikt att skillnaderna i bostadsstandard mellan olika socialgrupper är större för äldre än vad de t.ex. är bekräftande unga par.

Även om en lägenhet är alltför trångbodd behöver detta inte vara till större nackdel för en gamling i hushället ifall hon disponerar ett eget rum. Å andra sidan kan man även i stora utrymmen känna sig överflödig om man inte har någon egen vrå. Ungefär hälften av de intervjuade, 902 dvs. 49.5 %, disponerade ett eget rum och en fjärdedel, 465 dvs. 25.5 % gjorde det tillsammans med sin make eller maka. Den sista fjärdelen, 455 dvs. 25.0 %, hade lämnat frågan obesvarad antingen för att ett eget rum inte fanns eller för att hela lägenheten disponerades av makarna och hela frågan därför tedde sig besynnerlig. Av dem bodde 187 i lägenheter där boendetätheten var en person per rum eller mindre. I dessa bostäder skulle det alltså vara möjligt att ordna med eget rum åt alla. Antalet gamla som inte hade eget rum för sig eller tillsammans med maken, skulle sålunda bli högst 15 %.

Ungefär lika många som de gamla vilka hade eget rum var de vilka sov ensamma i rummet; de var 909 dvs. 49.9 %. Tillsammans med en annan person sov 780 personer dvs. 42.8 % och tillsammans med två andra 88 dvs. 4.8 %. Som extrema fall kan nämnas fem bostäder, där i två sov 6 personer i samma rum och i andra 7, 8 och 10 personer. Av dessa var det värsta fallet, ett natthärbärge, i Helsingfors, de två följande i orter med under respektive över 30 000 invånare. Det bör dock beaktas att även sådana äkta makar som bebor mycket stora utrymmen har för vana att sova i samma rum. Antalet personer som sover ensamma i rummet kunde sålunda vara större vad rumsantalet beträffar.

I jämförelse med 1950 års undersökning har antalet personer som sov ensamma stigit något, likaså antalet personer som sov med en annan person. Det bör dock observeras att 1950 års siffror gällde hela landet.

VI. Bostadsstandard och utrustning

I den allmänna bostadspolitiska debatten har bostadens storlek och rymlighet tenderat att stå i förgrunden. Detta beror måhända icke på att dessa faktorer vore avgörande vid en bedömning av bostadens användbarhet, utan sannolikt på att det är lätt att räkna ut tal som belyser dem såsom bostadens areal, rumsantalet, boendetäthet i personer per rum och i areal per person. Det samma är inte fallet när det gäller bostadsstandard i övrigt och bekvämligheterna. För en bedömning av dem har poängskalor visserligen utarbetats (hos oss t.ex. av prof. *P. O. Jarle* och i Polen av doc. *Wanda Litterer-Marwege*), men deras användning är dock tämligen arbetsdryg och kräver detaljuppgifter om en bostad som skall bedömas.

På basen av de uppgifter som insamlats för denna undersökning vore det på sin höjd möjligt att göra en grov poängbedömning. Då en sådan dock inte har gjorts enligt materialet från någon annan undersökning av bostadsförhållandena — tillsvidare inte ens över resultatet i bostadsräkningen — skulle en sådan beträff-

ja siksi merkitykseltään vähäiseksi. Seuraavassa tyydytään sen vuoksi vain esittämään tavanomaisia tietoja asuntojen varusteista ja puutteista kuitenkin korostaen sitä, että yleensäkin asumista mutta erityisesti vanhus-ten asumista ajatellen niiden vaikutus asunnon käyttökelpoisuuteen on vähintään yhtä suuri kuin käytettävissä olevan pinta-alankin.

Ruoanlaittomahdollisuudet

Tavallisin liesi on yhä edelleen puuliesi, se kun oli 737 vanhuksella eli 40.4 %:lla kaikista. Sähköliesiä oli 565:llä eli 31.0 %:lla ja nestekaasu- ja kaasuliesiä yhteensä 437:llä eli 24.0 %:lla. Runsaasti puolet siis jo edusti korkeampaa teknillistä tasoa. Vajaat 5 % oli vailla kiinteätä liettä. Näistä 61 keitti ruokansa sähkö- tai nestekaasulevyllä tai sprikeittimellä, 6 tavallisen pystyuunin pesässä, 6 sai ruokansa laitoksen yhteiskeittiöstä ja 10 ilmoitti olevansa kokonaan vailla ruoanlaittomahdollisuutta. Helsingissä alkaa jopa suhteellisen vanhoissakin taloissa puuliesi olla harvinainen, sillä näitä oli 16.4 %, sähköliesiä 27.0 % ja kaasuliesiä 51.9 %. Muita mainittavia eroavuuksia ei eri paikkakuntien välillä ollut tässä suhteessa havaittavissa.

Ruoansäilytysmahdollisuutta tarkasteltaessa tulee selvästi ilmi asuntokannan rakenne. Pienimpien paikkakuntien ryhmässä runsas kolmannes säilytti ruokansa kellarissa, Helsingissä vain noin 5 %, kun taas jääkaapit olivat siellä tavallisia. Useammista säilytystiloista on seuraavassa yhdistelmässä otettu mukaan paras.

Säilytyspaikka Förvaringsplats	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
			Prosentteina — I procent			
Jääkaappi — Kylskåp.....	35.7	24.3	21.1	22.8	27.9	509
Kylmäkomero — Kallskaffereri	31.0	17.1	11.4	18.8	21.6	393
Kellari — Källare.....	5.3	20.9	21.4	35.7	16.6	302
Komero — Skaffereri	16.6	25.2	39.0	19.2	24.1	441
Eteinen, porras, alusta, parveke, maakuoppa						
Farstu, trappa, stenfot, balkong, jordgrop	1.7	8.1	4.5	1.8	4.0	71
Ikkunan väli — Mellan fönster	7.4	1.3	1.7	0.4	3.7	68
Ei säilytysmahdollisuutta — Ingen förvaringsmög- lighet	2.3	3.1	0.9	1.3	2.1	38
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	732	445	421	224		1 822

Huomattavasti useampi, noin 10 %, haastatelluista oli vailla kunnollista ruoansäilytyspaikkaa kuin liettä. Huomiota herättävän suuri oli Turussa ja Tampereella »alustassa» ja Helsingissä ikkunan välissä ruokaansa säilyttävien osuus.

Suuria paikkakuntaryhmien välisiä eroja oli havaittavissa myös astianpesumahdollisuutta tarkasteltaessa. Varsinkin pienimpien paikkakuntien kohdalla oli keittiön varustetasossa paljon toivomisen varaa. Pesupöytä oli haastatelluilla Helsingissä 637 tapauksessa eli 87.0 %:lla, Turussa ja Tampereella 325:ssä eli 73.0 %:lla, yli 30 000 asukkaan paikkakunnilla 266:ssa eli 63.2 %:lla ja alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla 132:ssa eli 58.9 %:lla eli koko joukosta 74.6 %:lla, siis 3/4:lla.

fande de gamlas bostadsförhållanden sakna jämförelseobjekt och därför ha ringa betydelse. I det följande skall därför endast framläggas sedvanliga uppgifter om utrustning och bristerna i bostäderna dock med betoannde av att deras inverkan på bostadens användbarhet är minst lika stor som den disponibla arealens både med tanke på boendet i allmänhet och i synnerhet i fråga om de gamlas boende.

Matlagningsmöjligheter

Den vanligaste spisen är fortfarande en vedspis, som 737 åldringar dvs. 40.4 % av alla hade. Elspisar hade 565 dvs. 31.0 % och flytgas- och gasspisar inalles 437 dvs. 24.0 % av alla. Drygt hälften företrädde alltså redan en högre teknisk standard. Knappa 5 % saknade fast spis. Av dem kokade 61 sin mat på kokplatta med elektricitet eller flytgas eller på spritkök, 6 i härden i en vanlig upprättstående ugn, 6 fick sin mat från anstaltens gemensamma kök och 10 uppgav sig helt sakna matlagningsmöjligheter. I Helsingfors börjar vedspisar redan vara sällsynta även i relativt gamla hus, ty de utgjorde 16.4 %, elspisarna 27.0 % och gasspisarna 51.9 %. Några andra nämnvärda skillnader kunde inte härvidlag förmärkas mellan olika ortsgupper.

Vid en granskning av möjligheterna att förvara maten framträdde bostadsbeståndets struktur klart. I de mindre orternas grupp förvarade en dryg tredjedel sin mat i källare, i Helsingfors endast ca 5 %, medan däremot kylskåp där var vanliga. Av flera förvaringsutrymmen har i följande sammanställning den bästa medtagits.

Avsevärt flera, ca 10 % av de intervjuade, var utan ordentlig matförvaringsplats än utan spis. Uppseendeväckande stor var andelen av dem som i Åbo och Tammerfors förvarade maten i »stenfoten» och i Helsingfors hade den mellan fönstren.

Stora skillnader mellan ortsgupperna kunde likaså förmärkas när man skärskådar diskmöjligheterna. I synnerhet på de mindre orterna fanns mycket övrigt att önska i fråga om köksutrustning. Diskbank hade de intervjuade i 637 fall dvs. 87.0 % i Helsingfors, i Åbo—Tammerfors 325 dvs. 73.0 %, på orter med över 30 000 invånare 266 dvs. 63.2 % och på orter med under 30 000 invånare i 132 fall dvs. 58.9 %. Av hela skaran hade alltså 3/4 dvs. 74.6 % diskbank.

Lämmitys, viemäri ja vesijohto

Asunnon lämmitystapa käy ilmi seuraavasta asetelmasta.

	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Lounais- ja Etelä-Suomen kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar i sydvästra o. södra Finland	Koillis- ja Pohjois- Suomen kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar i nordöstra o. norra Finland	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
Uunilämmitys — Ugnsvärme	19.4	59.3	64.1	66.5	67.9	58.7	45.3	825
Keskuslämmitys — Centralvärme	80.6	40.7	35.9	33.5	32.1	41.3	54.7	997
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822

Asunnon lämmitystavassa on eri paikkakuntaryhmien välillä suuria eroja.

Edellä asumistiheydestä puheen ollen todettiin, että alueelliset erot olivat suuremmat kuin paikkakunnan suuruudesta johtuvat. Lämmitystavankin kohdalla oli havaittavissa selvää eroa maan eri osien välillä, mutta päinvastoin kuin tiheydessä. Koillis- ja Pohjois-Suomen kaupungit ovat kehityksessä edellä.

Helsinki on ehkä asuntokannan kerrostalovaltaisuu- den johdosta paljon kaikkia muita edellä keskuslämmityksen yleisyydessä. Vuoden 1950 tutkimuksessa siellä oli keskuslämmitysasuntoja 63 % tutkituista.

Uunilämmitystalojen asunnot ovat usein muussakin suhteessa puutteellisia. 377 eli 45.7 % uunilämmitysasunnoista ja 20.7 % kaikista tutkituista asunnoista oli kokonaan vailla mukavuuksia.

Vuoden 1960 väestölaskennan mukaan 52.9 % kaupunkien ja kauppaloiden asuntokannasta oli varustettu keskuslämmityksellä. Vanhusten asunnot vastasivat siten suurin piirtein keskitasoa. 24.9 % oli vailla kaikkia mukavuuksia eli enemmän kuin vanhusten asuntojen vastaava suhdeluku, kuten näkyy seuraavasta vanhus- ten asuntojen varustetasoa kuvaavasta asetelmasta.

	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Lounais- ja Etelä-Suomen kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar i sydvästra o. södra Finland	Koillis- ja Pohjois- Suomen kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar i nord- östra o. norra Finland	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
Ilman mukavuuksia — Utan bekvämligheter	9.3	16.9	33.7	41.1	41.9	24.3	20.7	377
Vain keskuslämmitys — Endast centralvärme	1.0	0.2	0.2	2.2	1.4	—	0.8	14
Viemäri — Avlopp	0.2	1.6	1.2	2.7	1.8	1.5	1.1	20
Viemäri ja vesijohto — Avlopp och vattenledning	5.1	21.3	12.6	13.9	10.2	18.9	11.8	216
Viemäri, vesijohto ja WC — Avlopp, vattenledning och WC	17.9	27.4	22.5	14.7	19.1	21.3	20.9	381
Viemäri, vesijohto, WC ja lämmin vesi — Avlopp, vattenledning, WC o. varmvatten	66.1	32.6	29.6	25.4	25.6	33.5	44.4	810
Viemäri, vesijohto ja lämmin vesi Avlopp, vattenledning o. varmvatten	0.4	—	0.2	—	—	0.5	0.3	4
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	732	445	421	224	439	206		1 822

Värme, avlopp och vattenledning

Sättet att värma upp bostaden framgår av följande sammanställning.

I fråga om eldningsätt föreligger stora skillnader mellan de olika ortsgrupperna.

Ovan konstaterades på tal om boendetätheten att de regionala skillnaderna är större än de som beror på ortens invånarantal. Även i fråga om eldningsättet kan en klar skillnad mellan olika landsändar förmärkas, men tvärtom än i tätheten. Städerna i nordöstra och norra Finland har hunnit längre i utvecklingen.

I fråga om centralvärmefrekvens ligger Helsingfors, måhända på grund av att bostadsbeståndet domineras av våningshus, mycket framför alla andra. I undersökningen 1950 utgjorde centralvärmebostäderna där 63 % av de undersökta.

Bostäderna i hus med ugnsvärme är ofta även i andra avseenden bristfälliga. 377 dvs. 45.7 % av bostäderna med ugnsvärme och 20.7 % av alla de undersökta bostäderna saknade helt bekvämligheter.

Enligt folkräkningen var 52.9 % av bostadsbeståndet i städer och köpingar utrustade med centralvärme. De gamlas bostäder motsvarade sålunda i stort sett medelnivån. 24.9 % saknade alla bekvämligheter, dvs. mer än motsvarande relationstal för de gamlas bostäder, såsom framgår av följande sammanställning över utrustningsnivån i de gamlas bostäder.

Helsinkiläiset asunnot olivat keskimäärin paljon paremmin mukavuuksilla varustettuja kuin muut. Huolimatta uunilämmityksen yleisyydestä oli myös Turussa ja Tampereella vesijohto ja viemäri varsin tavallinen vanhusten asunnossa.

Mielenkiintoista on edelleen seuraavasta asetelmasta tarkastella, onko mitään eroa erilaisella asunnon hallintaperusteella sen lämmitystapaan nähden.

Hallintaperuste Uppätelseform	Uunilämmitys Ugnsvärme	Keskuslämmitys Centralvärme	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Prosentteina — I procent		
Oma talo — Eget hus	73.2	26.8	425
Oma osake — Egen aktielägenhet	16.8	83.2	525
Lapsen omistama — Ägd av barn	59.4	40.6	32
Työnantajan omistama — Ägd av arbetsgivare	46.3	53.7	80
Vuokra-asunto, omistaa — Hyresbostad, ägd av			
valtio — staten	50.0	50.0	6
kunta tai seurakunta — kommun eller församling	57.0	43.0	79
talo- tai muu yhtiö — fastighets- eller annat bolag	21.5	78.5	181
yksityinen henkilö — privat person	62.2	37.8	384
Alivuokralainen — Underhyresgäst	37.2	62.8	78
Asuntola — Halvinternat	42.9	57.1	7
Yhteismajoitus — Gemensam inkvartering	—	100.0	3
Ei tietoa — Uppgift saknas	54.5	45.5	22
	Kaikki — Samtliga	45.3	54.7
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	825	997	1 822

Omaissa talossa asuvilla melkein 3/4:lla oli uunilämmitys siihen liittyvine puiden pilkkomisineen ja kantamisineen. Oma talo edusti lämmityksen suhteen keskimäärin alhaisinta tasoa haastatellussa aineistossa, oma osakehuoneisto taas korkeinta. Vaatimattomia olivat myös yksityisten henkilöiden omistamat, vuokratut asunnot, joista melkein 2/3 oli uunilämmitteisiä.

Muut varusteet jakaantuivat asunnon hallintasuhteen mukaan seuraavasti.

Varusteet Utrustning	Oma talo Eget hus	Oma osake Egen aktielägenhet	Työsuhte- asunto Bostad enl. arbetsförh.	Vuokra- asunto Hyres- bostad	Alivuokra- lainen Under- hyresgäst	Muu Annan	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Prosentteina — I procent							
Ilman mukavuuksia — Utan bekvämligheter	41.4	1.1	13.8	23.5	23.1	20.3	20.7	377
Vain keskuslämmitys — Endast centralvärme	1.4	—	1.2	0.6	1.3	3.1	0.8	14
Viemäri — Avlopp	2.1	0.2	—	1.1	—	4.7	1.1	20
Viemäri ja vesijohto — Avlopp o. vattenledning	14.4	3.8	15.0	16.3	11.5	12.5	11.8	216
Viemäri, vesijohto ja WC — Avlopp, vattenledning o. WC	24.0	21.0	20.0	18.3	17.9	31.2	20.9	381
Viemäri, vesijohto, WC ja lämmin vesi	16.5	73.7	48.8	40.2	46.2	26.6	44.4	810
Avlopp, vattenledning o. varmvatten	0.2	0.2	1.2	—	—	1.6	0.3	4
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	425	525	80	650	78	64		1 822

Omassa talossa sijaitsevat asunnot olivat suhteellisesti useimmin ilman mukavuuksia. Täydellisimmän varustettuja olivat omat osakehuoneistot.

Bostäderna i Helsingfors var i medeltal mycket bättre försedda med bekvämligheter än de andra. Trots att ugnsvärme är så vanlig är även i Åbo och Tammerfors vattenledning och avlopp mycket vanliga i de gamlas bostäder.

Intressant är likaså att i följande sammanställning se om det finns någon skillnad i fråga om uppvärmningen mellan bostäder som innehas på olika sätt.

Av dem som bodde i eget hus hade nästan 3/4 ugnsvärme med allt vad det innebär i fråga om vedhuggning och -bärning. Det egna huset företräder i fråga om eldningen den i medeltal lägsta standarden i intervju-materialet, den egna aktielägenheten åter den högsta. Anspråkslösa var likaså hyreslägenheterna i privat ägo, av dem hade nästan 2/3 ugnselddning.

Den övriga utrustningen fördelade sig på följande sätt efter bostadsinnehavets art.

De flesta bostäderna utan några som helst bekvämligheter fanns i egna hus. Mest komplett utrustade var de egna aktielägenheterna.

Yhteensä 1 411 asunnossa eli 77.4 %:ssa oli vesijohto. Kun veden kantaminen iän kasvaessa vaikeutuu, on tärkeätä tietää vedenkantomatkojen pituus. Tutkitut tapaukset jakaantuivat seuraavasti vedenkantomatkojen suhteen.

	Asuntoon vesijohto Vattenledning i bostaden	Matka kaivolle tai lähteelle, m Avstånd till brunn eller källa, m			Matka vesipostille, m Avstånd till vattenpost, m			Muu Övriga	Yhteensä Sammanlagt
		alle 50 under 50	50—200	yli 200 över 200	alle 50 under 50	50—200	yli 200 över 200		
Prosentteina — I procent									
Helsinki — Helsingfors	89.5	6.4	0.5	0.4	1.8	1.0	0.3	0.1	100.0
Turku—Tampere .									
Åbo—Tammerfors	81.3	7.6	1.3	0.5	7.9	0.7	0.2	0.5	100.0
Yli 30 000 asukasta									
Över 30 000 invånare	64.9	19.2	3.1	0.5	7.1	4.3	0.5	0.4	100.0
Alle 30 000 asukasta									
Under 30 000 invånare	54.0	30.8	4.5	1.3	4.5	0.9	—	4.0	100.0
Kaikki — Samtliga	77.4	12.7	1.8	0.5	4.8	1.6	0.3	0.9	100.0
Hastateltujen luku — Antal intervjuade	1 411	231	33	10	88	30	5	14	1 822

Ryhmässä »muu» yksi nouti veden järvestä, muut eivät olleet vastanneet kysymykseen. Runsas viidennes haastatelluista joutui kantamaan veden, noin 5 % pitemmän matkan kuin 50 m.

Sähköä ei asunnossa ollut 28 vanhuksella eli 1.6 %:lla. Vuoden 1950 tutkimuksen mukaan 1 % vanhusten asunnoista kaupungeissa ja kaupaloissa oli vailia sähköä.

Peseytymis- ja vaatteidenpesumahdollisuus

Vesijohto ja varsinkin lämmin vesi parantaa sekä peseytymis- että vaatteidenpesumahdollisuutta, vaikka ei erityistä pesuhuonetta olisikaan. Kuitenkin perusteellinen puhdistautuminen edellyttää joko kylpyhuoneen tai saunan käyttömahdollisuutta. Seuraavassa tarkastellaan peseytymis- ja pesutilojen yleisyyttä.

	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
Prosentteina — I procent						
Kylpyhuone — Badrum	55.8	26.5	21.2	16.6	35.5	647
Pesuhuone — Tvättrum	4.5	1.8	5.2	6.2	4.2	76
Sauna — Bastu	7.0	16.2	34.2	30.3	18.3	335
Pesutupa — Bykstuga	42.2	30.1	6.4	6.3	26.6	484
Sauna ja pesutupa — Bastu och bykstuga	22.0	29.5	30.7	41.5	28.2	514
Pyykinpesukone asunnossa — Tvättmaskin i bostaden ...	20.4	16.7	12.9	15.2	16.7	306
Pyykinpesukone samassa talossa — Tvättmaskin i samma hus	25.7	29.7	29.9	37.5	28.6	522
Haastateltujen luku — Antal intervjuade.....	732	445	421	224		1 822

Runsaalla kolmanneksella haastatelluista oli käytettävissään kylpyhuone, Helsingissä yli puolella. Likimain puolella oli mahdollisuus käydä samassa talossa saunassa. Pyykinpesukone joko omassa asunnossa tai samassa talossa oli käytettävissä vajaalla puolella haastateltuja. Pyykinpesu onkin se talousaskareista, joka ensinnä vaatii vanhustalouteen vierasta apua. Koneiden yleistymisen on kuitenkin ilmeisesti tuonut helpotusta tilanteeseen.

Inalles 1 411 bostäder dvs. 77.4 % hade vattenledning. Då det med stigande ålder blir svårare att bära vatten är det viktigt att veta hur långt vattnet måste bäras. De undersökta fallen fördelade sig härvidlag på följande sätt.

I gruppen »övriga» hämtade en sitt vatten från en sjö, de andra hade inte besvarat frågan. Drygt en femtedel av de intervjuade måste bära vattnet och ca 5 % fick lov att göra det över 50 meter.

Ingen elektricitet i sin bostad hade 28 gamla dvs. 1.6 %. Enligt 1950 års undersökning saknades elektricitet i 1 % av åldringarnas bostäder i städer och köpingar.

Tvättmöjligheter

Vattenledning och i synnerhet varmvatten förbättrar möjligheterna att tvätta sig och att tvätta kläder även om något särskilt tvättrum inte finns. Grundlig tvättning förutsätter dock möjlighet att använda badrum eller bastu. I det följande skärskådas tvätt- och byktrymmenas frekvens.

En dryg tredjedel av de intervjuade hade tillgång till badrum, i Helsingfors över hälften. Ungefär hälften hade möjlighet att besöka bastu i samma hus. Tvättmaskin i den egna bostaden eller i samma hus hade knappt hälften av de intervjuade tillgång till. Kläd-tvätten är den syssla i hushållet som först kräver främmande hjälp i ett åldringshushåll. Att maskinerna blivit allmänna har dock uppenbarligen medfört en lättning i läget.

Viihdytysvälineet

Vanhusten liikuntakyvyn rajoittuneisuus asettaa asunnolle viihtyvyyden kannalta vielä suurempia vaatimuksia kuin muiden ikäluokkien ollessa kyseessä. Samasta syystä sekä radio ja televisio, että puhelin ovat tärkeitä jatkuvan kosketuksen ylläpitämiseksi kodin ulkopuolelle. Puhelinta tarvitaan avun pyytämiseksi esim. sairauden yllättäessä. Varsinkin yksin asuvalle vanhukselle olisi puhelin erityisen tärkeä.

Seuraavasta asetelmasta selviää vanhusten käytettävissä olevien radioiden, televisioiden ja puhelinten lukumäärä ja prosenttinen osuus haastateltujen luvusta.

	Omassa asunnossa I egen bostad		Samassa rakennuksessa I samma byggnad		Naapurissa Hos grannen		Yhteensä Sammanlagt	
	Luku Antal	%	Luku Antal	%	Luku Antal	%	Luku Antal	%
Radio	1 695	93.0	48	2.6	7	0.4	1 750	96.0
Televisio — Television	286	15.7	107	5.9	60	3.3	453	24.9
Puhelin — Telefon	688	37.8	199	10.9	162	8.9	1 049	57.6

Kaikkiaan 53 vanhuksella eli 2.9 %:lla ei ollut käytettävissä mitään näistä, ei edes radiota naapurissa. Yllättävän paljon on vielä kaupungeissa ja kaupaloissakin niitä, joilla ei ole omaa radiota. Joissakin tapauksissa oli vastauksena, että oma radio on, mutta ei ole pystynyt maksamaan kuuntelulupaa tai että sosiaalilautakunta maksaa sen. Runsaalla kolmanneksella oli oma puhelin ja melkein 3/5:llä mahdollisuus käyttää puhelinta. Televisiota voi omassa asunnossaan katsella 15 % vanhuksista. Kun tutkimusajankohtana koko maan lähes joka kolmas perhe oli lunastanut television katseleluvan, ovat vanhukset, joille televisio olisi ajanvietteeksi sopiva, jääneet muista ikäryhmistä pahasti jälkeen.

VII. Asunnon kunto ja sopivuus

Asunnossa ilmeneviä puutteita

Edellä on jo asunnon tasosta ja mukavuuksista puhuttaessa todettu, että ainakin yhtä tärkeä tekijä asumisessa kuin asunnon koko on sen kunto. Varsinkin vanhukset, jotka verenkiertoelimien rappeutumisen johdosta helposti palelevat ja reumaattisten kipujen yleisyydestä johtuen ovat herkkiä vedolle, osaavat antaa arvoa hyvälle asunnolle. Puutteita on paikkakuntaryhmittäin esitetty seuraavasti.

	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Prosentteina — I procent					
Ei puutteita — Inga brister	77.6	69.4	62.7	72.8	71.6	1 304
Kylmä — Kall	3.8	9.7	7.4	9.4	6.7	123
Kostea — Fuktig	1.2	1.2	0.7	0.9	1.0	19
Vetoinen — Dragig	4.8	3.1	8.8	6.2	5.5	100
Ei tuuletusmahdollisuutta — Inga vädringsmög- heter	0.1	1.2	1.9	0.9	0.9	16
Kylmä ja kostea — Kall och fuktig	1.5	1.3	1.7	—	1.3	24
Kylmä ja vetoinen — Kall och dragig	5.9	5.8	7.1	4.5	6.0	109
Kylmä, ei tuuletusmahdollisuutta — Kall, inga vädringsmöggheter	0.2	0.9	0.9	—	0.5	9
Useampia puutteita — Flera brister	4.9	7.4	8.8	5.3	6.5	118
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822

Trivselmedel

De gamlas begränsade rörlighet ställer ännu större krav på trivseln i bostaden än i fråga om andra åldersklasser. Av samma skäl är radio och television samt telefon viktiga för att upprätthålla en fortlöpande kontakt utom hemmet. Telefon behövs t.ex. för att kalla på hjälp vid plötsliga sjukdomsfall. I synnerhet för ensamboende åldringar vore en telefon av särskild vikt.

Av följande sammanställning framgår hur många radio- och TV-apparater samt telefoner som står till de gamlas disposition samt deras procentuella andel i antalet intervjuade.

Tillsammans 53 dvs. 2.9 % av de gamla kunde inte disponera någon av dessa apparater, inte ens en radio hos grannen. Det är ännu överraskande många som t.o.m. i städer och köpingar inte ens hade en egen radio. I några fall var svaret att man hade egen radio men inte haft råd att betala licensen eller att socialnämnden betalade den. Drygt en tredjedel hade egen telefon och nästan 3/5 möjlighet att använda telefon. Television kunde 15 % av de gamla titta på i den egna bostaden. Då inemot var tredje familj i hela landet vid tiden för undersökningen hade inlöst televisionslicens hade åldringarna, för vilka television vore lämplig underhållning, blivit tydligt efter de andra åldersgrupperna.

VII. Bostadens skick och lämplighet

Brister i bostaden

Ovan har redan på tal om bostadens standard och bekvämligheter konstaterats att skicket är en minst lika viktig faktor som bostadens storlek. I synnerhet de gamla, som lätt fryser på grund av försämrad blodcirkulation och som på grund av de så allmänna reumatiska besvären är känsliga för drag, kan sätta värde på en god bostad. Brister har påtalats på följande sätt ortssgruppsvis.

Kylmyys ja veto olivat pahimmat esiintyvät puutteet. 118 asuntoa oli sellaisia, joita voitaisiin saanoka kehnoiksi. Niissä esiintyi kolme tai useampia mainituista puutteellisuuksista. Helsingiläisten asuntojen parempi taso tuli selvästi näkyviin.

Kysymykseen »Tuottaako asuminen nykyisissä oloissa Teille vaikeuksia? Millaisia?» oli vastattu seuraavasti, kun vain suurimpana pidetty epäkohta on otettu huomioon.

	Luku Antal	%
Ei vaikeuksia — Inga svårigheter.....	1 283	70.4
Portaat tai liikuntavaikeudet — Trappor eller rörelsesvårigheter	119	6.5
Asunnon huonous — Dålig bostad	97	5.3
Korkea vuokra — Hög hyra	66	3.6
Mukavuuksien puute — Avsaknad av bekvämligheter	56	3.1
Asunnon ahtaus — Trång bostad	56	3.1
Veden ja/tai puiden kanto — Vatten- och/eller vedbärning	51	2.8
Piha- ja lumityöt — Gårds- och snöarbeten	17	0.9
Matka käymälään — Avstånd till toalett	14	0.8
Keittomahdollisuuksien puute — Avsaknad av kokmöjligheter	12	0.7
Huono ääneneristys — Dålig ljudisolering	6	0.3
Muu syy — Annan orsak	45	2.5
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0

Runas 2/3 katsoi tulevaisuutta asunnossaan toimien ilman vaikeuksia. 539 asui sellaisessa huoneistossa, joka ei ollut heille sopiva. Omakotitalojen yläkerrat sen enempää kuin hissittömät kerrostalotkaan eivät ole vanhusten liikuntavaikeuksien vuoksi sopivia heidän asunoihinsa. Jäljellä olevat syyt korkeaa vuokraa lukuunottamatta voidaan yleensä yhdistää asunnon alhaiseen tasoon. Muiden syiden joukossa oli epäsuorasti minään tai lapsen, vuokranantajan tai naapurien kanssa tavallinen.

Asunnon sijainti esim. vilkasliikenteisen kadun varrella voi olla haitaksi sen käytölle. Kysymykseen »Saateko asunnossanne nukkua häiritsemättä yöne? Mikä häiritsee?» on vastattu seuraavasti.

	Luku Antal	%
Ei häiriötä — Inga störningar	1 604	88.0
Katumelu, liikenne — Gatubuller, trafik.....	138	7.6
Naapurit — Grannar	50	2.7
Lapset, nuoriso — Barn, unga	12	0.7
Hissi — Hiss.....	4	0.2
Muu syy — Annan orsak	14	0.8
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0

Huomiota ansaitsee liikenteen aiheuttamasta melusta kärsivien suhteellisen suuri määrä. Eri paikkakuntaryhmien välillä ei ollut havaittavissa mainittavia eroja tässä suhteessa.

Kysymykseen »Voitteko päivisin levätä tarvittaessa?» on vain 29 eli 1.6 % vastannut kieltävästi.

Haastattelijain arvio asunnon kunnosta

Haastateltavilta kysyttiin vain asunnossa esiintyviä puutteita, mutta ei arvostelua sen kokonaistilasta. Sen sijaan haastattelihoilta, joilla sosiaalityöntekijöinä lienee jonkinlainen kokonaisnäkemys paikkakunnan yleisestä asumistasosta, kysyttiin, onko haastateltavan asunto heidän mielestään 1) hyvässä kunnossa, 2) kohtalaisessa kunnossa, 3) korjausten tarpeessa vai 4) kehno. Vastaukset jakaantuivat paikkakuntaryhmittäin seuraavasti.

Kyla och drag var de värsta förekommande bristerna. 188 bostäder var av den art att de kunde kallas usla. I dem förekom tre eller flera av ovannämnda bristfälligheter. Den bättre nivån i bostäderna i Helsingfors framträdde klart.

Frågan om vederbörande under nuvarande förhållanden hade särskilda svårigheter att bo och i så fall hurdana hade besvarats på följande sätt, varvid endast det missförhållande beaktats, vilket ansetts som det största.

Drygt 2/3 ansåg att de klarade sig i sin bostad utan svårigheter. 539 bodde i bostäder som inte var lämpliga för dem. Varken i egnahemshus eller hisslösa våningshus lämpar sig de övre våningarna som åldringsbostäder på grund av de gamlas rörelsesvårigheter. De återstående skälen kan, fränsett den höga hyran, i allmänhet kombineras med bostadens dåliga nivå. Bland de övriga orsakerna var missämja med svärdotter eller barn, hyresvärd eller grannar vanlig.

Bostadens läge vid t.ex. en livligt trafikerad gata kan vara till nackdel för användningen. På frågan »Får ni sova ostört i er bostad om nätterna? Vad stör?» har följande svar getts:

	Luku Antal	%
Ei häiriötä — Inga störningar	1 604	88.0
Katumelu, liikenne — Gatubuller, trafik.....	138	7.6
Naapurit — Grannar	50	2.7
Lapset, nuoriso — Barn, unga	12	0.7
Hissi — Hiss.....	4	0.2
Muu syy — Annan orsak	14	0.8
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0

Uppmärksamhet förtjänar det relativt stora antal som led av trafikbuller. Mellan olika ortsgupper kunde nämnvärda skillnader inte förmärkas härvidlag.

På frågan »Kan ni vila om dagarna vid behov?» hade bara 29 dvs. 1.6 % svarat nekande.

Intervjuarnas omdöme om bostadens skick

De intervjuade tillfrågades bara om bristfälligheter i bostaden men inte vad de ansåg om dess standard som helhet. Däremot tillfrågades intervjuarna, vilka som socialarbetare torde ha något slags totaluppfattning om den allmänna bostadsstandarden på orten, huruvida bostaden enligt deras åsikt var 1) i gott skick, 2) i medelmåttigt skick, 3) i behov av reparation eller 4) undermålig. Svaren fördelade sig på följande sätt per ortsgupp.

Asunnon kunto Bostadens skick	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
			Procentteina — I procent			
Hyvä — Gott	55.8	43.6	43.7	42.9	48.4	882
Kohtalainen — Medelmättigt.....	24.5	32.6	31.6	36.2	29.5	538
Korjausten tarpeessa — I behov av reparation ...	15.4	16.4	15.9	14.7	15.7	286
Kehno — Undermåligt	4.2	7.4	8.8	6.2	6.3	115
Ei vastausta — Inget svar	0.1	—	—	—	0.1	1
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	732	445	421	224		1 822

Likimain 4/5 asunnoista oli joko »hyvässä» tai »kohtalaisessa» kunnossa, noin 15 % korjausten tarpeessa ja 6.3 % »kehnoja». Huonoimpia asuntoja oli Helsingissä selvästi vähemmän kuin muilla paikkakunnilla, hyväkuntoisia enemmän. Korjausten tarpeessa olevien ryhmässä ei eri paikkakuntaryhmien välillä ollut havaittavissa eroa. »Kehnojen» asuntojen suhteellinen osuus, 6.3 %, oli melkein sama kuin edellä asunnon kuntoa ja sopivuutta haastateltujen arvioon perusteella selostettaessa saatu, kylmyyttä, kosteutta ja vetoa valittaneiden osuus, 6.5 %. Täten haastateltujen ja haastattelijoiden arvio näyttää käyvän yksiin. Lähellä on myös niiden määrä, jotka ovat yrittäneet muuttaa toiseen asuntoon, 7.6 %.

Så gott som 4/5 av bostäderna var antingen i »gott» eller i »medelmättigt» skick, ca 15 % i behov av reparation och 6.3 % »undermåliga». Bostäder av det sämsta slaget fanns i Helsingfors i påtagligt mycket mindre utsträckning än på andra orter, bostäderna i gott skick var åter påtagligt flera. I gruppen bostäder i behov av reparation förelåg inga märkbara skillnader mellan olika ortsgrupper. De »undermåliga» bostädernas relativa andel, 6.3 %, var nästan den samma som den andel 6.5 % som klagomålen över kyla, fukt och drag fick enligt de intervjuades eget tidigare refererade omdöme om bostadens skick och lämplighet. De intervjuades och intervjuarnas uppfattning tycks alltså överensstämma. Nära ligger likaså talet för dem som sökt flytta till annan bostad, 7.6 %.

VIII. Muuttohalu

Vanhusten muuttohalun selville saamiseksi esitettiin haastateltaville kysymys: »Haluaisitteko muuttaa tai joudutteko muuttamaan, nykyisestä asunnostanne? Mistä syystä?»

Muuttohalu ja talon ikä

Talon iän ja muuttohalun välillä voi odottaa olevan riippuvuutta. Seuraavasta asetelmasta käy ilmi syy muuttohaluun eri ikäisissä asunnoissa laskettuna prosentteina kaikista muuttoa haluavista.

Syy muuttohaluun Orsak till flyttningslusten	Talon valmistusaika — När huset uppfördes				Kaikki Samtliga	Muuttoa haluavien luku Antal flyttnings- önskan
	Tuntamaton Tiden okänd	V. 1920 tai ennen År 1920 eller dess- förinnan	V. 1921—44, År 1921—44	V. 1945 tai jälkeen År 1945 eller senare		
		Procentteina — I procent				
Talo puretaan, häätö tai hädön uhka — Rivning av huset, vräkning, vräkningshot	—	32.1	19.1	8.1	23.0	108
Vuokran suuruus tai sen nousun pelko — Hög hyra eller rädsla för höjning	—	9.3	-15.6	16.3	12.7	60
Haluaa parempaan asuntoon — Önskar bättre bo- stad.....	—	20.9	20.9	5.8	18.1	85
enemmän mukavuuksia — flera bekvämligheter	50.0	15.4	11.4	3.5	11.9	56
omaan asuntoon — egen bostad	—	0.9	5.4	11.6	4.5	21
oman huoneen — eget rum	—	2.3	1.8	5.8	2.8	13
tilavamman asunnon — rymligare bostad	—	2.3	3.6	12.8	4.7	22
rauhallisemman asunnon — fridfullare bostad	—	2.3	1.8	3.5	2.3	11
Joutuu pois virka-asunnosta — Måste lämna tjänstebostad.....	—	4.7	2.4	3.5	3.6	17
Ei viihdy — Trivs inte	—	2.8	4.8	11.6	5.1	24
Muu syy — Annan orsak.....	50.0	7.0	13.2	17.5	11.3	53
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Muuttoa haluavia kaikkiaan — Flyttningsöns- kande inalles	2	215	167	86		470
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	3	597	704	518	1 822	

VIII. Flyttningslust

För att få reda på de gamlas lust att flytta tillfrågades de intervjuade om de ville eller nödgades flytta från den nuvarande bostaden och i så fall varför.

Flyttningslusten och husets ålder

Ett samband kan väntas föreligga mellan husets ålder och flyttningslusten. Av följande sammanställning framgår orsaken till flyttningslusten i bostäder av olika ålder räknad i procent av alla som vill flytta.

Muuttohalussa oli selvää eroa eri ikäisissä taloissa asuvien välillä. Vuonna 1920 tai sitä ennen rakennetuissa asunnoissa asuvista 382 eli 64.0 %, vuosina 1921—44 rakennetuissa 537 eli 76.3 % ja vuonna 1945 tai sen jälkeen rakennetuissa 432 eli 83.4 %, kaikista 1 352 eli 74.2 % oli tyytyväisiä asuntoonsa eikä halunnut muuttaa.

Vuonna 1920 tai sitä ennen rakennetuissa taloissa muuttohalun syynä oli melkein kolmanneksella talon purkaminen tai häätö ja toisella kolmanneksella halu parempaan asuntoon tai enemmän mukavuuksia. Samoista syistä myös vuosina 1921—44 rakennetuissa taloissa asuvat olivat halukkaita muuttamaan, ensinmainitusta syystä noin viidennes, jälkimmäisestä syystä kolmannes. Vuokran suuruus tai sen nousun pelko oli tässä ikäryhmässä syynä noin 15 %:lla. Uusimpien, vuonna 1945 tai sen jälkeen rakennettujen asuntojen osalta vuokrien suuruus, halu tilavampaan tai omaan asuntoon olivat tärkeimmät syyt muuttohaluun.

Muuttohalu ja asunnon hallintaperuste

Asuttopoliittisessa keskustelussa on usein esitetty väite, että asunnon hallintaperuste vaikuttaisi muuttohaluun. Väitetään, että esim. kunnan omistamassa talossa vuokratilainen tuntisi asumisensa turvallisemmaksi kuin yksityisen omistamassa tai työsuhdeasunnossa ja että oma asunto antaisi suurimman turvallisuuden tunteen. Väitteen todentamiseksi taulukoitiin asunnon hallintaperuste ja syy muuttohaluun.

Hallintaperuste Upplätelseform	Ei halua muuttaa Vill inte flytta	Syy muuttohaluun —		Flyttningslustens orsak				Yhteensä Samman- lagt	Haastatel- tujen luku Antal inter- vjuade
		Talo puretaan, häätö Huset rives, vräkning	Vuokra Hyran	Parempi asunto Bättre bostad	Oma asunto tai huone Egen bostad el. eget rum	Pois virka- asunnosta Bör lämna tjänste- bostad	Muu syy Annan orsak		
Prosentteina — I procent									
Oma tai ruokakunnan jäsenen omistama talo — Eget hus el. ägt av någon hushållsmedlem	90.6	2.6	—	4.2	—	—	2.6	100.0	425
Oma tai ruokakunnan jäsenen omistama osakehuoneisto — Egen aktielägenhet eller ägd av någon hushållsmedlem ...	89.3	1.5	0.4	2.9	1.5	—	4.4	100.0	525
Lapsen omistama asunto — Bostad ägd av barn	81.2	3.1	3.1	—	6.3	—	6.3	100.0	32
Työnantajan asunto — Arbetsgivares bostad	65.0	5.0	—	7.5	1.3	20.0	1.2	100.0	80
Päävuokratilainen — Huvudhyresgäst, huoneiston omistaa — bostaden äges av									
valtio — staten	50.0	—	—	33.3	16.7	—	—	100.0	6
kunta — kommun	60.8	11.4	—	16.4	1.3	—	10.1	100.0	79
taloyhtiö tai muu yhtiö									
fastighets- el. annat bolag ...	67.4	8.3	8.9	8.8	1.1	—	5.5	100.0	181
yksityinen henkilö — privat person	49.5	11.2	9.4	23.4	1.3	0.3	4.9	100.0	384
Alivuokratilainen — Underhyresgäst	48.7	19.2	6.4	15.4	9.0	—	1.3	100.0	78
Asuntola — Halvinternat	100.0	—	—	—	—	—	—	100.0	7
Yhteismajoitus — Kollektiv in-kvartering	33.3	—	—	—	66.7	—	—	100.0	3
Ei vastattu — Inget svar	50.0	9.1	—	9.1	22.7	—	9.1	100.0	22
Kaikki — Samtliga	74.2	5.9	3.3	9.6	1.9	0.9	4.2	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 352	108	60	174	34	17	77		1 822

I fråga om flyttningsviljan förelåg en klar skillnad mellan invånare i hus av olika ålder. Av dem som bodde i bostäder vilka blivit färdiga år 1920 eller tidigare var 382 dvs. 64.0 %, av invånarna i hus från tiden 1921—44 537 dvs. 76.3 % och i hus från 1945 eller senare 432 dvs. 83.4 %, av samtliga 1 352 dvs. 74.2 % nöjda med sin bostad och ville inte flytta.

Den vanligaste orsaken till att folk ville flytta från hus uppförda år 1920 eller tidigare var i nästan en tredjedel av fallen rivning av huset eller vräkning och i en andra tredjedel önskan att få en bättre bostad eller mera bekvämligheter. Av samma orsaker hade även invånarna i hus från tiden 1921—44 velat flytta, av den förstnämnda ungefär en femtedel, av den senare orsaken en tredjedel. Hyresbeloppet eller rädslan för höjning var för denna åldersgrupp orsak i ca 15 %. I de nyaste bostäderna, de som byggts år 1945 eller senare, var hög hyra och önskan att få rymligare eller egen bostad de viktigaste orsakerna till att man ville flytta.

Flyttningslusten och upplätelseformen

I den bostadspolitiska debatten har det ofta påståtts att bostadsinnehavets art skulle påverka flyttningslusten. Det påstås att hyresgästen i hus i t.ex. kommunal ägo skulle känna sig tryggare än i privatägda hus eller i tjänstebostäder och att en egen bostad skulle ge den största trygghetskänslan. För att få belägg för påståendet tabulerades bostadsinnehavets art och orsaken till flyttningsviljan.

Kuten luonnollista onkin, yhteismajoitukseen oltiin tyytymättömiä. Hieman yli puolet sekä alivuokralaisista että yksityisen henkilön omistamissa vuokra-asunnoissa asuvista halusi vaihtaa asuntoa. Edelliset pelkäsivät häätöä, jälkimmäiset toivoivat saavansa paremman asunnon. Omassa asunnossa asuvat ilmeisesti tunsivat asumisensa turvatuksi. Vain 1/10 heistä halusi muuttaa. Kolmannes valtion omistamissa huoneistoissa asuvista toivoi parempaa asuntoa ja kuntienkin omistamista asunnoista haluttiin muuttaa useammin kuin taloyhtiöiden omistamista.

Kaikista haastatelluista 3/4 halusi asua nykyisessä asunnossaan, 1/10 toivoi saavansa paremman asunnon, 6 % pelkäsi häätöä talon purkamisen johdosta tai muusta syystä. Vain 3.3 % olisi halunnut muuttaa vuokran korkeuden vuoksi. Helsingissä vastaavat luvut olivat 70.8 % nykyinen asunto, 6.7 % parempi asunto, hädän pelko 8.5 % ja vuokran suuruus 4.8 %. Erityisesti Pasilan alueella Helsingissä asuu paljon vanhuk- sia, joille kaupunginosan lähiaikoina tapahtuva sa- neeraus on huolen aiheena.

Muuttohalu ja vaikeudet nykyisessä asunnossa

Edellä on jo selostettu niitä puutteita ja vaikeuksia, mitä haastateltujen asunnoissa esiintyi. On mielenkiintoista nähdä, kuinka moni puutteita valittaneista oli halukas muuttamaan ja mistä syystä. Tätä kuvaa seuraava asetelma.

Vaikeudet — Svårigheter	Ei halua muuttaa Vilt inte flytta	Syy muuttohalu — Flyttningslustens orsak						Yhteensä Sammanlagt	Muuttohalukkaita kaikkiaan Antal personer, som vill flytta
		Häätö tai sen pelko Vräkning el. fruktan därför	Halvem- paan asuntoon Till billigare bostad	Omaan asuntoon tai huoneeseen Till egen bostad el. eget rum	Parem- paan asuntoon Till bättre bostad	Pois virka- asunnosta Från tjänste- bostad	Muu syy Annan orsak		
	Luku-Antal	Prosentteina — I procent							
Ei ole — Inga	1 138	27.6	11.0	7.6	29.7	6.2	17.9	100.0	145
Portaat — Trappor	59	16.7	11.7	3.3	38.3	3.3	26.7	100.0	60
Asunnon huonous — Dålig bo- stad	36	28.3	7.5	1.5	52.2	3.0	7.5	100.0	67
Mukavuuksien puute — Avsak- nad av bekvämligheter	53	23.8	3.8	1.2	57.5	2.5	11.2	100.0	80
Ahtaus — Trångboddhet	20	16.7	—	25.0	55.5	2.8	—	100.0	36
Vuokra — Hyran	20	13.1	60.9	6.5	6.5	—	13.0	100.0	46
Muu — Annan	26	22.2	2.8	19.4	11.1	2.8	41.7	100.0	36
Yhteensä — Sammanlagt	1 352	23.0	12.8	7.2	37.0	3.6	16.4	100.0	470
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 352	108	60	34	174	17	77	1822	

Kaikki puutteita valittaneet eivät suinkaan halua muuttaa, eivätkä kaikki muuttoa haluavat ole tuneet esiin asuntonsa huonoja puolia. Puutteita esittäneiden määrä oli 3.8 prosenttisyksikön verran muuttoa halua- vien määrää suurempi, sillä 214 henkilöä ei puutteista huolimatta halunnut muuttaa. Toisaalta 145 haasta- teltua halusi muuttaa, vaikka asuminen nykyisessäkin asunnossa ilman suurempia vaikeuksia kävisi päinsä.

Muuttoa haluavista runsas kolmannes toivoo pääse- vänsä parempaan asuntoon, melkein neljännes pelkää

Naturligt nog var man mest missnöjd med den kollektiva inkvarteringen. Något över hälften av dem som bodde som underhyresgäster eller i hyresbostäder i pri- vat ägo ville byta bostad. De förra var rädda för vräk- ning, de senare önskade sig en bättre bostad. De som bodde i egen bostad kände sig uppenbarligen trygga. Bara 1/10 av dem ville flytta. En tredjedel av dem som bodde i lägenheter i statlig ägo önskade sig en bättre bostad, och t.o.m. från bostäder i kommunal ägo ville man oftare flytta än från bostäder som ägdes av fastig- hetsbolag.

Av alla de intervjuade ville 3/4 bo i sin nuvarande bostad, 1/10 önskade sig en bättre bostad, 6 % fruk- tade vräkning på grund av att huset skulle rivras eller av någon annan orsak. Bara 3.3 % hade önskat flytta på grund av hög hyra. I Helsingfors var motsvarande tal 70.8 % nuvarande bostad, 6.7 % bättre bostad, fruk- tan för vräkning 8.5 % och hög hyra 4.8 %. Särskilt på Böleområdet i Helsingfors bor många gamla som är bekymrade över den i en nära framtid förestående sane- ringen av denna stadsdel.

Flyttningslusten och svårigheterna i den nuvarande bostaden

Tidigare har redan bristerna och svårigheterna i de intervjuades bostäder skildrats. Det är intressant att se hur många av dem vilka klagat över bristerna som hade lust att flytta och i så fall varför. Detta framgår av föl- jande sammanställning.

Alla som klagat över brister ville visst inte flytta, och alla som ville flytta hade heller inte framhållit de dåliga sidorna i sin bostad. Antalet personer som påpekade brister var 3.8 procent flera än antalet personer som ville flytta, ty 214 personer ville inte flytta trots brister. Å andra sidan ville 145 intervjuade flytta fastän det utan större svårigheter skulle gå an att bo i den nu- varande bostaden.

Av dem som ville flytta önskade en dryg tredjedel komma till en bättre bostad, nästan en fjärdedel fruk-

talon purkamista tai häätöä. Ahtaudesta kärsivistä yli puolet haluaisi parempaan asuntoon ja neljännes omaan asuntoon tai huoneeseen. Vuokranmaksuvaikeuksissa olevista 60 % haluaisi muuttaa halvempaan asuntoon.

Muuttoyritykset

Edellä selostettu kuvaa lähinnä haastateltujen asunnoissa ilmeneviä epäkohtia ja hypoteettista muuttohalua, mutta ei vielä mitään todellista, asuntojen kysyntään vaikuttavaa muuttoliikettä. Sitä pyrittiin saamaan selville seuraavalla kysymyksellä: »Oletteko yrittänyt päästä muuttamaan? Milloin ja mihin?»

Haastatelluista 1 683 eli 92.4 % ei ole yrittänyt muuttaa. Verrattaessa tätä lukua niihin 1 352:een eli 74.2 %:iin, jotka eivät halunneet muuttaa, huomataan noin 20 prosenttiyksikön ero. Muuttoa oli yrittänyt 139, näistä 83 eli 4.5 % kaikista haastatelluista kerran, 6 eli 0.3 % kaksi kertaa, 13 eli 0.8 % silloin tällöin ja 37 jatkuvasti. Tasan 2 % haastatelluista oli siis sellaisia, että he olivat toden teolla jatkuvasti yrittäneet saada uuden asunnon.

Haetut asunnot jakaantuivat seuraavasti:

	Luku Antal	%
Vanhusten talo tai asuntola — Äldlingshus eller halvinternat	30	21.6
Kaupungin asunnot — Stadens bostäder	28	20.1
Parempi asunto — Bättre bostad	27	19.4
Toinen asunto — Annan bostad	23	16.5
Vanhainkoti — Älderdomshem	15	10.8
Oma asunto — Egen bostad	9	6.5
Halvempi asunto — Billigare bostad	4	2.9
Yksin asuntoon — Ensam i bostaden	2	1.4
Lasten läheisyyteen — Nära barnen	1	0.8
Yhteensä — Inalles	139	100.0

Toivomukset asumisen suhteen.

Sen selville saamiseksi, minkälaisissa oloissa vanhukset mieluummin eläisivät, esitettiin seuraava kysymys: »Jos jostakin syystä joutuisitte muuttamaan nykyisestä asunnostanne ja saisitte valita, muuttaisitteko mieluummin 1) uuteen asuntoon yksin, 2) uuteen asuntoon muiden kanssa, 3) lastenne luo, 4) sukulaisten luo, 5) vanhusten asuntotaloon, 6) vanhusten asuntolaan, 7) vanhainkotiin tai 8) vanhusten sairaalaan tai sairaskotiin?» Vanhusten asuntotalo, asuntola ja vanhainkoti on määritelty aikaisemmin sivulla 19.

Jotta vielä pystyttäisiin selvittämään nykyisen ja toivotun asumistavan välinen ero, esitetään seuraava asetelma.

tade att huset skulle rivas eller de själva bli vräktas. Av dem som haft det trångt ville över hälften komma till en bättre bostad och en fjärdedel till en egen bostad eller ett eget rum. Av dem som hade besvärligheter med hyresbetalningen skulle 60 % vilja flytta till en billigare bostad.

Flyttningsförsök

Det ovanstående ger närmast en bild av nackdelarna i de intervjuades bostäder och deras hypotetiska flyttningslust men visar ännu inte någon faktisk flyttningsrörelse som inverkar på efterfrågan på bostäder. Denna ville man få utredd genom frågan »Har ni försökt flytta? När och vart?»

Av intervjuade hade 1 683 dvs. 92.4 % inte försökt flytta. Jämför man detta tal med dem, 1 352 dvs. 74.2 % som inte ville flytta märker man en skillnad på ca 20 procent. 139 hade försökt flytta, av dem 83 dvs. 4.5 % av alla de intervjuade en gång, 6 dvs. 0.3 % 2 gånger, 13 dvs. 0.8 % då och då samt 37 ständigt. Precis 2 % av de intervjuade var alltså sådana att de verkligen hela tiden försökt få en ny bostad.

De sökta bostäderna fördelade sig på följande sätt:

Bostadsönskemål

För att få reda på i hurudana förhållanden de gamla helst skulle vilja leva ställdes frågan: »Om ni av någon orsak bleve tvungen att flytta från er nuvarande bostad och ni hade möjlighet att välja, flyttade ni då helst 1) till en ny bostad ensam, 2) till en ny bostad tillsammans med andra, 3) till era barn, 4) till släktingar, 5) till ett bostadshus för gamla, 6) till ett halvinternat för gamla, 7) till ett äldringshem eller 8) till ett sjukhus eller sjukhem för gamla?» Begreppen bostadshus för gamla, halvinternat och äldringshem har tidigare definierats på sid. 19.

För att skillnaden mellan det nuvarande och det önskade sättet att bo ytterligare skall klarläggas uppställes följande sammanställning.

Halu muuttaa — Vill flytta	Nykyinen asumistapa — Nuvarande sätt att bo							Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Yksin Ensam	Puolison kanssa Med make/ maka	Lapsen kanssa Med barn	Veljen tai sisaren kanssa Med syskon	Muun sukulaisen kanssa Med annan släkting	Muiden kanssa Med andra	Vailla asuntoa Utan bostad		
	Prosentteina — I procent								
Uuteen asuntoon yksin — Till ny bostad ensam	49.3	23.7	14.1	21.6	37.1	40.7	—	30.9	563
Uuteen asuntoon muiden kanssa — Till ny bostad m. andra	1.2	30.7	23.1	29.7	17.1	13.0	50.0	18.6	338
Lasten luo — Till barnen	4.2	4.7	21.0	2.7	8.6	—	—	7.6	139
Sukulaisten luo — Till släktingar	1.2	0.2	1.9	4.1	5.7	—	—	1.1	20
Vanhusten asuntotaloon — Till bostadshus för åldringar	17.5	18.9	11.2	23.0	8.6	23.1	—	17.1	311
Vanhusten asuntolaan — Till halvinternat för åldringar ...	4.7	2.4	3.7	1.3	2.9	5.6	50.0	3.6	66
Vanhainkotiin — Till ålderdomshem	13.6	7.5	14.1	9.5	8.6	8.3	—	10.9	199
Vanhusten sairaalaan tai sairauskotiin — Till sjukhus el. sjukhem för åldringar	3.0	3.7	5.1	1.3	5.7	7.4	—	3.9	71
Ei vastausta — Inget svar	5.3	8.2	5.8	6.8	5.7	1.9	—	6.3	115
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	572	655	376	74	35	108	2		1 822

»Ei vastausta» ryhmässä oli tavallisin vastaus: »En joudu muuttamaan enkä halua muuttaa minnekään enkä viitsi ajatella koko kysymystä». Joskus oli vastaus: »Siinä tapauksessa, että sairastun tai tulen kykenemättömäksi huolehtimaan itsestäni, haluaisin vanhainkotiin». Sen vuoksi on ajateltavissa, että sekä vanhusten asuntolan, vanhainkodin että sairaalan kohdalla olevat luvut ovat tämän hetken tilannetta kuvaamaan liian korkeita.

Yksin asuvista haluaisi puolet edelleen asua yksin, kolmannes muuttaa joko vanhusten taloon, asuntolaan tai vanhainkotiin. Puolison kanssa asuvista 30 % haluaisi edelleen asua asunnossaan todennäköisesti juuri puolison kanssa ja noin 20 % muuttaa vanhusten asuntotaloon. Melkein neljännnes haluaisi muuttaa uuteen asuntoon yksin». Onko todella näin paljon niitä, jotka ovat kyllästyneitä asumaan aviopuolionsa kanssa, vai onko ajateltu näin: Kun puolisoni kuolee, joudun pois tästä asunnosta tai tämä on söpimaton minulle yksin. Viimeksi mainittu tuntuu todennäköiseltä ainakin osassa vastauksia. Vanhainkotiin haluavia oli tässä ryhmässä vähän. Huomiota herättää myös lasten luo haluavien pieni määrä.

Lapsensa tai hänen perheensä kanssa asuvista todennäköisesti 44 % haluaisi jatkaa samanlaista asumistapa. Vanhainkotiin haluavien määrä oli tässä ryhmässä suurin, ja yksin asumaan haluaviakin oli saman verran. Veljen tai sisaren kanssa asuvista kolmannes jatkaisi entiseen tapaan, kolmannes haluaisi vanhusten taloon tai laitoksiin. Muiden sukulaisten tai henkilöiden kanssa asuvista 2/5 pyrki asumaan yksin.

Kaikista haastatelluista 1/10 piti parhaana vanhainkotiä, vaikkakin varauksin, jos terveydentila huononee. 1/5 haluaisi asua vanhusten talossa tai asuntolassa, 4 % tarvitsisi sairaalaa ja 3/10 haluaa asua yksin. Lasten kanssa asumaan haluavien määrä oli yllättävän pieni, 7.6 %.

I gruppen »inget svar» var det vanligaste svaret »jag kommer inte att flytta och vill inte flytta någonstans och bryr mig inte om att tänka på hela saken». Ibland var svaret »i fall jag blir sjuk eller inte kan sköta mig själv vill jag komma till ett åldringshem». Därför är det tänkbart att siffrorna i fråga om halvinternat, ålderdomshem och sjukhus är för höga för att ge en riktig bild av läget just nu.

Av de som bodde ensamma skulle hälften fortfarande vilja bo ensamma, en tredjedel flytta antingen till ett åldringshus, halvinternat eller ålderdomshem. Av dem som bodde med maka eller make ville 30 % bo kvar i bostaden sannolikt tillsammans med maken och ca 20 % flytta till ett bostadshus för gamla. Nästan en fjärdedel skulle vilja flytta »till en ny bostad ensamma». Finns det verkligen så många som tröttnat på att bo tillsammans med maken eller har de tänkt »när min make dör måste jag lämna den här bostaden eller också är den olämplig för mig när jag är ensam». Det sistnämnda förefaller sannolikt åtminstone i fråga om en del av svaren. De som ville komma till ett åldringshem var i denna grupp få. Uppmärksamhet väcker likaså det ringa antal som vill komma till sina barn.

Av dem som bodde med barn eller barns familj ville sannolikt 44 % fortsätta att bo som förr. Antalet personer som ville komma till ett åldringshem var i denna grupp störst, likaså antalet personer som ville bo ensamma. Av dem som bodde med syskon ville en tredjedel fortsätta att bo som förr, en tredjedel ville komma till åldringshus eller anstalter. Av dem som bodde med andra släktingar eller övriga personer ville 2/5 bo ensamma.

Av alla de intervjuade ansåg 1/10 ett åldringshem vara bäst, låt så vara under förbehållet om hälsotillståndet försämras. 1/5 skulle vilja bo i ett bostadshus för gamla eller i ett halvinternat, 4 % skulle behöva sjukhus och 3/10 ville bo ensamma. Antalet personer som ville bo med sina barn var överraskande litet, 7.6 %.

Haastattelijain arvio sopivasta asunnosta

Kysyttäessä haastattelijalta, minkälainen asunto haastateltavalle hänen suoriutumiskykyään ja kuntoaan ajatellen olisi paras mahdollinen, saatiin seuraavanlaisen vastausjakautuma.

	Helsinki Helsingfors	Turku— Tampere Åbo— Tammerfors	Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare	Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare	Kaikki Samtliga	Haastateltujen luku Antal intervjuade
			Prosentteina — I procent			
Nykyinen asunto — Nuvarande bostad	60.2	51.0	44.7	48.7	53.0	965
Parempi asunto, enemmän mukavuuksia — Bättre bostad, flera bekvämligheter	19.9	23.6	33.2	33.0	25.5	465
Asunto vanhusten asuntotalossa — Bostad i bostadshus för åldringar	12.6	9.9	11.2	7.6	11.0	200
Asunto vanhusten asuntolassa — Bostad i halvinternat för åldringar	2.7	4.3	4.0	1.4	3.2	59
Vanhainkoti — Ålderdomshem	3.0	7.4	6.2	5.8	5.2	94
Sairaala — Sjukhus	0.8	3.4	0.5	2.2	1.5	28
Ei vastausta — Inget svar	0.8	0.4	0.2	1.3	0.6	11
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822

Vain hieman yli puolelle tapauksista haastattelijan arvion mukaan nykyinen asunto on paras mahdollinen. Neljännes tarvitsisi paremman asunnon tai enemmän mukavuuksia. Osa haastatelluista ei tulisi tässäkin toimeen. Joka kymmenennelle olisi varattava asunto vanhusten talossa ja joka kymmenennelle joko vanhusten asuntolassa, vanhainkodissa tai sairaalassa.

IX. Ansiotyö

Ansiotyössä käynti vaikuttaa monella tavalla asumiinseen. Ansiotulo lisää mahdollisuuksia asua väljemmin ja paremmin kuin pelkän eläkkeen tai kansaneläkkeen varassa olevalle on mahdollista. Mutta se asettaa myös omia rajoituksiaan esim. asunnon sijaintiin nähden. Työsuhteesta riippuva asunto voi tuntua turvattomalta varsinkin silloin, jos ei ole ollut varoja ostaa omaa asuntoa eläkevuosien varalle. Monet vanhuspariskunnat ovat eläkkeelle jouduttuaan ottaneet asuntoa vastaan hoitaakseen kiinteistöjen talonmiehen töitä. Voimien vähetessä työ käy liian raskaaksi, mutta asuntopulan ja heikon maksukyvyyn vuoksi uuden asunnon hankkiminen voi olla ylivoimaista.

Ansiotyössä käynti merkitsee vanhuksille muutakin kuin pelkkää taloudellisten olojen kohentumista. Sen avulla he saavat tuntea itsensä tarpeellisiksi yhteiskunnan jäseniksi ja se parantaa viihtyvyyttä.

Vanhusten työhuoltokomitean toivomuksesta otettiin haastattelulomakkeeseen myös muutama kysymys, joka koski vanhusten työkykyä ja työhalua.

Ansiotyössä käyvät iän ja sukupuolen mukaan

Ansiotyössä käyvät jakautuivat iän ja sukupuolen mukaan paikkakuntaryhmittäin seuraavasti.

Intervjuarnas uppfattning om den lämpliga bostaden

När intervjuaren tillfrågades om hurudan bostad som vore den bästa möjliga med hänsyn till den intervjuades kondition och förmåga att klara sig erhöles följande fördelning av svaren.

Endast i något över hälften av fallen var enligt intervjuarens mening den nuvarande bostaden den bästa möjliga. En fjärdedel skulle behöva en bättre bostad eller flera bekvämligheter. En del av de intervjuade skulle inte ens på detta sätt klara sig. För var tionde borde plats reserveras i ett bostadshus för åldringar och för var tionde i antingen ett halvinternat, ett åldringshem eller sjukhus.

IX. Förvärvsarbete

Förvärvsarbetet påverkar på många sätt boendet. En förvärvsinkomst ger ökade möjligheter att bo rymligare och bättre än vad som är möjligt för den som bara skall klara sig med en pension eller folkpension. Men det uppställer också sina villkor t.ex. för bostadens läge. En bostad som beror på ett arbetsförhållande kan te sig otrugg i synnerhet om man inte haft medel att köpa en egen bostad för gamla dagar. Många gamla par har efter att ha blivit pensionerade tagit emot en bostad med skyldighet att sköta gårdskarlsysslor vid fastigheten. När krafterna avtar blir arbetet för tungt, men på grund av bostadsbrist och klen betalningsförmåga kan det vara en övermäktig uppgift att skaffa sig en ny bostad.

Att ha förvärvsarbete innebär för åldringarna också annat än enbart förbättrade ekonomiska villkor. Med dess hjälp kan de känna sig som nödvändiga samhällsmedlemmar, och det förbättrar trivseln.

På önskemål från kommittén för de gamlas arbetsvård intogs i intervjuformuläret även några frågor om de gamlas arbetsförmåga och arbetslust.

De förvärvsarbetande enligt ålder och kön

De förvärvsarbetande fördelade sig enligt ålder och kön på följande sätt på ortsgrupper.

Ikä Ålder	Helsinki Helsingfors		Turku— Tampere Åbo— Tammerfors		Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare		Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare		Yhteensä Sammanlagt	
	m	n—kv	m	n—kv	m	n—kv	m	n—kv	m	n—kv
65—69	31	56	25	28	25	12	9	6	90	102
70—74	18	27	8	6	10	3	3	2	39	38
75—79	10	1	2	3	2	—	1	1	15	5
80—	2	2	2	—	—	1	—	1	4	4
Yhteensä — Sammanlagt	61	86	37	37	37	16	13	10	148	149

Kun verrataan näitä lukuja kaikkien haastateltujen vastaavaan ikäkajautumaan saadaan seuraavat prosenttiluvut.

När man jämför dessa siffror med motsvarande åldersfördelning för alla de intervjuade erhålles följande procenttal.

Ikä Ålder	Helsinki Helsingfors		Turku— Tampere Åbo— Tammerfors		Yli 30 000 asukasta Över 30 000 invånare		Alle 30 000 asukasta Under 30 000 invånare		Kaikki Samtliga	
	m	n—kv	m	n—kv	m	n—kv	m	n—kv	m	n—kv
Prosentteina — I procent										
65—69	50.8	25.8	40.3	19.4	36.2	10.7	25.0	10.3	39.5	19.2
70—74	25.0	15.9	19.5	7.0	20.8	3.4	13.0	4.3	21.2	9.7
75—79	29.4	1.0	9.1	5.9	10.0	—	9.1	4.0	17.2	2.3
80—	8.3	3.6	14.3	—	—	3.8	—	4.5	7.7	3.1
Kaikki — Samtliga	31.9	15.9	26.6	12.1	25.0	5.9	17.8	6.6	26.9	11.7

Miehet kävivät ansiotyössä keskimäärin kaksi kertaa niin usein kuin naiset ja helsinkiläiset useammin kuin muut. Alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla ero miesten kohdalla oli keskiarvoon verrattuna huomattava. Siirryttäessä 65—69-vuotiaiden ikäryhmästä seuraavaan ryhmään, 70—74-vuotiaisiin, ansiotyössä käyvien suhteellinen osuus laskee noin puoleen.

Tarkemmin määritellyssä ansiotyössä kävi kaikista haastatelluista 297 eli 16.3 %. Helsinkiläisvanhukset olivat suhteellisesti runsaammin ansiotyössä kuin muut. Heistä 147 eli 20.1 %, Turussa ja Tampereella 74 eli 16.6 %, yli 30 000 asukkaan paikkakunnilla 53 eli 12.6 % ja alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla 23 eli 10.3 % kävi ansiotyössä. Paikkakunnan kasvaessa vanhuksille sopivien työpaikkojen määrä ilmeisesti myös kasvaa. Voidaan myös ajatella, että muutkin olosuhteet vanhusten ansiotyön kannalta ovat edullisemmat. Esim. yleiset liikenneolot ovat suuremmilla paikkakunnilla kehittyneempiä ja helpottavat työmatkoja, vaikka matkat muuten ehkä pitenevätkin. Suuremmat menot voivat myös osaltaan pakottaa vanhuksia yrittämään kauemmin pysytellä ansiotyössä. Toisaalta esim. asumistason erilaisuus erikokoisilla paikkakunnilla voi pienillä paikkakunnilla sitoa vanhusta enemmän kotitöihin.

Ansiotyön laatu

Tavallisin työpaikka oli tehdas, rakennustyömaa tai siihen verrattava. 66 henkilöä eli 22.2 % kaikista työssä käyvistä on ilmoittanut jonkin näistä työpaikkakseen. Seuraavana oli työskentely perheessä tai omassa kodissa palkkaa vastaan, esim. lasten kaitisijana, kotiompeelijana jne. Näissä olosuhteissa työskenteli 60 eli 20.2 %.

Kaupassa, ravintolassa, kampaamossa ja vastaavilla palveluelinkeinojen aloilla työskenteli 45 henkeä eli

Männerna hade i medeltal förvärvsarbete dubbelt så ofta som kvinnorna, och helsingforsarna oftare än de andra. På orter med under 30 000 invånare var skillnaden för männens vidkommande påfallande i jämförelse med medeltalet. Vid en övergång från åldersgruppen 65—69 år till gruppen 70—74 år minskades de förvärvsarbetandes andel till ungefär hälften.

Ett närmare specificerat förvärvsarbete hade 297 dvs. 16.3 % av alla de intervjuade åldringsarna. För de gamla i Helsingfors var förvärvsarbete relativt vanligare än för de andra. Av dem hade 147 dvs. 20.1 %, i Åbo och Tammerfors 74 dvs. 16.6 %, på orter med över 30 000 invånare 53 dvs. 12.6 % och på orter med under 30 000 invånare 23 dvs. 10.3 % förvärvsarbete. När en ort växer ökar uppenbarligen samtidigt antalet för åldringar lämpade arbetsplatser. Man kan också tänka sig att även de övriga förhållandena är fördelaktigare för de gamlas förvärvsarbete. T.ex. är de allmänna kommunikationsmedlen mera utvecklade på större orter och underlättar färderna till och från arbetet även om avstånden blir längre. Större utgifter kan likaså för sin del tvinga de gamla att längre försöka hålla sitt förvärvsarbete. Å andra sidan kan t.ex. den olika bostadsstandarden på olika orter i större utsträckning binda de gamla vid hemarbeten på de mindre orterna.

Förvärvsarbetets art

Den vanligaste arbetsplatsen var en fabrik, ett bygge eller någonting därmed jämförbart. 66 personer dvs. 22.2 % av alla de som hade arbete har uppgett någon sådan arbetsplats. Därnäst kom arbete i familj eller i eget hem mot lön (t.ex. eftersyn av barn, sömnad i hemmet osv.). Under dylika förhållanden arbetade 60 dvs. 20.2 %.

I butiker, restauranger, frisersalonger och motsvarande servicenäringar arbetade 45 personer dvs. 15.1%.

15.1 %, toimistossa 37 henkeä eli 12.5 % ja pienyrityksissä 27 eli 9.1 %. Muiden erillisryhmien osuus onkin jos sitten pienempi. Helsingissä nähtävästi perheenäitien yleisemmän ansiotyössä käymisen vuoksi ja myös vanhusten suuremman naisvaltaisuuden johdosta perheessä ja kotona ansiotyötä tekevien naisten osuus oli maan keskimääräistä suhdelukua suurempi, 27.2 %. Samoin oli toimistotyössä käyvien laita, 17.0 %, kun taas tehdas- ja rakennustyössä oli suhdeluku pienempi, 18.4 %. Muuten työpaikan luonne tietysti riippuu ratkaisevasti yksityisen paikkakunnan elinkeinorakenteesta eikä mitään selvää, johdonmukaista eroa paikkakunnan koon mukaan ollutkaan havaittavissa.

Työn laatua tarkasteltaessa kiintyy huomio toisaalta itsenäistä työtä tekevien tai johtavassa asemassa olevien suureen määrään. Ansiotyössä käyvistä 86 eli 29.0 % kuului lähinnä tähän ryhmään. Melkein yhtä paljon, 85 eli 28.6 %, oli »työläisiä», mikä ryhmä käsitti useilla myöhemmin mainitsemattomilla aloilla työskentelevät ammatti- ja sekatyöntekijät. Siivous, taloustyö, päiväapulaisen työ ja lastenhoito oli 57:n eli 19.2 %:n ansion lähteenä, miehillä taas talonmiehen, yövartijan ja lämmittäjän työ 24 tapauksessa eli 8.1 %:lla.

Kysyttäessä »Käyttekö ansiotyössä? Jos käynte, missä ja minkälaisessa työssä?» selvitti 297 vanhusta työnsä laadun, niin kuin edellisissä kappaleissa on selostettu. Seuraavaan kysymykseen »Oletteko itsenäinen yrittäjä, toisen palveluksessa, työssä joka päivä koko päivän, työssä osan päivästä, vain muutama päivänä viikosta tai tilapäistyössä, suunnilleen — tuntia viikossa», vastasikin 313. Heistä 81 eli 25.9 % oli itsenäisiä yrittäjiä ja loput 232 toisen palveluksessa. Itsenäisistä yrittäjistä taas 42 eli 51.9 % ja toisen palveluksessa olevista 147 eli 68.4 %, siis yhteensä 189 eli 60.4 % ilmoitti olevansa työssä joka päivä koko päivän. Samoin 189 eli 60.4 % kaikista teki pitempiä työviikkoja kuin 40 tuntia viikossa, näistä 31 oli itsenäisiä ja 158 toisen palveluksessa. Tilapäistyössä oli 43 eli 13.7 % ja osan päivästä työskenteli 81 eli 25.9 %.

Työhalu

Vaikka noin viidennes vanhuksista kävikin työssä, voi ilman työtä olevien joukossa silti vielä olla sellaisia henkilöitä, jotka haluaisivat tehdä työtä, mutta eivät ole sitä onnistuneet saamaan. Kysymykseen »Haluaisitteko vielä tehdä työtä?» on 1165 eli 63.9 % ilmoittanut, että ei halua. Muiden kysytyjen ryhmien osalle vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti: 132 eli 7.2 % koko päivän, 128 eli 7.0 % osan päivästä ja 123 eli 6.8 % tilapäisesti.

Käsityötä tai muuta askartelua haluavien osuus oli melkein kaksinkertainen edellisiin ryhmiin verrattuna, 274 eli 15.0 %. Kaikkiaan siis 657 henkeä eli 36.1 % olisi ollut halukas tekemään työtä ainakin tilapäisesti. Niin kuin edellä on selvinnyt, vajaa puolet näistä henkilöistä kävi todella ansiotyössä. Mutta silti ei työtä etsivien lukumäärä ole näin suuri. Kysymykseen »Etsittekö parhaillaan työtä?» on vain 4 vastannut etsivänsä pysyvää työtä, näistä 2 koko päiväksi, ja tilapäistä työtä 27, joista 1 koko päiväksi. Kaikkiaan siis 31 henkeä eli 1.7 % haastatelluista etsi työtä. Eri paikkakuntaryhmien välillä ei näytä olleen työn haun suhteen mitään eroa.

pä kontor 37 personer, 12.5 %, och i småföretag 27, 9.1 %. De övriga särskilda gruppernas andel är sålunda redan mindre. I Helsingfors var måhända både på grund av att husmödrar i större utsträckning hade förvärvsarbete och på grund av det stora kvinnoöverskottet bland de gamla de i familj och hemma förvärvsarbete kvinnornas andel större än medeltalet för landet, 27.2 %. Likaså förhöll det sig med dem som hade kontorsarbete, 17.0 %, medan talet för fabriks- och byggnadsarbetare var mindre, 18.4 %. För övrigt berodde arbetsplatsens karaktär givetvis i avgörande grad på näringsstrukturen på den enskilda orten och någon klar konsekvent skillnad enligt ortens storlek kunde inte förmärkas.

När man betraktar arbetets art fäster man sig dels vid det stora antalet personer med självständigt arbete eller ledande ställning. Av de förvärvsarbete tillhörde 86 dvs. 29.0 % närmast denna grupp. Nästan lika stor, 85 dvs. 28.6 % var gruppen »arbetare» som omfattade yrkes- och grovarbetare i flera sedermera onämnda branscher. Städning, hushållsarbete, arbete som daghjälp och barnavård var inkomstkälla för 57 personer dvs. 19.2 % och hos männen var det arbete som gårdskarlar, nattvakt och eldare i 24 fall dvs. 8.1 %.

På frågan »Har ni förvärvsarbete, och i så fall var och hurudant?» förklarade 297 gamla arbetets art såsom i föregående stycke skildrats. På följande fråga »Är ni självständig företagare, i tjänst hos annan, heldagsarbete alla dagar, i arbete en del av dagen, bara några dagar i veckan eller tillfälligt arbete, ungefär hur många timmar i veckan?» svarade 313. Av dem var 81 dvs. 25.9 % självständiga företagare och de återstående 232 anställda hos andra. Av de självständiga företagarna meddelade 42 dvs. 51.9 % och av de som var anställda hos andra 147 dvs. 63.4 % och inalles 189 dvs. 60.4 % att de var i heldagsarbete alla dagar. Likaså arbetade 189 dvs. 60.4 % av alla mer än 40 timmar i veckan, av dem var 31 självständiga och 158 i andras tjänst. Tillfälligt arbete hade 43 personer, dvs. 13.7 % och en del av dagen arbetade 81 dvs. 25.9 %.

Arbetsvilja

Fastän ungefär en femtedel av de gamla hade arbete kan det ändå bland dem som saknar arbete finnas personer som skulle vilja ha arbete men inte lyckats få något. På frågan »Skulle ni ännu vilja arbeta» har 1 165 dvs. 63.9 % meddelat att de inte vill. I de andra tillfrågade grupperna fördelade sig svaren tämligen jämnt: 132 dvs. 7.2 % hela dagen, 128 dvs. 7.0 % en del av dagen och 123 dvs. 6.8 % tillfälligt.

Antalet personer, som ville ha handarbete eller annan sådan sysselsättning, var nästan dubbelt i jämförelse med föregående grupper: 274 dvs. 15.0 %. Inalles hade alltså 657 dvs. 36.1 % varit villiga att arbeta åtminstone tillfälligt. Såsom ovan skildrats hade knappa hälften av dess personer verkligen förvärvsarbete. Men det oaktat var antalet arbetssökande inte så stort. På frågan »Söker ni arbete som bäst?» hade endast 4 svarat att de sökte fast arbete, av dem 2 för heltid, och 27 sökte tillfälligt arbete, av dem 1 för heltid. Inalles var det alltså 31 personer dvs. 1.7 % av de intervjuade som sökte arbete. Mellan olika ortsgrupper tycks någon skillnad inte förefinnas i fråga om arbetssökandet.

Haluttu ja etsitty työ oli

ompelua tai käsityötä	3 henkeä
taloustyötä tai siivousta	6 »
lastenhoitoa	3 »
toimistotyötä tai vastaavaa	3 »
vahtimestari, lähetti yms.	2 »
kirvesmiehen tai puusepän töitä	3 »
kevyttä, mies	6 »
kevyttä, nainen	1 »
muuta	4 »
Yhteensä	31 henkeä

Näihin töihin haastateltavat myös omasivat ammattitaitoa.

Työkyvyn selville saamiseksi esitettiin haastattelijalle seuraava kysymys: »Jos haastateltava on ilmoittanut etsivänsä työtä, minkälaista työtä luulisitte hänen vielä pystyvän tekemään?» Edellä selostetuissa tapauksissa työtä etsivistä on otettu mukaan vain ne, joissa haastattelija on katsonut vanhuksen kykenevän tekemään etsimäänsä työtä. Yleensä haastateltavat ovat pystyneet hyvin arvioimaan työkykyänsä.

Tutkimusajankohta, syyskuun alku 1962, on vanhusien työhönsijoittumisen kannalta ehkä ollut poikkeuksellisen edullinen. Hyvä työllisyystilanne ja erityisesti vielä varhaisryöstä sateisen ja myöhässä olleen kesän jälkeen ovat varmaan olleet omansa lisäämään ansiotyössä käyvien ja vähentämään työtä etsivien vanhusien lukua.

Työn lopettamisen syy

Tiedusteltaessa syytä työn lopettamiseen osa niistäkin haastateltavista, jotka edelleen kävivät ansiotyössä, mutta ilmeisesti muunlaisessa ammatissa kuin miehuentensa päivinä, vastasi kysymykseen. Osa, esim. useat perheenemännät, ei koskaan ole käynyt ansiotyössä. Heidän määränsä oli 398 eli 21.8 % kaikista. Entisessä ammatissaan tai vastaavanlaisessa työssä oli 199 eli 10.9 %. Sairausten vuoksi oli vakinaisen työnsä jättänyt 441 eli 24.2 %, eläkeiän takia 271 eli 14.9 %, vanhuuden johdosta 257 eli 14.1 %, avioliiton tai kodinhoidon tähden 146 eli 8.0 %. Muut ryhmät koostuivat aivan yksittäistapauksista, yhteiseltä lukumäärältään 110 eli 6.0 %. Työn lopettamisen syiden jakaantumissa ei eri paikkakuntaryhmien välillä yleensä ollut havaittavissa olennaisia eroja. Kuitenkin paikkakunnan pienentyessä koskaan työssä käymättömien suhteellinen määrä kasvoi ja samoin eläkkeelle jääneiden osuus pieneni. Edelleen työssä käyvien suurempaa osuutta paikkakunnan kasvaessa on jo selostettu edellä.

Työn lopettamisen ajankohta

Ilmeistä muistin heikkenemistä todistaneet se, että kysymykseen työn lopettamisvuodesta saatiin vastauksiksi tasaisia 5- ja 10-lukuja. Sen vuoksi eroamisikää käsitelläänkin tässä vain 5 vuoden välein.

Det önskade och sökta arbetet var

sömnad eller handarbete	3 personer
hushållsarbete eller städning	6 »
barnavård	3 »
kontorsarbete eller motsvarande	3 »
vaktmästare, bud m.m.	2 »
timmermans- eller snickararbete	3 »
lätt arbete, manligt	6 »
lätt arbete, kvinnligt	1 »
annat	4 »
Inalles	31 personer

Till dessa arbeten hade de intervjuade likaså yrkesskicklighet.

För att få reda på arbetsförmågan förelades intervjuaren följande fråga: »Ifall den intervjuade uppgivit sig söka arbete, hurudant arbete anser Ni att han (hon) ännu kan utföra?» I de ovanskildrade fallen har av de arbetssökande endast de medtagits, som av intervjuaren ansetts kunna vara i stånd att utföra det arbete de söker. I allmänhet har de intervjuade gott kunnat bedöma sin arbetsförmåga.

Tidpunkten för undersökningen, början av september 1962, har måhända varit ovanligt fördelaktig med hänsyn till de gamlas placering i arbete. Det goda selsättningsläget och i synnerhet början på hösten efter en regnig och försenad sommar har säkert varit ägnade att öka antalet åldringar som hade arbete och minska antalet som sökte arbete.

Orsaken till att de slutade arbeta

Frågan om orsaken till att de slutade arbeta besvarades även av en del av dem som fortfarande hade förvärvsarbete, men vilka uppenbarligen arbetade i ett annat yrke än under sin krafts dagar. En del, t.ex. flera husmödrar har aldrig haft förvärvsarbete. Deras antal var 398 dvs. 21.8 % av alla. Sitt förra yrke eller motsvarande arbete hade 199 dvs. 10.9 %. På grund av sjukdom hade 441, dvs. 24.2 % lämnat sitt ordinarie arbete, på grund av pensionsålder 271 dvs. 14.9 %, på grund av hög ålder 257 dvs. 14.1 %, på grund av äktenskap eller skötsel av hemmet 146 dvs. 8.0 %. De övriga grupperna utgjordes av helt individuella fall och var sammanlagt 110 dvs. 6.0 %. I fördelningen av orsakerna till att de gamla slutat arbete kunde i allmänhet inga väsentliga skillnader förmärkas mellan olika ortsgrupper. Dock ökade det relativa antalet personer som aldrig haft arbete när orten blev mindre och likaså minskade antalet pensionerade. De arbetandes relativa andel när orten växer har redan tidigare skildrats.

När arbetet upphört

Det torde vara ett uppenbart bevis för att minnet försvagats när jämna 5- och 10-tal erhöles som svar på frågan när vederbörande slutat sitt arbete. Därför behandlas avgångsåldern här bara med 5-årsintervaller.

Seuraavasta asetelmasta käy selville se ikä, jolloin vanhukset ovat lopettaneet vakinaisen ansiotyönsä.

Av följande sammanställning framgår den ålder vid vilken de gamla upphört med sitt ordinarie förvärvsarbete.

	Luku Antal	Prosentteina haastatelluista I procent av de intervjuade	Prosentteina vakinaisen ansiotyön lopettaaneista I procent av dem som upphört med det ordinarie förvärvsarbetet
On työssä entisessä ammatissa tai vastaavassa — Arbetar i sitt forna yrke eller motsvarande	199	10.9	
Ei ole käynyt työssä — Har icke haft arbete	398	21.8	
Lopettanut työn — Har upphört arbeta vid			
45-vuotiaana tai aikaisemmin — 45-års ålder eller tidigare.....	31	1.7	2.5
46—50 v. — år	164	9.0	13.4
51—55 v. — år	75	4.1	6.1
56—60 v. — år	217	11.9	17.7
61—65 v. — år	438	24.1	35.8
66—70 v. — år	197	10.8	16.1
71—75 v. — år	70	3.9	5.7
76—80 v. — år	17	0.9	1.4
yli — över 80 v. — år	4	0.2	0.3
ei muista — minns inte	12	0.7	1.0
Yhteensä — Sammanlagt	1 822	100.0	100.0

Runasas kolmannes on lopettanut vakinaisen ansiotyössä käynnin 61—65-vuotiaana, noin kuudennes 56—60-vuotiaana ja toinen kuudennes 66—70-vuotiaana.

Drygt en tredjedel hade upphört med sitt ordinarie förvärvsarbete som 61—65-åringar, ungefär en sjättedel som 56—60-åringar och en andra sjättedel som 66—70-åringar.

X. Asumismenot

Kysyttäessä haastateltavien henkilötietoja tai asunto-oloja saatiin täsmällisiä vastauksia, mutta ansiotyöhön siirryttäessä vastausten taso jo huononi. Taloudellisia oloja, asumismenoja ja tuloja kysyttäessä muutamit haastateltavista suhtautuivat pidättyvästi tai suorastaan kielteisesti haastatteluun. 40 helsinkiläistä ja 12 muilta paikkakunnilta kieltäytyi ilmoittamasta tuloja. Asumismenojakin koskeviin kysymyksiin jotkut vastasivat vältellen. Useimmiten haastattelijat kuitenkin muuta tietä saivat pyydetyt tiedot.

Aineistoa käsiteltäessä on kaikki markkamääräiset luvut pyöristetty lähimpään tuhanteen markkaan. Kun haastattelu tapahtui vuonna 1962, käytetään selostuksessa vanhoja markkoja. Niissä tapauksissa, joissa lämmityksestä ja lämpimästä vedestä on ilmoitettu maksettavan erikseen, on ilmoitettu markkamäärä lisätty vuokraan.

Rahavuokra

Vuokran (tai yhtiövastikkeen) suuruus jakaantui paikkakuntaryhmittäin seuraavasti.

X. Bostadsutgifterna

När man frågade de intervjuade om personuppgifter eller om bostadsförhållandena erhöles exakta svar men när man kom in på förvärvsarbetet försämrades redan svarens nivå. När de tillfrågades om sina ekonomiska förhållanden, bostadsutgifter och inkomster förhöll sig några av de intervjuade reserverat eller direkt negativt till intervjun. 40 av helsingforsarna och 12 från andra orter vägrade att uppge sina inkomster. Även frågor om bostadsutgifterna besvarades kringgående av somliga. Oftast fick intervjuarna dock de begärda uppgifterna på andra vägar.

Vid behandlingen av materialet har alla markbelopp avrundats till närmaste jämna tusental. Då intervjun ägde rum år 1962 används gamla mark även i redogörelsen. I de fall där särskild betalning uppgivits utgå för värme och varmvatten har det uppgivna beloppet adderats till hyran.

Kontant hyra

Hyran (eller bolagsvederlaget) fördelade sig på följande sätt efter storlek och ortsgrupp.

	Vuokra 1000 vmk/kk — Hyra 1000 gmk/mån					Yhteensä Samman- lagt	Haastateltu- jen luku Antal intervjuade	
	Ei raha- vuokraa Ingen kontant hyra	Alle 5 Under 5	5—9	10—14	15—19			20—
	Prosentteina — I procent							
Helsinki — Helsingfors	13.2	21.3	33.2	16.4	7.4	8.5	100.0	732
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	20.7	36.4	27.6	10.8	2.3	2.2	100.0	445
Yli — över 30 000 asukasta — invånare	28.7	29.2	26.4	11.4	3.3	1.0	100.0	421
Alle — under 30 000 asukasta — invånare	41.1	29.0	19.2	7.6	2.2	0.9	100.0	224
Kaikki — Samtliga	22.1	27.8	28.5	12.8	4.5	4.3	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	402	506	520	233	83	78		1 822

Ilman rahavuokraa asui runsas viidennes. Näistä suurin osa joutui oman talon lämmitys-, korjaus- ja kunnossapitokustannuksina sekä tontin vuokrana ym. kuitenkin maksamaan asunnostaan. Alle 5 000 vmk maksoi runsas neljännes, 5—9 000 vmk suurin piirtein saman verran ja 10—14 000 vmk kahdeksas osa. Tämän yli nousevia vuokria maksoi vajaa kymmenes osa haastatelluista. Asuntokannan omakotivaltaisuuden johdosta ilman rahavuokraa asuvien suhteellinen osuus kasvoi nopeasti paikkakunnan pienetessä. Alle 10 000 vanhan markan vuokraa maksavien suhteellinen osuus oli Helsingissä 67.7 %, Turun ja Tampereen ryhmässä 84.7 %, yli 30 000 asukkaan paikkakunnilla 84.3 % ja alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla 89.3 % koko aineiston osuuden ollessa 78.4 %.

Kun haastatelluista on otettu pois ne 112, joilla vuokraan sisältyi täysihoito, ja muista 1 710:stä laskettu neljännespisteet, on vuokran jakautumisesta saatu seuraavia tuloksia.

Utan kontant hyra bodde en dryg femtedel. Av dem nödgades dock största delen betala för sin bostad i form av eldnings-, reparations- och underhållskostnader för eget hus, arrende för tomt m.m. Under 5 000 gamla mark betalade en dryg fjärdedel i hyra, 5 000—9 000 ungefär lika många och 10 000—14 000 en ättandedel. Större hyror än så betalades av en knapp tiondedel av de intervjuade. På grund av egnahemsdominansen i bostadsbeståndet ökades kraftigt den del som bodde utan kontant hyra när orten blev mindre. Den relativa andelen personer som betalade under 10 000 gamla mark i hyra var i Helsingfors 67.7 %, i gruppen Åbo—Tammerfors 84.7 %, på orter med över 30 000 invånare 84.3 % och på orter med under 30 000 invånare 89.3 %, medan den i hela materialet var 78.4 %.

Då man från de intervjuade tagit bort de 112, vilkas hyra utgjorde betalning för helinackordering och räknat ut kvartilerna för de övriga 1 710, har följande resultat om hyresfördelningen erhållits.

	Vuokran jakaantuminen, vmk Hyran fördelning, gmk			Haastateltujen luku Antal intervjuade
	Alempi neljännes- piste Nedre kvartil	Mediaani Median	Ylempi neljännes- piste Övre kvartil	
Helsinki — Helsingfors	3 000	7 000	12 000	682
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	1 000	4 000	7 000	428
Yli — över 30 000 asukasta — invånare.....	0	3 000	7 000	392
Alle — under 30 000 asukasta — invånare.....	0	2 000	5 000	208

Alemman neljännespisteen osoittamia tai pienempiä vuokria maksoi neljännes kunkin paikkakuntaryhmän haastatelluista vanhuksista, mediaanivuokraa tai alle sen puolet ja ylempään neljännespisteen osoittamaa tai pienempää vuokraa kolme neljänestä haastatelluista.

Edellä on jo todettu helsinkiläisten asuntojen korkeampi taso. Tässä yhteydessä voidaan todeta korkeammat asumiskustannukset.

Hyror sådana som den nedre kvartilen angav eller ännu lägre betalades av en fjärdedel av de intervjuade åldringarna i varje ortsgrupp, medianhyran eller mindre än den av hälften och en hyra sådan som den övre kvartilen utvisar eller lägre av tre fjärdedelar.

Ovan har redan konstaterats att standarden i bostäderna i Helsingfors är högre. I detta sammanhang kan vi konstatera högre bostadskostnader.

Luontoissuoritukset

Pelkän rahavuokran maksoi tai ilman vuokraa asui 1702 eli 93.4 % haastatelluista. Loput 120 eli 6.6 %

Naturaprestationer

Av de intervjuade betalade 1 702 dvs. 93.4 % enbart kontant hyra eller bodde gratis. De återstående

maksoi asumisestaan luontoissuorituksena seuraavasti.

	Luku Antal	%
Lastenhoitoa — Barnavård	16	0.9
Taloustöitä — Hushållsarbete	64	3.5
Pihanhoitoa — Gårdsskötsel	16	0.9
Syytinki — Sytning	6	0.3
Palkkaetu — Löneförmån	16	0.9
Luonnontuotteita — Naturprodukter	2	0.1
Yhteensä — Sammanlagt	120	6.6

Eri paikkakuntaryhmien välillä ei tässä suhteessa ollut mainittavaa eroa. Suurin osa, 93 eli 77.5 % luontoissuorituksia maksavista ei maksanut rahavuokraa lainkaan, 14 eli 11.7 % maksoi sitä 1—3 000 vmk/kk ja loput 5 000 vmk tai yli.

Vuokraan sisältyvät edut

»Vuokra» tai »vastike» on lähemmin määrittelemättömänä hyvin epämääräinen käsite. Se voi sisältää korvauksen kaikista asuntoon sisältyvistä mukavuuksista ja korjauskustannuksista tai vain pelkästä asunon hallintaoikeudesta. Seuraava asetelma kuvaa vuokraan sisältyviä etuja.

	Pelkkä asunto Enbart bostad	Täysi- hoito Hel- pension	Lämmi- tys Värme	Vesi Vatten	Sähkö El	Lämmin vesi Varm- vatten	Sauna tai puhtaus Bastu eller renlighet	Yhteensä Samman- lagt	Haastatellu- jen luku Antal intervjuade
Prosentteina — I procent									
Helsinki—Helsingfors	12.8	6.8	79.9	54.9	8.9	6.7	0.4	170.4	732
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors ...	33.9	3.4	62.0	20.2	4.9	3.6	—	128.0	445
Yli — över 30 000 asukasta — invånare ...	34.7	6.9	57.5	15.2	8.1	1.9	0.5	124.8	421
Alle — under 30 000 asukasta — invånare	45.1	7.1	47.3	11.2	7.6	1.8	1.3	121.4	224
Kaikki — Samtliga	27.0	6.1	66.4	31.9	7.6	4.2	0.4	143.6	1 822
Etuja yhteensä — Förmånerna tillsammans	492	112	1 209	581	138	77	8	2 617	

Vuokra oikeutti huoneiston hallintaoikeuteen ilman mitään muita etuja runsaassa neljänneksessä asuntoja. Eri paikkakuntaryhmien välillä on havaittavissa selvä ero. Ilman rahavuokraa hallittavat asunnot muodostavat 3/5, 59.6 %, niistä asunnoista, joissa vuokraan ei sisälly muita etuja. Täysihoidon sai 112 vanhusta, näistä 54 eli 48.2 % ilman mitään rahakorvausta. 2/3 sai myös lämmön ja melkein 1/3 kylmän veden suorittamastaan vuokrasta. Muiden etujen osuus on pienempi. Kun samassa asunnossa voi olla useampia vuokraan sisältyviä etuuksia, ylittää yhteenlaskettu prosenttiluku sadan. Helsingissä havaitut korkeammat asumiskustannukset sisältävät myös huomattavasti enemmän etuja kuin muilla paikkakunnilla.

Vuokra ja asumistapa

Vuokran suuruutta arvosteltaessa on merkitystä sillä, kenen kanssa asuu. Yksin tai puolison kanssa asuvat joutuvat vastaamaan omista asumismenoistaan itse, kun taas muiden henkilöiden kanssa asuvien vuokrameno voi jakaantua toisten asukkaiden kesken hyvinkin

120 dvs. 6.6 % betalade för att bo i naturaprestationer på följande sätt.

Mellan olika ortsgrupper föreligger härvidlag ingen nämnvärd skillnad. Den största delen, 93 dvs. 77.5 % av dem som betalade in natura erlade ingen kontant hyra alls, 14 dvs. 11.7 % betalade 1 000—3 000 gamla mark i månaden kontant och resten 5 000 gamla mark eller mera.

De i hyran ingående förmånerna

»Hyra» eller »vederlag» är utan närmare definition ett mycket oklart begrepp. Det kan innebära ersättning för alla med bostaden förenade bekvämligheter och reparationskostnader eller enbart för rätten att inneha bostaden. Följande sammanställning utvisar de i hyran inbegripna förmånerna.

Hyran berättigade till bostadsinnehav utan några som helst övriga förmåner i en dryg fjärdedel av bostäderna. Mellan olika ortsgrupper kan en klar skillnad förmärkas. Bostäder utan kontant hyra utgjorde 3/5, 59.6 % av de bostäder där hyran inte omfattade några bekvämligheter. Helinackordering fick 112 åldringar, av dem 54 dvs. 48.2 % utan någon vederlag i penningar. 2/3 fick även värme och nästan 1/3 kallt vatten för den erlagda hyran. De övriga förmånernas andel var mindre. Då en och samma bostad kan ha flera i hyran ingående förmåner, överskrider det hopräknade procenttalet hundra. De högre bostadskostnaderna i Helsingfors omfattar även avsevärt flera förmåner än på andra orter.

Hyra och sätt att bo

Vid en bedömning av hyrans storlek har det en viss betydelse med vem vederbörande bor. De som bor ensamma eller tillsammans med make får själva svara för sina bostadsutgifter, medan hyresutgiften för dem som bor tillsammans med andra personer kan fördela sig

eri tavalla. Seuraava asetelma kuvaa vuokran suuruuden jakautumista asumistavan mukaan.

mellan invånarna på mycket olika sätt. Följande sammanställning visar hur hyresbeloppet fördelar sig efter sättet att bo.

Vuokra --- Hyra vmk — gmk	Asumistapa — Sätt att bo							Vailla vakinaista asuntoa Utän fast bostad	Kaikki Samtliga
	Yksin Ensam	Puolison kanssa Med make/ maka	Lapsen tai hänen perheensä kanssa Med barn el. dess familj	Veljen tai sisaren kanssa Med syskon	Muiden sukulais- ten kanssa Med andra släktingar	Muiden kanssa Med andra	Prosentteina — I procent		
— 4 000	47.6	47.6	60.1	50.0	51.4	38.0	100.0	49.9	
5— 9 000	35.5	25.8	23.1	31.1	28.6	25.9	—	28.5	
10—14 000	11.5	14.8	10.9	16.2	14.3	11.1	—	12.8	
15—19 000	3.3	5.4	2.7	2.7	2.9	14.8	—	4.5	
20 000—	2.1	6.4	3.2	—	2.8	10.2	—	4.3	
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Lapsen tai hänen perheensä kanssa asuvien asumismenot ovat suhteellisesti pienimmät. On ilmeistä, että osa niistä jää lasten kannettavaksi. Muiden kuin omaisten kanssa asuvat maksavat suhteellisesti eniten. Muiden ryhmien välillä ei ollut havaittavissa olennaisia eroja.

Bostadsutgifterna för dem som bodde med barn eller barns familj var relativt sett de minsta. Det är uppenbart att en del av dem bestrides av barnen. De som bor tillsammans med andra anhöriga betalar relativt sett mest. Mellan andra grupper kan väsentliga skillnader inte förmärkas.

Vuokra ja asunnon hallintaperuste

Myös asunnon hallintaperuste vaikuttaa asunnon vuokraan. Vuokran suuruus eri perusteilla hallituissa asunnoissa selviää seuraavasta asetelmasta.

Hyra och upplåtelseform

Även grunden för bostadsinnehavet påverkar hyran. Hyresbeloppet i bostäder med olika upplåtelseformer framgår av följande sammanställning.

Vuokra --- Hyra vmk — gmk	Hallintaperuste — Upplåtelseform											
	Asun- tola Halv- internat	Oma talo Eget hus	Oma osake Egen aktie- lägenhet	Työn- antajän asunto Arbets- givarens bostad	valtio staten	Vuokra-asunto, omistaa Hyresbostad, ägd av			Alivuok- ralainen Under- hyres- gäst	Lapsen omis- tama Ägd av barn	Muu Övrig	Kaikki Samtliga
— 4 000	28.6	91.3	44.2	67.5	16.7	48.1	15.4	26.6	38.4	71.9	40.0	49.9
5— 9 000	42.8	5.9	32.9	20.0	66.6	32.9	27.1	45.6	46.2	18.7	28.0	28.5
10—14 000	—	1.4	16.8	8.8	16.7	11.4	27.1	14.6	9.0	9.4	28.0	12.8
15—19 000	28.6	1.4	3.6	1.2	—	5.1	12.7	6.2	5.1	—	—	4.5
20 000—	—	—	2.5	2.5	—	2.5	17.7	7.0	1.3	—	4.0	4.3
Yhteensä—Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Omassa talossaan asuvat joutuivat kuukausittain maksamaan asunnostaan vähiten. Heistä 91.3 % maksoi »vuokraa» alle 4 000 vmk. Lapsen omistamassa asunnossa näitä oli 71.9 % ja työnantajän asunnossa 67.5 %. Kalleimmin asuivat talo- tai muun yhtiön vuokra-asunnossa sekä yksityisen henkilön omistamassa asunnossa asuvat vanhukset. Omasta osakkeesta maksettava yhtiövuokra oli 3/4:lla alle 10 000 vmk kuukaudessa.

De som bodde i eget hus kom månatligen att betala minst för sin bostad. Av dem betalde 91.3 % under 4 000 mk i »hyra». I bostäder som ägdes av barn utgjorde denna grupp 71.9 % och i arbetsgivarens bostäder 67.5 %. Dyrast bodde de gamla i hyresbostäder vilka ägdes av fastighetsbolag eller enskild person. Bolagshyran för egen aktielägenhet var hos 3/4 under 10 000 gamla mark i månaden.

XI. Tulot

Vanhusten vuokranmaksukyvyyn selvittämiseksi tiedusteltiin heidän sekä omia että puolison säännöllisiä kuukausituloja: eläketuloja, vuokratuloja, ansiotuloja: omaa ja puolison kansaneläkettä, huoltoavustusta, säännöllistä avustusta lapsilta tai muilta sukulaisilta ja

XI. Inkomster

För att klarlägga åldringarnas hyresbetalningsförmåga tillfrågade man dem om deras och deras makes/makas regelbundna månadsinkomster: pensionsinkomster, hyresinkomster, förvärvsinkomster, folkpension för egen och makens del, socialhjälp, regelbundna under-

muuta säännöllisiä rahatuloja. Lisäksi kysyttiin kuukausittain elämiseen käytettyjen säästöjen määrää sekä maksettavien velkojen korkoja ja kuoletuksia. Muistamisen helpottamiseksi kysyttiin tulojen määrää veronpidätyksen jälkeen.

Eläketulot

Haastatelluista 774 eli 42.5 % ilmoitti (itse tai puoliso) kansaneläkkeen lisäksi saavansa eläkettä. Mistä lähteistä eläketulo on peräisin, käy selville seuraavasta.

Eläkelaji Slag av pension	Eläketulo 1000 vmk Pensionsinkomst 1000 gmk					Tunte- maton Okänd	Yhteensä Samman- lagt	Eläkettä saaneet Pensionärer -	
	—9	10—19	20—29	30—49	50—			Luku Antal	%
	Prosentteina — I procent								
Entiseltä työnantajalta — Av f.d. arbets- givare.....	27.7	18.6	18.9	25.0	9.8	—	100.0	549	70.9
Puolison jälkeen — Efter make/maka	32.5	46.7	16.7	3.3	—	0.8	100.0	120	15.5
Lapsen jälkeen — Efter barn	75.6	17.1	7.3	—	—	—	100.0	41	5.3
Useampi edellisistä — Flera av föreg.	6.4	25.5	27.7	19.1	21.3	—	100.0	47	6.1
Muu eläke — Annan pension	35.3	29.4	11.8	5.9	—	17.6	100.0	17	2.2
Kaikki — Samtliga	29.8	23.5	18.4	19.5	8.3	0.5	100.0		100.0
Eläketuloa saaneet — Antal pensionärer	231	182	142	151	64	4		774	

Tavallisin laji oli entisen työnantajan maksama eläke. Yli puolet eläkkeistä oli määrältään alle 20 000 vanhaa markkaa kuukaudessa veronpidätyksen jälkeen.

Kansaneläke

Kuten edellä otannan edustavuutta tutkittaessa on selostettu, jakaantui tutkimusaineisto kansaneläkkeen tukiosan mukaan siten, että 684 eli 37.5 % ei saanut lainkaan tukiosaa, kun taas 246:lle eli 13.5 %:lle maksettiin vähennetty tukiosa ja 892:lle eli 49.0 %:lle täysi tukiosa.

Haastatellun oman kansaneläkkeen suuruuden mukaan jakautui aineisto paikkakuntaryhmittäin seuraavasti.

	Oma kansaneläke 1000 vmk kuukaudessa Egen folkpension 1000 gmk per månad						Yhteensä Samman- lagt
	3	4—5	6—7	8—9	10—11	12—	
	Procentteina — I procent						
Helsinki—Helsingfors	44.9	1.5	3.0	3.3	11.6	35.7	100.0
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	36.9	2.0	4.0	11.0	45.4	0.7	100.0
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	29.7	1.0	4.3	10.9	52.0	2.1	100.0
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	31.3	4.0	4.0	9.8	49.1	1.8	100.0
Kaikki — Samtliga	37.8	1.8	3.7	7.7	33.8	15.2	100.0
Haastateltujen luku — Antal intervjuade.....	688	33	67	141	616	277	1 822

Melkein puolet haastatelluista sai noistaa kuukaudessa 10 000 vmk tai yli eli täyden tukiosan.

Kansaneläkettä saavia puolisoita oli 446 eli 24.5 %

stöd av barn eller andra släktingar samt övriga regelbundna penninginkomster. Dessutom frågades efter den mängd besparingar som månatligen användes att leva på samt om räntor och amorteringar på skulder. För att underlätta minnet frågade man efter inkomstbelopp sedan skatten avdragits.

Pensionsinkomster

Av de intervjuade uppgav 774 dvs. 42.5 % att de (själv eller maka/make) förutom folkpension fick pension. Från vilken källa pensionsinkomsten kommer framgår av följande.

Det vanligaste slaget var en pension från arbetsgivare. Över hälften av pensionerna underskred 20 000 gamla mark sedan skatteinnehållet gjorts.

Folkpension

Såsom ovan skildrats vid undersökningen av urvalets representativitet fördelade sig det undersökta materialet enligt folkpensionens understödsdel så, att 684 dvs. 37.5 % fick ingen understödsdel, medan åt 246 dvs. 13.5 % betalades förminskad och åt 892 dvs. 49.0 % full understödsdel.

Enligt den intervjuades eget folkpensionsbelopp fördelade sig materialet på följande sätt på ortsgrupper.

Nästan hälften av de intervjuade fick lyfta 10 000 gmk eller mera i månaden dvs. full understödsdel.

Bland de intervjuade fanns 446 makar med folk-

kaikkien haastateltujen määrstä. Näiden eläkkeet ja kautuivat markkamääräisesti seuraavasti.

pension, dvs. 24.5 % av alla intervjuade. Deras pensioner fördelade sig i mark på följande sätt.

	Ei kansaneläketta Ingen folkpension	Puolison kansaneläke 1000 vmk kuukaudessa Makens/makans folkpension 1000 gmk per månad								Yhteensä Sammanlagt	Kansaneläketta saaneiden luku Antal folkpensionärer
		1—2	3	4—5	6—7	8—9	10—11	12—			
		Prosentteina haastatelluista — I procent av de intervjuade									
Helsinki—Helsingfors	78.8	0.1	12.2	0.4	2.1	0.8	5.5	0.1	100.0	155	
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	71.2	—	12.6	0.5	2.3	7.6	5.8	—	100.0	128	
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	75.1	—	8.8	0.5	2.1	8.5	5.0	—	100.0	105	
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	74.1	—	12.5	0.5	1.3	8.9	2.2	0.5	100.0	58	
Kaikki — Samtliga	75.5	0.1	11.5	0.4	2.0	5.3	5.1	0.1	100.0	446	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 376	1	210	8	37	96	92	2	1 822		

Kansaneläketta saavista haastateltujen puolisoista yli puolet, 225 eli 50.4 %, sai nostaa 6—11 000 vmk kuukaudessa.

Av de intervjuade folkpensionärernas makar fick över hälften, 225, dvs. 50.4 %, lyfta 6 000—11 000 gamla mark i månaden.

Vuokratulot

Vuokratuloihin luettiin yhtä hyvin huoneen- kuin maanvuokrakin sekä myös esim. alivuokralaiselta saatu vuokra- tai täysihoitomaksu. Seuraavasta asetelmasta selviää vuokratuloa saavien osuus paikkakuntaryhmittäin.

	Ei vuokratuloa, % haastatelluista Ingen hyresinkomst, % av de intervjuade	—9	Vuokratulo 1000 vmk Hyresinkomst 1000 gmk					Yhteensä Sammanlagt	Vuokratuloa saaneiden luku Antal personer med hyresinkomst
			10—19	20—29	30—39	40—49	50—		
			Prosentteina vuokratuloa saaneista I procent av personer med hyresinkomst						
Helsinki — Helsingfors	76.2	49.4	29.9	12.1	2.9	1.1	4.6	100.0	174
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	82.2	50.6	30.4	12.7	1.3	2.5	2.5	100.0	79
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	81.2	57.0	26.6	5.0	—	3.8	7.6	100.0	79
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	80.4	34.1	36.3	11.4	4.5	2.3	11.4	100.0	44
Kaikki — Samtliga	79.4	49.5	30.0	10.6	2.1	2.1	5.7	100.0	376
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 446	186	113	40	8	8	21	1 822	

Vuokratuloa oli viidenneksellä, 376:lla eli 20.6%:lla haastatelluista, Helsingissä hieman useammalla, 23.8 %:lla. Noin puolet, 49.5 %, vuokratuloista oli alle 10 000 vmk kuukaudessa, 30.0 % 10—19 000 vmk ja vain kymmenesosa yli 30 000 vmk.

Hyresinkomster hade en femtedel, 376 dvs. 20.6 % av de intervjuade, i Helsingfors något flera, 23.8 %. Ungefär hälften, 49.5 % av hyresinkomsterna var under 10 000 gamla mark i månaden, 30.0 % 10 000—19 000 gmk och endast en tiondedel över 30 000 gmk.

Ansiotulot

Edellä ansiotyötä koskevassa luvussa on selvitetty ansiotyön yleisyyttä ja laatua. Seuraavassa esitetään ansiotuloa saavien määrä eri paikkakuntaryhmissä prosentteina ansiotyössä käyvistä.

Förvärvsinkomster

Ovan har i kapitlet om förvärvsarbetet klarlagts dettas förekomst och art. I det följande framläggs antalet personer med förvärvsinkomst i olika ortsgrupper i procent av dem som hade förvärvsarbete.

	Ei ansiotuloa, % haastatelluista	—9	10—19	20—29	Ansiotulo 1000 vmk Förvärvsinkomst 1000 gmk					Yhteensä Sammanlagt	Ansiotuloa saaneiden luku Antal personer med förvärvsinkomst
					30—39	40—49	50—59	60—99	100—		
	Ingen förvärvsinkomst, % av de intervjuade				Prosentteina ansiotuloa saaneista I procent av personer med förvärvsinkomst						
Helsinki—Helsingfors	73.8	15.1	15.1	14.1	19.8	10.9	8.3	10.4	6.3	100.0	192
Turku—Tampere — Åbo— Tammerfors	78.2	14.4	13.4	17.5	13.4	18.6	19.6	—	3.1	100.0	97
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare.....	84.8	20.3	14.1	25.0	9.4	14.1	6.2	3.1	7.8	100.0	64
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare.....	75.4	45.5	16.4	10.9	9.1	12.7	1.8	—	3.6	100.0	55
Kaikki — Samtliga	77.6	19.8	14.7	16.2	15.2	13.5	9.8	5.4	5.4	100.0	408
Haastateltujen luku — Antal intervjuade.....	1 414	81	60	66	62	55	40	22	22	1 822	

Ansiotuloa oli 408 haastatellulla tai hänen puolisol- laan eli 22.4 %:lla. Tulon suuruus jakaantui keskimäärin melko tasaisesti 60 000 vmk:n kuukausituloon asti. Vain noin kymmenes osa ansaitsi sitä enemmän, kun taas pieniä, alle 10 000 vmk:n ansiotuloja oli keskimäärin joka viidennellä ansiotyössä käyneellä.

En förvärvsinkomst hade 408 dvs. 22.4 % av de intervjuade eller deras make/maka. Inkomstens storlek fördelade sig tämligen jämnt upp till en månadsinkomst på 60,000 gamla mark. Endast ungefär en tiondedel förtjänade mera än så, medan åter små förvärvsinkomster på under 10 000 gmk förekom hos i medeltal var femte av dem som hade förvärvsarbete.

Huoltoapu

Huoltoapua sai vain rahana 93 haastateltua eli 5.1 %. Sen lisäksi annettiin apua vain luontoissuorituksina 38 vanhukselle. Huoltoapu jakautui seuraavasti:

Huoltoapu rahana vmk/kk Kontant socialhjälp gmk/mån	Ei saa Får ej	Luontoissuorituksina — In natura				Yhteensä Sammanlagt	%
		Sairaus- menot Sjuk- utgifter	Puut Ved	Puut ja sairaus- menot Ved och suk- utgifter	Muuta Annat		
Ei saa — Får ej	1 691	20	8	6	4	1 729	94.9
— 4 000	9	12	7	21	3	52	2.8
5— 9 000	7	13	2	12	2	36	2.0
10—14 000	2	1	—	—	—	3	0.2
15 000—	1	1	—	—	—	2	0.1
Yhteensä — Sammanlagt	1 710	47	17	39	9	1 822	
	% 93.9	2.6	0.9	2.1	0.5		100.0

Helsingissä rahana huoltoapua saaneiden määrä oli 4.6 % haastatelluista.

Socialhjälp

Socialhjälp endast i pengar utgick till 93 intervjuade dvs. 5.1 %. Dessutom utgavs socialhjälp endast in natura till 38 åldringar. Socialhjälpens fördelade sig på följande sätt.

I Helsingfors utgjorde de som fick kontant socialhjälp 4.6 % av de intervjuade.

Toistuvaisavustus lapsilta

Vanhuksilta tiedusteltiin myös lasten ja mahdollisten muiden sukulaisten maksamaa säännöllistä avustusta. Raha-avustusta ilmoitettiin saadun seuraavasti.

Regelbundet understöd från barn

De gamla tillfrågades likaså om vilket regelbundet understöd som betalades av barn och eventuella andra släktingar. Det uppgavs att penningunderstöd erhållits på följande sätt.

	Ei raha- avustusta, % haasta- telluista Inget penning- understöd, % av de inter- vjuade	Raha-avustus 1000 vmk Penningunderstöd 1000 gmk				Yhteensä Samman- lagt
		—4	5—9	10—19	20—	
Helsinki—Helsingfors.....	95.4	8	12	10	4	34
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	97.5	5	3	2	1	11
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare.....	98.1	3	3	2	—	8
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	99.1	1	—	1	—	2
Yhteensä — Sammanlagt	1 767	17	18	15	5	55
	% 97.0	30.9	32.7	27.3	9.1	100.0

Vain 3.0% kaikista sai lapsilta säännöllistä avustusta, näistä 90% alle 20 000 vnk ja lähes kolmannes alle 5 000 vnk kuukaudessa. Helsingiläisiä vanhempia muistetaan eniten; pienemmille paikkakunnille siirryttäessä suhdeluku laskee.

Raha-avustuksen lisäksi voitiin apua antaa säännöllisesti myös luontoissuorituksina. Näitä esiintyi seuraavasti.

	Luku Antal	%
Yhteistaloudessa lasten kanssa — Gemensamt hushåll med barn	108	5.9
Asunto tai vuokra — Bostad eller hyra	73	4.0
Täysihoito tai asunto ja ruoka — Hjälpension el. bostad och mat	61	3.3
Työapua — Arbetshjälp	19	1.0
Ruoka — Mat	18	1.0
Satunnaista apua — Tillfällig hjälp	14	0.8
Vaatteet — Kläder	15	0.9
Puut — Ved	7	0.4
Muuta — Annat	5	0.3
Ei luontoisapua — Ingen naturhjälp	1 502	82.4
	1 822	100.0

Joidenkin lasten kiitollisuuden velka vanhemmille on maksettu vanhoilla vaatteilla katsomassa käydessä tai kahvipaketilla merkkipäivänä. Joku on hieman katke-roituneena vastannut: »Ei koskaan mitään».

Muut säännölliset rahatulot

Muita säännöllisiä rahatuloja ilmoitti saavansa 51 vanhusta eli 2.8%. Tulo oli korko- tai osinkotuloa tai vastaavaa. On kuitenkin todennäköistä, että useammalla on jonkin verran tällaisia tuloja, mutta kun niitä ei säännöllisesti kuukausittain nosteta, niitä ei myöskään ole muistettu ilmoittaa. Tätä osoittaa sekin, että esim. säästöjä ilmoitti käyttävänsä elatukseensa kolminkertainen määrä. Noin 2/3 »muista rahatuloista» oli alle 10 000 vnk kuukaudessa.

Rahatulot yhteensä

Kysymykseen »Paljonko Te ja puolisonne yhteensä saatte rahaa kuukaudessa? (Kaikki rahatulot yhteensä)» annetut vastaukset yleensä vastasivat muissa kohdissa selvitettyjen tulojen yhteissummaa. Tulojen jakaantumisessa on luonnollisesti eroa eri paikkakuntien ja toisaalta eri sosiaaliryhmien välillä. Seuraavasta asetelmasta käyvät ilmi keskimääräiset rahatulot paikkakunta- ja sosiaaliryhmittäin.

Paikkakunta Ort	Sosiaaliryhmä — Socialgrupp				Tunte- maton Okänd	Keski- määrin I medeltal	Haasta- feltujen luku Antal inter- vjuade
	I	II	III	IV			
	1 000 vnk/kk — 1 000 gmk/mån						
Helsinki—Helsingfors	72.5	34.7	26.4	24.5	20.1	36.1	732
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	55.4	31.7	24.2	20.8	19.0	28.5	445
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	61.1	31.4	21.7	19.4	17.3	26.1	421
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare ...	92.1	34.4	21.4	18.6	10.5	29.0	224
Keskimäärin — I medeltal	68.7	33.1	24.2	21.4	18.1	—	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	236	369	769	434	14		1 822

Tulo pieneni alempiin sosiaaliryhmiin samoin kuin pienemmille paikkakunnille siirryttäessä. Alle 30 000 asukkaan paikkakunnat tekivät poikkeuksen siksi, että

Endast 3.0% av alla fick regelbundet understöd av barnen, därav 90% under 20 000 gmk och inemot en tredjedel under 5 000 gmk i månaden. Helsingfors-åldringarna blev mest ihågkomna; vid en övergång till mindre orter minskas relationstalet.

Utöver penningsunderstöd kunde hjälp ges regelbundet även in natura. Sådan hjälp förekom på följande sätt.

Vissa barns tacksamhetsskuld till föräldrarna har betalats med gamla kläder vid besök eller med ett kaffepaket på bemarkelsedagar. En och annan har med en viss bitterhet svarat »Aldrig någonting».

Övriga regelbundna penninginkomster

Övriga regelbundna penninginkomster uppgav sig 51 åldringar dvs. 2.8% få. Inkomsten utgjordes av räntor, dividender eller motsvarande. Det är dock sannolikt att flera hade dylika inkomster i någon mån men då de inte lyfts regelbundet per månad hade man heller ej kommit ihåg att uppe dem. Detta framgår även av att t.ex. tre gånger så många uppgav sig använda besparingar till att leva på. Ungefär 2/3 av de »övriga penninginkomsterna» var under 10 000 gmk i månaden.

Penninginkomsterna inalles

Svaren på frågan »Hur mycket får ni och er make sammanlagt månatligen i pengar? (Alla penninginkomster sammanlagt)» motsvarade i allmänhet det sammanlagda beloppet av de i de övriga punkterna skildrade inkomsterna. I inkomstfördelningen föreligger givetvis en skillnad mellan olika orter och å andra sidan mellan olika socialgrupper. Av följande sammanställning framgår penninginkomsterna i medeltal per ortsgrupp och socialgrupp.

Inkomsten minskade vid en övergång till lägre socialgrupper och till mindre orter. Ortterna med under 30 000 invånare utgör ett undantag såtillvida att det

siellä haastateltujen pieneen kokonaismäärään sattui tulemaan yksi suurituloinen. Ilman häntä olisivat keskimääräiset tulot jääneet 25 600 vmk:aan kuukaudessa. Samasta syystä siellä myös ensimmäisen sosiaaliryhmän keskiarvo oli suurempi.

Kun keskimääräiseen tuloon voi vaikuttaa joku harva poikkeuksellisen suurituloisen tapaus, on tarkasteltava myös mediaanituloa. Kokonaistulosta on paikkakuntaryhmittäin laskettu seuraavat neljännespisteet.

	Aiempi neljännespiste Nedre kvartil	Mediaani Median vmk — gmk	Ylempi neljännespiste Övre kvartil
Helsinki—Helsingfors	16 000	26 000	42 000
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	15 000	20 000	34 000
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	11 000	19 000	28 000
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	11 000	19 000	29 000

Keskiarvon ja mediaanin erotus oli likimain 10 000 vmk kuukaudessa, mikä osoittaa vanhusten tulojakautuman vinoutta. Kysymyksessä olevat tulot on laskettu veronpidätyksen jälkeen, eivätkä niihin sisälly elämiseen mahdollisesti käytetyt säästöt.

Kansaneläkelaitoksen joulukuun 1962 tilaston mukaan noin kolmannes kaikista täyttä tukiosaa saavista vanhuksista elää pelkästään kansaneläkkeen varassa. Tähän lukuun sisältyvät myös laitoksissa olevat henkilöt. Haastatelluista vanhuksista sellaisia, joilla ei kansaneläkkeen lisäksi ollut muita tuloja ja joilla ei myöskään ollut säästöjä käytettäväksi elämiseen, oli 393. Heidän suhteellinen osuutensa kaikista paikkakuntaryhmänsä samanikäisistä oli seuraava.

	Ikä, vuosia — Alder, år				Kaikki ikäluokat Alla åldersklasser
	65—69	70—74	75—79	80—	
	Prosentteina — I procent				
Helsinki—Helsingfors	13.6	19.0	19.7	19.0	17.1
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	16.0	18.1	24.7	25.6	18.9
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	21.5	29.9	34.3	44.4	28.3
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	23.4	30.4	27.8	48.0	29.0
Kaikki — Samtliga	17.4	22.8	25.0	29.6	21.6
Luku — Antal	132	131	77	53	393

Runsas viidennes haastatelluista oli täysin riippuvainen kansaneläkkeestä. Näiden suhteellinen määrä kasvoi sekä paikkakunnan pienetessä että iän lisääntyessä.

Ikä ja rahatulot

Iän kasvaessa ansiotyössä käyvien määrä vähenee, ja siis myös ansiotulojen merkitys vanhusten taloudenpidossa pienenee. Myös muiden tulojen määrä voi vähentyä, varsinkin jos joudutaan säästöt käyttämään jokapäiväiseen elämiseen. Seuraava taulukko kuvaa iän ja kokonaistulojen välisiä suhteita.

bland det ringa antalet intervjuade råkade finnas en person med stora inkomster. Utan denna person skulle medelinkomsterna ha blivit 25 600 gmk per månad. Av samma orsak var likaså medelvärdet för den första socialgruppen där större.

Då medelinkomsten kan påverkas av något sällsynt fall med exceptionellt stor inkomst bör även medianinkomsten tas i betraktande. Enligt totalinkomst har följande fjärdedelspunkter uträknats per ortsgrupp.

Skillanden mellan medeltal och median är så gott som 10 000 gamla mark per månad, vilket visar skevheten i de gamlas inkomstfördelning. Inkomsterna ifråga har uträknats efter skatteinnehållet och upptar inte de besparingar som eventuellt använts för uppehållet.

Enligt folkpensionsanstaltens statistik för december 1962 lever ungefär en tredjedel av alla de gamla som lyfter full understödsdel enbart på sin folkpension. Denna siffra omfattar även de på anstalter intagna personerna. Bland de intervjuade åldringarna fanns det 393 som utöver folkpensionen inte hade några andra inkomster och vilka heller inte hade besparingar att leva på. Deras relativa andel av alla personer i samma ålder på orten var följande.

En dryg femtedel av de intervjuade var helt beroende av folkpension. Deras relativa andel växte när orten blev mindre och åldern tilltog.

Ålder och penninginkomster

Med tilltagande ålder minskar antalet personer i förvärvsarbete och sålunda minskar även förvärvsinkomsternas betydelse i åldringshushållen. Även summan av de övriga inkomsterna kan minska i all synnerhet om vederbörande nödgas använda besparingar till det dagliga uppehållet. Följande sammanställning ger en bild av förhållandena mellan ålder och totalinkomster.

Ikä Ålder	—9	Rahatulo yhteensä 1000 vmk — Peninginkomst inalles 1000 gmk							Yhteensä Sammanlagt	Haastateltujen luku Antal intervjuade
		10—19	20—29	30—39	40—49	50—59	70—99	100—		
65—69	2.1	35.8	20.7	15.4	9.1	9.3	4.5	3.1	100.0	760
70—74	1.4	43.5	21.7	13.4	5.5	6.3	5.4	2.8	100.0	575
75—79	2.6	49.0	23.1	10.1	6.8	3.6	2.9	1.9	100.0	308
80—	0.6	49.7	21.2	16.8	5.0	2.8	2.2	1.7	100.0	179
Kaikki — Samtliga	1.8	41.8	21.5	14.0	7.2	6.7	4.3	2.7	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	33	762	391	255	131	123	78	49		1 822

Iän kasvaessa yhä suurempi suhdeluku tuli pienempien tuloluokkien kohdalle, mutta ei kansaneläkkeen vaikutuksesta juuri laskenut alle 10 000 vmk:n.

Säästöt

Säästöjä ilmoitti elämiseen käyttävänsä 157 henkeä eli 8.6 % haastatelluista. Sen lisäksi muutamät vastasivat: »Ei ole tarvinnut vielä käyttää.» Käytetyt summat olivat yleensä pieniä, yli puolet alle 5 000 vmk kuukaudessa, noin kolmannes yli 10 000 vmk. Paikkakuntaryhmittäin säästöjen käyttö jakaantui seuraavasti.

Med tilltagande ålder föll en allt större andel på de lägre inkomstklasserna, men genom folkpensionens inverkan sjönk inkomsten dock knappast under 10 000 gamla mark.

Besparingar

157 personer, dvs. 8.6 % av de intervjuade uppgav sig använda besparingar till att leva på. Dessutom svarade några: »Jag har ännu inte behövt använda dem». De använda summorna var i allmänhet små, över hälften var under 5 000 gmk i månaden, ungefär en tredjedel över 10 000 gmk. Per ortsgupp fördelade sig användningen av besparingar på följande sätt.

	Ei käytä säästöjä, % haastatelluista Använder ej besparingar, % av de intervjuade	1000 vmk/kk — gmk/mån					Yhteensä Sammanlagt	Säästöjä käyttäneiden luku Antal personer som använd besparingar
		1—2	3—5	6—9	10—19	20—		
		Prosentteina säästöjä käyttäneistä I procent av antalet personer som använd besparingar						
Helsinki—Helsingfors	88.5	28.6	21.4	9.5	31.0	9.5	100.0	84
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	92.8	9.3	46.9	21.9	21.9	—	100.0	32
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	94.3	20.8	33.3	16.7	29.2	—	100.0	24
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	92.4	11.8	47.0	5.9	35.3	—	100.0	17
Kaikki — Samtliga	91.4	21.7	31.2	12.7	29.3	5.1	100.0	
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 665	34	49	20	46	8		157

Lähes 1/3 Helsingissä asuvista säästöjä käyttäneistä vanhuksista käytti kuukausittain 10—20 000 vmk, kun sen sijaan muilla paikkakunnilla useimmat käyttivät vain 3—5 000 vmk.

Inemot 1/3 av de i Helsingfors bosatta besparingar använda åldringarna använde månatligen 10 000—20 000 gmk medan däremot de flesta på de andra orterna bara använde 3 000—5 000 gmk.

Korot ja kuoletukset

Korkoja ja kuoletuksia joutui maksamaan 114 eli 6.3 % haastatelluista. Näiden suhteellinen osuus oli Helsingissä pienempi kuin muilla paikkakunnilla. Laina oli otettu asunnon hankkimiseen, liiketoimintaan tms. Viidennes näistä maksoi alle 20 000 vmk, kolmannes yli 100 000 vmk vuodessa.

Räntor och amorteringar

Räntor och amorteringar fick 114 dvs. 6.3 % av de intervjuade lov att betala. Deras relativa andel var i Helsingfors mindre än på andra orter. Lånen hade upp-tagits för att skaffa bostad, för affärsverksamhet el.dyl. En femtedel av dem betalade under 20 000 gmk, en tredjedel över 100 000 gmk i året.

	Ei maksaa korkoja, % haastatelluista Betalar icke räntor, % av de intervjuade	Korko ja kuoletus, 1000 vmk/vuosi Ränta och amortering, 1000 gmk/år				Yhteensä Sammanlagt	Luku Antal	%
		1—19	20—39	40—99	100—			
Helsinki—Helsingfors	96.2	4	4	6	14	28	3.8	
Turku—Tampere — Åbo—Tammerfors	91.7	6	4	16	11	37	8.3	
Yli 30 000 asukasta — Över 30 000 invånare	93.3	8	6	7	7	28	6.7	
Alle 30 000 asukasta — Under 30 000 invånare	90.6	4	5	7	5	21	9.4	
Yhteensä — Sammanlagt	93.7	22	19	36	37	114	6.3	

XII. Asumismenojen suhde tuloihin

Vaikka tunnetaan ryhminä vanhusten asumismenot ja heidän tulonsa, ei ilman niiden keskinäistä vertailua voida sanoa paljonkaan heidän taloudellisista mahdollisuuksistaan selviytyä asumis- ja muista menoistaan.

Asumismenoja voidaan verrata tuloihin kahdella tavalla: laskemalla, paljonko vuokran maksun jälkeen jää muuhun käyttöön varoja, mitä tässä tutkimuksessa nimitetään jäljelle jääväksi tuloksi, tai laskemalla, minkälaisen suhteellisen osan asumismenot ottavat kokonaisituloista.

Jäljelle jäävä tulo ja asumistapa

Laskettaessa jäljelle jäävää tuloa kävi selville, että 35 henkilöllä, joista 23 oli helsinkiläisiä, oli vuokra suurempi kuin tulo. Näissä tapauksissa joko tulotieto oli epäluotettava, kun asianomainen ilmoitti vain kansaneläkkeen, käytti elämiseen säästöjä, mitkä eivät sisällyneet kokonaistuloon, tai ilmoitti tulonsa muuten liian pienenä, tai sitten vuokraksi oli ilmoitettu koko asunnon vuokra, vaikka haastatettava ilmeisesti vastasi vain osasta.

Asumistavan mukaan jäljelle jäävää tuloa tutkittaessa saatiin seuraavanlainen asetelma.

Jäljelle jäävä tulo 1 000 vmk Äterstående inkomst 1 000 gmk	Yksin Ensam	Puolison kanssa Med make/ maka	Lapsen tai lapsen perheen kanssa Med barn el. dess familj	Asumistapa — Sätt att bo				Vailla vakinaista asuntoa Utan fast bostad	Haastatetuja Intervjuade	
				Veljen tai sisaren kanssa Med syskon	Muiden suku- laisten kanssa Med andra släktingar	Muiden kanssa Med andra	Luku Antal		%	
				Prosentteina — I procent						
—4	4.7	1.4	12.5	8.1	8.6	0.9	—	93	5.1	
5—9	18.4	3.5	15.1	24.1	14.3	15.7	—	225	12.4	
10—19	47.4	19.5	50.8	36.5	48.6	50.0	100.0	690	37.9	
20—29	14.5	23.8	11.7	12.2	17.1	16.7	—	316	17.3	
30—39	6.6	18.8	2.1	10.8	5.7	6.5	—	186	10.2	
40—59	3.7	17.7	2.9	4.1	—	5.6	—	157	8.6	
60—99	2.6	8.9	1.1	2.7	2.8	0.9	—	81	4.5	
100—	0.9	4.7	0.3	1.3	—	0.9	—	39	2.1	
Muu — Annan	1.2	1.7	3.5	—	2.9	2.8	—	35	1.9	
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0	

»Muu» tarkoittaa tapauksia, joissa tulo- tai vuokratieto on epäluotettava.

Vanhuksista 5 %:lle jäi vuokran maksun jälkeen rahaa alle 5 000 vmk ja noin puolelle 5—19 000 vmk. Edullisimmassa asemassa olivat puolison kanssa asuvat, mutta heidän tuloillaan olikin vähintään kahden henkilön tultava toimeen. Vähiten rahaa jäi lapsen tai hänen perheensä kanssa asuville siitä huolimatta, että tällä ryhmällä vuokramenot olivat pienimmät. Näyttää ilmeiseltä, että lastensa kanssa jäävät asumaan kaikkein pienituloisimmat, jotka eivät pysty omaa asuntoa hankkimaan.

Jäljelle jäävä tulo ja asunnon hallintaperuste

Edellä selvitettäessä vuokran määrää todettiin suuria eroja eri perusteilla hallituissa asunnoissa. Omassa asunossaan asuvilla oli luonnollisesti pienimmät vuokra-

XII. Förhållandet mellan bostadsutgifter och inkomster

Även om de gamlas bostadsutgifter och deras inkomster är bekanta som grupper kan utan inbördes jämförelse inte mycket sägas om deras ekonomiska möjligheter att klara sina utgifter för bostad och för annat.

Bostadsutgifterna kan på två sätt jämföras med inkomsterna: genom att räkna ut hur mycket som återstår för andra ändamål sedan hyran betalats, något som i denna undersökning kallas återstående inkomst, eller genom att räkna ut bostadsutgifternas relativa andel i totalinkomsten.

Äterstående inkomst och sätt att bo

Vid uträkningen av den återstående inkomsten framgick det att 35 personer, av dem 23 helsingforsare, hade större hyra än inkomst. I dessa fall var antingen inkomstuppgiften otillförlitlig, då vederbörande uppgav endast folkpensionen, levde på besparingar, vilka inte ingick i totalinkomsten, eller uppgav inkomsten annars i underkant, eller också hade som hyra uppgivits hyran för hela bostaden fastän den intervjuade uppenbarligen endast svarade för en del.

När den återstående inkomsten undersöktes enligt sättet att bo erhöles följande sammanställning.

»Annan» avser fall där inkomst- eller hyresuppgiften är otillförlitlig.

Av de gamla hade sedan hyran betalats 5 % kvar mindre än 5 000 gmk och ungefär hälften 5 000—19 000 gmk. Den fördelaktigaste ställningen hade de som bodde med sin maka eller make, men på deras inkomster skulle ju minst två personer klara sig. Det minsta beloppet återstod för dem som bodde med sina barn eller deras familj trots att hyresutgifterna var minst i denna grupp. Det förefaller uppenbart att de som har de allra minsta inkomsterna och inte kan skaffa sig en egen bostad blir boende med sina barn.

Äterstående inkomst och upplåtelseform

När hyresbeloppet ovan utreddes konstaterades stora skillnader i bostäder som innehades på olika sätt. De som bodde i egen bostad hade naturligtvis de minsta

menot. On selvää, että myös jäljelle jäävässä tulossa on eroja, jotka johtuvat asunnon hallintaperusteesta.

Seuraava asetelma kuvaa eri perusteilla hallituissa asunnoissa asuvien vanhusten jäljelle jäävän tulon suuruutta.

hyresutgifterna. Det är klart att skillnader beroende på grunden för bostadsinnehavet likaså förekommer i fråga om den återstående inkomsten.

Följande sammanställning anger det återstående inkomstbeloppet hos åldringar som innehade sina bostäder enligt olika grunder.

Jäljelle jäävä tulo 1 000 vmk Återstående inkomst 1 000 gmk	Oma talo Eget hus	Oma osake Egen aktie- lägenhet	Työn- antajän asunto Arbets- givares bostad	Hallintaperuste — Upplåtelseform								Haastateltuja Intervjuade	
				Vuokra-asunto, omistaja Hyresbostad, ägd av				Alli- vuokra- laisena Under- hyres- gäst	Lapsen omis- tama Ägd av barn	Asun- tola Halv- internat	Muu Annan	Luku Antal	%
				valtio staten	kunta kommun	yhtiö bolag	yksi- tyinen privat						
—4	3.3	4.8	3.8	—	1.3	7.7	6.2	7.7	6.2	14.3	12.0	93	5.1
5—9	6.8	8.2	10.0	16.7	20.3	8.8	22.7	20.5	6.2	—	28.0	225	12.4
10—19	37.7	29.9	40.0	33.3	27.8	43.7	41.7	48.7	68.8	57.1	56.0	690	37.9
20—29	20.9	17.2	12.5	33.3	25.3	16.0	15.4	15.4	12.5	14.3	—	316	17.3
30—39	13.6	13.9	8.7	—	11.4	6.1	5.7	5.1	6.3	—	—	186	10.2
40—59	9.4	13.1	11.3	16.7	10.1	8.3	3.1	2.6	—	—	4.0	157	8.6
60—99	6.4	7.4	8.7	—	1.3	2.2	0.8	—	—	—	—	81	4.5
100—	1.9	3.8	3.7	—	—	2.8	0.8	—	—	—	—	39	2.1
Muu — Annan...	—	1.7	1.3	—	2.5	4.4	3.6	—	—	14.3	—	35	1.9
Yhteensä Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0

Jos jätetään huomioon ottamatta asuntolassa asuvat, joilla vuokra voi sisältää paljon enemmän etuja kuin muilla, jäi alle 5 000 vmk käyttöön suhteellisesti runsaimmin »muilla» eli yhteismajoituksessa asuvilla ja vastaamatta jättäneillä. Alivuokralaisina tai yhtiön tai yksityisen omistamassa vuokra-asunnossa sekä lapsensa omistamassa asunnossa omassa taloudessaan asuvilla jäi suhteellisesti useammalla tulolla jäljelle sekä alle 5 000 vmk että alle 20 000 vmk kuin muilla. Parhaassa asemassa olivat ne, jotka asuivat omassa osakehuoneistossaan.

Jäljelle jäävä tulo ja haastatellun kansaneläke.

Seuraavassa asetelmassa tarkastellaan vanhusten jäljelle jäävää tuloa kansaneläkkeen suuruuden mukaan ryhmiteltynä.

Om man lämnar dem som bor i halvinternat obeaktade — för dem kan hyran inbegripa mycket flera för-
måner än för de andra — återstod under 5 000 gmk relativt sett oftast hos de »andra» dvs. de som bodde i kollektivförläggning eller som inte hade svarat. Bland dem vilka bodde som underhyresgäster eller i privat-
ägda hyresbostäder samt i eget hushåll i av barn ägda bostäder återstod relativt sett oftare både under 5 000 gmk och under 20 000 gmk än hos de andra. Den bästa ställningen hade de som bodde i egen aktielägenhet.

Återstående inkomst och intervjuades folkpension.

I följande sammanställning skärskådas åldringarnas återstående inkomst grupperad enligt folkpensionsbelopp.

Jäljelle jäävä tulo 1 000 vmk Återstående inkomst 1 000 gmk	Haastatellun kansaneläke 1 000 vmk Den intervjuades folkpension 1 000 gmk			Haastateltuja Intervjuade	
	—4	5—9	10—	Luku Antal	%
	Prosentteina — I procent				
—4	1.6	1.3	8.9	93	5.1
5—9	2.4	4.0	22.3	225	12.4
10—19	12.5	40.7	57.1	690	37.9
20—29	22.8	38.1	7.8	316	17.3
30—39	21.1	11.1	1.4	186	10.2
40—59	20.8	3.5	0.3	157	8.6
60—99	11.1	0.9	0.1	81	4.5
100—	5.4	0.4	—	39	2.1
Muu — Annan	2.3	—	2.1	35	1.9
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0

Alle 4 000 vmk eli vain kansaneläkkeen perusosaa saavista oli vain 4 %:lla tulo vuokran maksun jälkeen alle 10 000 vmk, kun taas yli 10 000 vmk eli yleensä täyttä tukiosaa saavista näitä oli jo melkein kolmannes.

Av dem som i folkpension fick under 4 000 gmk, dvs. endast grunddelen, hade endast 4 % mindre än 10 000 gmk kvar sedan hyran betalats medan dessa utgjorde nästan en tredjedel bland dem som fick över 10 000 i folkpension, dvs. full understödsdel.

Jäljelle jäävä tulo ja sosiaaliryhmä.

Oma mielenkiintonsa on tiedolla, minkä verran eri sosiaaliryhmien välillä vanhusten kulutusmahdollisuuksissa on eroa. Jäljelle jäävä tulo jakautui sosiaaliryhmittäin seuraavasti.

Jäljelle jäävä tulo 1 000 vmk.
Äterstående inkomst 1 000 gmk

	Sosiaaliryhmä — Socialgrupp				Tunte- maton Okänd	Haastateltuja Intervjuade Luku Antal	%
	I	II	III	IV			
	Prosentteina — I procent						
—4	3.4	6.2	5.7	3.7	14.3	93	5.1
5—9	3.4	9.5	13.5	17.5	14.3	225	12.4
10—19	14.4	31.2	42.7	47.7	42.8	690	37.9
20—29	12.7	15.2	20.2	16.8	14.3	316	17.3
30—39	10.6	16.8	8.8	6.7	14.3	186	10.2
40—59	19.1	9.5	6.6	6.0	—	157	8.6
60—99	17.8	7.8	1.2	0.2	—	81	4.5
100—	13.5	1.6	0.1	—	—	39	2.1
Muu — Annan	5.1	2.2	1.2	1.4	—	35	1.9
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0

Alle 5 000 vmk:n tulon saajien jakautumisessa ei eri sosiaaliryhmien välillä ollut sanottavaa eroa, mutta siirryttäessä suurempiin tuloihin ero alkoi näkyä selvemmin. Kun jäljelle jäävä tulo jäi alle 20 000 vmk:n noin viidenneksellä I sosiaaliryhmään kuuluvista, oli heitä II sosiaaliryhmän vanhuksissa jo runsaasti 2/5, III sosiaaliryhmässä 3/5 ja IV sosiaaliryhmään kuuluvista vanhuksista noin 70 %.

Vuokraprosentti ja asumistapa

Asumismenojen suhdetta tuloihin kuvataan usein vuokraprosentilla eli sillä prosenttiluvulla, mikä ilmaisee vuokran osuuden kokonaistulosta. Useimmissa Länsi-Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa on todettu vuokraan menevän väestöltä keskimäärin noin 20—25 % tuloista. Hajontaa on tietysti keskiarvon molemmin puolin.

Seuraava asetelma kuvaa vuokraprosenttia asumistavan mukaan.

Vuokraprosentti Hyresprocent	Asumistapa — Sätt att bo							Haastateltuja Intervjuade	
	Yksin Ensam	Puolison kanssa Med make/ maka	Lapsen tai lapsen perheen kanssa Med barn el. dess familj	Veljen tai sisaren kanssa Med syskon	Muiden suku- laisten kanssa Med andra släktingar	Muiden kanssa Med andra	Vailla vakinaista asuntoa Utan fast bostad	Luku Antal	%
	Prosentteina — I procent								
—9	24.1	42.3	50.8	25.7	37.1	14.8	100.0	656	36.0
10—19	19.4	25.5	9.0	21.6	22.9	17.6	—	355	19.5
20—29	17.1	13.9	10.1	20.3	2.9	22.2	—	267	14.7
30—39	15.1	7.3	7.2	13.5	17.1	13.0	—	191	10.5
40—49	9.8	4.1	6.4	13.5	5.7	10.2	—	130	7.1
50—59	7.7	3.1	3.2	1.4	5.7	10.2	—	90	4.9
60—	5.6	2.1	9.8	4.0	5.7	9.2	—	98	5.4
Muu — Annan	1.2	1.7	3.5	—	2.9	2.8	—	35	1.9
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0

»Muu» tarkoittaa tapauksia, joissa tulo- tai vuokratieto on epäluotettava.

Runsas kolmannes, 36.0 % haastatelluista, maksoi vuokraa vähemmän kuin 1/10:n tuloistaan, viidennes

Äterstående inkomst och socialgrupp

Sitt eget intresse har det att veta i vilken mån skillnader föreligger mellan åldringarnas konsumtionsförmåga i olika socialgrupper. Den återstående inkomsten fördelade sig på följande sätt enligt socialgrupp.

Någon nämnvärd skillnad förmärktes inte mellan socialgrupperna för personer med under 5 000 gmk i återstående inkomst, men när man kom till de större inkomsterna började skillnaden framträda klarare. Medan ungefär en femtedel av åldringarna i I socialgruppen hade en återstående inkomst under 20 000 gmk, var andelen i II socialgruppen redan drygt 2/5, i III socialgruppen 3/5 och i IV socialgruppen ungefär 70 %.

Hyresprocent och sätt att bo

Förhållandet mellan bostadsutgifter och inkomster uttrycks ofta med hyresprocenten, dvs. det procenttal som uttrycker hyrans andel i totalinkomsterna. I de flesta västeuropeiska länder och i USA har hyran hos befolkningen i medeltal konstaterats utgöra 20—25 % av inkomsterna. En spridning förekommer givetvis på ömse sidor om medelvärdet.

Följande sammanställning utvisar hyresprocenten enligt sättet att bo.

»Annan» avser fall där inkomst- eller hyresuppgiften var otillförlitlig.

Drygt en tredjedel, 36.0 % av de intervjuade, erlade i hyra mindre än 1/10 av sina inkomster, en femtedel

10—19 % ja runsaasti puolet, 55.5 %, vähemmän kuin 20 %. Enemmän kuin puolet tuloista meni asumiseen noin kymmenesosalta haastatelluista vanhuksista. Huomattakoon vielä, että tulot oli laskettu veronpidätyksen jälkeen. Bruttotuloista lasketut vuokratprosentit olisivat jonkin verran pienempiä.

Kun tarkastellaan vuokratprosenttia asumistavan mukaan, voidaan havaita muiden kuin sukulaisten kanssa sekä yksin asuvien maksaneen suhteellisesti suurimman osan tuloistaan asumismenoihin. Edellisistä noin kolmannes, jälkimmäisistä 2/5 käytti asumiseen vähemmän kuin 20 %. Parhain oli tilanne puolisonsa kanssa asuvilla, joista 2/3 pääsi alle tuon prosenttiluvun.

Vuokratprosentti ja asunnon hallintaperuste

Tutkittaessa vuokratprosenttia asunnon hallintaperusteen mukaan saadaan seuraava asetelma.

Vuokratprosentti Hyresprocent	Hallintaperuste — Upplåtelseform											Haastateltuja Intervjuade	
	Oma talo Eget hus	Oma osake Egen aktie- lägen- het	Työn- antajän asunto Arbets- givares bostad	Vuokra-asunto, omistaja Hyresbostad, ägd av				Ali- vuokra- laisena Under- hyres- gäst	Lapsen omis- tama Ägd av barn	Asun- tola Halv- internat	Muu Annan	Luku Antal	%
				valtio staten	kunta kommun	yhtiö bolag	yksi- tyinen privat						
—9	76.5	30.7	45.0	16.7	19.0	13.2	11.7	19.2	59.4	28.6	52.0	656	36.0
10—19	16.0	31.0	27.5	16.7	25.3	8.3	13.8	14.1	6.3	—	—	355	19.5
20—29	4.0	18.9	13.8	16.7	29.1	14.4	18.8	18.0	9.4	—	4.0	267	14.7
30—39	1.6	7.4	6.3	16.6	12.7	17.1	19.3	19.2	12.5	28.5	12.0	191	10.5
40—49	0.7	3.6	1.2	33.3	3.8	16.6	14.3	14.1	6.2	—	16.0	130	7.1
50—59	—	2.1	2.5	—	5.1	14.4	9.6	6.4	3.1	14.3	12.0	90	4.9
60—	1.2	4.6	2.5	—	2.5	11.6	8.9	9.0	3.1	14.3	4.0	98	5.4
Muu — Annan	—	1.7	1.2	—	2.5	4.4	3.6	—	—	14.3	—	35	1.9
Yhteensä													
Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0

Omassa talossa asuvilla vuokratprosentti jäi pienimmäksi. Kolme neljännestä heistä käytti alle 10 % ja vajaa kymmenes osa yli 20 % tuloistaan asumiseen. Yhtiöltä tai yksityiseltä vuokratassa asunnossa asuvat maksoivat tuloihinsa nähden suurinta vuokraa. Edellisistä noin viidenneksellä, jälkimmäisistä noin neljänneksellä vuokratprosentti jäi alle 20:n.

Vuokratprosentti ja haastatellun kansaneläke.

Samoin kuin jäljelle jäävä tulo yleensä oli suurin niillä, jotka saivat pienimmän kansaneläkkeen eli vain perusosan, myös vuokratprosentin voidaan odottaa olleen heillä pienimmän. Vuokratprosentti jakautui kansaneläkkeen suuruuden mukaan seuraavasti.

Vuokratprosentti Hyresprocent	Haastatellun kansaneläke 1 000 vmk Den intervjuades folkpension 1 000 gmk			Haastateltuja Intervjuade	
	—4	5—9	10—	Luku Antal	%
	Prosentteina — I procent				
—9	39.2	39.1	32.7	656	36.0
10—19	27.1	24.0	12.3	355	19.5
20—29	15.6	13.8	14.1	267	14.7
30—39	7.6	9.3	13.0	191	10.5
40—49	4.0	6.7	9.8	130	7.1
50—59	2.4	4.9	7.0	90	4.9
60—	1.8	2.2	9.0	98	5.4
Muu — Annan	2.3	—	2.1	35	1.9
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0

10—19 %. För drygt hälften, 55.5 %, var hyresprocenten således mindre än 20. För ungefär en tiondedel av de intervjuade gamla gick mer än hälften av inkomsterna åt till att bo. Det bör ytterligare påpekas att inkomsterna uträknats efter avdrag för skatt. Procenttal uträknade enligt bruttointkomsterna skulle vara något mindre.

När man betraktar hyresprocenten enligt sättet att bo kan man finna att de som bodde tillsammans med andra personer än släktingar samt ensamma erlagt den relativt sett största delen av inkomsterna till bostadsutgifter. Av de förra använde ungefär en tredjedel, av de senare 2/5 mindre än 20 % av sina inkomster till bostaden. Bäst var situationen hos dem vilka bodde med sin make eller maka, där kom 2/3 under detta procenttal.

Hyresprocent och upplåtelseform

Undersöker man hyresprocenten enligt grunden för bostadsinnehavet erhålles följande sammanställning.

Hos dem som bodde i eget hus blev hyresprocenten minst. Tre fjärdedelar av dem använde under 10 % och en knapp tiondedel över 20 % av sina inkomster till att bo. Den största hyran i förhållande till inkomsterna erlades av dem som bodde i bostäder, hyrda av bolag eller enskilda. Hos de förra hade ungefär en femtedel, hos de senare ungefär en fjärdedel en hyresprocent som underskred 20.

Hyresprocent och den intervjuades folkpension

På samma sätt som den återstående inkomsten i allmänhet var störst hos dem vilka fick den minsta folkpensionen, dvs. endast grunddelen, så kan denna grupp också antas ha den lägsta hyresprocenten. Hyresprocenten fördelade sig efter folkpensionsbeloppet på följande sätt.

Kaksi kolmannesta alle 5 000 vmk:n kansaneläkettä saavista maksoi vuokraa alle 20 % tuloistaan. Melkein yhtä suuri oli heidän osuutensa vielä 5—9 000 vmk:n kansaneläkkeen saajistakin, mutta täyden tukiosan saajista jo yli puolelta meni viidennes tai enemmän asumiseen.

Vuokraprosentti ja sosiaaliryhmä

Vaikka sosiaalisella asemalla olikin vaikutusta tulojen määrään, ei vuokraprosentissa sosiaaliryhmittäin ollut havaittavissa mainittavia eroja, kuten selviää seuraavasta asetelmasta.

Vuokraprosentti Hyresprocent	I		II		III		IV		Tunte- maton Okänd	Haastateltuja Intervjuade	
										Luku Antal	%
	Prosentteina — I procent										
—9	31.3	39.8	35.4	35.7	57.2	656	36.0				
10—19	20.4	19.0	20.2	18.4	14.3	355	19.5				
20—29	16.5	13.8	14.8	14.3	7.1	267	14.7				
30—39	10.6	7.0	10.9	12.4	14.3	191	10.5				
40—49	6.4	5.7	6.2	10.6	—	130	7.1				
50—59	3.8	4.9	6.0	3.7	7.1	90	4.9				
60—	5.9	7.6	5.3	3.5	—	98	5.4				
Muu — Annan	5.1	2.2	1.2	1.4	—	35	1.9				
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0				

Likimain kolmanneksella kaikissa sosiaaliryhmissä vuokraprosentti jäi alle 10:n ja hieman yli puolella samoin jokaisessa ryhmässä alle 20:n.

Kun sosiaalinen asema ei näytä vaikuttavan vuokraprosentin määrään, on mielenkiintoista tutkia, onko tulojen suuruudella ja vuokraprosentin muutoksilla jotakin yhteistä.

Vuokraprosentti ja tuloluokka

Seuraavassa asetelmassa esitetään vuokraprosentin suuruus tuloluokittain.

Vuokraprosentti Hyresprocent	Kokonaistulo 1 000 vmk kuukaudessa — Totalinkomst 1 000 gmk i månaden										Haastateltuja Intervjuade	
	—9	10—19	20—29	30—39	40—49	50—59	60—79	80—99	100—		Luku Antal	%
	Prosentteina — I procent											
—9	54.6	36.2	31.4	33.7	29.7	42.0	39.3	45.1	63.3	656	36.0	
10—19	3.0	11.4	21.7	29.0	27.5	27.2	30.3	35.5	24.5	355	19.5	
20—29	3.0	13.9	15.6	14.5	16.0	22.2	18.0	9.7	8.1	267	14.7	
30—39	3.0	12.6	10.0	10.2	13.7	2.5	4.5	9.7	4.1	191	10.5	
40—49	—	8.7	9.2	5.9	5.4	3.7	3.4	—	—	130	7.1	
50—59	—	6.0	6.7	2.8	5.4	1.2	3.4	—	—	90	4.9	
60—	3.0	8.7	4.9	3.5	0.8	1.2	1.1	—	—	98	5.4	
Muu — Annan	33.4	2.5	0.5	0.4	1.5	—	—	—	—	35	1.9	
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	1 822	100.0	

Tulon suuruuden mukaan vuokraprosenttia tarkasteltaessa oli siinä havaittavissa selvää eroa. Lukuunottamatta alle 10 000 vmk:n kuukausituloluokkaa, jossa kolmannes tulo- tai vuokratiedoista oli selvästi epäluotettavia ja muidenkin luotettavuutta voitaneen pitää kyseenalaisena, alle 20 % tuloistaan vuokrana maksavien osuus kasvoi tulojen lisääntyessä. Tuloluokassa 10—19 000 vmk alle 20 % maksavia oli noin puolet, mutta yli 100 000 vmk:n tuloluokassa jo yhdeksän kymmenestä.

Två tredjedelar av dem som fick under 5 000 gmk i folkpension erlade under 20 % av sina inkomster i hyra. Nästan lika stor var denna andel ännu bland personer med 5 000—9 000 gmk i folkpension, medan över hälften av dem som fick full understödsdel använde en femtedel av inkomsterna eller mera till att bo.

Hyresprocent och socialgrupp

Även om den sociala ställningen påverkade inkomstbeloppet kunde inga nämnvärda skillnader förmärkas i hyresprocenterna enligt socialgrupp, vilket framgår av följande sammanställning.

För så gott som en tredjedel i alla socialgrupper blev hyresprocenten under 10 och för något över hälften under 20 likaså i alla socialgrupper.

Då den sociala ställningen inte tycks påverka hyresprocenten är det av intresse att undersöka om inkomstbeloppet och ändringarna i hyresprocenten har någonting gemensamt.

Hyresprocent och inkomstklass

I följande tablå visas hyresprocentens storlek enligt inkomstklass.

Betraktar man hyresprocenten enligt inkomstens storlek kan tydliga skillnader förmärkas. Frånsett inkomstklassen med under 10 000 gmk i månaden, där en tredjedel av inkomst- eller hyresuppgifterna var klart otillförlitliga och även de övriga uppgifternas tillförlitlighet måhända kan ifrågasättas, växer andelen personer, vilka betalar, under 20 % av sina inkomster i hyra, när inkomsterna ökas. I inkomstklassen 10 000—19 000 gmk utgjorde de som betalade under 20 % ungefär hälften, men i inkomstklassen över 100 000 gmk redan nio tiondedelar.

XIII. Terveydentila ja jokapäiväinen suoriutumiskyky

Tutkimus sisälsi myös vanhusten terveydentilaa ja jokapäiväistä suoriutumiskykyä koskevia kysymyksiä. Tämän kaltaisia tietoja on aikaisemmin kerätty melko suppeilta alueilta, joten laajapohjaisemmista tiedoista on jo pitemmän aikaa ollut puutetta. Lisäksi tällaiset tiedot vanhenevat melko nopeasti lääketieteellisten ja sosiaalisten palvelusten jatkuvasti kehittyessä nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassamme.

Kansaneläkelaitoksessa on parhaillaan vireillä tutkimus, jossa käsitellään samoja kysymyksiä maaseudun vanhusten osalta, joten molempien tutkimusten tuloksia yhdistelemällä saadaan tietoja koko maan vanhusten terveydentilasta ja päivittäisestä suoriutuvuudesta.

Seuraavaan luetteloon on poimittu vain eräitä tärkeimpiä yhteiskunnallisia ongelmia ja tehtäviä, joiden ratkaisemisessa voidaan käyttää näitä tietoja hyväksi.

a) Vanhusten terveydentilan yleinen kartoitus. Vanhukset muodostavat suuren, runsaasti sairaanhoitopalveluksia tarvitsevan väestöryhmän, joka keski-ikänsä pidetessä on yhä kasvamaan päin. Vanhusten sairastavuuslukuja tarvitaan mm. mitoitettaessa heidän sairaansija-, avohoito- ja laitospaikkatarvettaan. Sairaansijoista on kroonikkopaikoilla vanhusten kohdalla suuri merkitys, avohoidon puolella taas esim. poliklinikka- ja kotisairaanhoidolla.

b) Avuttomien vanhusten lukumäärän arviointi. Tätä tietoa tarvitaan kehitettäessä suunniteltua avuttomuuslisäjärjestelmää kansaneläkeisiin ja harkittaessa kunnallisen yms. kotiavun tarvetta sekä viime kädessä jälleen laitospaikkatarvetta.

c) Vanhusten terveydentila ja asuntopolitiikka. Vanhusten sairaudet esim. sydänvika, hengitys- ja liikuntavaikkeudet pitäisi ottaa huomioon uusien asuntoja suunniteltaessa (niiden sijainti, kynnykset, kylpyhuoneet jne.) sekä vanhojen asuntojen vaihtomahdollisuutta parantamalla. Liikuntavaikkeudet olisi lisäksi otettava huomioon apuneuvojen hankkimista tukemalla sekä katujen ja julkisten rakennusten ja liikennevälineiden suunnittelussa.

Sivulla 7 luetelluista kotimaisista vanhustutkimuksista useimmat ovat sisältäneet myös terveydentilatietoja. Lisäksi on ilmestynyt useita tutkimuksia tai komiteanmietintöjä, joissa on ollut laskelmia tiettyjen sairauksien esim. sokeuden ja nivelreuman esiintymistiheydestä. Tässä yhteydessä on syytä erikseen mainita Helsingin kaupungin tilastotoimiston suorittama tutkimus kahden vanhusryhmän oloista (Tilastollisia kuuksitietoja Helsingistä, n:o 9 ja 10, 1962), jonka kysymyksenasettelua tässä tutkimuksessa on monessa kohdin noudatettu.

Ulkomaisista tutkimuksista on lähinnä syytä mainita ruotsalainen Äldringvård¹, johon tällä tutkimuksella on lukuisia yhtymäkohtia. Uppsalan läänin osalta sisältyy samankaltaisia, vielä tuoreempia tietoja tutkimukseen »Äldringarnas livsvillkor och vårdbehov»².

Edellä (siv. 8—12) on jo selostettu tutkimuksen taustaa ja suoritustapaa samoin kuin otannan suoritusta ja otoksen rakennettakin.

XIII. Äldringarnas hälsotillstånd och förmåga att klara sina dagliga sysslor

Undersökningen omfattade även frågor om de gamlas hälsotillstånd och förmåga att klara sina dagliga sysslor. Dyliska uppgifter har tidigare insamlats inom tämligen snäva områden, varför det redan en längre tid rått brist på uppgifter med bredare bas. Dessutom blir dyliska uppgifter tämligen snabbt föråldrade eftersom de medicinska och sociala tjänsterna ständigt utvecklas när vårt samhälle snabbt förändras. I folkpensionsanstalten pågår som bäst en undersökning där samma frågor behandlas för landsbygdsäldringarnas vidkommande, varför man genom att kombinera resultatet av båda undersökningarna får uppgifter om äldringarnas hälsotillstånd och förmåga att klara sig i hela landet. I följande uppräkningslista har endast medtagits några av de viktigaste samhällsproblem och -uppgifter vid vilkas lösande dessa data kan utnyttjas.

a) En allmän kartläggning av äldringarnas hälsotillstånd. De gamla utgör en befolkningsgrupp med stort behov av sjukvårdstjänster, en grupp som tenderar att växa med stigande medellivslängd. Sjukdomssiffror för äldringarna erfordras bl.a. för beräkning av hur många vårdplatser de behöver på sjukhus, i öppen vård och på anstalter. Av sjukplatserna har kronikerplatserna stor betydelse för de gamla, inom den öppna vården t.ex. poliklinikerna och hemsjukvården.

b) En uppskattning av antalet hjälplösa äldringar. Denna uppgift behövs när det tilltänks hjälpöshetsstillägget till folkpensionerna utvecklas vidare samt vid bedömning av behovet av kommunal och annan vård i hemmet och i sista hand återigen behovet av anstaltsplatser.

c) Äldringarnas hälsotillstånd och bostadspolitik. De gamlas sjukdomar, t.ex. hjärtfel, andnings- och rörelsesvårigheter borde beaktas då nya bostäder planeras (läge, trösklar, badrum m.m.) samt genom att förbättra möjligheterna att byta gamla bostäder. Rörelsesvårigheterna borde dessutom uppmärksammas så, att man stöder anskaffning av hjälpmedel samt vid planeringen av gator, offentliga byggnader och trafikmedel.

De på sidan 7 uppräknade inhemska åldringsundersökningarna har även innehållit statistiska uppgifter om hälsotillståndet. Dessutom har flera undersökningar eller kommittébetänkanden utkommit i vilka det ingått uträkningar om frekvensen av vissa sjukdomar såsom blindhet och ledgångsreumatism. I detta sammanhang är det särskilt skäl att nämna den undersökning om två åldringsgruppers levnadsförhållanden vilken företogs av Helsingfors stads statistiska byrå (Statistiska månadsuppgifter för Helsingfors nr 9 och 10/1962) och vars frågeställning i många stycken följts i denna undersökning.

Av utländska undersökningar är det närmast skäl att nämna den svenska utredningen Äldringvård¹, med vilken denna undersökning har talrika beröringspunkter. För Uppsala läns vidkommande ingår likartade, ännu färskare uppgifter i utredningen »Äldringarnas livsvillkor och vårdbehov»².

Förut (sid. 8—12) har undersökningens bakgrund redan skildrats liksom även hur urvalet gjordes och det uttagna materialets struktur.

¹) Äldringvård, Betänkande av 1952 års äldringvårdsutredning, SOU 1956:1, Stockholm 1956.

²) Äldringarnas livsvillkor och vårdbehov. En utredning utförd på uppdrag av Uppsala läns landsting, Uppsala 1960.

Tietojen luotettavuutta punnittaessa on otettava huomioon, että useimmat niistä on saatu vanhuksille tehtyjen haastattelukysymysten avulla osan perustessa haastattelijain tekemiin arviointeihin. On selvää, että tällä tavoin saatuihin terveydentilätietoihin sisältyy paljon virhemahdollisuuksia. Ensinnäkään vanhukset eivät ole aina selvillä taudeistansa. Jotkut eivät ole ehkä koskaan olleet hoidossa, ja toiset ovat taas unohtaneet lääkärin tekemän diagnoosin, joka on ehkä kirjoitettu latinaksi tai jota ei ole koskaan tarkoin potilaalle selitettykään. Tästä syystä vanhukset kuvaavat mielellään vaivojansa sellaisilla yleisnimillä kuin »reumatismi», »sydänvika» ja »hengenahdistus», vaikka tällainen nimitys olisi liian väljä ja joskus suorastaan väärä.

Kysyttäessä vanhusten jokapäiväistä suoriutumiskykyä tulevat erilaiset tunneseikat helposti esiin. Toiset vanhukset valittavat herkästi vaikeuksiaan, toiset taas liioittelevat voimakkaasti kuntoaan, mikä tulee selvästi esille esim. työkykyä tiedusteltaessa. Onneksi tietojen luotettavuutta voidaan parantaa haastattelijain arvioilla. Luultavasti he ainakin räikeimmässä tapauksissa pystyvät havaitsemaan vastausten virheellisyyden. Lisäksi, kun on kysymys näinkin laajasta tiedustelumakkeesta, voidaan merkintävaiheessa tarkistaa, onko eri vastausten välillä ristiriitaisuutta ja tarvittaessa korjata vastauksia harkinnanvaraisesti.

Ainoa täysin luotettava tapa selvittää vanhusten terveydentila olisi suorittaa huolellisesti poimitulle vanhusotokselle kliinisiä lääkärin tutkimuksia mahdollisine röntgen-, laboratorio- ym. tutkimuksineen. Tällainen tutkimus on kuitenkin työläs suorittaa ja se tulee kalliiksi. Sellainen on suoritettu hiljakkoin Hollannissa¹, jossa 374 praktiikkaa harjoittavaa yleislääkärinä suoritti tällaisia tutkimuksia 3 149 vanhukselle. Meillä Suomessa ei tällaista laajasuuntaista tutkimusta ole suoritettu, mutta parhaillaan on vireillä erillisiä suppeampia tutkimuksia (esim. eräs Turun vanhuksia koskeva).

Vanhusten taudit ja vammat

Vanhuksilta tiedusteltiin, sairastivatko he joitakin tauteja ja oliko heillä joitakin vaikeita vammoja. Monet vanhukset ilmoittivatkin sairastavansa useita erilaisia tauteja. Koska vanhuksia tällä tavoin haastatellaan saadut tiedot eivät yleensä ole kovin luotettavia, merkittiin sosiaalisessa tutkimustoimistossa kutakin vanhusta kohti vain tärkein sairaus reikäkorttiin ja sekin ainoastaan lääkintöhallituksen tautinimistön pääryhmittelyn puitteissa. Tulokset muodostuivat seuraaviksi.

Kasvaimet — Tumörer	0.4	1.5	1.2
Herkistymätaudit yms. — Allergier el. dyl.	3.8	6.8	5.9
Veritaudit — Blodsjukdomar	0.5	1.3	1.0
Mielisairaudet, hermoston ja aistimien taudit — Sinnessjukdomar, nervsjukdomar	5.8	5.1	5.3
Verenkiertoelinten taudit — Sjukdomar i cirkulationsorganen	26.9	33.1	31.2
Hengityselinten taudit — Sjukdomar i andningsorganen	6.9	0.9	2.7
Ruoansulatuselinten taudit — Sjukdomar i matsmältningsorganen	5.3	5.3	5.3
Virtsa- ja sukuelinten taudit — Sjukdomar i urin- och könsorganen	1.6	1.4	1.5
Tuki- ja liikuntaelinten taudit — Sjukdomar i stöd- och rörelseorgan	9.1	14.5	12.9
Vanhuuden oireet — Senilitet	4.7	6.6	6.0
Tapaturmat, muut — Olycksfall, övriga	1.6	1.5	1.5
Ei tauteja — Inga sjukdomar	33.4	22.0	25.5
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0

¹) The Health of the Aged, Assen 1961

Vid en bedömning av uppgifternas tillförlitlighet bör det beaktas att de flesta av dem erhållits genom intervjufrågor till de gamla medan en del baserar sig på intervjuarnas omdömen. Det är klart att många felmöjligheter ingår i en på detta sätt erhållen statistik över hälsotillståndet. För det första är de gamla inte alltid på det klara med sina sjukdomar. En del har kanske aldrig fått vård och andra har glömt läkarens diagnos som måhända skrivits på latin eller som aldrig noga förklarats för patienten. Därför beskriver åldringarna gärna sina besvär med allmänna namn såsom »reumatism», »hjärtfel» och »andnöd» även om en dylik benämning vore alltför vid och ibland t.o.m. direkt falsk.

När man frågar efter de gamlas förmåga att klara sina dagliga sysslor framträder lätt olika slags känslomständigheter. Vissa åldringar klagar fort över sina svårigheter, andra åter kraftigt överdriver sin kondition vilket t.ex. framgår då man frågar efter arbetsförmågan. Till all lycka kan uppgifternas tillförlitlighet förbättras genom intervjuarnas omdömen. Troligen kan de, åtminstone i de mest flagranta fallen, observera oriktigheter i svaren. Dessutom kan man t.o.m. när det gäller ett så omfattande frågeformulär som detta, i överföringsstadiet kontrollera om olika svar strider mot varandra och vid behov enligt fritt skön korrigeras svaren.

Det enda fullständigt tillförlitliga sättet att klarlägga de gamlas hälsotillstånd vore att låta ett omsorgsfullt utplockat antal åldringar genomgå klinisk läkarundersökning med eventuella röntgen, laboratorie- m.fl. prov. En dylik undersökning blir dock arbetsdryg och dyr att genomföra. En sådan har nyligen företagits i Holland¹, där 374 allmänpraktiserande läkare gjorde dylika undersökningar på 3 149 gamla. Hos oss i Finland har en dylik omfattande undersökning inte företagits, men som bäst är vissa separata mindre undersökningar aktuella (t.ex. en om åldringarna i Åbo).

Åldringarnas sjukdomar och lyten

De gamla tillfrågades om de led av några sjukdomar och om de hade några lyten. Många åldringar uppgav att de led av flera olika sjukdomar. Eftersom uppgifter, vilka fåtts genom att på detta sätt intervjuas de gamla, i allmänhet inte är vidare tillförlitliga, överfördes på byrån för social forskning för varje åldrings vidkommande endast den viktigaste sjukdomen på hälkort och detta endast enligt huvudgrupperingen i medicinalstyrelsens sjukdomsnomenklatur. Resultaten blev följande.

Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt
Prosentteina — I procent		
0.4	1.5	1.2
3.8	6.8	5.9
0.5	1.3	1.0
5.8	5.1	5.3
26.9	33.1	31.2
6.9	0.9	2.7
5.3	5.3	5.3
1.6	1.4	1.5
9.1	14.5	12.9
4.7	6.6	6.0
1.6	1.5	1.5
33.4	22.0	25.5
100.0	100.0	100.0

Koska tiedot merkittiin yhdelle sarakkeelle, jouduttiin valitettavasti mielitaudit ja toisaalta hermoston ja aistimien taudit yhdistämään.

Miehistä joka kolmas ilmoitti, ettei sairasta mitään mainittavia tauteja, naisista vain runsas viidennes. Sukupuolia verrattaessa on kuitenkin otettava huomioon naisten korkeampi keski-ikä. Naisilla oli huomattavasti useammin verenkiertoelinten sekä tuki- ja liikuntaelinten tauteja kuin miehillä. Heillä olivat lisäksi aineenvaihdunta- ja umpierityshäiriöt sekä vanhuuden oireet tavallisempia kuin miehillä. Ainoa tautiryhmä, missä miehillä oli selvä enemmisyys, oli hengityselinten taudit ja tämä johtunee lähinnä keuhkolaajentumasta, joka on tyypillinen miesten tauti.

Koska vanhusten sairastavuutta on verrattain vähän tutkittu, on vaikea löytää edellä esitetuille luvuille sopivia vertailukohteita. Elina Haavio—Mannilan hiljattain ilmestyneessä tutkimuksessa »Kotona, sairastavien hoidontarve Suomen maalaiskunnissa» kuvataan vanhusten sairastavuutta heille 2 kk:n aikana sattuneiden sairaustapausten valossa. Tässäkin tutkimuksessa oli huomattava osa sairauksista merkitty vanhuuden ja epä-määräisten oireiden tilille. Koska ryhmitys ei muutenkaan osunut jo asian luonteensa vuoksi hyvin yksin tässä käytetyn kanssa, ei vertailua ole tältä osin suoritettu. Sen sijaan on vertailu tehty kahteen vanhusten sairauksia koskevaan tilastoon, joiden ryhmittely vastaa hyvin tässä käytettyä, mutta jotka poikkeavat luonteeltaan suuresti tämän tutkimuksen sairaustiedoista. Toinen on kansaneläkelaitoksen tilasto työkyvyttömyyseläkkeenä alkaneen vanhuuseläkkeen saajista sairausryhmittäin 31. 12. 1961 ja toinen Tilastollisen päätoimiston vuoden 1960 kuolemansyytilasto kaupungeissa ja kauppaloissa asuvien 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden osalta. Tämän tutkimuksen luvuista on vertailukelpoisuuden vuoksi laskettu eri tautien osuus kaikista taudeista.

Eftersom uppgifterna överfördes i en enda kolumn nödgades man tyvärr sammanslå sinnessjukdomar med sjukdomar i nervsystem och sinnesorgan.

Av männen uppgav var tredje att han inte led av några nämnvärda sjukdomar, av kvinnorna endast en dryg femtedel. Vid en jämförelse mellan könen bör kvinnornas högre medelålder beaktas. Kvinnorna hade avsevärt oftare cirkulationssjukdomar samt muskel- och skelettsjukdomar än vad männen hade. Dessutom var hos dem rubbningar i ämnesomsättningen och den inre sekretionen samt ålderdomssymptom vanligare än hos männen. Den enda sjukdomsgrupp där männen hade klar majoritet var sjukdomar i andningsorganen, och detta torde närmast bero på lungutvidgning, som är en typisk sjukdom hos män.

Eftersom åldringssjukligheten studerats i relativt ringa utsträckning är det svårt att finna lämpliga jämförelseobjekt för ovan framförda tal. I Elina Haavio-Mannilas nyligen utkomna undersökning om behovet av hemsjukvård i landskommuner i Finland (»Kotona sairastavien hoidontarve Suomen maalaiskunnissa») beskrivs åldringssjukligheten enligt de sjukdomsfall som under två månaders tid drabbat åldringarna. Även i denna undersökning hade en avsevärd del av sjukdomarna hänförs till ålderdom och oklara symptom. Emedan uppdelningen redan blott och bart på grund av sakens natur inte heller i övrigt väl överensstämde med den här använda, har någon jämförelse härvidlag inte gjorts. Däremot har en jämförelse gjorts med två statistiska utredningar över åldringarnas sjukdomar, vilkas gruppering gott motsvarar den här använda men som till sin karaktär storligen avviker från sjukdomsuppgifterna i denna undersökning. Den ena är folkpensionsanstaltens statistik över personer, vilkas ålderspension börjat som invaliditetspension, enligt sjukdomsgrupp 31. 12. 1961 och den andra är statistiska centralbyråns dödsorsaksstatistik 1960 beträffande personer över 65 år i städer och köpingar. För jämförelsens skull har enligt siffrorna i denna undersökning uträknats de olika sjukdomarnas andel i alla sjukdomar.

	A	B	C
Kasvaimet — Tumörer	1.6	1.5	17.0
Herkistymätaudit yms. — Allergier el. dyl.	7.9	4.6	0.3
Veritaudit — Blodsjukdomar	1.4	0.3	0.3
Mielisairaudet yms. — Sinnessjukdomar m.m.	7.1	11.6	0.3
Hermoston ja aistimien taudit — Nervsjuksdomar	7.1	7.8	17.8
Verenkiertoelinten taudit — Sjukdomar i cirkulationsorganen.....	41.9	39.1	40.7
Hengityselinten taudit — Sjukdomar i andningsorganen	3.6	5.8	7.9
Ruoansulatuselinten taudit — Sjukdomar i matsmältningsorganen	7.1	1.8	3.5
Virtsa- ja sukuelinten taudit — Sjukdomar i urin- och könsorganen	2.0	0.7	3.6
Tuki- ja liikuntaelinten taudit — Sjukdomar i stöd- och rörelseorgan	17.3	16.3	—
Tapaturmat — Olycksfall	2.0	2.1	2.8
Vanhuus — Senilitet	8.1	—	2.0
Muut sairaudet — Andra sjukdomar	—	8.4	4.1
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0

A = sairauksien esiintyminen tämän tutkimuksen mukaan

B = työkyvyttömyyseläkkeenä alkaneen vanhuuseläkkeen saajat 1961

C = kaupungeissa ja kauppaloissa asuvien vanhusten kuolemansyyt 1960

A = sjukdomsförekomst enligt denna undersökning

B = mottagare av ålderdomspension, vilken börjat som invaliditetspension, 1961

C = dödsorsaker för i städer och köpingar bosatta åldringar 1960

Jos tämän tutkimuksen sairaustietoja voidaan suhteellisesta epäluotettavuudestaan huolimatta pitää suuntaa antavina, voidaan taulukosta päätellä, miten

Om sjukdomsuppgifterna i denna undersökning trots sin relativa otillförlitlighet kan anses som riktningsgivande, kan man av tabellen sluta sig till i vilken ut-

paljon vanhuksilla esiintyy eri tauteja, miten usein ne aiheuttavat työkyvyttömyyttä ennen vanhuusikää ja miten usein ne aiheuttavat kuoleman.

Eräiden tautien esiintymistiheys sekä merkitys työkyvyttömyyden ja kuoleman aiheuttajina käy melko hyvin yksin; tämä koskee sellaista pientä ryhmää kuin tapaturmat, mutta myös erittäin suurta verenkiertoelinten tautien ryhmää. Tämän lisäksi mainittakoon taudeista, joiden esiintymistiheys pitää yhtä työkyvyttömyyttä aiheuttavan vaikutuksen kanssa; kasvaimet sekä tuki- ja liikuntaelinten taudit. Usein aikaiseen työkyvyttömyyteen johtavia tauteja näyttävät olevan mielisairaudet sekä hermoston ja aistimien taudit, harvoin johtavia esim. ruoansulatuselinten taudit. Usein kuolemaan päättyviä tauteja ovat kasvaimet sekä hermoston ja aistimien taudit (aivohalvaus), harvoin päättyviä mielisairaudet sekä tuki- ja liikuntaelinten taudit.

Tutkimuksessa saatiin tietoja paitsi erilaisista sairauksista myös mistä lähtien vanhukset ovat sairastaneet jotakin tautia. On selvää, että vastaukset vaihtelevat tässäkin kohdin, sillä monet sairaudet kehittyvät hitaasti ja vaivihkaa, joten on vaikea määrittellä ajankohtaa, jolloin sairaus varsinaisesti alkaa. Sairastumisajasta on laskettu vanhusten sairastumisiät, joiden jakautuma oli seuraava.

Sairastumisiä Ålder vid insjuknandet	Nykyinen ikä, vuosia — Nuvarande ålder, år			75—			Kaikkiaan — Inalles		
	65—74 Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt
—44	4	7	6	4	3	3	4	6	5
45—54	10	14	13	2	6	5	8	12	11
55—59	12	14	13	6	5	5	10	11	11
60—64	14	17	16	6	7	7	12	15	14
65—69	16	14	15	8	13	12	14	14	14
70—	6	4	5	27	29	29	11	11	11
Yhteensä—									
Sammanlagt	62	70	68	53	63	61	59	69	66

Vanhuksista oli $\frac{2}{3}$ ilmoittanut jonkin sairastumisajan. Koska $\frac{3}{4}$ vanhuksista ilmoitti sairastavansa jotakin tautia, on ilmeisesti osa jättänyt vastaamatta aikaa koskevaan kysymykseen. Koska prosentit ovat vanhemmassa ikäryhmässä pienemmät kuin nuoremmissa, on todennäköistä, että vastaamattomuus on tässä ryhmässä yleisempää, sillä ei ole uskottavaa, että sairastavuus pienenesi iän mukana, vaikka ottaisi laitosten valikoivan vaikutuksen huomioon. Sitä paitsi vanhin ikäryhmä oli huomiota herättävän usein ilmoittanut sairastuneensa vasta 70 vuotta täytettyään.

Tavallisin sairastumisiä oli koko aineistossa 60—69 vuotta ja nuoremmissa ikäryhmässä 60—64 vuotta. Naisilla on kummassakin tapauksessa tavallisin sairastumisiä yhtä ikäryhmää alempana kuin miehillä. Vanhimmassa ikäryhmässä on kummallakin sukupuolella ylivoimaisesti yleisin sairastumisiäryhmä 70 vuotta täyttäneiden ryhmä.

Saira- ja terveydenhoitopalvelusten tarve

Otsikossa mainittujen palvelusten tarpeen selvittämiseksi vanhuksilta kysyttiin, kuinka monta kertaa he kuluvan vuoden aikana (haastattelu suoritettiin vuoden 1962 syyskuun kuluessa) olivat tarvinnut lääkäreitä, sairaanhoitajaa, diakonissaa, kodinhoitajaa tai polikli-

sträckning olika sjukdomar förekommer hos åldringarna, hur ofta de föranleder invaliditet före ålderdomen och hur ofta de leder till döden.

Frekvensen av vissa sjukdomar stämmer ganska väl överens med deras betydelse som orsaker till arbetsoförmåga och död; detta gäller en sådan liten grupp som olycksfallen, men även den mycket stora gruppen sjukdomar i blodomloppsorganen. Dessutom kan bland de sjukdomar, vilkas frekvens överensstämmer med den invalidiserande verkan, nämnas tumörerna samt sjukdomarna i stöd- och rörelseorganen. Sjukdomar vilka ofta tycks leda till tidig arbetsoförmåga, är sinnessjukdomar samt sjukdomar i nervsystemet, sällan däremot t.ex. sjukdomar i matsmältningsorganen. Sjukdomar som ofta slutar med döden är tumörer samt sjukdomar i nerv- och sinnesorganen (hjärnslag), sjukdomar som sällan leder därtill sinnessjukdomar samt sjukdomar i stöd- och rörelseorgan.

Vid undersökningen erhöles uppgifter inte bara om de olika sjukdomarna utan även om sedan när de gamla lidit av någon sjukdom. Det är klart att svaren även härvidlag varierar, ty många sjukdomar utvecklas långsamt och omärkligt varför det är svårt att fastslå tidpunkten då sjukdomen egentligen brutit ut. Enligt tiden för insjuknandet har de gamlas ålder vid insjuknandet uträknats, och den företer följande uppdelning.

Av de gamla hade $\frac{2}{3}$ uppgivit någon tid för insjuknandet. Eftersom $\frac{3}{4}$ av de gamla uppgav att de led av någon sjukdom har uppenbarligen en del lämnat frågan om tiden obesvarad. Eftersom procenterna i de äldre åldersgrupperna är mindre än i de yngre är det sannolikt, att det i denna grupp är vanligare att lämna frågan obesvarad, ty det är inte troligt att sjukligheten skulle minska med åldern, även om man beaktade anstalternas inverkan på urvalet. Dessutom hade den äldsta åldersgruppen uppseendeväckande ofta uppgivit, att den insjuknat först efter 70 års ålder.

Den vanligaste åldern för insjuknandet var i hela materialet 60—69 år och i den yngre åldersgruppen 60—64 år. Kvinnorna hade i båda fallen insjuknat en åldersgrupp tidigare än männen. I den äldsta åldersgruppen är för båda könen den överlägset vanligaste insjukningsåldern gruppen över 70 år.

Behovet av sjuk- och hälsovård

För att klarlägga behovet av tjänster av ovanrubricerat slag tillfrågades de gamla om hur många gånger de under det löpande året (intervjun gjordes inom september 1962) anlät läkare, sjuksköterska, diakonissa, hemvårdarinna eller poliklinik. Frågan avsåg egentligen

nikkaa. Kysymys tarkoitti oikeastaan sitä, kuinka usein vanhukset olivat käyttäneet hyväkseen näitä palveluksia, sillä tyydyttämättä jäänyt tarve ei tule tällä tavoin lainkaan esille. Eri palvelusten käyttökerrat merkittiin sosiaalisessa tutkimustoimistossa tilan sääntämiseksi yhdelle sarakkeelle valmiiksi luokiteltuina. Lääkärinkäyntien lukumäärien jakautuminen (vanhus käynyt lääkärin vastaanotolla tai lääkäri vanhuksen luona; ei sairaalassa suoritettu lääkärintoito) oli eri vanhusten osalta tammi-elokuussa 1962 seuraava:

Kertojen luku Antal gånger	Ikä, vuosia — Alder, år 65—74.			75—			Kaikkiaan — Inalles		Yhteensä Sammanlagt
	Michet Män	Naiset Kvinnor.	Yhteensä Sammanlagt	Michet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	Michet Män	Naiset Kvinnor	
0	48	44	45	48	47	47	48	45	46
1	13	14	14	18	14	15	14	14	14
2—4	25	27	27	20	25	24	24	27	26
5—8	7	10	9	6	7	7	7	9	9
9—20	5	4	4	7	4	5	6	4	4
21—	2	1	1	1	3	2	1	1	1
Yhteensä — Sammanlagt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Melkein puolet vanhuksista ei ollut tarvinnut lääkärää ko. 8 kuukauden aikana. Neljäsosa vanhuksista oli tarvinnut lääkärää 2—4 kertaa. Kumpikin ikäryhmä oli turvautunut lääkäriin suunnilleen yhtä usein, naiset jonkin verran useammin kuin miehet.

Jakautuman perusteella voidaan arvioida, että 100 kaupunkilaisvanhusta kohti tulee noin 211—257 lääkärinkäyntiä. (Tässä on oletettu, että eri syistä johtuvat virheet jäävät 20 %:n vaihteluvälille.) Koska tutkittava ajanjakso käsitti vain 2/3 vuotta, saadaan vuosittaisten lääkärinkäyntien määräksi 317—385 sataa vanhusta kohti. Tämä merkitsi sitä, että kaupungeissa ja kaupaloissa asuvat vanhukset tarvitsevat noin 370 000—445 000 lääkärinkäyntiä vuosittain. Vaikka lukuun sisältyy paljon epävarmuustekijöitä, se osoittaa kuitenkin, että vanhusten lääkärintoitoon tarve on sangen suurta luokkaa.

Sairaanhoitajien ja diakonissojen kohdalla luvut ovat jo paljon pienempiä, kuten seuraavasta ilmenee.

hur ofta de gamla utnyttjat dessa tjänster, ty ett icke tillfredsställt behov kommer inte alls fram på detta sätt. Det antal gånger de olika tjänsterna anlitas noterades för att spara utrymme färdigt klassificerade i en enda kolumn på byrån för social forskning. Fördelningen av antalet läkarbesök (då åldringen besökt läkarens mottagning eller denne besökt åldringen; icke läkarvård på sjukhus) var för olika åldringars vidkommande under januari—augusti 1962 följande:

Nästän hälften av de gamla hade inte alls behövt läkare under de ifrågavarande 8 månaderna. En fjärdedel av de gamla hade 2—4 gånger behövt läkare. Båda åldersgrupperna hade anlitat läkare ungefär lika ofta, kvinnorna något oftare än männen.

Enligt denna fördelning kan man anta att det på 100 åldringar i städerna kommer ca 211—257 läkarbesök. Här har antagits att de på olika orsaker beroende felan icke föranleder större avvikelser än 20 %. Eftersom den undersökta tiden endast omfattade 2/3 år erhålles 317—385 årliga läkarbesök på hundra åldringar. Detta skulle innebära att åldringarna i städer och köpingar behöver ca 370 000—445 000 läkarbesök per år. Även om talet omfattar många osäkerhetsfaktorer visar det dock att åldringarnas behov av läkarvård är av mycket betydande storleksordning.

Beträffande sjuksköterskor och diakonissor är siffrorna mycket mindre såsom framgår av följande.

Kertojen luku Antal gånger	Ikä, vuosia — Alder, år 65—74			75—		Kaikkiaan Inalles
	Michet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	Michet Män	Naiset Kvinnor	
Sairaanhoitajaa — Sjuksköterska						
0	96.4	93.8	96.4	95.3	95.5	
1	1.0	1.0	1.3	0.9	1.0	
2—4	1.0	1.6	0.9	1.3	1.2	
5—8	0.6	1.0	0.2	1.0	0.8	
9—20	0.8	0.8	0.7	0.8	0.8	
21—	0.2	1.8	0.5	0.7	0.7	
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Diakonissaa — Diakonissa						
0	97.8	94.2	97.6	96.5	96.8	
1	0.5	1.0	0.7	0.6	0.7	
2—4	0.8	1.0	0.5	0.9	0.8	
5—8	0.3	1.6	0.4	0.8	0.7	
9—20	0.4	1.2	0.4	0.7	0.6	
21—	0.2	1.0	0.4	0.5	0.4	
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Sairaanhoidajien nimikkeeseen sisältyvät tässä tapauksessa lähinnä terveysisäret, koti- ja aluesairaanhoidajat sekä kiertävät sairaanhoidajat. Sairaalahoittoon sisältyvät palvelukset jäävät luonnollisesti näiden tilastojen ulkopuolelle. Sairaanhoidajien työsaralle kuului runsaasti 4 % vanhuksista, diakonissojen runsaasti 3 %. Karkean arvion mukaan luvut merkitsevät sairaanhoidajien osalta noin 64 000—72 000 käyntikertaa vuodessa, diakonissojen osalta 42 000—46 000 käyntikertaa.

Diakonissat olivat keskittyneet vanhimpaan ikäluokkaan voimakkaammin kuin sairaanhoidajat. Diakonissoilla käyntikerrat olivat jakautuneet melko tasaisesti eri ryhmien kesken, sairaanhoidajilla esiintyi tavallisemmin harvoja käyntikertoja. Naiset ovat turvautuneet sairaanhoidajien ja diakonissojen apuun jonkin verran useammin kuin miehet.

Kodinhoitajien suorittamien käyntien lukumäärät olivat pienempiä kuin edellisissä yhdistelmissä esitetyt.

Kertojen luku Antal gånger	Ikä, vuosia 65—74	Älder, år			Kaikkiaan Inalles
		75—	Miehet Män	Naiset Kvinnor	
		Prosentteina — I procent			
0	99.0	97.8	98.5	98.9	98.9
1	0.3	—	0.4	0.2	0.2
2—4	0.2	0.4	—	0.3	0.2
5—8	0.1	0.2	0.4	—	0.1
9—20	0.2	0.8	0.5	0.2	0.3
21—	0.2	0.8	0.2	0.4	0.3
Yhteensä — Sammanlagt.....	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kodinhoitajan apua oli saanut hieman yli 1 % vanhuksista. Apu oli tavallisempaa vanhemmassa ikäryhmässä ja toisaalta miehillä hieman yleisempää kuin naisilla. Vanhemmassa ikäryhmässä apu oli pitkäaikaisempaa kuin nuoremmassa. Sataa vanhusta kohti tulee vajaan 22 käyntiä vuodessa. Tämä merkitsee noin 20 000—25 000 vuosittaista käyntiä. Sosiaalihoitotilaston mukaan kunnallisilla kodinhoitajilla oli vuonna 1960 koko maassa yhteensä 22 600 kodinhoitotapausta, mutta luvusta puuttuu useita muiden käyntien yhteydessä hoidettuja tapauksia. Niihin ei myöskään sisälly eräiden järjestöjen kotiaputoiminta. Tämän tutkimuksen mukainen käyntimäärä ei tunnu ainakaan liian pieneltä, vaikka otettaisiin huomioon kodinhoitotoiminnan voimakas kehitys viime aikoina ja se, että se kaupunkikunnissa on ollut kehittyneempää kuin maaseudulla.

Vanhusten kodinhoitotapausten lukumäärä vaikuttaa edelleen liian pieneltä kodinhoitotarpeeseen verrattuna. Kodinhoitajan tehtävänä on huolehtia perheenmännän tehtävistä tai auttaa häntä niiden suorittamisessa perheenmännän ollessa tilapäisesti kykenemätön tai estynyt niitä hoitamasta. Kunnallinen kotiapu on lähinnä kohdistunut lapsiperheisiin ja yksinäisiin vanhuksiin, ensisijaisesti lapsiperheisiin. Kodinhoitotapausten vähäisyys johtunee työvoiman puutteesta tällä alalla ja siitä, että vanhuksset eivät aina tunne kunnolla kodinhoitotoiminnan olemassaoloa.

Poliklinikakäyntien kohdalla esiintyy jälleen suurempia lukuja, kuten alla olevasta yhdistelmästä lähemmin ilmenee, mutta ne eivät silti kohoa lähellekään lääkärikäyntitiheyttä.

Rubriken sjuksköterskor omfattar i dessa fall närmast hälsosystrar, hem- och distriktsjuksköterskor samt ambulerande sjuksköterskor. Tjänster som hör till sjukhusvården faller givetvis utanför statistiken. Sjuksköterskornas arbetsområde berörde drygt 4 % av de gamla, diakonissornas drygt 3 %. Enligt en grov uppskattning innebär siffrorna för sjuksköterskornas vidkommande ca 64 000—72 000 besök per år, för diakonissorna 42 000—46 000.

Diakonissorna har mera än sjuksköterskorna koncentrerat sig på de äldsta årsgrupperna. Hos diakonissorna hade antalet besök tämligen jämnt fördelat sig mellan olika grupper, hos sjuksköterskorna var det vanligast med få besök. Kvinnor hade något oftare än män anlitat hjälp av sjuksköterskor och diakonissor.

Antalet besök av hemsystrar var mindre än i föregående kombinationer.

Något över 1 % av de gamla hade fått hemsysterhjälp. Hjälpen var vanligare i den högre åldersgruppen och å andra sidan något allmänare hos männen än hos kvinnorna. I den högre åldersgruppen var hjälpen långvarigare än i den lägre. Per hundra åldringar blir det knappa 22 besök per år. Detta innebär ca 20 000—25 000 besök årligen. Enligt socialvårdstatistiken hade de kommunala hemsystrarna år 1960 i hela landet inalles 22 600 fall av hemvård, men i siffran ingår inte flera fall som skötts i samband med andra besök. Ej heller omfattar den vissa organisationers hemvårdsverksamhet. Antalet besök enligt denna undersökning förefaller åtminstone inte att vara i underkant ens om man beaktar hemvårdsverksamhetens kraftiga utveckling på senaste tid och att den är mer utvecklade i städer än på landsbygden.

Antalet fall av hemvård för gamla ter sig fortfarande för litet i förhållande till behovet. Hemsystemens uppgift är att sköta husmoderns sysslor eller hjälpa henne med dem när hon är tillfälligt ur stånd eller förhindrad att sköta dem själv. Den kommunala hemhjälp är närmast inriktad på barnfamiljer och ensamma åldringar; i främsta rummet barnfamiljer. Det ringa antalet fall av hemvård beror på arbetskraftsbrist i branschen samt på att de gamla inte alltid känner till att en sådan vård existerar.

I fråga om poliklinikbesöken förekommer igen större tal, såsom närmare framgår av nedanstående sammanställning, men de kommer inte tillnärmelsevis lika högt som frekvensen för läkarbesök.

Vuodelepo sairaalassa oli melko paljon harvinaisempaa kuin kotona. Niinpä vain runsaasti joka kymmenes vanhus oli vuodepotilaana sairaalassa. Tässäkin oli yleisin vuoteessaoloaika 21—60 vrk.

Sukupuolten ja ikäryhmien väliset erot olivat hyvin pienet. Se että vanhemman ikäryhmän sairastavuusluvut eivät ole nuorempaan ikäryhmään verrattuna suurempia, antaa aihetta olettaa, että vanhoista henkilöistä sairaalloisimmat ja eniten apua tarvitsevat tosiaankin melko tehokkaasti valikoituvat erilaisiin hoito- ja huoltolaitoksiin.

Tämän tutkimuksen mukaan kaupunkilaisvanhukset joutuvat olemaan vuoteessa kotonaan noin 10 vrk vuodessa ja sairaalassa noin 5 vrk. Tutkimuksessa tiedusteltiin myös muualla vuoteenomana vietettyä aikaa, jota oli kuitenkin hyvin vähän. Koko vuodelepojaksi vuodessa saadaan noin 15 vrk eli puoli kuukautta.

Näkökyky

Vanhuksen terveydentilaa koskevat tiedot ovat sangen riippuvaisia iästä ja sukupuolesta, minkä vuoksi ne seuraavassa onkin yleensä taulukoitu näiden kahden tunnusmerkin mukaan. Asuinpaikkakunta, jolla on suuri merkitys esim. asunto-oloja tutkittaessa, vaikuttaa sanottavammin näihin tietoihin vain mikäli eri paikkakuntien välillä on huomattava ero sairaanhoito- ja laitospalvelusten määrässä ja laadussa.

Koska otanta suoritettiin suhteellisen ja siis iän suhteen osittamattomana, tulivat vanhimmat ikäluokat, jotka sinänsä ovat varsin pieniä, siinä melko heikosti edustetuiksi. Tämä koskee varsinkin miehiä, joiden keski-ikä on tunnetusti paljon alempi kuin naisten. Tästä syystä aineisto on yleensä jaettu vain kahteen ikäryhmään alle 75-vuotiaisiin ja 75 vuotta täyttäneisiin. Joskus on lukujen kehityssuunnan valaisemiseksi käytetty hienojakoisempaa ikäryhmitystä.

Haastateltavilta kysyttiin heidän näkökykyään kolmiasteisesti porrastettuna, kuten alla olevasta yhdistelmästä ilmenee. Vanhimman ikäryhmän prosenttilukuja voi pienen otantalukumäärän vuoksi pitää vain suuntaa antavina. Otantalukumäärät on merkitty sulkeisiin.

	Näkee lukea silmälasilla tai ilman Kan läsa med eller utan glasögon	Ei näe lukea, mutta pystyy liikkumaan oppaatta Kan inte läsa, men kan röra sig utan att bli ledd	Ei pysty liikkumaan oppaatta Kan inte röra sig utan att bli ledd	Yhteensä Sammanlagt
	Prosentteina — I procent			
	65—74-vuotiaat — åringar			
Miehet — Män (412)	97.4	2.4	0.2	100.0
Naiset — Kvinnor (921)	98.0	1.7	0.3	100.0
Yhteensä — Sammanlagt (1333)	97.7	2.0	0.3	100.0
	75—84-vuotiaat — åringar			
Miehet — Män (122)	91.8	6.6	1.6	100.0
Naiset — Kvinnor (314)	91.1	7.3	1.6	100.0
Yhteensä — Sammanlagt (436)	91.3	7.1	1.6	100.0
	85 vuotta täyttäneet — år fyllda			
Miehet — Män (17)	76.5	17.6	5.9	100.0
Naiset — Kvinnor (36)	69.5	19.4	11.1	100.0
Yhteensä — Sammanlagt (53)	71.7	18.9	9.4	100.0

Sängläge på sjukhus var ganska mycket sällsyntare än hemma. Sålunda var endast drygt var tionde åldring sängpatient på sjukhus. Även här var 21—60 dygns sängläge mycket vanligt.

Skillednaderna mellan könen och åldersgrupperna var mycket små. Att sjukdomssiffrorna för den högsta åldersgruppen inte är större i förhållande till de yngre ger skäl att anta att de sjukligaste och mest hjälpbehövande av de gamla verkligen i ganska kännbar utsträckning intagits på olika slags vårdinrättningar.

Enligt denna undersökning nödgas stadsåldringarna ligga till sängs ungefär 10 dygn om året hemma och 5 dygn på sjukhus. I undersökningen frågades även efter den tid vederbörande legat till sängs på annat håll, men sådant förekom i mycket ringa utsträckning. Hela tiden för sängläge blir sålunda ca 15 dygn dvs en halv månad per år.

Synförmåga

Uppgifterna om de gamlas hälsotillstånd är i hög grad beroende av ålder och kön varför de i det följande i allmänhet tabulerats enligt dessa två kännetecken. Borningsorten som är av stor vikt t.ex. vid undersökning av bostadsförhållandena, torde påverka dessa uppgifter endast ifall en påfallande skillnad föreligger mellan olika orter i sjukvårds- och anstaltstjänsternas mängd och kvalitet.

Eftersom urvalet gjordes proportionellt och alltså utan uppdelning på ålder kom de högsta åldersgrupperna, vilka i sig är mycket små, att bli ganska klen företeelse. Detta gäller i synnerhet männen vilkas medelålder som bekant är mycket lägre än kvinnornas. Därför har materialet i allmänhet endast uppdelats i två åldersgrupper, personer under 75 år och personer som fyllt 75. Ibland har en finare åldersgruppering använts för att belysa utvecklingstendensen.

De intervjuade tillfrågades om sin synförmåga enligt en tregradig differentiering, såsom framgår av nedanstående tablå. Procenttalen i den högsta åldersgruppen har på grund av det ringa antalet uttagna personer endast betraktats som riktningssvisande. Urvalsfrekvenserna är antecknade inom parentes.

Seuraavassa yhdistelmässä on näkövaikeuksista kärsivien prosentit keskiarvoineen kahden ikäryhmän puitteissa.

Följande tablå anger procenttalen för personer med synsvårigheter i två åldersgrupper jämte medelfel.

	Ei näe lukea, mutta pystyy liikkumaan oppaatta Kan inte läsa, men kan röra sig utan att bli ledd	Ei pysty liik- kumaan oppaat- ta Kan inte röra sig utan att bli ledd
65—74-vuotiaat — åringar		
Miehet — Män	2.4 ± 0.75	0.2 ± 0.22
Naiset — Kvinnor	1.7 ± 0.43	0.3 ± 0.17
Yhteensä — Sammanlagt	2.0 ± 0.38	0.3 ± 0.14
75 vuotta täyttäneet — år fyllda		
Miehet — Män	7.9 ± 2.29	2.2 ± 1.25
Naiset — Kvinnor	8.6 ± 1.50	2.6 ± 0.85
Yhteensä — Sammanlagt	8.4 ± 1.25	2.5 ± 0.71
Yhteensä — Sammanlagt		
Miehet — Män	3.8 ± 0.81	0.7 ± 0.36
Naiset — Kvinnor	3.6 ± 0.52	0.9 ± 0.26
Yhteensä — Sammanlagt	3.7 ± 0.44	0.9 ± 0.22

Vanhuksista ilmoitti 0.9 % (kaksinkertaisen keskiarvoineen huomioon ottaen 0.9 ± 0.4 %) olevansa täysin sokeita ja 3.7 % (3.7 ± 0.8 %) ilmoitti, ettei näe lukea, mutta pystyy liikkumaan oppaatta. Jos otosta voi pitää harhattomana, niin sokeiden osuus jää 95 %:n varmuudella välille 0.5—1.3 % ja niiden, jotka eivät näe lukea, välille 2.9—4.5 %.

Sokeiden vanhusten lukumäärästä on aikaisemminkin tehty tutkimuksia ja arvioita. Niihin verrattuna tämän tutkimuksen luvut tuntuvat melko suurilta. Käytännössä on usein vaikea vetää selvä raja eri käsitteille. Niinpä sokeudestakin on käytetty milloin hieman väljempää milloin taas ankarampaa määritelmää. On todennäköistä, että tässä tiedustelussa eräät sellaiset vanhukset, jotka eivät niinkään puuttuvan näkökyvyn, vaan lähinnä erilaisten aivotointojen häiriöiden vuoksi eivät pysty lukemaan tai liikkumaan, ovat tulleet lasketuiksi vastaaviin näkökykyluokkiin. On selvää, että tällaiset henkilöt vastaavat suoriutumiskyvynsä puolesta läheisesti henkilöitä, joiden näkökyky on voimakkaasti heikentynyt.

Näkökyky heikkenee selvästi iän mukana. Niinpä niiden vanhusten prosenttiluvut, jotka eivät nähneet lukea tai liikkua, olivat vanhemmassa ikäryhmässä suuremmat kuin nuoremmassa sekä erikseen miehillä ja naisilla, että kummallakin sukupuolella yhteensä. Erot olivat tilastollisesti merkitseviä sokeita miehiä lukuunottamatta.

Miesten ja naisten väliset erot eivät ole yhtä selvät. Sukupuolten välisiä eroja on tietenkin verrattava samojen ikäluokkien tai vakioitujen ikäryhmityksen puitteissa. Lukukyvyttömiä prosenttiluvuissa esiintyy erisuuntaisia vaihteluja. Sokeiden naisten luvut ovat hieman suuremmat kuin miesten, mutta nämä erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti lainkaan merkittäviä.

Aikaisemmin sivulla 12 on ollut puhetta kaupungeissa ja kauppaloissa kotonaan asuvien vanhusten lukumäärästä. Jos näistä luvuista lasketaan näkövaikeuksista kärsivien prosentit, saadaan tällaisten vanhusten toden-

Av äldringarna uppgav 0.9 % (med dubbelt medelfel 0.9 ± 0.4 %) att de var helt blinda och 3.7 % (3.7 ± 0.8 %) att de inte såg att läsa men kunde röra sig utan att bli ledda. Ifall samplingen kan betraktas som icke missvisande, blir de blindas andel med 95 % sannolikhet mellan 0.5 och 1.3 % och andelen personer som inte kan läsa mellan 2.9 och 4.5 %.

Om antalet blinda äldringar har även tidigare undersökningar och beräkningar gjorts. I jämförelse med dem ter sig denna undersöknings siffror tämligen stora. I praktiken är det ofta svårt att dra en klar gräns mellan de olika begreppen. Sålunda har också i fråga om blindhet än en något rymligare än en strängare definition använts. Det är sannolikt att i denna undersökning vissa äldringar, vilka inte så mycket på grund av bristande synförmåga som närmast på grund av olika störningar i hjärnverksamheten är ur stånd att läsa eller röra sig, har blivit inräknade i motsvarande syngrupper. Det är klart att dylika personer i fråga om prestationsförmåga nära motsvarar personer med starkt försvagad syn.

Synförmågan avtar påtagligt med ökande ålder. Sålunda är procenttalen för äldringar som inte kan läsa eller röra sig i den äldre gruppen större än i den yngre både hos män och kvinnor för sig och hos de båda könen gemensamt. Frånsett de blinda männen, var skillnaderna statistiskt signifikativa.

Skillnaderna mellan män och kvinnor är inte lika klara. Könsskillnaderna bör givetvis jämföras inom samma åldersgrupper eller enligt en standardiserad åldersgruppering. I procenttalen för dem som inte kan läsa förekommer avvikelser i olika riktningar. Siffrorna för blinda kvinnor är något större än för männen men dessa skillnader är dock inte alls statistiskt betydelsefulla.

Tidigare har antalet hemmaboende äldringar i städer och köpingar berörts på sida 12. Räknar man ut procenterna för personer med synsvårigheter enligt dessa tal erhålles det sannolika antalet äldringar med synsvårigheter samt dessutom, med beaktande av det

näköiset lukumäärät sekä kaksinkertaisen keskivirheen huomioon ottaen lisäksi niiden ala- ja ylärajat noin 95 %:n luotettavuusvälillä.

dubbla medelfelet, deras undre och övre gränser med ungefär 95 % sannolikhet.

Ikä — Alder	Alaraja Nedre gräns	Todennäköinen lukumäärä Sannolikt antal	Yläraja Övre gräns
Ei näe lukea, mutta pystyy liikkumaan oppaatta — Kan inte läsa, men kan röra sig utan att bli ledd			
65—74	1 000	1 700	2 400
75—	1 700	2 500	3 200
Yhteensä — Sammanlagt	3 200	4 200	5-300
Ei pysty liikkumaan oppaatta — Kan inte röra sig utan att bli ledd			
65—74		300	500
75—	300	700	1 100
Yhteensä — Sammanlagt	500	1 000	1 500

Liikuntakyky

Vanhusten liikuntakykyä tiedusteltiin viisiasteisen kysymyksen avulla. Kun kainalosauvoja ja pyörätuolia käyttävien lukumäärä jäi kovin pieneksi, ne yhdistettiin apuneuvoja käyttävien ryhmäksi. Koska liikuntavaikeudet muodostavat vanhusten terveydentilan kannalta merkitsevän ja iän mukana vaikeutuvan hättatekijän, on ne seuraavassa taulukoitu viisivuotisi-ikäryhmittäin.

Rörelseförmåga

För att få reda på de gamlas rörelseförmåga användes en femgradig fråga. Då antalet personer som använde kryckor och rullstol blev mycket ringa slogs gruppen ihop till en hjälpmedelsgrupp. Eftersom rörelse-svårigheter utgör en för de gamlas hälsotillstånd betydelsefull och med åldern allt svårare olägenhet har de i det följande tabulerats i åldersgrupper om fem år.

	Ikä, vuosia — Alder, år			70—74			75—79			80—		
	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt
Prosentteina — I procent												
Kävelee yksin — Går ensam	99.1	96.6	97.4	99.0	98.0	98.3	97.8	93.6	94.8	92.3	86.7	88.3
Kävelee toisen tukemana — Går med stöd av annan	0.9	2.4	2.0	0.5	1.0	0.9	1.1	5.4	4.2	7.7	8.6	8.3
Käyttää apuneuvoja												
Använder hjälpmedel	—	0.8	0.5	0.5	0.5	0.5	—	0.5	0.3	—	0.8	0.6
Täysin liikuntakyvytön												
Helt orörlig	—	0.2	0.1	—	0.5	0.3	1.1	0.5	0.7	—	3.9	2.8
Yhteensä — Sammanlagt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Aineiston pienuuden vuoksi satunnaisvaihtelut aiheuttavat heilahteluja taulukon lukuihin. Liikuntavaikeuksien kasvu iän mukana ei myöskään tule kovin selvästi näkyviin. Seuraavassa on liikuntavaikeuksista kärsivien prosenttiluvut kahden ikäryhmän puitteissa keskivirheineen.

På grund av materialets litenhet påverkas siffrorna i tabellen av tillfälliga variationer. Att rörelse-svårigheterna tilltar med åldern framträder heller inte vidare klart. I det följande återges procenttalen för den som lider av rörelse-svårigheter i två åldersgrupper jämte medelfel.

	Liikkuu toisen tukemana tai apuneuvoilla Rör sig med stöd av annan eller med hjälpmedel	Täysin liikun- takyvytön Helt orörlig
	65—74-vuotiaat — åringar	
Miehet — Män	0.9 ± 0.45	0.2 ± 0.22
Naiset — Kvinnor	2.5 ± 0.52	0.3 ± 0.17
Yhteensä — Sammanlagt	2.0 ± 0.39	0.3 ± 0.15
75 vuotta täyttäneet — år fyllda		
Miehet — Män	3.6 ± 1.58	0.7 ± 0.71
Naiset — Kvinnor	7.2 ± 1.38	1.4 ± 0.62
Yhteensä — Sammanlagt	6.1 ± 1.08	1.2 ± 0.49
Yhteensä — Sammanlagt		
Miehet — Män	1.7 ± 0.55	0.4 ± 0.27
Naiset — Kvinnor	3.7 ± 0.53	0.6 ± 0.22
Yhteensä — Sammanlagt	3.1 ± 0.41	0.5 ± 0.17

Liikuntavaikeudet lisääntyvät iän mukana ja ovat naisilla jonkin verran tavallisempia kuin miehillä. Jos testataan prosenttilukujen erotukset kahden ikäryhmän välillä, saadaan tulokseksi, että täysin liikuntakyvyttömillä erot ovat koko aineiston ja naisten kohdalla tilastollisesti oireellisia (riski alle 10 %), mutta miesten kohdalla ei ole edes tilastollisesti oireellista eroa. Toisen tukemana ja apuneuvoilla liikkuvilla vastaavat erotukset olivat koko aineiston ja naisten kohdalla merkitseviä, miesten kohdalla oireellisia (riski 10 %).

Täysin liikuntakyvyttömiä miesten ja naisten prosenttilukujen välillä ei ole tilastollisia eroja. Toisen tukemana tai apuneuvoilla liikkuvia naisia on suhteellisesti ottaen merkitsevästi enemmän kuin vastaavia miehiä, lukuunottamatta 75 vuotta täyttäneiden ikäluokkaa, jonka kohdalla erotus oli vain oireellinen (riski alle 10 %).

Tiedustelun mukaan kaupungeissa ja kauppaloissa kotona asuvista vanhuksista oli 0,5 % täysin liikuntakyvyttömiä. Jos otantavirheenä otetaan huomioon tämän prosenttiluvun kaksinkertainen keskvirhe, todetaan, että liikuntakyvyttömiä vanhusten prosenttiluku jää alle yhden. Lukua on pidettävä hieman pienenä aikaisempiin laskelmiin ja arvioihin verrattuna. Jos jätetään otantatarha pois laskuista, on ensinnäkin mahdollista, että haastateltavat ovat väheksyneet liikuntakyvyttömyyttään. Toisaalta olettaisi haastateltajan helposti havaitsevan tällaisissa tapauksissa oikean asiantilan. Eräs mahdollisuus on se, että kaupunkien ja kauppaloitten liikuntakyvyttömät vanhuksot on verrattain tehokkaasti sijoitettu erilaisiin hoito- ja huoltolaitoksiin. Tätä otaksumaa tukee sekin seikka, että liikuntakyvyttömiä vanhusten prosentit eivät nouse jyrkemmin iän mukana.

Tutkimusaineistoissa oli helsinkiläisvanhuksilla huomattava osuus. Liikuntavaikeuksista kärsiviä helsinkiläisiä vanhuksia hoidetaan laajassa mitassa Koskelan sairaskodissa. Tutkimuksessa määriteltiin kotona asuminen raja siten, että tilapäisesti sairaalassa olevat laskettiin kotona asuvaan väestöön, kun taas sairaalassa pitkäaikaisesti hoidettavana olevat laskettiin ns. laitospöestöön. Koskelan sairaskodissa hoidettavana olevat vanhuksot saattavat siis osaltaan vähentää kotona asuvien liikuntakyvyttömiä vanhusten lukumäärää.

Apuneuvoja (kainalosauvoja, pyörätuoleja) käyttäviä vanhuksia oli aineistossa niin ikään vähän, 0,5 %. Apuneuvojen vähäisyys saattaa johtua osaksi valistumattomuudesta ja epäluuloisuudesta — vanhuksot eivät ehkä tule omatoimisesti sellaisia hankkineeksi. Lisäksi esim. pyörätuolit ovat varsin kalliita. Yhteiskunnan olisikin ryhdyttävä tehokkaammin tukemaan vanhuksia apuvälineiden, varsinkin pyörätuolien hankkimisessa. Esim. naapurimaassamme Ruotsissa, jossa näiden apuneuvojen hankintaa tuetaan, ne ovat paljon yleisempiä kuin meillä. Toisaalta näiden apuneuvojen käyttö edellyttää tiettyjä käsivoimia, joita kaikilla vanhuksilla ei enää ole jäljellä, mutta kuitenkin toisen tukemana kävelvien vanhusten suurehkoissa ryhmässä (2,7 %) lienee vanhuksia, joiden liikkuminen tulisi tällä tavoin toisista henkilöistä riippumattomammaksi. Pyörätuolien kohdalla tuntuisi käytännölliseltä ratkaisulta se, että niitä vuokrattaisiin tai luovutettaisiin maksutta vanhuksille niin pitkäksi ajaksi, kuin he voivat niitä käyttää.

Tässä kohdin on syytä mainita myös vanhusten liikunnallisesta kuntouttamisesta. Kuntouttamistahan on

Rörelseväriheterna tilltar med åldern och är hos kvinnor något vanligare än hos män. Testar man skillnaderna i procenttal mellan två åldersgrupper fås till resultat att skillnaderna för de helt orörliga är statistiskt symptomatiska (riskén under 10 %) för hela materialet och för kvinnornas vidkommande, men att inte ens en statistiskt symptomatisk skillnad föreligger beträffande männen. För dem som rörde sig med stöd av andra eller med hjälpmedel var motsvarande skillnader betydelsefulla beträffande hela materialet och kvinnorna, beträffande männen symptomatiska (risk 10 %).

Mellan procenttalen för de helt orörliga männen och kvinnorna föreligger inga statistiska skillnader. Det finns relativt sett avsevärt flera kvinnor som rör sig med stöd av någon annan eller med hjälpmedel än män, fränsett åldersgruppen över 75 år, för vars vidkommande skillnaden bara var symptomatisk (risk under 10 %).

Enligt undersökningen var 0,5 % av de hemmaboende åldringarna i städer och köpingar helt ur stånd att röra sig. Om man som uttagningsfel beaktar det dubbla medelålet för detta procenttal, konstaterar man att procenttalet för de orörliga åldringarna blir under 1. Siffran måste betraktas som något mindre i jämförelse med tidigare kalkyler och uppskattningar. Lämna man bort uttagningsmissvisningen ur räkningen är det för det första möjligt att de intervjuade underskattat sin rörelseförmåga. Å andra sidan skulle man anta att intervjuaren lätt kunnat märka det rätta förhållandet i dylika fall. En möjlighet är att de åldringar i städer och köpingar, som inte är i stånd att röra sig, relativt effektivt blivit placerade i olika slags vårdanstalter. Detta antagande stödes även av att procenttalen för de orörliga inte kraftigare stiger med åldern.

I undersökningsmaterialet hade åldringar i Helsingfors en avsevärd andel. Helsingforsåldringar med rörelseväriheter sköts i stor utsträckning på Forsby sjukhem. I undersökningen definierades gränsen för hemmaboende så att de som tillfälligt vistades på sjukhus räknades till den hemmaboende befolkningen medan de som vårdades på sjukhus på lång sikt hänfördes till den s.k. anstaltsbefolkningen. Åldringar på Forsby sjukhem kan sålunda för sin del minska antalet hemmaboende gamla utan rörelseförmåga.

Åldringar som använde hjälpmedel (kryckor, rullstol) förekom likaså i ringa utsträckning i materialet, 0,5 %. Det ringa antalet hjälpmedel kan delvis bero på okunnighet och misstro — de gamla kommer sig kanske inte för att skaffa sådana själva. Dessutom är t.ex. rullstolar mycket dyra. Samhället borde effektivare understöda de gamla vid anskaffning av hjälpmedel, i synnerhet rullstolar. Sålunda är de i vårt grannland Sverige, där anskaffning av dessa hjälpmedel får stöd, mycket allmännare än hos oss. Å andra sidan förutsätter användning av dessa hjälpmedel en viss styrka i händer och armar, som kanske inte alla gamla mera har, men dock torde det i den stora gruppen åldringar som går med stöd av någon annan (2,7 %) finnas gamla som ifall de kunde röra sig på detta sätt skulle bli avsevärt mindre beroende av andra personer. En naturlig lösning i fråga om rullstolar vore att de hyrdes eller överläts gratis till åldringarna för så lång tid som dessa kan använda dem.

I detta sammanhang är det även skäl att omnämna åtgärder för att förbättra de gamlas kondition och rö-

ennen kaikkea harrastettu nuorempien työkyvyttömiä henkilöiden osalta. Toisaalta kuitenkin vanhusten kuntouttaminen ei ole yhteiskunnalle taloudellisessa mielessä yhdentekevä asia. Tällä tavoin voitaisiin vähentää vanhusten kotiavun, apuneuvojen ja ennen kaikkea laitoshoidon tarvetta. Mitä varhaisemmassa vaiheessa kuntouttaminen aloitetaan, sitä pidemmälle voidaan lykätä muiden paljon kalliimpien vaihtoehtojen toteuttaminen.

Alla olevassa yhdistelmässä on vielä laskettu, kuinka suuria absoluuttisia lukuja liikuntavaikeuksista kärsivien prosentit vastaavat. Ala- ja ylärajat on edelleenkin laskettu kaksinkertaista keskivirhettä käyttämällä (mikä vastaa noin 95 %:n luotettavuusväliä).

Ikä — Ålder	Alaraja Nedre gräns	Todennäköinen lukumäärä Sannolikt antal	Yläraja Övre gräns
Liikkuu toisen tukemana tai apuneuvoilla Rör sig med stöd av annan eller med hjälpmedel			
65—74	1 000	1 700	2 400
75—	1 100	1 800	2 400
Yhteensä — Sammanlagt	2 700	3 600	4 500

Täysin liikuntakyvyttömät Helt ur stånd att röra sig			
65—74		300	500
75—		400	600
Yhteensä — Sammanlagt	200	600	900

Liikuntavaikeuksien syy Rörelsevärigigheternas orsak	Ikä, vuosia — Ålder, år			70—74			75—79			80—			Kaikkiaan — Inalles		
	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sammanlagt
Prosentteina — I procent															
Nivelreuma	4	9	7	2	9	7	3	8	7	2	8	6	3	8	7
Ledgångsreumatism ...															
Muut tuki- ja liikuntaelinten taudit —															
Andra sjukdomar i stöd- och rörelseorgan	3	3	3	2	4	3	1	4	3	—	3	2	2	3	3
Aivohalvaus - Hjärnslag (Muu halvaus ¹⁾)	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	6	5	2	2	2
Annan förlamning ...	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—	1	1	1	1	1
Sydänviat — Hjärtfel	3	7	5	4	6	5	5	10	8	4	5	5	4	7	6
Hengityselinten taudit															
Sjukdomar i andningsorganen	2	1	1	2	1	1	1	1	1	4	3	3	2	1	1
Vanhudenheikkous															
Ålderdomssvagheter ...	2	2	2	4	6	5	8	12	11	21	34	30	6	8	7
Tapaturmat															
Olycksfall	2	1	1	2	2	2	2	3	3	2	—	1	2	1	2

¹⁾ lapsihalvaus, erittelemätön halvaus, keskushermostohäiriö polio, icke specificerad förlamning, störning i det centrala nervsystemet

Edellä olevasta yhdistelmästä käy ilmi, kuinka monta prosenttia eri-ikäisistä mies- ja naispuolisista vanhuksista on ilmoittanut tietyn tautiryhmän liikuntavaikeuksien syyksi. Mainittakoon, että yhtä vanhusta kohti otettiin huomioon enintään kaksi eri syytä. Suurimmat syyryhmät olivat nivelreuma ja vanhuudenheikkous (7 %) sekä sydänviat (6 %). Huomiota herättävänä seikkana täytyy pitää sitä, että sellaiset syyt kuin nivelreuma ja sydänviat eivät näytä yleistävän iän mukana ja että aivohalvausprosenttikin kasvaa sanottavammin

relseförmåga. Dylika rehabiliteringsåtgärder har framför allt förekommit beträffande yngre arbetsoförmögna personer. Å andra sidan är inte heller förbättringen av de gamlas kondition en för samhället ekonomiskt likgiltig sak. På detta sätt kunde man minska de gamlas behov av hemhjälp, hjälpmedel och framför allt anstaltsvård. Ju tidigare konditionsåterställande åtgärder sätts in desto längre kan de andra, mycket dyrare alternativen uppskjutas.

I nedanstående tablå har ytterligare uträknats hur stora absoluta tal procentalen för åldringar med rörelsevärigheter motsvarar. De övre och nedre gränserna har såsom tidigare uträknats med dubbelt medelfel (vilket motsvarar en sannolikhet på ca 95 %).

Av ovanstående sammanställning framgår hur många procent av de gamla av olika ålder och kön som uppgett en viss sjukdomsgrupp såsom orsak till sina rörelsevärigheter. De största orsakgrupperna var ledgångsreumatism och ålderdomssvagheter (7 %) samt hjärtfel (6 %). Som en uppseendeväckande omständighet måste det anses att orsaker som ledgångsreumatism och hjärtfel inte tycks bli allmännare med ökad ålder och att också hjärnslagsprocenten först i den äldsta gruppen växer nämnvärt. En möjlig förklaring till detta är att

vasta vanhimmassa ikäryhmässä. Eräs mahdollinen selitys tähän on se, että vaikka vanhuudenheikkous luonnollisesti yleistyykin iän mukana, on tällä syyryhmällä voitu vanhemmissa ikäryhmissä kuitata sairauksia, jotka tarkemmin eriteltyinä kuuluisivat em. syyryhmiin.

Naisilla olivat nivelreumatapaukset huomattavasti sekä vanhuudenheikkous ja sydänviat jonkin verran yleisempiä liikuntavaikeuksien syytä kuin miehillä.

Jos lasketaan liikuntavaikeuksien syiden jakautuma liikuntakyvyn mukaan, saadaan kävelemään pystyville melkein samat prosenttiluvut heidän suuren lukumääränsä vuoksi kuin koko aineistollekin. Muut ryhmät ovatkin siksi pieniä, että alla esitetään niiden syyryhmittä absoluuttisina otantalukuina:

	Kävelee toisen tukemana Kan gå med stöd av annan			Käyttää apuneuvoja Använder hjälpmedel			Täysin liikuntakyvytön Saknar helt rörelseförmåga		
	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt
Nivelreuma									
Ledgångsreumatism...	—	6	6	—	1	1	—	—	—
Muut tuki- ja liikuntaelinten taudit —									
Andra sjukdomar i stöd- o. rörelseorgan	—	2	2	—	4	4	—	1	1
Aivohalvaus									
Hjärnslag	3	4	7	—	—	—	—	2	2
Muu halvaus — Annan förlamning	—	3	3	—	1	1	1	1	2
Sydänviat — Hjärtfel	1	4	5	—	—	—	—	—	—
Hengityselinten sairaudet — Sjukdomar i andningsorganen	—	2	2	—	—	—	—	—	—
Vanhuudenheikkous									
Ålderdomssvaghet	4	14	18	1	2	3	1	4	5
Tapaturmat									
Olycksfall	—	3	3	—	1	1	—	—	—
Vanhuksia ryhmässä —									
Åldringar i gruppen ...	8	40	48	1	8	9	2	8	10

Erlaiset halvaukset ovat tärkeä täyden liikuntakyvyttömyyden syyryhmä. Vanhuudenheikkouden osuutta on tässäkin taulukossa pidettävä liian suurena.

även om ålderdomssvagheten givetvis blir allmänare i de högre åldrarna så har man med denna orsaksgroup i de äldre kategorierna kunnat avfärda sjukdomar, vilka om de närmare specificerade skulle höra till de tidigare orsaksgupperna.

Hos kvinnorna var fall av ledgångsreumatism avsevärt och ålderdomssvaghet och hjärtfel något allmänare orsaker till rörelsesvärigheter än hos männen.

Räknar man ut hur rörelsesvärigheternas orsaker fördelar sig efter rörelseförmågan får man på grund av deras stora antal nästan samma procenttal för dem som är i stånd att gå som för hela materialet. De andra grupperna är så pass små att deras storlek nedan anges i absoluta siffror.

Förlamningar av olika slag är en viktig orsak till fullständig orörlighet. Ålderdomssvaghetens andel bör även i denna tabell anses vara för stor.

Jokapäiväinen suoriutumiskyky

Tiedustelulomake sisälsi verrattain laajan ryhmän kysymyksiä, joissa tiedusteltiin, miten vanhuksat suoriutuvat eräistä tärkeistä toiminnoista ja saavatko he niissä tarvittaessa apua. Kysymykset muodostivat ruuduston, johon haastattelijan oli merkittävä rasti oikeihin kohtiin. Ilmeisesti ruudusto oli liiankin raskas, sillä melko moni kohta varsinkin avunsaannin kohdalla oli jätetty vastaamatta. Toiminnot on jaettu viiteen ryhmään. Ensimmäinen käsittää henkilökohtaiset päivittäiset toiminnot, joita tutkimuksessa on neljä. Ellei vanhus niistä suoriudu, hän on enemmän tai vähemmän muiden henkilöiden avusta riippuvainen. Muut toiminnot eivät ole yhtä henkilökohtaisia. Ne sisältävät taloudenhoitoon, ostosten tekoon ja asioiden hoitoon liittyviä toimintoja. Niiden kohdalla riittää usein se, että joku perheen tai ruokakunnan jäsenistä voi ne

Förmågan att sköta de dagliga sysslorna

Frågeformuläret omfattade en tämligen stor grupp frågor om hur de gamla klarade vissa viktiga funktioner och om de vid behov fick hjälp med dem. Frågorna utgjorde ett rutnönster där intervjuaren skulle rita ett kryss i rätt ruta. Uppenbarligen var det för invecklat, ty ganska många punkter särskilt beträffande tillgången på hjälp hade lämnats obesvarade. Funktionerna har uppdelats i fem grupper. Den första omfattar personliga dagliga funktioner, av vilka undersökningen upptog fyra. Om den gamla inte klarade dem var hon mer eller mindre beroende av andras hjälp. De övriga funktionerna är inte lika personliga. De hör ihop med hushåll, inköp och uträttande av ärenden. Beträffande dem är det ofta nog med att någon medlem av familjen eller hushållet kan sköta dem. Ensamma åldringar har det givetvis härvidlag sämre ställt än andra. Nedan har

hoittaa. Yksinäiset vanhuksat ovat tässä suhteessa luonnollisesti huonommassa asemassa kuin muut. Alla on taulukoitu niiden vanhusten prosenttiluvut, joilla on vaikeuksia em. toiminnoissa. Toiminnot on lueteltu lo-makkeella olevassa järjestyksessä ilman ryhmitystä.

procenttalen för åldringar med svårigheter i dessa funktioner tabulerats. Funktionerna har utan gruppering uppräknats i den ordning de stod på blanketten.

*Vanhuksat, joilla on vaikeuksia eräissä päivittäisissä toiminnoissa —
Åldringar med svårigheter i vissa dagliga funktioner*

Ikä, vuosia Ålder, år	Pystyy vaikeuksiin Kan med svårigheter		Yhteensä Sammanlagt	Ei pysty lainkaan Kan inte alls		Yhteensä Sammanlagt
	Miehet Män	Naiset Kvinnor		Miehet Män	Naiset Kvinnor	
Pukeutumaan, aterioimaan — Klä sig, äta						
65—74	3	4	4	—	1	1
75—84	4	6	6	1	1	1
(85—	6	14	11	12	14	13)
Yhteensä — Sammanlagt	3	5	4	1	1	1
Peseytymään, kylpemään — Tvätta sig, bada						
65—74	2	5	4	1	2	1
75—84	3	9	7	3	4	4
(85—	12	22	19	12	25	21)
Yhteensä — Sammanlagt	3	7	5	2	3	3
Käymään WC:ssä tai käymälässä — Besöka WC eller avträde						
65—74	2	3	3	—	1	0
75—84	5	4	5	1	3	2
(85—	—	11	8	6	17	13)
Yhteensä — Sammanlagt	3	4	3	0	2	1
Kulkemaan portaissa — Gå i trappor						
65—74	11	19	16	1	2	2
75—84	14	25	22	4	5	5
(85—	18	36	30	6	19	15)
Yhteensä — Sammanlagt	12	21	18	2	4	3
Kävelemään 1/2 km — Gå 1/2 km						
65—74	13	15	14	3	5	4
75—84	16	18	17	6	16	13
(85—	24	3	9	12	58	43)
Yhteensä — Sammanlagt	14	15	15	4	9	8
Liikkumaan bussilla tai raitiovaunulla yksin — Färdas ensam med buss eller spårvagn						
65—74	6	7	7	2	5	4
75—84	6	13	11	9	14	13
(85—	17	6	9	29	58	49)
Yhteensä — Sammanlagt	6	8	8	4	8	7
Siivoamaan — Städa						
65—74	9	20	17	50	10	22
75—84	12	23	20	47	27	33
(85—	—	17	11	88	53	64)
Yhteensä — Sammanlagt	9	21	17	51	15	26
Laittamaan ruokaa — Laga mat /						
65—74	8	8	8	50	3	17
75—84	10	12	12	45	13	22
(85—	—	22	15	88	39	55)
Yhteensä — Sammanlagt	8	10	9	50	6	20

Ikä, vuosia
Ålder, år

Pystyy vaikeuksiin Kan med svårigheter		Ei pysty lainkaan Kan inte alls		Yhteensä Sammanlagt	
Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt	

Suorittamaan omat ostokset lähiympäristössä — Göra inköp i den närmaste omgivningen

65—74	7	7	7	13	7	9
75—84	7	12	10	24	19	21
(85—	18	14	15	47	50	49)
Yhteensä — Sammanlagt	7	9	8	16	11	13

Pesemään pyykinä — Tvätta byke

65—74	6	14	11	59	27	37
75—84	7	18	15	54	39	43
(85—	—	14	9	77	56	62)
Yhteensä — Sammanlagt	6	15	12	58	30	39

Asioimaan postissa ja pankissa — Uträtta ärenden på posten och i bank

65—74	5	7	6	3	6	5
75—84	8	11	10	7	18	15
(85—	6	11	9	35	56	49)
Yhteensä — Sammanlagt	6	8	7	5	10	9

Ensimmäisessä kohdassa on yhdistetty kaksi hieman heterogeenista toimintaa: pukeutuminen ja ateriointi. Vanhuksista ei 1 % suoriutunut näistä toiminnoista ja saman verran oli vanhuksia, jotka eivät pystyneet käymään WC:ssä tai käymälässä. Peseytyminen ja kylpeminen sekä portaissa kulkeminen tuottivat jo enemmän vaikeuksia, sillä 3 % vanhuksista ei pystynyt näitä toimintoja lainkaan suorittamaan.

Yleensä nämä henkilökohtaiset toiminnot tuottivat vaikeuksia lisäksi noin 3—5 %:lle vanhuksista, paitsi portaissa kulkeminen, mikä oli hankalaa melkein joka viidennelle vanhukselle.

Vaikka 85 vuotta täyttäneiden vanhusten lukumäärä otoksessa oli pieni ja heitä koskevat tulokset verrattain epäluotettavia, otettiin tämä ikäryhmä mukaan taulukoon, sillä se osoittaa ainakin oireellisesti, miten voimakkaasti vaikeudet suoriutua toiminnoista kasvavat iän mukana.

Siirryttäessä perhe- tai ruokakuntakohtaisiin toimintoihin vaikeudet kasvavat huomattavasti. Niihin sisältyy eräitä kodinhoitoon liittyviä tehtäviä kuten siivous ja pyykinpesu, jotka ovat ruumiillisesti melko raskaita. Lisäksi varsinkaan vanhempi miespolvi ei ole joutunut paljontaan tällaisia askareita suorittamaan. Koska he eivät siis osaa suorittaa näitä tehtäviä, heidät on tilastoitu pystymättömien ryhmään. Taulukon runsaasta numeroaineksesta voi tehdä mielenkiintoisia havaintoja vanhusten suoriutumiskyvyn vaihteluista. Lukuihin, jotka osoittavat miesten suoriutumista kotitalousaskareista, on suhtauduttava varauksin.

Verrattaessa suoriutumisasikeuksia Helsingin kaupungin tilastotoimiston em. tutkimuksen tuloksiin todetaan, että käsillä olevan tutkimuksen prosenttiluvut jäävät yleensä molempien Helsingissä tutkittujen vanhusryhmien lukujen väliin. Tämä onkin luonnollista, sillä toinen helsinkiläinen vanhusryhmä käsitti näytteen 400-vuotiskotisäätiön asuntoloihin pyrkineistä vanhuksista, jotka edustavat terveempiä ja työkykyisempiä vanhuksia; toinen ryhmä taas oli poimittu huoltoavustusta saaneista vanhuksista, jotka puolestaan edustavat sairaampien ja heikommassa asemassa olevien vanhus-

I den första punkten har två något heterogena funktioner kombinerats: att klä sig och äta. Av de gamla var det 1 % som inte klarade dessa funktioner och lika många kunde inte gå på WC eller avträde. Att tvätta sig och bada samt att gå i trappor beredde redan större svårigheter, ty 3 % av de gamla kunde inte alls klara dessa funktioner.

I allmänhet vållade dessa personliga funktioner därutöver besvär för 3—5 % av de gamla, utom att gå i trappor, som var svårt för nästan var femte åldring.

Även om antalet åldringar som fyllt 85 år var litet och resultatet beträffande dem tämligen otillförlitliga medtogs denna åldersgrupp i tabellen, för den visar åtminstone symptomatiskt hur kraftigt svårigheterna att klara dessa funktioner ökar med åldern.

När man kommer över till de funktioner som hänger ihop med familjen och hushållet växer svårigheterna avsevärt. De omfattar vissa uppgifter i anslutning till hemmets skötsel, såsom städning, och byke, som är fysiskt ganska tunga. Dessutom har särskilt den äldre generationens män knappast brukat utföra dylika sysslor i större utsträckning. Eftersom de alltså inte utföra dessa uppgifter har de räknats bland dem som inte är i stånd till det. Av det rikliga siffermaterialet i tabellen kan intressanta observationer göras om variationerna i de gamlas förmåga att klara sig. Uppgifterna om männens förmåga att klara hushållsgöromål måste som sagt tagas med reservation.

När man jämför svårigheterna att klara sig med resultatet i den tidigare nämnda av Helsingfors stads statistiska byrå gjorda undersökningen konstaterar man att procenttalen i den förhandenvarande undersökningen i allmänhet råkar mittemellan siffrorna för de båda i Helsingfors undersökta åldersgrupperna. Detta är naturligt eftersom den ena helsingforsiska gruppen var ett exempel på åldringar som sökt bostäder i de pensionärshem, som uppförts av stiftelsen för stadens 400 års jubileum, och de företrädde de friskare och mera arbetsföra åldringarna; den andra gruppen hade plockats ut bland de åldringar som fick socialhjälp och som alltså företrädde de sjukare och svagare ställda. Däremot tycks

ten ryhmää. Sen sijaan näyttävät naisten luvut tässä tutkimuksessa miesten lukuihin verrattuina eräissä kohdin suuremmilta kuin Helsingin tutkimuksessa.

Avunsaanti

Vanhuksilta kysyttiin, paitsi heidän suoriutumiskykyään, saavatko he tarvittaessa apua päivittäisissä toiminnoissaan. Valitettavasti näihin kohtiin vastattiin huonosti, joissakin kohdin yli puolet kohteista oli jättänyt vastaamatta. Tämä vaikuttaa luonnollisesti hyvin haitallisesti tietojen luotettavuuteen. Jos kuitenkin oletetaan, kuten vastaamatta jääneiden kohtien vaihtelusta tietystä määrin voidaan päätellä, että ne, jotka eivät ole vastanneet, eivät ole yleensä apua tarvitsevaan, saadaan eräänlaiset minimiluvut niistä henkilöistä, jotka ovat jääneet ilman kipeästi tarvitsemaansa apua.

siffrorna för kvinnorna i denna undersökning i jämförelse med männens i vissa stycken vara större än i Helsingfors stads undersökning.

Tillgång till hjälp

De gamla tillfrågades inte bara om sin förmåga att klara sig utan också om de vid behov fick hjälp med sina dagliga sysslor. Tyvärr blev dessa punkter illa besvarade, i vissa fall hade över hälften av punkterna lämnats obesvarade. Detta verkar givetvis mycket skadligt på uppgifternas tillförlitlighet. Antar man dock, såsom man i viss mån kan sluta sig till av variationerna i de obesvarade punkterna, att de som inte svarat i allmänhet heller inte behövt hjälp, får man ett slags minimaltal för de personer, vilka blivit utan välbehövlig hjälp.

Riittävästi apua saavien vanhusten osuudet suoriutumisvaikeuksista kärsivistä vanhuksista — Vilken del de äldre ringar, som fick otillräcklig hjälp, utgjorde i antalet äldre ringar med svårigheter att klara sig

Pystyvyys
Förmåga

Saa apua, muttei
riittävästi
Får hjälp men
inte tillräckligt
Prosentteina — I procent

Ei saa apua lain-
kaan
Får inte hjälp
alls

Pukeutuminen, ateriointi — Klä sig, äta

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	3	9
Ei pysty — Kan inte	—	—

Peseytyminen, kylpeminen — Tvätta sig, bada

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	7	6
Ei pysty — Kan inte	—	2

Käynti WC:ssä tai käymälässä — Besöka WC eller avträde

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	3	13
Ei pysty — Kan inte	5	—

Kulkeminen portaissa — Gå i trappor

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	2	8
Ei pysty — Kan inte	4	—

Käveleminen 1/2 km — Gå 1/2 km

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	2	8
Ei pysty — Kan inte	2	2

Bussilla matkustaminen — Färdas med buss

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	2	7
Ei pysty — Kan inte	3	—

Siivoaminen — Städa

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	5	7
Ei pysty (tai osaa) — Kan inte	2	0

Ruoanlaitto — Laga mat

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	1	7
Ei pysty (tai osaa) — Kan inte	1	1

Ostokset — Göra inköp

Pystyy vaikeuksin — Kan med svårighet	1	5
Ei pysty — Kan inte	1	—

Koska on kysymys ehdottomasti minimiluvuista, voi päätellä, että koko joukko vanhuksia joutuu kamppailemaan jokapäiväisen elämän vaikeuksia vastaan ilman riittävää apua. Onneksi niiden vanhusten luku on pieni, jotka eivät lainkaan pysty jotakin toimintaa suorittamaan eivätkä saa siihen mistään apua. Lukuja tarkastellessa tuntuu myös siltä, että riittämätön apu on harvinaisempi ilmiö kuin täysin puuttuva apu.

Tutkimuksessa tiedusteltiin lisäksi, ketkä auttavat vanhuksia. Vastauksiin nähden pitää paikkansa, mitä aikaisemmin mainittiin avunsaannista yleensä — lukuja on siis tässäkin kohdin pidettävä minimilukuina.

Kunakin vanhuksen kohdalla otettiin huomioon enintään kaksi auttajaa. Jos auttajia oli enemmän, otettiin »omat sukulaiset, jotka tulevat käymään» ja »palkattu apu» aina huomioon. Lomakkeessa ei tiedusteltu lainkaan omaisten antamaa apua ja monet miehet ilmoittivatkin vaimon auttavan heitä erilaisissa askareissa. (On kuitenkin todennäköistä, että kaikki tällaiset tapaukset eivät tulleet ilmoitetuiksi.) On luonnollista, että kotona asuvat omaiset auttavat useimmiten kykynsä mukaan vanhuksia. Siksi seuraavaan asetelmaan onkin otettu vain ne tapaukset, joissa on jouduttu turvautumaan sukulaisten tai vieraiden apuun. Se osoittaa, miten suurella osalla vanhuksia on ollut erilaisia auttajia eri toimintaryhmissä.

Eftersom det är fråga om absoluta minimiantal kan man sluta sig till att ett större antal åldringar utan tillräcklig hjälp måste kämpa med det dagliga livets svårigheter. Till all lycka är det ett ringa antal åldringar som inte alls kan klara någon funktion och inte får hjälp någonstansifrån. Vid en blick på siffrorna förefaller det också som om otillräcklig hjälp är en sällsyntare företeelse än ingen hjälp alls.

I undersökningen frågades dessutom vem som hjälper de gamla. Beträffande svaren gäller vad som tidigare sagts om hjälpen i allmänhet: siffrorna måste även härvidlag betraktas som minimala.

Beträffande varje åldring beaktades högst två hjälpare. Om det fanns flera hjälpare togs »egna släktingar som ibland kommer på besök» och »avlönad hjälp» alltid i beaktande. Blanketten frågade inte alls efter hjälp från de närmaste anhöriga, och många män uppgav att hustrun hjälpte dem i olika slags sysslor. (Det är dock sannolikt att alla dylika fall inte uppgivits) Det är naturligt att hemmaboende anhöriga oftast efterfråga hjälper en åldring. Därför har i nedanstående sammanställning tabulerats endast de fall där man tytt sig till hjälp av släktingar eller främmande. Den utvisar, hur stor del av åldringarna, som haft särskilda medhjälpare i olika verksamhetsgrupper.

Auttajat Hjälpare	Toimintaryhmä — Funktionsgrupp										Sitä joka päivä Därav varje dag			
	A		B		C		D		E		Miehet / Naiset		Yht. Sam- manlagt	
	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Yht. Sam- manlagt	Män	Kvin- nor			
Prosentteina — I procent														
Sukulaiset, joiden luona asuu														
Släktingar hos vilka den gamla bor	10	8	8	5	18	17	18	16	9	5	13	14	14	
Sukulaiset, jotka tulevat käymään														
Släktingar som kommer på besök	2	2	2	1	5	3	7	5	2	1	2	1	2	
Ystävät, naapurit - Vänner, grannar	1	1	1	0	2	1	3	1	1	1	1	1	1	
Palkattu apu - Avlönad hjälp	2	1	1	1	9	7	12	9	1	0	2	3	2	
Kodinhoitaja yms - Hemsystrar el dyl.	—	—	0	—	0	1	0	1	0	—	—	—	—	
Muu apu - Annan hjälp	0	0	0	0	1	1	4	3	0	0	0	1	0	

A = pukeutuminen, ateriointi, peseytyminen, kylpeminen, käynti WC:ssä t. käymälässä, kulku portaissa

B = käveleminen (½ km), liikkuminen bussilla t. raitiovaunulla yksin

C = siivous, ruoan laitto

D = ostokset lähiympäristössä, pyykinpesu

E = asiointi postissa ja pankissa

A = att klä sig, äta, tvätta sig, bada, besöka WC el. avträde, gå i trappa

B = att gå (½ km), färdas med buss el. spårvagn ensam

C = att städa, laga mat

D = inköp i närmaste omgivningen, bytkvätt

E = post - och bankärenden

On luonnollista, että suurimman auttajaryhmän muodostavat sukulaiset, joiden luona vanhus asuu. Muut auttajathan joutuvat yleensä palkattua apua osittain lukuun ottamatta tulemaan vanhuksen luo käymään. Vanhuksen kanssa asuvat sukulaiset auttoivat melko yleisesti kaikissa toimintaryhmissä, eniten kuitenkin kotitaloustöissä. Ulkopuolisten apu puolestaan olikin etupäässä keskittynyt tyypillisiin kotitalousaskareisiin: siivoukseen, ruoan laittoon ja pyykinpesuun. Palkatun avun jakautumasta voidaan tehdä sellainen johtopäätös että kotiapulaiset olisivat vanhuksilla harvinaisempia kuin viikkosiivoojat ym. harvemmin käyvät apulaiset (jokapäiväinen palkattu apu on melko harvinaista).

Vaikka ilmoitettuja lukuja onkin pidettävä minimilukuina, on kodinhoitajien yms lukuja pidettävä varsin pieninä muihin ryhmiin verrattuina. Näyttääkin siltä, että vanhusten kotiaputoiminnalla on vielä laaja työkenttä edessään ja että asia vaatii kuntien, valtion, seu-

Det är naturligt att den största hjälpargruppen utgjordes av släktingar hos vilka åldringen bor. De andra hjälparna nödgas — delvis med undantag av den avlönade hjälpen — komma på besök till åldringen. Släktingar som bor tillsammans med den gamla hjälpte i rätt stor utsträckning i alla funktionsgrupper, mest dock med hushållsgöromål. Den utomstående hjälpen hade för sin del i främsta rummet koncentrerats på typiska hushållsgöromål: städning, matlagning och bytkvätt. Av den avlönade hjälpens fördelning kan slutsatsen dras att hembiträden hos åldringarna är sällsyntare än veckostäderskor och annan hjälp, som kommer mera sällan (avlönad hjälp alla dagar är ganska sällsynt).

Fastän de uppgivna siffrorna måste betraktas som minimum är talen för hemsystrar m.m. att betrakta som mycket små i jämförelse med andra grupper. Det ser ut som om ett stort arbetsfält finns för verksamhet för hemhjälp åt åldringar och att saken kräver ständig

rakuntien ja yleishyödyllisten yhdistysten jatkuvaa huomiota osakseen.

Mainittakoon vielä, että ryhmään »muu apu» kohtaan D sisältyy pyykin pesettäminen pesuloissa, joiden puoleen eräät vanhukset näyttävät voimien vähetessä kääntyvän.

Alla olevassa yhdistelmässä on vielä tutkittu, lisääntykö ulkopuolinen avunsaanti jokapäiväisiä toimintoja edustavassa A-ryhmässä iän mukana.

uppmärksamhet av kommunerna, staten, församlingarna och de allmännyttiga sammanslutningarna.

Det skall ytterligare nämnas att i punkt D i gruppen »annan hjälp» ingår utlämning av tvätt till tvätterier, en utväg, som vissa åldringar tycks anlita då krafterna avtar.

I nedanstående sammanställning har ytterligare utretts huruvida anlitaandet av utomstående hjälp ökas med åldern i grupp A i fråga om de dagliga funktionerna.

Sukulaiset, joiden luona asuu

Släktingar hos vilka åldringen bor

Sukulaiset, jotka tulevat käymään

Släktingar som kommer på besök

Ystävät, naapurit — Vänner, grannar

Palkattu apu — Avlönad hjälp

Ikä, vuosia — Ålder, år		75—		Yhteensä	
65—74		Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
Miehet	Naiset	Sammanlagt	Män	Kvinnor	Sammaulagt
Män	Kvinnor	Prosentteina — I procent			

8	9	9	6	16	13
2	2	2	2	5	4
1	1	1	2	3	2
1	2	1	1	3	2

Ilmoitetut auttajatapaukset lisääntyvät vanhempaan ikäryhmään siirryttäessä, joskaan eivät kovin jyrkästi. Vanhoilla miehillä on harvemmin ulkopuolisia auttajia kuin vanhoilla naisilla.

De uppgivna fallen av hjälp ökas vid en övergång till den högre åldersgruppen, ehuru inte mycket kraftigt. Gamla män har mera sällan utomstående hjälpare än de gamla kvinnorna.

Asunto ja terveys

Jo aikaisemmin on ollut puhetta haastateltavien sairauksista ja vioista, jotka on käsillä olevassa tutkimuksessa tilastoitu sairausryhmittäin. Tässä yhteydessä on tarkoituksena tarkastella, millaiset asunnot sairailta vanhuksilla on. Tällöin on hyvä muistaa, että monessa pääryhmässä on selvänä enemmistönä eräitä tyypillisiä vanhusten tautteja. Niinpä verenkiertoelinten tautien ryhmä sisältää runsaasti erilaisia sydän- ja verisuonitauteja. Luuston ja liikuntaelinten taudista on huomattava osa nivelreuma- ja nivelrikkotapauksia.

Seuraavassa on eräitä asunnon kuntoon liittyviä tietoja tärkeimmissä sairausryhmissä.

Bostad och hälsa

Det har redan tidigare varit tal om de intervjuades sjukdomar och lyten, som i den förhandenvarande undersökningen statistiskt bearbetats enligt sjukdomsgrupp. I detta sammanhang är det meningen att se efter vad slags bostäder de sjuka åldringarna har. Härvid är det bra att komma ihåg att en klar majoritet i många huvudgrupper utgörs av vissa typiska åldrings-sjukdomar. Sålunda omfattar gruppen cirkulationssjukdomar talrika hjärt- och blodkärlsjukdomar av olika slag. Av skelett- och muskelsjukdomarna är en avsevärd del fall av ledgångsreumatism och ledförslitning.

I det följande anges vissa uppgifter rörande bostadens skick per viktigare sjukdomshuvudgrupper.

Sairausryhmä Sjukdomsgrupp	Haastateltavan ilmoituksen mukaan asunto on			Haastattelijan arvioinnin perusteella asunnon kunto on			
	Enligt den intervjuares uppgift	Enligt den intervjuares uppgift	Kaksi tai useampia haittoja ¹⁾ Två el. flera fel ¹⁾	Enligt intervjuarens omdöme	bostadens skick är	korjausten tarpeessa i behov av reparation	keho udermåligt
	kylmä, kostea, kall, fuktig	vetoinen dragig		hyvä gott	kohtalainen nöjaktigt		
	Prosentteina — I procent						
Ei tautteja — Inga sjukdomar	5	4	6	57	27	12	4
Aineenvaihdunta ja -umpieritustaudit							
Sjukdomar i ämnesomsättning och inre sekretion	12	7	16	46	30	13	11
Hermoston ja aistimien taudit, mielisairaudet — Nerv- och sinnessjukdomar	5	4	11	51	33	10	6
Verenkiertoelinten taudit Sjukdomar i cirkulationssystemet	7	6	17	48	29	17	6
Hengityselinten taudit — Sjukdomar i andningsorganen ...	14	10	22	25	51	16	8
Ruoansulatuselinten taudit Sjukdomar i matsmältningsorganen	3	3	19	53	22	23	3
Luuston ja liikuntaelinten taudit — Sjukdomar i stöd- och rörelseorgan	9	6	22	42	32	17	9
Vanhuudenoireet — Senilitet...	9	6	16	44	27	19	10

¹⁾ myös tuuletusmahdollisuuden puuttuminen on laskettu haitaksi — även bristande vädringsmöjligheter har räknats som fel

Asunnon kylmyys, vetoisuus yms. perustuu haastattelavan ilmoitukseen, kun taas asunnon yleinen kunto on haastattelijan arvioima. Kumatkin tiedot näyttävät vaihtelevan melko samansuuntaisesti, vaikka tasoteroja tietenkin esiintyy. Vanhusten puutteellisiksi ilmoittamat asunnot vastaavat yleensä keinoiksi ja korjauksen tarpeessa oleviksi arvioituja asuntoja sekä pienehköä osaa kohtalaisia asuntoja.

Eri sairauksiin nähden taulukosta saadaan mielenkiintoisia tuloksia. Ensinnäkin havaitaan suhteellisen terveiden (ei mitään erityisiä tauteja tai vammoja, noin 25 % aineistosta) asuvan paljon paremmissa asunnoissa kuin sairaiden vanhusten.

On helppo kuvitella, mitä merkitsee käytännössä se, että tuberkuloottiset, astmaattiset tai reumaattiset vanhuset joutuvat asumaan kylmissä, kosteissa ja vetoisissa asunnoissa. Luvuista päätellen tällaisia tapauksia esiintyy melko paljon. Näyttää siltä kuin monessa tapauksessa olisi kysymyksessä noidankehä: sairautensa takia vanhus tarvitsisi paremman asunnon, mutta ei voi saman sairauden vuoksi sitä itselleen hankkia.

Eräs tyypillisiä kaupunkilaisvanhusten asumisvaikeuksia on se, että he verrattain usein asuvat hissittömien kerrostalojen ylempissä kerroksissa. Alla on laskettu, paljonko tällaisia vähintään kolmannessa kerroksessa hissittömässä talossa asuvia vanhuksia otoksessa oli sekä kuinka suuri osa heistä potee sellaisia sairauksia, joista on haittaa portaita noustessa.

Asuinkerros Bostadsvåning	Kohteita otannassa Objekt i urvalet Lukumäärä Antal	% kaikista av alla	Näistä vanhuksia, jotka sairastavat Därav åldringar med sjukdomar i luuston ja tuki- elinten tauteja skelett och stödorgan	verenkierto- elinten tauteja cirkulations- organ	aineenvaihd. ja umpier. tauteja ämnesomsättning och inre sekre- tion	hengityselinten tauteja andningsorgan
Prosentteina — I procent						
3. kerros — vän.						
Miehet-Män	60	11	10	25	2	10
Naiset-Kvinnor	206	16	12	33	6	1
Yhteensä						
Sammanlagt	266	15	12	31	5	3
4. kerros t. ylempänä						
4. vän eller högre						
Miehet-Män ...	45	8	7	13	9	2
Naiset-Kvinnor	138	11	9	31	8	1
Yhteensä						
Sammanlagt ...	183	10	9	27	8	1

Tämä taulukko vahvistaa sitä käsitystä, että vanhuset eivät läheskään aina asu heille soveliaissa huoneistoissa. Tässä tapauksessa vaikeudet ilmeisesti johtuvat huoneistojen vaihdon joustamattomuudesta. Vanhuset ovat jääneet asumaan niihin huoneistoihin, joihin he joskus terveillä päivillään ovat muuttaneet. Nykyään rakennetaan verrattain runsaasti hissittömiä »aravatasoisia» yleensä enintään nelikerroksisia kerrostaloja. Mikäli vanhuset pääsevät näihin sijoittumaan, olisi heidän liikuntavaikeutensa otettava huomioon asuinke- rosta valittaessa.

Samaa asiaa valaisee eräästä näkökulmasta vielä seuraava yhdistelmä. Siinä on laskettu vähintään toisessa kerroksessa hissittömässä talossa asuvien vanhusten määrät portaissa liikkumiskyvyn sekä tiettyjen sairauk-

Uppgifterna om kyla, drag osv i bostaden baserar sig på den intervjuades utsago medan bostadens allmänna skick bedömts av intervjuaren. Båda uppgifterna tycks variera i något så när samma riktning även om nivåskillnader givetvis förekommer. De bostäder som de gamla uppgett vara bristfälliga motsvarar i allmänhet dem vilka betraktats som undermåliga eller i behov av reparation samt en liten del av de nöjaktiga bostäderna.

Beträffande de olika sjukdomarna fås intressanta resultat i tabellen. För det första märker man att de relativt friska (inga särskilda sjukdomar eller lyten, ca 25 % av materialet) bor i mycket bättre bostäder än de sjuka åldringarna.

Det är lätt att föreställa sig vad det i praktiken innebär att tuberkulösa, astmatiska eller reumatiska åldringar nödgas bo i kalla, fuktiga och dragiga bostäder. Att döma av siffrorna förekommer rätt många dylika fall. Det ser ut som om det många gånger vore fråga om en trolldöms: på grund av sjukdom behöver åldringen en bättre bostad, men kan på grund av sjukdomen inte skaffa sig en sådan.

En typisk bostadssvårighet för stadsåldringar är att de jämförelsevis ofta bor i övre våningar i hus utan hiss. Nedan har uträknats hur många dylika åtminstone i tredje våningen i hus utan hiss bosatta åldringar som fanns i urvalet och hur stor del av dem som lider av sjukdomar vilka gör det besvärligt att gå i trappor.

Denna tabell ger ytterligare stöd åt uppfattningen att de gamla inte tillnärmelsevis alltid bor i för dem lämpade lägenheter. I detta fall beror uppenbarligen svårigheterna på osmidighet i fråga om lägenhetsbyte. De gamla har blivit kvarboende i de lägenheter dit de flyttat någon gång medan de ännu var friska. Våningshus utan hiss i högst fyra plan med »aravastandard» byggs nuförtiden i rätt stor utsträckning. Ifall åldringar kan få plats i dem borde deras rörelsesvårigheter beaktas vid val av våning för bostaden.

Samma sak belyses ytterligare ur en annan synvinkel av följande sammanställning. Där har antalet åldringar, som bor i andra våningen eller högre i hus utan hiss, uträknats enligt deras förmåga att röra sig i trappor samt enligt vissa sjukdomar. Åldringar som helt

sien mukaan. Täysin liikuntakyvyttömät vanhukset on jätetty taulukosta pois, sillä hehän eivät missään tapauksessa pysty liikkumaan portaissa..

saknar rörelseförmågan har utelämnats ur tabellen ty de kan ju under inga omständigheter röra sig i trappor.

	Kohteita otannassa Objekt i urvalet Lukumäärä Antal		% kaikista av alla	Näistä vanhuksia, jotka sairastavat Därav åldringar med sjukdomar i luuston ja tuki- elinten tauteja skelett och stötdorgan			aineenvaihd. ja umpier. tauteja ämnesomsättning och inre sekre- tion	hengityselinten tauteja andningsorgan
	Prosentteina — I procent							
Pystyy liikkumaan portaissa — Kan röra sig i trapporna								
vaikeuksitta — utan svårighet								
Miehet-Män ...	333	60	10	24	4	8		
Naiset-Kvinnor	684	54	13	29	7	1		
Yhteensä								
Sammanlagt ...	1 017	56	12	27	6	3		
vaikeuksin-med svårighet								
Miehet-Män ...	53	10	8	47	2	13		
Naiset-Kvinnor	206	16	21	44	8	1		
Yhteensä								
Sammanlagt ...	259	14	18	44	7	4		
ei-pysty — kan inte								
Miehet-Män ...	6	1	17	50	—	—		
Naiset-Kvinnor	15	1	33	27	13	—		
Yhteensä								
Sammanlagt ...	21	1	29	33	10	—		

Yhdistelmä antaa samansuuntaisen kuvan vanhusten asumisvaikeuksista kuin edellinenkin ja selvittää sitä omalta osaltaan.

Sammanställningen ger en bild, som pekar i samma riktning som den föregående, och gör sålunda denna ännu klarare.

Kotiavun ja laitospaikkojen tarve.

Tässä luvussa on käsitelty useammasta eri näkökulmasta vanhusten terveydentilaa ja avuntarvetta haastattavien omien vastausten perusteella. Sen vuoksi onkin lopuksi mielenkiintoista verrata saatuja tuloksia eräisiin haastattelijain arvioihin niihin läheisesti liittyvistä kysymyksistä, nimittäin vanhusten kotiapu- ja laitospaikkatarpeesta. Viimeksi mainittua on laajemmin käsitelty jo asumistietojen yhteydessä. Tässä onkin lähinnä tarkoitus tarkastella iän vaikutusta ko. tarvelukuihin sekä verrata niitä terveydentila- ja selviytyvyystietoihin.

Ensiksi on kuitenkin syytä esittää eräs vanhusten haastattelukysymykseen perustuva jakautuma, jolla on tässä yhteydessä mielenkiintoa. Se osoittaa yhtämittaisesti toisen henkilön hoitoa ja valvontaa tarvitsevien vanhusten osuuden vastaavasta vanhusryhmästä ja on jaettu kolmeen ikäryhmään avuntarpeen kasvun suuruusluokan havainnollistamiseksi.

Behovet av hemhjälp och av anstaltsplatser

I detta kapitel har de gamlas hälsotillstånd och hjälpbehov skärskådats ur flera olika synvinklar enligt de intervjuades egna svar. Därför är det intressant att till slut jämföra de erhållna resultatet med vissa av intervjuarnas omdömen i närliggande frågor, nämligen om de gamlas behov av hjälp i hemmet och av anstaltsplatser. Det sistnämnda har redan behandlats utförligare i samband med uppgifterna om boendet. Här är avsikten närmast att skärskåda ålderns inverkan på siffrorna för dessa behov samt att jämföra dem med uppgifterna om hälsotillstånd och förmåga att klara sig. Till en början är det dock skäl att framlägga en på de gamlas intervjuvar baserad fördelning som är av intresse i detta sammanhang. Den visar vilken andel de åldringar, som för jämnan behöver vård och tillsyn av annan person utgör av motsvarande åldersgrupp, och den är uppdelad i tre åldersklasser för att åskådliggöra hur stor hjälpbehovsökningen är.

Ikä, vuosia Ålder, år	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Sammanlagt
Prosentteina — I procent			
65—74	3	4	3
75—84	9	11	10
85—	12	36	28
Yhteensä — Sammanlagt	5	6	6

Luvut tuntuvat melko suurilta, jos ottaa huomioon, että sokeat eivät yleensä kuulu tähän ryhmään ja että täysin liikuntakyvyttömiä oli noin 1 % ja tärkeimmistä jokapäiväisistä toiminnoista selviytymättömiä 1—3 %. Tähän ryhmään kuuluneekin vanhuksia, jotka selviytyvät monista henkilökohtaisista toiminnoista, mutta tarvitsevat silti silmälläpitoa, esim. mielisairaat, vajaa-mieliset, erilaisia kohtauksia saavat (esim. kaatumatautiset), muistinsa menettäneet (esim. vanhuudenheikot) jne. Toisaalta on tietenkin mahdollista, että vastauksissa on jonkin verran liioiteltu jatkuvan avun tarvetta.

Haastattelijain käsitys vanhusten jakautumisesta heidän avuntarpeensa tiheyden mukaan oli seuraava.

	Ikä, vuosia — Alder, år			75—84			85—			Kaikki — Samtliga		
	65—74 Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt
Prosentteina — I procent												
Haastattelijan mielestä vanhus tarvitsisi kotonaan apua — Enligt intervjuaren skulle åldringen behöva hjälp hemma												
jatkuvasti — ständigt	8	4	6	12	13	13	24	50	41	10	8	8
päivittäin — dagligen	11	6	7	19	14	16	29	14	19	13	8	10
viikoittain — varje vecka	5	5	5	7	12	10	—	8	6	5	7	6
silloin tällöin — då och då	11	22	18	10	20	17	12	8	9	11	21	18
ei lainkaan — inte alls	65	63	64	52	41	44	35	20	25	61	56	58
Yhteensä — Sammanlagt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Koska kysymyksessä ei avuntarvetta ollut eritelty, siihen sisältyy avuntarvetta myös ruokakuntakohtaisissa toiminnoissa (ruoanlaitto, siivous jne). Jatkuvaan avuntarpeeseen täytynee kuitenkin sisältyä selviytymisvaikeuksia henkilökohtaisissa toiminnoissa. Jatkuvasti apua tarvitsevien 8 % tuntuu tätä taustaa vasten melko suurelta. On ilmeistä, että haastattelijat ovat arvioineet avuntarpeen lievemmin perusteina kuin haastateltavat itse.

Haastattelijaa pyydettiin arvioimaan, minkälainen asunto olisi hänen mielestään haastateltavalle hänen suoriutumiskykyään ja kuntoaan ajatellen paras mahdollinen. Tulokset muodostuivat seuraaviksi.

Sopivin asumismuoto
Lämpigaste sätt att bo

	Ikä, vuosia — Alder, år			75—			Kaikki — Samtliga		
	65—74 Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yht. Sam- manlagt
Prosentteina — I procent									
Nykyinen asunto — Den nuvarande bostaden	59	53	55	55	45	48	58	50	53
Toinen asunto — En annan bostad	27	25	26	20	23	22	25	25	25
Asunto vanhusten asuntotalossa t. asuntolassa — Bostad i bostadshus el. halvinternat för åldringar	10	16	14	12	17	15	10	16	14
Vanhainkoti — Åldringshem	2	4	3	11	11	11	4	6	5
Sairaala — Sjukhus	1	1	1	2	3	3	2	2	2
Muu asumismuoto — Annat sätt att bo	1	0	0	—	0	0	1	0	0
Ei vastattu — Intet svar	0	1	1	—	1	1	0	1	1
Yhteensä — Sammanlagt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Jos lasketaan yhteen vanhainkodin ja sairaalan prosenttiluvut saadaan tulokseksi, että 7 % vanhuksista ei tule haastattelijain käsityksen mukaan kotonaan toimien edes kotiaivan turvin. Luku täsmää melko hyvin jatkuvasti apua tarvitsevien arvioluvun ja toisen henkilön yhtämittaista hoitoa tarvitsevien prosenttiluvun kanssa.

Siffrorna förefaller tämligen stora om man beaktar att de blinda i allmänhet inte hör till denna grupp och att de helt orörliga bara var ca 1 % och de som inte klarade de viktigaste dagliga funktionerna ca 1—3 %. Till denna grupp torde höra åldringar vilka klarar många personliga funktioner men som dock behöver tillsyn, t.ex. sinnessjuka, psykiskt efterblivna, personer som får olika slags anfall (t.ex. epileptiker) eller förlorat minnet (t.ex. senila) osv. Å andra sidan är det givetvis möjligt att behovet av konstant hjälp i någon mån överdrivs i svaren.

Intervjuarnas uppfattning om hur ofta åldringarna behövde hjälp var följande.

Då hjälpbehovet inte specificerats i frågan ingår där också behov av hjälp med sysslor som hänför sig till hushållet (matlagning, städning osv.) Ett ständigt hjälpbehov måste förmodligen omfatta svårigheter att klara de personliga funktionerna. Mot denna bakgrund ter sig de 8 % vilka ständigt behöver hjälp som en ganska stor siffra. Det är uppenbart att intervjuarna bedömt hjälpbehovet enligt mildare grunder än de intervjuade själva.

Intervjuaren ombads att bedöma vad slags bostad som enligt hans eller hennes uppfattning vore den bästa möjliga för den intervjuade med hänsyn till dennas för många att klara sig och kondition. Resultaten blev följande.

Adderar man procentsiffrorna för åldringshem och sjukhus fås till resultat att 7 % av de gamla inte enligt intervjuarnas åsikt klarar sig hemma ens om de får hjälp i hemmet. Antalet överensstämmer ganska väl med siffran för dem som ständigt behöver hjälp och profeten för dem som för jämnans behöver vård av annan person.

Yhteenveto

Vanhusten terveydentilaan ja selviytymiskykyyn kohdistunut tiedustelu osoittaa, että

— vanhuksilla on sängen yleisesti erilaisia tauteja ja sairauksia; tavallisimpia ovat verenkierto- ja tukieliinten taudit. Ei ole harvinaista, että samalla vanhuksella on useampia sairauksia.

— vanhukset tarvitsevat hyvin runsaasti lääkärin ja poliklinikkahoitoa ja he joutuvat olemaan melko paljon vuoteenomana.

— kotona asuvien vanhusten joukossa on verrattain vähän täysin sokeita ja liikuntakyvyttömiä.

— niitä vanhuksia, jotka eivät selviydy jokapäiväisistä toiminnoista, ei ole kovin paljon; sen sijaan on avuntarve ruokakuntakohtaisissa toiminnoissa suurempi.

XIV. Asuntopoliittisia johtopäätöksiä

Kulmassa olevaa 1900-lukua on sanottu lasten vuosisadaksi. Näyttää kuitenkin siltä, että sen viimeisiä vuosikymmeniä on nimitettävä vanhusten vuosikymmeniksi. Samasta syystä, syntyvyyden alenemisesta johtuen, on sekä lasten määrä vähentynyt että vanhusten suhteellinen osuus väestöstä lisääntynyt. Kun Suomessa vuonna 1900 oli vanhuksia, 65 vuotta täyttäneitä henkilöitä, koko väestöstä noin 5 % ja vuonna 1960 jo 7 %, noussee määrä ennusteen mukaan vuonna 2000 noin 12 %:iin. Useimmissa Länsi-Euroopan maissa, Ruotsi mukaan luettuna, on jo nyt tultu tähän prosenttilukuun. Keskimääräinen jäljellä oleva elinaika 65-vuotiaille on meillä noin 13 vuotta, Ruotsissa ja Tanskassa 15 vuotta ja Norjassa ja Islannissa 16 vuotta. Elintason noustessa, eläketurvan laajentuessa, sairaanhoidon parantuessa ja asunto-olojen kohentuessa tulee vanhuuden vuosien määrä meilläkin kasvamaan. Vanhusten sekä absoluuttinen että suhteellinen määrä kasvaa ja keskimääräinen elinaika pitenee. Vanhuuden ongelmat tulevat vaatimaan kasvavaa huomiota.

Vanhusten asunokysymyksen kohdalla on ratkaisematta joitakin periaatteellisia kysymyksiä, ja siitä, mikä kanta näihin otetaan, riippuvat myös käytännön toimenpiteet.

Mikä merkitys annetaan vanhusten omille toivomuksille? On ilmeistä, että vanhukset haluavat asua omilla asunnoissaan mahdollisimman kauan. Tehdäänkö tämä mahdolliseksi korjaamalla vanhusten asuntoja ja järjestämällä heille kotiapua sellaisten jokapäiväisten askareiden suorittamiseen, mihin he eivät enää itse pysty? Pidetäänkö tärkeämpänä rakentaa terveille vanhuksille uusia asuntoja ja tarpeen vaatiessa sen lisäksi antaa heille kotiapua, kuin sijoittaa heitä vanhainkoteihin? Jos tunnustetaan suhteellisen terveiden vanhusten oikeus asua mahdollisimman pitkään omilla asunnoissaan, saavat vanhainkodit tällöin hoivakodin luonteen, ja niissä asuvat niin huonokuntoiset vanhukset, että he tarvitsevat jokapäiväistä, jatkuvaa huolenpitoa. Näihin kysymyksiin vastaaminen kuuluu asuntopoliitikoille ja huoltoviranomaisille yhdessä. Niihin ei tutkija saa ottaa kantaa. Vastaisten suunnitelmien pohjaksi yritetään

Sammandrag

Förfrågan beträffande de gamlas hälsotillstånd och förmåga att klara sig visar att

— de gamla mycket ofta lider av olika slags sjukdomar; vanligast är sjukdomar i cirkulationsorganen och i skelett och muskler. Det är inte sällsynt att samma åldring har flera sjukdomar.

— de gamla i mycket stor utsträckning behöver läkar- och poliklinikvård och tämligen mycket nödgas ligga till sängs.

— det bland de hemmaboende gamla finns jämförelsevis få helt blinda och helt orörliga.

— de åldringar som inte klarar de dagliga funktionerna inte är särskilt många; däremot är behovet av hjälp med hushållssysslor större.

XIV. Bostadspolitiska slutsatser

Innevarande sekel, 1900-talet, har kallats barnens århundrade. Det ser dock ut som om dess sista decennier kunde kallas åldringarnas årtionden. Av samma orsak, minskad nativitet, har både barnantalet gått ned och åldringarnas relativa andel i befolkningen ökat. Medan åldringarna i Finland, dvs personer som fyllt 65 år, år 1900 utgjorde ca 5 % av hela befolkningen och år 1960 redan ca 7 %, torde andelen enligt prognosen år 2000 uppgå till ca 12 %. I de flesta västeuropeiska länder inklusive Sverige har detta procenttal nåtts redan nu. 65-åringarnas återstående medellivslängd är hos oss ca 13 år, i Sverige och Danmark ca 15 år och i Norge och Island ca 16 år. När levnadsstandarden stiger, pensionskyddet utvidgas, sjukvården och bostadsförhållandena förbättras kommer ålderdomsåren även hos oss att ökas. Såväl den absoluta som den relativa mängden åldringar växer och medellivslängden blir längre. Ålderdomsproblemen kommer att kräva större uppmärksamhet.

I fråga om åldringarnas bostäder är en del principiella spörsmål oavgjorda, och de praktiska åtgärder beror på hur man ställer sig till dem.

Vilken betydelse tillmäts de gamlas egna önskemål? Det är uppenbart att de gamla så länge som möjligt vill bo i sina egna bostäder. Skall man möjliggöra detta genom att reparera åldringarnas bostäder och ordna hemhjälp åt dem för sådana dagliga sysslor som de inte mera själva är i stånd till? Anses det viktigare att bygga nya bostäder för friska åldringar och vid behov dessutom ge dem hemhjälp än att placera dem i åldringshem? Om man erkänner de relativt friska åldringarnas rätt att så länge som möjligt bo kvar i sina egna bostäder, får åldringshemmen karaktär av vårdhem och befolkas av åldringar i så dålig kondition att de behöver daglig, konstant omvårdnad. Det ankommer på bostadspolitikerna och vårdmyndigheterna tillsammans att besvara dessa frågor. Där får inte utredaren ta ställning. Till grund för framtida planer skall här på basen av denna undersökning försöka framläggas vissa beräkningar om behoven.

Att levnadsstandarden och den allmänna bostadsnivån stigit framgår även av de gamlas sätt att bo,

käsillä olevan tutkimuksen pohjalta esittää erilaisia tarvelaskelmia.

Elintason ja yleisen asumistason kohoaminen näkyy myös vanhusten asumisessa, vaikka se heidän kohdallaan saattaakin ilmetä myöhemmin kuin keskimääräinen tason nousu. Siirtyminen yhä useammin asunnon omistukseen, keskuslämmityksen yleistymisen, varustetason paraneminen, huoneluuvun lisääntyminen ja asuntopinta-alan kasvu sekä ruokakuntien pieneminen vain yhden tai korkeintaan kahden sukupolven talouksiksi nostavat kaikki yleistä asumistasoa, lisäävät asunnon mukavuutta sekä asumisväljyyttä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että tästä kehityksestä ovat myös vanhuksset jossakin määrin päässeet osallisiksi. Vanhusten ongelma ei ole asumistiheys, vaan pikemminkin asuntojen puutteellinen varustetaso. Erityisesti halutaan asua omassa asunnossa, vaikka se usein on vanha ja puutteellisesti varustettu. Tähän on varmaan syynä, paitsi kiintymys tutuksi käyneeseen, myös jossakin määrin vanhan asunnon halvat asumiskustannukset.

Tutkittujen vanhusten asunnot olivat varustetasoltaan keskimääräistä kaupunkien ja kauppaloitten asuntokantaa hieman parempia. Ei siis voida sanoa, että vanhuksset keskimäärin asuivat sen huonommin kuin muukaan väestö. Mutta kun otetaan huomioon heidän alentunut kykynsä selviytyä jokapäiväisessä elämässään, muuttuu tilanne toiseksi. Juuri heidän tulisi saada asua mukavuuksin varustetuissa asunnoissa, jotta he mahdollisimman kauan pystyisivät selviytymään omissa asunnoissaan ilman apua. Yhteiskunnalle tulee taloudellisestikin edullisemmaksi rakentaa vanhuksille uudenäikaisia asuntoja kuin rakentaa terveille vanhuksille vanhainkoteja ja palkata sinne henkilökuntaa. Vanhusten siirtyminen vanhoista, usein isoista asunnoistaan uusiin ja pieniin helpottaa myös perheiden asuntotilannetta, koska perheelle tila on tärkeämpää kuin mukavuudet.

Vanhuksset asuvat mielellään lastensa tai muiden sukulaistensa läheisyydessä, samalla paikkakunnalla tai samassa talossakin, mutta eivät samassa taloudessa. Tutkimusaineistosta saa sen käsityksen, että lasten ja varsinkin perheellisten lastensa kanssa ovat jääneet asumaan vain ne, joilla siihen on suoranainen pakko. Noin viidennes haastatelluista oli tässä asemassa, mutta vain vajaa puolet heistä olisi halunnut jatkaa entiseen tapaan. Lastensa kanssa asuvilla asumistiheys on suurempi kuin muilla, he maksavat suhteellisesti pienempää vuokraa kuin muut ja kuitenkin heille jää vuokran maksun jälkeen vähemmän varoja muuhun käyttöön kuin muilla haastatelluilla. Vanhuksella, joka asuu lastensa luona, voi olla vaikeampaa saada paikkaa vanhainkotiin sekä huoltoapua, kuin omassa taloudessaan asuvalla saman ikäisellä, suurin piirtein yhtä terveellä ja samassa taloudellisessa asemassa olevalla vanhuksella. Ja kuitenkin hänellä voivat olosuhteet olla huonot ja hän välillisesti laskee myös lapsensa perheen elintaso.

Tavallisempina haittoina vanhusten asunnoissa on mainittu portaat tai yleensä liikuntavaikeudet. Niin yleinen kuin »vinttikamari» usein jyrkkine portaineen onkin vanhusten asuntona, on se samoin kuin hissitön kerrostalokin tähän tarkoitukseen sopimaton. Viidennes haastatelluista joko pystyi vaikeuksin tai ei pystynyt lainkaan kulkemaan portaissa. Edelleen asunnon huonous, mukavuuksien puute, veden ja puiden kanto,

fastän förbättringen för deras vidkommande kan framträda senare än standardökningen i gemen. Att man allt allmännare övergått till att äga bostaden, att centralvärme blir vanligare, bekvämligheterna förbättras, rumsantalet ökas och bostadsarealen växer samt hushållen minskas till att omfatta bara en eller högst två generationer, allt detta höjer den allmänna standarden, ökar komforten i bostaden och rymligheten. Av utredningen framgick att även åldringarna i någon mån blivit delaktiga av denna utveckling. De gamlas problem är inte trångboddhet, utan snarare brister i bostädernas utrustning. I synnerhet vill de bo i egen bostad fastän denna ofta är gammal och bristfälligt utrustad. Detta beror dels på att de är fästa vid det gamla som de vant sig vid, dels även i någon mån på de låga bostadskostnaderna i den gamla bostaden.

De av undersökningen berörda åldringarnas bostäder var i fråga om utrustningen något bättre än bostadsbeståndet i gemen i städer och köpingar. Man kan alltså inte säga att de gamla i medeltal skulle bo sämre än den övriga befolkningen. Men då man beaktar deras förminskade förmåga att klara sig i det dagliga livet blir situationen en annan. Just de borde få bo i bostäder med bekvämligheter, så att de så länge som möjligt skulle klara sig där utan hjälp. Det blir även ekonomiskt fördelaktigare för samhället att bygga moderna bostäder för åldringar än att bygga åldringshem för friska gamla och avlöna personal där. Flyttar åldringarna från sina gamla, ofta stora bostäder till nya och små, underlättas även bostadssituationen för familjerna, eftersom det för en familj är viktigare med utrymme än med bekvämligheter.

Åldringarna bor gärna nära sina barn eller andra släktingar, på samma ort eller t.o.m. i samma hus, men inte i samma hushåll. Av undersökningsmaterialet får man uppfattningen att endast de som varit direkt tvungna till det blivit boende hos sina barn, i synnerhet om barnen har egen familj. Ungefär var femte av de intervjuade befann sig i denna belägenhet, men endast knappt hälften av dem hade velat fortsätta som förr. De som bor med sina barn är mera trångboddade än de andra, de betalar en relativt sett mindre hyra och ändå har de sedan hyran erlagts mindre pengar över att röra sig med än de andra intervjuade. En åldring, som bor hos sina barn, kan ha svårare att få plats på åldringshem eller få socialhjälp än en person i samma ålder, som bor ensam och i stort sett är lika frisk och har samma ekonomiska ställning. Och ändå kan förhållandena för den som bor med barnen vara dåliga och indirekt sänker den gamla även levnadsstandarden för barnens familj.

Trapporna eller rörelsesvärigheter i allmänhet har nämnts som de vanligaste olägenheterna i de gamlas bostäder. Hur allmän än »vindsammaren» med sin ofta branta trappa är som bostad för åldringar, så är den i likhet med flervåningshus utan hiss olämplig för detta syfte. En femtedel av de intervjuade kunde antingen med svårigheter eller inte alls röra sig i trappor. Vidare vållas svårigheter av dåliga bostäder, avsaknad av bekvämligheter, vatten- och vedbärning, trångboddhet osv. Bristande bekvämligheter kan delvis ersättas med hemhjälp, men en allmänt dålig bostad kan inte kompenseras med någonting.

ahtaus jne. tuottavat vaikeuksia. Mukavuuksien puutetta voidaan osittain korvata kotiavulla, mutta asunnon yleistä kehnoutta ei millään.

Yleisarvosana »kehno» voidaan antaa 6,5 %:sta tutkittuja asuntoja vanhusten oman, 6,3 %:sta haastattelijan arvion mukaan. Jos pidetään perusteena haastattelijan arviota, asuu noin 95 %:n todennäköisyydellä 5300—8600 vanhusta (likimain 7300) kaupungeissa ja kauppaloissa kehuissa asunnoissa. (6,3 %, keskivirhe $\pm 0,57$, alaraja 5300, todennäköinen arvo 7300, yläraja 8600). Noin puolet asunnoista, 56 000, olivat haastattelijat arvostelleet hyväksi, noin 30 % eli 34 000 kohtalaisiksi ja noin 15 % eli 18 000 asuntoa korjauksen tarpeessa oleviksi. Noin 2300 vanhusta etsii jatkuvasti toista asuntoa.

Terveystilaa koskevassa luvussa on todettu, että terveet vanhukset asuivat paljon paremmissa asunnoissa kuin sairaat ja että tuberkuloottiset, astmaattiset ja reumaattiset vanhukset asuivat useammin kylmissä, kosteissa ja vetoisissa asunnoissa kuin terveet. On jouduttu syyn ja seurauksen noidankehään.

Mitä vanhusten asunto-olojen parantamiseksi olisi tehtävä? Haastatelluista noin 3/4 eli 74,2 % halusi edelleen asua nykyisessä asunnossaan. Haastattelijan arvion mukaan vain 53,0 %:lle nykyinen asunto olisi vanhuksen kunnan ja suoriutumiskyvyn huomioonottaen paras mahdollinen. Mitä on tehtävä tuon viidenneksen eli 23 000 vanhuksen auttamiseksi? Ainoa mahdollisuus ilmeisesti on korvata asunnossa ilmeneviä puutteita järjestämällä vanhuksille enemmän kotiapua. Kaikkia asunnon vikoja ei sillä tavalla pystytä poistamaan, mutta vähentämään kyllä. Varustetason puutteita voidaan lieventää tuomalla vettä ja puita, vaikeakulkuisissa portaissa liikkumista vähentää tekemällä ostokset jne.

Haastattelijain lausuntoa siitä, minkälainen asunto vanhukselle hänen terveydentilansa ja jokapäiväinen suoriutumiskyvynsä huomioonottaen olisi paras mahdollinen, voidaan käyttää myös arvioitaessa asuntopoliittisten toimenpiteiden tarvetta. Seuraavassa esitetään haastattelijoiden arvion perusteella saadut prosenttiluvut keskivirheineen.

Nykyinen asunto — Den nuvarande bostaden ..	53.0 \pm 1.17
Parempi asunto — En bättre bostad	25.5 \pm 1.02
Asunto vanhusten talossa — Bostad i hus för äldringar	11.0 \pm 0.73
Asuntola — Halvinternat	3.2 \pm 0.41
Vanhainkoti — Äldlingshem	5.2 \pm 0.52
Sairaala — Sjukhus	1.5 \pm 0.28
Ei vastausta — Inget svar	0.6 \pm 0.18

Jos arviossa tyydytään noin 95 %:n varmuuteen ja otetaan siis huomioon kaksinkertainen keskivirhe, voidaan ylläolevan perusteella kaupunkien ja kauppaloiden kotona olevista vanhuksista 1. 1. 1963, määrältään noin 115 900 henkeä, sanoa seuraavan asetelman muodossa asuntopoliittisten toimenpiteiden tarve.

Det allmänna vitsordet undermålig kan enligt åldringarnas egen uppfattning ges 6,5 % enligt intervjuarnas omdöme 6,3 % av de undersökta bostäderna. Utgår man från intervjuarens omdöme bor med ungefär 95 % sannolikhet 5300—8600 åldringar (omkring 7300) i undermåliga bostäder i städer och köpingar (6,3 %, medelfel $\pm 0,57$, lägre gräns 5300, sannolikt värde 7300, övre gräns 8600). Ungefär hälften av bostäderna, 56 000, hade av intervjuarna bedömts såsom goda, ca 30 % dvs 34 000 såsom nöjaktiga och ca 15 % dvs 18 000 såsom varande i behov av reparation. Ungefär 2300 åldringar söker ständigt ny bostad.

I kapitlet om hälsotillståndet har konstaterats att de friska åldringarna bor i mycket bättre bostäder än de sjuka och att tuberkulösa, astmatiska och reumatiska åldringar oftare bor i kalla, fuktiga och dragiga bostäder än de friska. Man har kommit in i en trolldömskrets av orsak och verkan.

Vad bör göras för att förbättra åldringarnas bostadsförhållanden? Av de intervjuade önskade ca 3/4, dvs 74,2 %, bo kvar i sin nuvarande bostad. Enligt intervjuarens uppfattning var endast för 53,0 % den nuvarande bostaden den bästa möjliga med hänsyn till den gamlas kondition och förmåga att klara sig. Vad bör göras för att hjälpa denna femtedel, dvs 23 000 åldringar? Den enda möjligheten är uppenbarligen att ersätta bristerna i bostäderna genom att ordna mera hemhjälp för de gamla. Alla fel i bostaden kan inte på det sättet elimineras, men nog minskas. Brister i utrustningen kan lindras genom att bära in vatten och ved, svårigheter att röra sig i trappor genom hjälp med inköp osv.

Intervjuarens uttalande om vad slags bostad som vore den bästa möjliga med hänsyn till åldringens hälsotillstånd och förmåga att klara sina dagliga sysslor kan även utnyttjas för en uppskattning av behovet av bostadspolitiska åtgärder. I det följande anges de procenttal, som erhållits enligt intervjuarnas omdömen, jämte medelfel.

Om man i uppskattningarna nöjer sig med ungefär 95 % säkerhet och alltså beaktar det dubbla medelfelet, kan behovet av bostadspolitiska åtgärder för de hemmaboende åldringarna i städer och köpingar, en grupp som den 1. 1. 1963 utgjorde ca 115 900 personer, uttryckas i följande sammanställning.

	Alaraja — Nedre gräns	Todennäköinen lukumäärä — Sannolikt antal	Yläaraja — Övre gräns
Nykyinen asunto — Den nuvarande bostaden	58 800	61 400	64 100
Parempi asunto — En bättre bostad	27 200	30 000	31 900
Asunto vanhusten talossa — Bostad i hus för åldringar	11 000	12 800	14 500
Asuntola — Halvinternat	2 800	3 700	4 600
Vanhainkoti — Äldringshem	4 900	6 000	7 200
Sairaala — Sjukhus	1 000	1 700	2 400

On otettava huomioon, että ylläoleva asetelma kuvaa tämän hetken tilannetta. Siitä eivät näy vanhusten suhteellisen lukumäärän lisääntyminen sen enempää kuin jatkuvasti kasvavat vaatimuksetkaan asuntojen suhteen.

Jos karkeasti laskettuna yhden vuoden aikana kaupungeissa ja kauppaloissa rakennetut uudet asunnot tai oikeammin niitä vastaava huoneluku tulisi yksinomaan vanhusten käyttöön, se peittäisi jo heidän uusien asuntojen tarpeensa. Sen lisäksi olisi rakennettava laitospaikkoja. Huoltotilaston mukaan kaupungeissa ja kauppaloissa on kunnallisissa ja yksityisissä vanhainkodeissa noin 10 000 paikkaa. Uusia tarvittaisiin vielä haastattelijain arvon mukaan vähintään puolet tästä määrästä. Tarvittavien uusien sairaalapaikkojenkin luku nousee toiselle tuhannelle.

Paitsi asuntojen suoranainen puute tai niiden sopimattomuus vanhusten käyttöön vaikuttaa heidän asunto-oloihinsa tietysti maksukyky. Vuokran maksun jälkeen jäi muihin menoihin käytettäväksi rahaa

	% haastatelluista av de intervjuade	keskivirhe medelfel
alle — under 5 000 vmk — gmk	5.1	± 0.52
5 000 alle — under 10 000 vmk — gmk..	12.4	± 0.77

Kun asumismenot on maksettu, paljonko tarvitaan varoja muuhun elämiseen? Tarve on tietysti hyvin yksilöllistä. Jonkinlaisen yleiskuvan saamiseksi otetaan tarkastelun pohjaksi Helsingin kaupungin huoltoviraston 1. 12. 1962 lukien noudatettavaksi vahvistettu normitaulukko vanhusten huoltoapua varten. Sen mukaan yksinäiset kotonaan aterioivat aikuiset tarvitsevat kuukaudessa

	vmk—gmk
ravintoon — för näring	6 600
puhtauteen ym. käyttövaroja — för renlighet m.fl. dispositionsmedel	1 600
ns. etuoikeutettua tuloa, ylimääräisiä taskurahoja — s.k. privilegerad inkomst, extra fickpengar	2 400

Näihin määriin lisätään todelliset menot asumiseen, vaatetukseen ja sairauteen. Jo markkamääräisestikin vahvistetut menot nousevat yli 10 000 vmk:n. Jos ne henkilöt, joille kaupungeissa ja kauppaloissa vuokran maksun jälkeen jää alle 5 000 vmk, katsotaan välttämättömän taloudellisen tuen tarpeessa oleviksi ja ryhmä 5- alle 10 000 vmk paikkakunnasta ja vanhuksen terveydestä ym. seikoista johtuen harkinnanvaraisesti taloudellisen tuen tarpeessa oleviksi, saadaan tuen tarpeessa olevista seuraavia arviolukuja noin 95 %:n todennäköisyydellä.

Det bör tas i beaktande att ovanstående sammanställning beskriver läget just nu. Där framgår varken ökningen av det relativa antalet åldringar eller de ständigt växande kraven på bostaden.

Om grovt räknat alla de nya bostäder, som under ett års tid byggs i städer och köpingar, eller rättare sagt motsvarande antal rum, skulle stå enbart till åldringarnas förfogande, så skulle detta redan täcka deras behov av bostäder. Dessutom borde anstaltsplatser inrättas. Enligt vårdstatistiken omfattar i städer och köpingar de kommunala och privata åldringshemmen ca 10 000 platser. Enligt intervjuarnas uppfattning skulle ytterligare minst hälften så många nya platser behövas. Det erforderliga antalet nya sjukhusplatser överskrider tusen.

Utom den direkta bristen på bostäder eller dessas olämplighet för åldringar påverkar givetvis åldringarnas betalningsförmåga bostadsförhållandena, Sedan hyran erlagts återstod i kontanter för andra syften

Hur mycket medel behövs, när bostadsutgifterna erlagts, för övriga levnadskostnader? Behovet är givetvis mycket individuellt. För att få något slags allmän bild skall vi utgå från den normtabell för socialhjälp åt åldringar, vilken fastslagits av vårdverket i Helsingfors stad för tillämpning från och med den 1. 12. 1962. Enligt den behöver ensamma vuxna som intager sin måltid hemma månatligen

Till dessa belopp adderas de faktiska utgifterna för bostad, beklädnad och sjukdom. Redan de i mark fastslagna utgifterna överskrider 10 000 gamla mark. Om de personer vilka i städer och köpingar sedan hyran betalats har kvar mindre än 5 000 gmk, anses de vara i absolut behov av ekonomiskt stöd och gruppen 5 000— under 10 000 gmk i behov av ekonomiskt stöd beroende på prövning efter ortsförhållandena och åldringens hälsotillstånd m.fl. omständigheter, så erhålles med 95 % sannolikhet följande siffror för antalet understödsbehövande.

	Alaraja — Nedre gräns	Todennäköinen lukumäärä — Sannolikt antal henkeä — personer	Yläaraja — Övre gräns
Välttämättömän tuen tarpeessa—I absolut behov av understöd	4 600	5 900	7 100
Harkinnanvaraisen tuen tarpeessa — I behov av understöd enligt prövning	12 600	14 400	16 100

Niissäkin ryhmissä, joissa jäljelle jäävä tulo ylittää 10 000 vmk, voi tietysti sairauden tai muiden syiden johdosta olla keskimääräistä enemmän menoja ja taloudellisen tuen tarvetta. Mutta niinkuin ylläolevista luvuista selviää, on raha-avustusten tarpeessa olevien määrä kuitenkin suhteellisen pieni.

Jos tarkastellaan tutkittujen vanhusten asunto-oloja keskimääräisten lukujen perusteella, voidaan havaita niiden vastaavan koko väestön asumistasoa väestökeskuksissa. Mutta on käynyt myös ilmi, että monenlaisia asuntopoliittisia toimenpiteitä kaivataan epäkohtien korjaamiseksi.

Även i de grupper, där den återstående inkomsten överskrider 10 000 gmk, kan givetvis på grund av sjukdom eller andra orsaker större utgifter och behov av understöd än medeltalet förekomma. Men såsom av ovanstående siffror framgår, är antalet personer som behöver penningunderstöd dock relativt litet.

Betraktar man de undersökta åldringarnas bostadsförhållanden enligt medeltalen kan man finna att de motsvarar hela befolkningens bostadsstandard i tätorterna. Men det har likaså framgått att bostadspolitiska åtgärder av många slag erfordras för att råda bot på missförhållandena.

Summary

An inquiry into the housing conditions of people over 65 years of age was carried out by the Bureau of Social Research during the first half of September 1962. Three per cent of the 120 505 pensioners in urban communes were included in the sample by the National Pension Institute. This study was to be confined to elderly people living at home, and for this reason all people living in institutions were excluded from the study, even though they came into the sample. The number of persons interviewed was 1822. The interviews were carried out by social workers employed by local authorities.

Of those interviewed, 30.2 % were men and 69.8 % women. 41.6 % were under the age of 70; and 31.5 % were between 70 and 74; about 27 % had reached the age of 75. More than 42 % were widowed. The proportion of married people was 35.6 % and of unmarried 17.1 %. The remainder consisted of people who were divorced or separated.

The study showed that the proportion of old people occupying the newest post-war houses was below the average for the whole population, and this applied also to the occupancy of houses financed by Government loans. However, old people's accommodation had somewhat more facilities than the average; a higher proportion than average even owned their accommodation. Those who lived alone accounted for almost a third of the total; more than a third were living with the husband or wife, and about a third with their children or their children's families.

If we measure the standard of housing by occupance density we can say that the housing conditions of old people are relatively good when compared with other social categories. Almost three quarters had a room to themselves, or even more. Only 4 % were sharing a room with more than one person. Some elderly people were living with a son or daughter, or with the son's or daughter's family. Those accommodated with their children's families seemed not to have the means of arranging their housing in any other way.

More than two thirds of those interviewed thought that their apartments were satisfactory. The remainder complained about the stairs, lack of conveniences or the poorness of the apartment. Only 3.6 % thought the rent was high. 6.3 % had so many complaints about their accommodation that it can be considered as bad. The interviewers themselves thought that $\frac{3}{4}$ of the apartments were in good or reasonable condition. 2 % of those interviewed had repeatedly tried to get a new apartment.

One eighth were still working. More than one third had retired between the ages of 61 and 65.

The study also compared the income of old people with their expenditure on accommodation. As a basis for calculating the need of financial assistance rent was deducted from income. If calculations are made on the same basis as estimates for the need of Public Assistance the study shows that 5 % of those interviewed were definitely, and 12 % probably, in some need of Public Assistance.

A study of the state of health of old people was also made using the information that had been collected. Of all those interviewed one quarter (1/3 of the men and more than 1/5 of the women) were in good health. The most common illnesses were in blood circulation (31 %) and those associated with loss of strength and ability to move about (13 %). It was shown that elderly people needed to see a doctor three times a year on an average and to have a nurse or to visit a clinic once a year. They were confined to bed at home for an average of 10 days a year and were in hospital for about 5 days a year.

Of those old folk living at home, 1 % were blind (could not move without a guide) and a further 4 % were unable to read. Those completely unable to move were 0.5 % and those who could move only with assistance or artificial aids 3 %. Both eyesight and ability to move about became much weaker as people grew older. Ailments that contributed most to making movement difficult were rheumatism (7 %), infirmity of old age (7 %) and heart trouble (6 %).

1 % were unable to dress themselves, feed themselves or use the toilet; 3 % could not wash themselves or get up and down stairs: in general these activities were difficult for 4 % of old people; in fact, 18 % found stairs difficult. Most old folk found it hard to do household jobs and shopping, and the difficulty increased with age.

Generally speaking those who were unable to perform certain tasks got enough help. However, in 6 % of these cases help was inadequate; in 5—13 % of the cases no help was available with difficult tasks. The most important group of helpers were the relatives with whom old folk were living. Paid help was often used for tidying up, cooking and washing. In addition, relatives visiting an old person helped with these jobs.

When the health of old people is compared with their housing conditions it is evident that accommodation is not always adequate. Old folk with rheumatism and heart trouble were very often living in houses without lifts and on the upper floors. In addition old people in poor health were found often to be living in cold, damp and draughty rooms.

Glossary in English

ahtaus	<i>crowding</i>	huoneisto	<i>apartment</i>
alempi konttori- ja myymälähenkilökunta	<i>junior office and sales staff</i>	huoneistotyyppi	<i>type of apartment</i>
alempi neljännespiste	<i>lower quartile</i>	huonot asunto-olot	<i>poor housing conditions</i>
alivuokralainen	<i>subtenant</i>	huonous	<i>poorness</i>
alle	<i>under</i>	häiriö	<i>disturbance</i>
alusta	<i>foundation</i>	hän	<i>he/she</i>
ammatti	<i>occupation</i>	häätö	<i>eviction</i>
ammattiala	<i>occupation</i>	ikkunan väli	<i>space between windows</i>
ammattiryhmä	<i>occupational group</i>	ikä	<i>age</i>
ansiotulo	<i>income</i>	ilman	<i>without</i>
asetelma	<i>table</i>	ja	<i>and</i>
asua	<i>live</i>	jakautuminen ammattiryhmiin	<i>division by occupational groups</i>
asukas	<i>occupant</i>	joutua pois asunnosta	<i>be turned out</i>
asumistapa	<i>way of housing</i>	jäljelle jäävä tulo	<i>remaining income</i>
asumistiheys	<i>occupance density</i>	jälkeen	<i>after</i>
asumistiheys henkeä huonetta kohti	<i>persons per room</i>	jäsen	<i>member</i>
asunto	<i>dwelling</i>	jääkaappi	<i>refrigerator</i>
asuntokasarmi	<i>tenement-house</i>	k	<i>kitchen</i>
asuntola, vanhusten	<i>dwelling house for the elderly</i>	kk	<i>kitchenette</i>
asunto laitoksessa	<i>accommodation in an institution</i>	kk	<i>month</i>
asunto-osake	<i>flat</i>	kaikkiaan	<i>in all</i>
aviopuoliso	<i>husband or wife</i>	kaivo	<i>well</i>
eläkelaji	<i>type of the pension</i>	kanssa	<i>with</i>
eläketulo	<i>pension</i>	kanto, kantaminen	<i>bear</i>
eläkkeelle pääsy	<i>to become a pensioner</i>	kato	<i>non-response</i>
enemmän	<i>more</i>	katumelu	<i>street noise</i>
ennen	<i>before</i>	kaupunki ja kauppala	<i>urban communes</i>
entinen	<i>earlier</i>	keittomahdollisuus	<i>cooking facilities</i>
eri	<i>separate</i>	kellari	<i>cellar</i>
eronnut	<i>divorced</i>	keskimäärin	<i>average</i>
erossa asuva	<i>separated</i>	keskuslämmitys	<i>central heating</i>
esittää	<i>present</i>	kesämökki	<i>country cottage</i>
eteinen	<i>porch</i>	kieltäytyä	<i>refuse</i>
1 h	<i>1 room</i>	kohtalainen	<i>moderate</i>
haastateltu	<i>interviewed</i>	Koillis- ja Pohjois-Suomi	<i>North East and Northern Finland</i>
hallintaperuste	<i>basis of occupation</i>	koko	<i>size</i>
halpa	<i>cheap</i>	kokonaistulo	<i>total income</i>
halu	<i>desire</i>	komero	<i>cupboard</i>
haluta	<i>want</i>	korjausten tarpeessa	<i>need of repair</i>
hellahuone	<i>stove-room</i>	korkea	<i>high</i>
henkilö	<i>person</i>	korko	<i>interest</i>
hissi	<i>elevator</i>	kostea	<i>damp</i>
huoltoapuraha	<i>public assistance</i>	kotiapulainen	<i>maid</i>
huone	<i>room</i>		

kunta, maalais-	<i>rural commune</i>	omistaa	<i>to own</i>
kunnallinen	<i>local, (communal)</i>	omistaja	<i>owner</i>
kunnallinen vanhainkoti	<i>local old age home</i>	osake	<i>share (flat)</i>
kunto	<i>condition,</i>	osoittaa	<i>indicate</i>
kuoletus	<i>amortisation</i>	osuus	<i>share</i>
kuollut	<i>dead</i>	osuus prosenttina	<i>percentage</i>
kuukausi	<i>month</i>	paikkakunta	<i>locality</i>
kylmä	<i>cold</i>	paikkakuntaryhmä	<i>group acc. to locality</i>
kylmäkomero	<i>cold cupboard</i>	palannut entiselle koti-	<i>returned to previous domicile</i>
kylpyhuone	<i>bathroom</i>	paikkakunnalle	
käydä ilmi	<i>be seen, be evident</i>	palkkaetu	<i>emoluments</i>
käymälä	<i>lavatory</i>	parempi	<i>better</i>
käytettävissä oleva	<i>available</i>	parveke	<i>balcony</i>
käyttää	<i>spend</i>	pelkkä asunto	<i>dwelling only</i>
laitos	<i>institution</i>	pelko	<i>fear</i>
lapsi	<i>child</i>	pelkän perusosan saaja	<i>receiver of the basic pension</i>
lastenhoito	<i>care of children</i>		<i>only</i>
lasten mukana	<i>with children</i>	perhe	<i>family</i>
lattiapinta-ala henkeä	<i>floor area per person 'sq. m.</i>	perheeneimäntä	<i>housewife</i>
kohti m ²		pesuhuone	<i>washroom</i>
leski	<i>widow/widower</i>	pesutupa	<i>wash-house</i>
liikkeenharjoittaja	<i>tradesman</i>	piha- ja lumityöt	<i>yard and snow works</i>
liikenne	<i>traffic</i>	pihanhoito	<i>care of the yard</i>
liikuntavaikkeudet	<i>poor ability to move about</i>	piharakennus	<i>courtyard house</i>
lopettaa	<i>stop</i>	poimittu (otos)	<i>sample</i>
Lounais- ja Etelä-Suomi	<i>South West and Southern</i>	pois	<i>away</i>
	<i>Finland</i>	portaat	<i>stairs</i>
luku	<i>number</i>	prosentti	<i>per cent</i>
luonnollinen	<i>natural</i>	puhelin	<i>telephone</i>
luontoissuoritus	<i>paid in kind</i>	puhtaus	<i>cleanliness</i>
lähde	<i>spring</i>	puoliso	<i>husband/wife</i>
lähin	<i>nearest</i>	purkaminen	<i>demolition</i>
lämmin	<i>warm</i>	puut	<i>firewood</i>
lämmitys	<i>heating</i>	puute	<i>fault</i>
		pyykinpesukone	<i>washing machine</i>
		päävuokralainen	<i>tenant</i>
maakuoppa	<i>earth cellar</i>	raha-avustus	<i>financial assistance</i>
maalaistalo	<i>farm-house</i>	rahavuokra	<i>rent in cash</i>
maalta kaupunkiin	<i>from countryside to a town</i>	rakennus- tai sekatyön-	<i>worker in the building trade</i>
maanviljelijä	<i>farmer</i>	tekijä	<i>or common labourer</i>
maatyöntekijä	<i>farm labourer</i>	rauhallinen	<i>peaceful</i>
maksaa	<i>pay</i>	ravintolatyöntekijä	<i>restaurant worker</i>
matka	<i>distance</i>	ruokakunta	<i>household</i>
matkoilla	<i>travel, journey</i>		
mielisairaala	<i>mental hospital</i>	sairaala	<i>hospital</i>
mies	<i>male</i>	sairaana	<i>ill</i>
muistaa	<i>remember</i>	sairaskoti	<i>nursing home</i>
mukavuudet	<i>conveniences</i>	sairausmenot	<i>cost of treatment</i>
muu	<i>something else</i>	sama	<i>same</i>
muut	<i>the others</i>	satunnainen	<i>random</i>
muuttaa	<i>move</i>	saunarakennus	<i>bath-house</i>
muuttohalu	<i>desire to move</i>	se	<i>it</i>
		sekatyöntekijä	<i>common labourer</i>
naapuri	<i>neighbour</i>	serkku	<i>cousin</i>
naimaton	<i>unmarried</i>	seuraava	<i>following</i>
naimisissa	<i>married</i>	seurakunta	<i>congregation</i>
nainen	<i>female</i>	siivooja	<i>charwoman</i>
nousu	<i>increase</i>	sisar	<i>sister</i>
nuoriso	<i>youth</i>	siviilisäätö	<i>marital status</i>
nykyinen	<i>present</i>	sosiaaliryhmä	<i>social group</i>
		sukulaisten luo tai lähei-	<i>to the relatives or their neigh-</i>
oma	<i>own</i>	syyteen	<i>bourhood</i>
omainen	<i>relative</i>	suuruus	<i>height</i>

syy	<i>cause</i>	vakinainen	<i>permanent</i>
syytinki	<i>allowance agreed upon for the rest of a person's life</i>	valmistumisaika	<i>dwelling completion state</i>
sähkö	<i>electricity</i>	valtio	<i>old age home</i>
säilytysmahdollisuus	<i>chance to preserve</i>	vanhainkoti	<i>old people</i>
säilytyspaikka	<i>pantry</i>	vanhukset	<i>dwelling house for the elderly</i>
säästöt	<i>savings</i>	vanhusten asuntola	<i>old-age pension</i>
		vanhuuseläke	<i>receivers of old-age pension</i>
		vanhuuseläkekehanta	<i>corresponding</i>
tai	<i>or</i>	vastaava	<i>answer</i>
talo	<i>house, building</i>	vastata	<i>brother</i>
talo- tai muu yhtiö	<i>property or some other joint-stock company</i>	veli	<i>water</i>
		vesi	<i>water pipe</i>
taloustyö	<i>household work</i>	vesijohto	<i>hydrant</i>
tarkastella	<i>examine</i>	vesiposti	<i>draughty</i>
tavattavissa	<i>to find</i>	vetoinen	<i>drainage</i>
teollisuus	<i>industry</i>	viemäri	<i>feel at home</i>
teollisuus- tai käsityön- tekijä	<i>manufacturing or handicraft worker</i>	viihtyä	<i>official residence</i>
teollisuus- tai liike- rakennus	<i>industrial or business building</i>	virka-asunto	<i>old marks</i>
tilapäinen rakennus	<i>temporary building</i>	vmk	<i>rent</i>
tilava	<i>roomy</i>	vuokra	<i>rent per cent</i>
tuntematon	<i>unknown</i>	vuokraprosentti	<i>hired</i>
tuuletusmahdollisuus	<i>airing facility</i>	vuokrattu	<i>rent income</i>
työ	<i>work</i>	vuokratulo	<i>year</i>
työapu	<i>assistant</i>	vuosi	<i>years old</i>
työnantaja	<i>employer</i>	vuotias	<i>population</i>
työnjohtaja	<i>foreman</i>	väestö	<i>population census</i>
työolosuhteet	<i>working conditions</i>	väestölaskenta	<i>receiver of the reduced assistance pension</i>
työssäkäyvä	<i>wage-earner</i>	vähennetyn tukiosan saaja	
täyden tukiosan saaja	<i>receiver of the complete pension</i>		
täysihoido	<i>board and lodging</i>	yhteensä	<i>in all, total</i>
		yhteismajoitus	<i>collective housing</i>
uhka	<i>threat</i>	yhteistalous	<i>shared accommodation</i>
useampi	<i>more</i>	yksin	<i>living alone</i>
uunilämmitys	<i>heating by stoves</i>	yksityinen	<i>private</i>
uusi	<i>new</i>	ylempi konttorihenkilö-	<i>senior clerical staff</i>
		kunta	
vaatteet	<i>clothing</i>	ylempi neljännespiste	<i>upper quartile</i>
vaikeus	<i>difficulty</i>	yli	<i>over</i>
vailla	<i>without</i>	yrittäjä	<i>entrepreneur</i>
		äänieristys	<i>soundproofing</i>

(Tämä liuska on täytetty kansaneläkelaitoksen tietokoneilla)

- 1—4 Numero
5—6 Paikkakunta
Täydelliset nimet
Osoite
7—8 Syntymävuosi
9 Sukupuoli
10 Siviilisäätö
11 Pääkieli

SOSIAALIMINISTERIÖ
SOSIAALINEN TUTKIMUSTOIMISTO

Tutkimus vanhusten asunto-oloista

A. Henkilötietoja

- 12 Nykyinen ammatti, tai
ammatti, jossa viimeksi ollut.....
- 13 miehen (myös kuolleen) ammatti
- 14—15 Mistä vuodesta lähtien olette asunut paikkakunnalla?
- 16 Jos olette muuttanut paikkakunnalle 60-vuotta täytettyänne,
miksi?
- 17 Onko lapsia elossa?
 1 on
 2 ei
- 18 Kuka on lähin paikkakunnalla asuva 21 vuotta täyttänyt
omaisenne?
sukulaisuussuhde
- 19 Asemanne ruokakunnassa
 1 päämies
 2 muu

B. Asunto-olot

- 20 Kuinka vanhassa talossa (suunnilleen) asutte? Rakennettu
 1 v. 1920 tai ennen
 2 v. 1921—44
 3 v. 1945 tai sen jälkeen
- 21 Onko se
 1 aravatalo
 2 muulla tavoin valtion lainoittama
 3 ei valtion lainaa
- 22—23 Minä vuonna muutitte tähän asuntoon?.....

- 24 Asutteko
 1 omistamassanne tai jonkun ruokakuntanne jäsenen omistamassa talossa
 2 omistamassanne tai jonkun ruokakuntanne jäsenen omistamassa osakehuoneistossa
 3 työnantajan tai entisen työnantajan omistamassa asunnossa
(4—7) päävuokralaisena, huoneiston omistaja
 4 valtio
 5 kunta
 6 taloyhtiö tai muu yhtiö
 7 yksityinen henkilö
 8 alivuokralaisena tai asukkina
 9 muulla tavoin, miten
- 25 Asutteko
 1 yksin
 2 puolisonne (ja mahd. lastenne) kanssa
 3 lapsenne tai hänen perheensä kanssa
 4 veljenne tai sisarenne kanssa
 5 muiden sukulaisten kanssa
 6 muiden kanssa
- 26 Montako henkeä kuuluu ruokakuntaanne (haastateltava mukaanluettuna)?
yli 16 v.
alle 16 v.
yhteensä
- 27—28 Montako huonetta on Teidän ja ruokakuntanne käytössä?
..... huon. ja keittiö keittokomero keittokaappi
 ei erit. keittotilaa
Asuuko näissä ruokakuntaanne kuulumattomia?
- Jos, niin montako henkeä?
- 29 Onko Teillä oma huone
 1 yksin käytössänne
 2 yhdessä puolisonne kanssa
Jos on, huoneenne pinta-ala m²
Teidän ja ruokakuntanne käytössä olevien huoneiden yhteisen pinta-ala m²

2

30-31 Asumistiheys (tutkimustoimisto laskee)

32-33 Tila henkeä kohden (tutkimustoimisto laskee)

34 Montako henkilöä **Teidän lisäksi** nukkuu samassa huoneessa kuin Te?

35 Mikä keittomahdollisuus Teillä on?

36 Mikä astianpesumahdollisuus?

37 Mikä ruoansäilytysmahdollisuus?

38 Onko huoneistossa

- viemäri
- vesijohto
- WC
- lämmin vesi
- keskuslämmitys

39 Ellei ole vesijohtoa, mistä noudatte veden? Matkan pituus?

40 Onko asunnossanne käytettävissänne

- kylpyhuone (ammeella)
- pesuhuone (suihkuhuone tms.)
- sähkövalo
- pyykinpesukone

41 Onko talossanne käytettävissänne

- sauna
- pyykitupa
- pyykinpesukone

42-43 Onko käytettävissänne

	omassa asunnossa	samassa rakennuksessa	muualla, missä
radio	☐	☐
televisio	☐	☐
puhelin	☐	☐

44 Onko asuntonne

- kylmä
- kostea
- vetoinen
- vailla tyydyttävää tuuletusmahdollisuutta (ei avattavaa ikkunaa eikä venttiiliä)

45 Tuottaako asuminen nykyisissä olosuhteissa Teille vaikeuksia?

Millaisia?

46 Saatteko asunnossanne nukkua häiritsemättä yönnne? Mikä häiritsee?

47 Voittteko päivisin levätä tarvittaessa?

48 Haluaisitteko muuttaa tai joudutteko muuttamaan nykyisestä asunnostanne? Mistä syystä (esim. purettava talo, häätö, hädän pelko, vuokran suuruus, vuokran nousun pelko, ei viihdy, ei omaa huonetta jne.)

49 Jos jostakin syystä joutuisitte muuttamaan nykyisestä asunnostanne ja saisitte valita, muuttaisitteko mieluummin

- 1 uuteen asuntoon yksin
- 2 uuteen asuntoon muiden kanssa
- 3 lastenne luo
- 4 sukulaisten luo
- 5 vanhusten asuntotaloon
- 6 vanhusten asuntolaan
- 7 vanhainkotiin
- 8 vanhusten sairaalaan tai sairaskotiin

50-51 Oletteko yrittänyt päästä muuttamaan? Milloin ja mihin?

C. Terveystila ja jokapäiväinen suoriutumiskyky

Sairastatteko jotakin tautia tai onko Teillä jokin vaikea vamma?

52 Mitä tai minkälaisia tauteja?

53-54 Mistä lähtien? (vuosi)

Montako kertaa kuluvan vuoden aikana olette tarvinnut

55 lääkäriä kertaa

56 sairaanhoitajaa »

57 diakonissaa »

58 kodinhoitajaa »

59 poliklinikkaa »

Kauanko olette kuluvan vuoden aikana ollut vuoteenomana

60 kotona vrk

61 sairaalassa »

62 muualla »

63 Millainen on näkökykynne?

- 1 näkee lukea silmälasilla tai ilman
- 2 ei näe lukea, mutta pystyy liikkumaan oppaatta
- 3 ei pysty liikkumaan oppaatta

64 Millainen on liikuntakykynne:

- 1 kävelee yksin (esim. kepin kanssa)
- 2 kävelee toisen tukemana
- 3 liikkuu kainalosauvoilla
- 4 liikkuu rullatuolissa
- 5 täysin liikuntakyvytön

liikuntavaikeuksien syy

- nivelreuma
- aivohalvaus
- vanhuuden heikkous
- tapaturma
- muu, mikä?

	vaikeuksitta	vaikeuksin	ei pysty	saa apua riittävästi	saa apua mutta ei riittävästi	ei saa apua lainkaan
65—67 Pystyttkö						
A. pukeutumaan, ateriaomaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
peseytymään, kylpemään	☐	☐	☐	☐	☐	☐
käymäänWC:ssä tai käymälässä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kulkemaan portaissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B. kävelemään 1/2 km	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liikkumaan bussilla tai raitiov. yksin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C. siivoamaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
laittamaan ruokaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D. suorittamaan omat ostokset lähiympäristössä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pesemään pyykkiä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E. asioimaan postissa ja pankissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
68—69 Yllämainittujen askareiden suorittamisessa saa apua seuraavilta	A	B	C	D	E	siitä joka päivä
omat sukulaiset, joiden luona asuu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omat sukulaiset, jotka tulevat käymään	☐	☐	☐	☐	☐	☐
palkattu apu (myös alivuokralaiselta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ystävät, naapurit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
muu apu, mitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Oletteko yhtämittaisesti toisen henkilön hoidossa ja valvonnassa? Miksi?

D. Ansiotyö

70—71 Käyttekö ansiotyössä? Jos käy, missä ja minkälaisessa työssä

.....

72 Oletteko

- itsenäinen yrittäjä
 toisen palveluksessa
 työssä joka päivä koko päivän
 työssä osan päivästä tai vain muutamana päivänä viikosta,

73 suunnilleen tuntia viikossa

- tilapäistöissä

74—75 Ellei käy vakinaisesti työssä, milloin lopetitte? V.

76 Syy

77 Mihin ammattiin Teillä on ammattitaitoa?

78 Haluaisitteko vielä tehdä työtä

- 1 koko päivän
 2 osan päivästä
 3 tilapäisesti
 4 käsityötä tai muuta askartelua

79 Etsittekö parhaillaan työtä

- 1 pysyvää
 2 tilapäistä
 3 ei etsi
 Jos etsii, minkälaista?

E. Asumismenot

20—21 Paljonko Te tai puolisonne maksatte vuokraa tai vastiketta asunnosta kuukaudessa? mk

22 Maksatteko vuokraa jossakin muussa muodossa? Missä?

23 Sisältyykö siihen

- täysihoito
 lämmitys
 sähkö
 muuta, mitä?

Elleivät lämmitys ja lämmin vesi sisälly, paljonko maksetaan

lämmityksestä mk/kk

lämpimästä vedestä mk/kk

Yhteensä mk/kk

F. Tulot

24 Saatteko Te tai puolisonne eläkettä

- 1 entiseltä työnantajalta
 2 puolisonne jälkeen
 3 lapsenne jälkeen
 muuta, mitä

25—27 yhteensä mk/kk veronpidätyksen jälk.

28—30 Saatteko vuokraa tai muuta maksua (esim. alivuokralaiselta) entä puolisonne? Paljonko yhteensä mk/kk

31—33 Paljonko olivat Teidän ja puolisonne yhteenlasketut ansiotulot tämän vuoden toukokuussa? mk. Pal-

jonko saitte veronpidätyksen jälkeen yhteensä nostaa? mk

34—35 Paljonko saatte kansaneläkettä kuukaudessa? mk

36—37 Paljonko puolisonne? mk

38—39 Saatteko huoltoavustusta? Paljonko? mk/kk

40 Saatteko sitä muussa muodossa? Missä?

41—42 Mistä lähtien olette saanut?

Saatteko säännöllistä avustusta lapsilta tai muilta sukulai-
silta?

43—44 rahaa mk/kk

45 muuta, mitä

46—48 Onko Teillä muita säännöllisiä rahatuloja? Minkälaisia ja
paljonko yhteensä kuukaudessa?

49—51 Paljonko Te ja puolisonne yhteensä saatte rahaa kuukau-
dessa?

(Kaikki rahatulot yhteensä) mk

Ellei haastateltava ole ilmoittanut muita tuloja kuin kansan-
eläkkeen (ja mahd. huoltoavun), miten selviydyste

ruokamenoistanne

asuntomenoistanne

sairausmenoistanne

muista menoista

52—54 Onko Teillä velkoja, joista joudutte maksamaan korkoa ja
kuoletusta?

Paljonko suunnilleen näitä menee vuodessa? mk

55—56 Onko Teillä säästöjä, joita käytätte elämiseen?

Paljonko suunnilleen kuukaudessa? mk

Haastattelijä vastaa:

57 Onko talo, jossa haastateltava asuu

- 1 omakotitalo
 2 rivitalo
 3 kerrostalo
 4 teollisuus- tai liikerakennus
 5 tilapäinen rakennus (parakki tms.)
 6 muu (esim. saunarak., kesämökki) mikä?

58 Talon rakennusaine

- 1 kiveä
 2 puuta

59 Missä kerroksessa asunto sijaitsee? ✓

- 1 kellarikerroksessa
 2 1 kerr.
 3 2 kerr.
 4 3 kerr.
 5 4 kerr.
 6 5 kerr. tai ylempänä
 7 ullakolla

60 Onko hissiä

- 1 on
 2 ei

61 Onko asunto mielestänne

- 1 hyvässä kunnossa
 2 kohtalaisessa kunnossa
 3 korjausten tarpeessa
 4 keho

muuta asuntoa koskevaa

62 Minkälainen asunto haastateltavalle hänen suoriutumis-
kykyään ja kuntoaan ajatellen olisi mielestänne paras mah-
dollinen?

- 1 nykyinen asunto
 2 enemmän mukavuuksia
 3 asunto vanhusten asuntolassa
 3 asunto vanhusten asuntotalossa
 4 asunto vanhusten asuntolassa
 5 vanhainkoti
 6 sairaala

63—64 Jos haastateltava on ilmoittanut etsivänsä työtä, minkälaista
työtä luulisitte hänen vielä pystyvän tekemään?

65 Tarvitsisiko haastateltava mielestänne kotonaan apua

- 1 jatkuvasti
 2 päivittäin
 3 viikoittain
 4 silloin tällöin
 5 ei tarvitse

62 Kuinka haastateltava suhtautui haastatteluun?

67 Pystyikö haastateltava itse vastaamaan kysymyksiin

- 1 asiallisesti
 2 pieniä vaikeuksia
 3 huomattavia vaikeuksia
 4 ei pystynyt

68 Ellei, niin mistä syystä?

69 Ellei, kuka vastasi?

70 Monellako yrityksellä saitte haastattelun?

71 Haastattelu kesti suunnilleen

72 Tuntuivatko vastaukset luotettavilta?

Haastattelu tapahtui/..... 1962.

Jäänyt haastattelemaan

Syy

Montako yritystä

Haastattelijä

Haastattelijan ammatti

Osoite

(Denna räkmsa har ifyllts med folkpensionsanstaltens datamaskiner)

1—4 Nummer

5—6 Ort

Fullständiga namn

Adress

7—8 Födelseår

9 Kön

10 Civilstånd

11 Huvudspråk

SOCIALMINISTERIET
BYRÅN FÖR SOCIAL FÖRSKNING

Undersökning angående åldringarnas bostadsförhållanden

A. Personalia

12 Nuvarande yrke, eller
yrke, som senast utövats

13 mannens (även om avliden) yrke

14—15 Sedan vilket år är Ni bosatt på orten?

16 Ifall Ni har flyttat till orten efter fyllda 60 år, varför?
.....
.....

17 Har Ni barn i livet?

- 1 ja
 2 nej

18 Vem är närmaste på orten bosatt anhörig, som fyllt 21 år?
släktskapsförhållande

19 Er ställning i hushållet

- 1 huvudman
 2 annan

B. Bostadsförhållandena

20 Hur gammalt är huset (ungefärligen) Ni bor i? Byggt

- 1 år 1920 el. tidigare
 2 åren 1921—44
 3 år 1945 e. senare

21 Är det

- 1 ett aravahus
 2 belånat av staten på annat sätt
 3 utan statens lån

22—23 Vilket år flyttade Ni till denna bostad?

24 Bor Ni

- 1 i hus som ägs av Er eller en medlem av Ert hushåll
 2 i aktielokal som ägs av Er eller en medlem av Ert hushåll
 3 i arbetsgivares el. tidigare arbetsgivares bostad

(4—7) som huvudhyresgäst, lokalen äges av

- 5 kommunen
 6 fastighetsbolag el. annat bolag
 7 privat person
 8 som underhyresgäst eller inneboende
 9 på annat sätt, huru?

25 Bor Ni

- 1 ensam
 2 med Er make/maka och eventuella barn
 3 med Ert barn el. hans/hennes familj
 4 med Er syster el. bror
 5 med andra släktingar
 6 med andra personer

26 Huru många personer hör till Ert hushåll (den intervjuade medräknad)

över 16 år

under 16 år

tillsammans

27—28 Hur många rum bebor Ni och Edert hushåll?

..... rum och kök kokvrå kokskåp
 ej speciell kokanordning

Bor i dem personer, som icke tillhör Edert hushåll?

I så fall huru många personer?

29 Har Ni eget rum

- 1 endast för Edert bruk
 2 tillsammans med Er make/maka

I så fall, rummets areal m²

Totalarealen av de rum Ni bebor med Ert hushåll?

30—31 Boendetäthet (uträknas av Byrån för social forskn.)

32—33 Areal per person (uträkn. av Byrån för social forskn.)

34 Hur många personer **utom Ni** sover i samma rum med Er?

35 Vilken kokmöjlighet har Ni?

36 Vilken diskmöjlighet har Ni?

37 Vilken möjlighet för matförvaring?

38 Finns i lokalen

- avlopp
 vattenledning
 WC
 varmt vatten
 centralvärme

39 Om det icke finns vattenledning, varifrån hämtar Ni vattnet?

Avstånd?

40 Har Ni i lokalen till Edert förfogande

- badrum (med badkar)
 tvätttrum (duschrum mm.)
 elektriskt ljus
 tvättmaskin

41 Har Ni i huset till Edert förfogande

- bastu
 tvättstuga
 tvättmaskin

42—43 Har Ni till Edert förfogande

	i egen bostad	i samma hus	annorstädes, var?
radio	☐	☐
television	☐	☐
telefon	☐	☐

44 Är Eder bostad

- kall
 fuktig
 dragig
 utan nöjaktig vädringsmöjlighet (saknar fönster eller ventil, som kan öppnas)

45 Medför bostaden för Er under nuvarande förhållanden

svårigheter? Hurudana?

46 Får Ni sova Er natt ostörd? Vad orsakar störningar?

47 Kan Ni vila på dagen vid behov?

48 Ville Ni eller måste Ni flytta bort från Eder nuvarande bostad? Varför? (t.ex. för att huset skall nedrivas, avhysning fruktan för avhysning, hyrans storlek, fruktan för hyrans

förhöjning, trivs inte, har inte eget rum o.s.v.)

49 Om Ni av någon orsak bleve tvungen att flytta från Er nuvarande bostad och Ni hade möjlighet att välja, skulle Ni helst flytta

- 1 ensam till en ny bostad
 2 till en ny bostad tillsammans med andra?
 3 till Erda barn
 4 till släktingar
 5 till ett boningshus för gamla
 6 till ett pensionärshus för äldre
 7 till ett ålderdomshem
 8 till ett sjukhus el. sjukhem för äldre

50—51 Har Ni försökt att få flytta? När och vart?

.....

C. Hälsotillstånd och förmåga att reda sig själv

Lider Ni av någon sjukdom el. något svårt lyte?

52 Vilka slag av sjukdomar?

.....

53—54 Sedan är

Hur många gånger detta år har Ni behövt anlita

55 läkare..... ggr

56 sjuksköterska »

57 diakonissa »

58 hemvårdarinna »

59 poliklinik »

Hur länge har Ni detta år varit sängliggande

60 hemma dygn

61 på sjukhus »

62 annorstädes »

63 Hurudan är Eder synförmåga?

- 1 förmår läsa med el. utan glasögon
 2 förmår inte läsa, men kan röra sig utan ledsagare
 3 förmår inte röra sig utan ledsagare

64 Hurudan är Eder rörelseförmåga?

- 1 rör sig ensam (t.ex. med en käpp)
 2 går med annan persons stöd
 3 använder kryckor
 4 använder rullstol
 5 utan rörelseförmåga

orsak till rörelsesvårigheten

- ledgångsreumatism
 hjärnslag
 ålderdomssvaghet
 olycksfall
 annan, vad

	utan svårighet	med någon svårighet	kan inte	får tillräckligt hjälp	får hjälp, men ej tillräckligt	får ingen hjälp
65-67 Kan Ni själv						
A. klä Er, äta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tvätta Er, bada	☐	☐	☐	☐	☐	☐
besöka WC, avträde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
gå i trappor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B. gå 1/2 km	☐	☐	☐	☐	☐	☐
åka buss el. spårvagn ensam	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C. städa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
laga mat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tvätta byke	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D. göra inköp i närliggande affärer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E. besöka post och bank	☐	☐	☐	☐	☐	☐
68-69 Vid utförande av ovannämnda sysslor får hjälp av	A	B	C	D	E	därav varje dag
egna släktingar, hos vilka bosatt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
egna släktingar, som kommer på besök	☐	☐	☐	☐	☐	☐
avlönad hjälp (även underhyresgäst)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vänner och grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
annan hjälp, vilken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Är Ni utan avbrott under vård och tillsyn av annan person? I så fall, varför?

D. Förvärvsarbete

70-71 Har Ni förvärvsarbete? I så fall, var och hurudant arbete?

.....

72 Är Ni

- självständig företagare
 i annans tjänst
 arbetar Ni varje dag hela dagen
 arbetar Ni en del av dagen el. endast några dagar i veckan,

73 ungefär timmar i veckan

- i tillfälligt arbete

74-75 Om Ni inte har varaktigt förvärvsarbete, när slutade Ni därmed? Är

76 Orsak

77 För vilket yrke har Ni yrkeskunskap?

.....

78 Önskar Ni ännu arbete

- 1 hela dagen
 2 en del av dagen
 3 tillfälligt
 4 handarbete el. annan hemslöjd

79 Söker Ni arbete just nu?

- varaktigt arbete
 tillfälligt arbete
 söker icke arbete
 I så fall, hurudant?

E. Bostadskostnader

20-21 Hur mycket betalar Ni el. Eder make/maka i hyra el. vederlag för bostaden i månaden mk

22 Erlägger Ni hyra på något annat sätt? Huru

.....

23 Ingår i hyran

- helinackordering
 värme
 varmt vatten
 elektricitet
 annat, vad?

Om i hyran icke ingår ersättning för värme el. varmt vatten, huru mycket betalas

för värme mk/mån.

för varmt vatten mk/mån.

Sammanlagt mk/mån.

F. Inkomster

24 Får Ni el. Eder make/maka pension

- av tidigare arbetsgivare
 efter make/maka
 efter barn
 annan, vad?

25-27 sammanlagt mk/mån. efter skattedrag

28-30 Erhåller Ni hyra el. annan inkomst (från t.ex. underhyresgäster)? Och Er maka? Huru mycket sammanlagt mk/mån.

.....

31-33 Huru stor var Eder och Eder makas sammanlagda förvärvs-

inkomst under senaste maj månad? mk.

Huru mycket fick Ni tillsammans lyfta efter skatteinnehållningen? mk

34—35 Huru mycket får Ni i folkpension i månaden? mk

36—37 Huru mycket får Er maka? mk

38—39 Får Ni vårdunderstöd? Huru mycket? mk/mån

40. Får Ni det i annan form? Huru?

41—42 Sedan huru länge har Ni fått vårdunderstöd?

Får Ni regelbundet understöd av barn el. andra släktingar?

43—44 i pengar mk/mån.

45 annat, vad?

46—48 Har Ni övriga regelbundna inkomster i penningar? Huru-
dana och huru mycket tillsammans i månaden?

49—51 Huru mycket pengar får Ni och Eder maka tillsammans i
månaden? (Alla penninginkomster tillsammans).....
mk

Ifall den intervjuade inte uppgivit andra inkomster än folk-
pension (och ev. vårdunderstöd) huru klarar Ni Edra

matutgifter

bostadsutgifter

sjukdomsutgifter

övriga utgifter

52—54 Har Ni skulder för vilka Ni måste betala ränta och amor-
tering?

Ungefär huru mycket per år? mk

55—56 Har Ni besparingar, som Ni använder för Ert underhåll?

Ungefär huru mycket av dem använder Ni per månad?

..... mk

Besvaras av intervjuaren:

57 Är bostaden belägen i

- 1 egnahemshus
 2 radhus
 3 flervåningshus
 4 industri- el. affärsbyggnad
 5 tillfällig byggnad (barack el. dyl.)
 6 annat slags byggnad (t.ex. bastubyggnad, sommarvilla)

Vad?

58 Byggnadsmaterial

- 1 sten
 2 trä

59 Är bostaden belägen i

- 1 källarvåningen
 2 1 vån
 3 2 »
 4 3 »
 5 4 »
 6 5 » el. högre
 7 på vinden

60 Finnes hiss

- 1 ja
 2 nej

61 Anser Ni bostaden vara

- 1 i gott skick
 2 i medelmåttigt skick
 3 i behov av reparation
 4 i dåligt skick

Annat angående bostaden

62 Hurudan bostad vore för den intervjuade med hänsyn till
dennes förmåga och kondition enligt Eder åsikt den lämpli-
gaste:

- 1 den nuvarande bostaden
 2 mera bekvämligheter
 3 bostad i ett böningshus för gamla
 4 bostad i ett pensionärshem för åldringar
 5 ålderdomshem
 6 sjukhus

63—64 Ifall den intervjuade uppgivit sig söka arbete, hurudant
arbete anser Ni att han (hon) ännu kan utföra?

65 Behöver den intervjuade enligt Er åsikt hjälp i hemmet?

- 1 fortfarande
 2 dagligen
 3 varje vecka
 4 tillfälligt
 5 behöver icke

66 Hurudan var den intervjuades inställning till intervjun?

67 Kunde den intervjuade själv besvara frågorna

- 1 sakligt
 2 med ringa svårigheter
 3 med betydande svårigheter
 4 kunde icke

68 Om icke, varför?

69 Om icke, vem besvarade dem?

70 Efter huru många försök fick Ni intervjun till stånd?

74 Intervjun räckte ungefär

72 Förefaller svaren att vara tillförlitliga?

Intervjun skedde/..... 1962

Förblev ointervjuad

Varför?

Huru många försök?

Intervjuare

Yrke

Adress

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO. — FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK,

XXXII. Sosiaalisia erikoistutkimuksia. — Sociala specialundersökningar.

1. Marraskuun lakko vuonna 1917 ja kapina vuonna 1918. Tilastollinen selonteko niiden vaikutuksesta Suomen teollisuuteen. 1921. — Novemberstrejken år 1917 och upproret år 1918. En statistisk utredning angående deras inflytande på Finlands industrier. 1921.
2. Asuntolaskenta huhtikuun 25 p:nä 1919. 1921. — Bostadsräkningen den 25 april 1919. 1921.
3. Tutkimus Suomen maataloustyöväen oloista palkkausvuonna 1919—1920. 1924. — Undersökning angående arbetsförhållandena bland lantarbetarna under avlöningsåret 1919—1920. 1924.
4. Tutkimus metsä- ja uittotyöntekijäin oloista keväällä 1921. 1924. — Undersökning angående arbetsförhållandena bland skogs- och flottningsarbetarna våren 1921. 1924.
5. Elinkustannukset tilinpitokaudella 1920—21. 1925. — Levnadskostnaderna under bokföringsperioden 1920—21. 1925.
6. Kieltolakirikokset 1/6 1919—31/5 1924. 1925. — Brott mot förbudslagen 1/6 1919—31/5 1924. 1925.
7. Kieltolakitiedustelu vuonna 1923. 1925. — Förbudslagenheten år 1923. 1925.
8. Juopumuksesta pidätetyt henkilöt kaupungeissa vuonna 1923. 1925. — För fulleri anhållna personer i städerna år 1923. 1925.
9. Lastaus- ja purkamistyöntekijäin olot. 1928. — Lastnings- och lossningsarbetarnas levnadsförhållanden. 1928.
10. Tutkimus liikeapulaisten työ-, palkkaus- y.m. oloista vuonna 1925. 1929. — Undersökning rörande de affärsansfärdas arbets-, avlönings- m.fl. förhållanden år 1925. 1929.
11. Teknillisen henkilökunnan työ- ja palkkausolot vuonna 1929. 1933. — Den tekniska personalens arbets- och avlöningsförhållanden år 1929. 1933.
12. Yötyöntekijättärien työ-, asunto- ja terveysesolot. 1935. — Nattarbetarnas arbets-, bostads- och hälsoförhållanden. 1935.
13. Työläisnuorisotutkimus. 1935. — Undersökning rörande arbetarungdomen. 1935.
14. Elinkustannustutkimus vuodelta 1928. A. Kaupunkien ja muiden asutuskeskusten tilinpitoperheet. 1936. B. Maataloustyöläisperheet. 1937. — Levnadskostnadsundersökningen år 1928. A. Bokföringsfamiljerna i städer och övriga bosättningscentra. 1936. B. Lantarbetarfamiljerna. 1937.
15. Kutomateollisuuden työntekijäin olot vuonna 1929. 1936. — Levnadsförhållandena bland textilindustriarbetarna år 1929. 1936.
16. Maaseudun asunto-olot vuonna 1937. 1938. — Bostadsförhållandena på landsbygden år 1937. 1938.
17. Ylioppilaiden taloudelliset olot vuonna 1935. 1938. — Studenternas ekonomiska förhållanden år 1935. 1938.
18. Mielisairaat ja vajaamieliset. 1939. — De sinnessjuka och intellektuellt defekta. 1939.
19. Kaupunkien asunto-olot vuonna 1938. 1940. — Bostadsförhållandena i städerna år 1938. 1940.
20. Vanhusten olot. 1953. — Äldringarnas levnadsförhållanden. 1953.
21. Elinkustannustutkimus helmikuu 1950—tammikuu 1951. 1953. — Levnadskostnadsundersökningen februari 1950—januari 1951. 1953.
22. Kulutustutkimus. Kaupungit ja kauppalat 1955—1956. 1959. — Konsumtionsundersökningen. Städer och köpingar 1955—1956. 1959.
23. Ylioppilaitten opintokustannukset maaliskuussa 1958. 1961. — Studenternas studiekostnader i mars 1958. 1961.
24. Maaseudun kulutustutkimus 1959/60. 1962. — Konsumtionsundersökningen på landsbygden 1959/60. 1962.
25. Vanhusten asunto-olot kaupungeissa ja kauppaloissa 1962. 1963. — Äldringarnas bostadsförhållanden i städer och köpingar 1962. 1963.